Charles Dickens

MISTERUL LUI EDWIN DROOD

Charles Dickens

Misterul lui Edwin Drood

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

PREFAŢĂ

COSMOGONIA DICKENSIANĂ

Abia în veacul XIX apare copilul ca temă principală în literatura engleză. Mai înainte, copiii şi vârsta copilăriei nu ocupau un loc central în cadrul ficţiunii; odată cu romantismul însă, creşte şi preocuparea pemtru temele legate de acest tip uman. Viziunea romantică a copilăriei, în strâns raport cu natura idilică, a umbrit legăturile cu ficţiunea modernă, spre deosebire de romanul victorian unde această legătură este cât se poate de evidentă. Ca şi Dickens, majoritatea contemporanilor săi dezvăluie efectele frământărilor sociale asupra familiei. În *Moara de pe Floss,* de pildă, George Eliot subliniază afecţiunea fetiţei Maggie Tulliver pentru fratele ei Tom, dar când aceasta ajunge la vârsta pubertăţii, familia se ruinează din pricina falimentului tatălui. Maggie se va îndepărta de Tom, până ce vor fi din nou uniţi în momentul revărsării apelor râului, care îi va duce la o ultimă îmbrăţişare. Către sfârşitul secolului, Henry James construieşte o povestire asemănătoare. În *The screw turns,* doi copii orfani – un băiat şi o fetiţă – sunt lăsaţi fără niciun fel de îndrumare într-o casă de ţară; doi servitori îi corup. Apariţia guvernantei cu principii

austere, care încearcă să restabilească viaţa idilică, distruge pe unul din copii şi-l zdruncină profund pe celălalt. Băiatul moare în braţele materne ale guvernantei, hărţuit de două stări sufleteşti opuse: vinovăţia şi inocenţa, cele două aspecte ale căminului victorian.

Tratarea aceloraşi tendinţe în creaţia lui Dostoievski, sugerează în Vest o întreagă literatură cu o tramă neurotică. Dostoievski explorează direct şi conştient amestecul de afecţiune şi dorinţă din sufletul copilului, iar recunoaşterea lui că o fetiţă poate atrage o dragoste nevinovată, dar şi pofte ascunse, ori, şi mai mult, poate răspunde amândurora, aruncă o lumină nouă asupra temei copilului în creaţia lui Dickens, Eliot, Carroll, Dowson, Barrie etc. Preocuparea lui Dostoievski pentru matricid şi paricid, totdeauna în legătură cu căutarea unei vieţi deosebite, îndreaptă atenţia asupra relaţiei pă- rinţi-copii la ceilalţi romancieri ai veacului XIX. Astfel, Samuel Butler în *The way of all flesh,* subliniază neajunsurile severităţii paterne şi ale pseudo-afecţiunii în sufletul unui fiu nefericit şi, ca şi Swift şi Kafka, ajunge la concluzia că un copil ar trebui crescut separat de părinţi. Turgheniev în *Părinţi şi copii,* James în *Washington Square,* Twain în *Huckleberry Finn,* Charlotte Brontë în *Jane Eyre* se ocupă în chip diferit de probleme asemănătoare. Th. Mann prin *Casa Buddenbrook* aruncă o punte spre epoca noastră, în timp ce Joyce, Faulkner, Proust, Lawrence tratează teme similare văzute prin prisma naturii lor stranii. La Faulkner, casa din Sudul Americii, care nu este

departe de căminul victorian, tema neajunsurilor copilăriei în căutarea unei lumi mai bune, apare cât se poate de nuanţată, ca şi în cazul lui Dedalus-Joyce, Birkin-Lawrence, Castorp-Mann, Mrs. Dalloway-Woolf, Marcel Proust.

Opera lui Dickens însumează între cincisprezece-douăzeci de mii de pagini tipărite: scrisori, povestiri de călătorie, numeroase poveşti şi schiţe, discursuri şi chiar o istorie a Angliei; esenţialul însă îl constituie cele cincisprezece romane.

Imensa popularitate a sa se datoreşte în primul rând faptului că în majoritatea romanelor rolul principal îl joacă îndeosebi copiii, Dickens fiind unul din cei mai sensibili maeştri în descrierea psihologiei copilăriei şi a copilului, de tipurile cele mai diferite. Astfel, Oliver Twist, prea angelic, constituie un contrast izbitor faţă de ticăloşii care îl înconjoară; micuţa Nell din *Prăvălia cu vechituri* şi micul Paul din *Dombey şi Fiul,* se nasc şi mor dintr-un alt imbold decât cercetarea pasionată a copilăriei – ei sunt un reflex al marilor frământări petrecute în sensibilitatea lui Dickens, prin moartea tinerei sale cumnate, Mary Hogarth, pentru care nutrise o puternică afecţiune. Începând cu patetica figură a lui Tiny Tim *(Poveşti de Crăciun),* a lui David şi cea a lui Pip din *Marile speranţe,* ei sunt dovada cea mai strălucitoare a geniului dickensian, până la chipul lui Deputy Wink din *Misterul lui Edwin Drood,* un băieţandru cinic, care-l alungă pe Durdles cu pietre când acesta, beat fiind, întârzie pe străzile oraşului.

Creator de tipuri umane, Dickens le

caricaturizează, exagerându-le metehnele până la grotesc, într-atât încât uneori face impresia că întoarce spatele realităţii pentru a plăsmui o lume fantastică; de aceea cu greu poţi rezuma unele din romanele sale, intriga lor fiind de o mare complexitate. Totdeauna însă îţi aduci aminte de câteva personaje: de Sam Weller *(Pickwick),* de Bumble *(Oliver Twist),* de Squeers *(N. Nickleby),* de Quilp *(Prăvălia cu vechituri),* de Mrs. Gamp sau Pecksniff *(M. Chuzzlewit),* de Bagstock *(Dombey* & *Fiul),* de Mi- cawber şi de Betsy *(D. Copperfield),* de Tulkinghorn *(Bleak House),* de Bounderby *(Timpuri grele),* de Flora Finching *(Micuţa Derrit),* de Jaggers sau de domnişoara Havisham *(Marile speranţe),* de Sapsea, de Honeythunder sau de Durdles din *Misterul lui Edwin Drood.*

În cariera sa de romancier, crearea acestor tipuri de oameni a mers descrescând, de la peste trei sute cincizeci din prima sa operă de proporţii mari *(Pickwick),* pentru ca la sfârşitul vieţii „distribuţia” să ajungă la aproximativ cincisprezece personaje, în cazul lui *Edwin Drood.* Fireşte, zămislitorul lor, chiar şi înainte de a fi început să scrie, cunoscuse ambianţe şi caractere dintre cele mai diferite, nu din sânul aristocraţiei (cu care legăturile lui au rămas superficiale), nici din marea burghezie, ci din mediile de jos ale societăţii engleze.

Născut dintr-o familie de funcţionari, provincial rând pe rând şi londonez, Dickens nu s-a dat în lături să exploreze toate cartierele capitalei pe care a iubit-o totdeauna, cu luciditate, mai mult chiar decât un Thomas Dekker sau un Charles

Lamb.

Lipsurile materiale l-au determinat să ia cunoştinţă de cartierele cele mai mărginaşe şi mai sordide; întemniţarea tatălui său l-a familiarizat de timpuriu cu cămătarii şi închisoarea pentru datornici, făcându-l să devină un duşman înverşunat al acestui mod de pedeapsă pentru cei ajunşi la ananghie. De asemenea, a fostt de mic iniţiat în viaţa muncitorilor dintr-o fabrică de cremă de ghete, iar când ajunge stenograf la Tribunal, apoi la Parlament şi în sfârşit ziarist, cu care ocazie scrie numeroase reportaje la Londra şi în provincie, se uită în jurul său cu nişte priviri inchizitoriale, adesea amuzate, uneori emoţionate, dar de cele mai multe ori dispreţuitoare, mai mult decât admirative, ajungând astfel să cunoască trei sferturi din societatea engleză, care avea să-i alimenteze universul romanelor sale. El a ştiut să dea viaţă celor mai reprezentative tipuri din această societate, făcându-le să trăiască în ficţiune, dar cu rădăcini adânci în realitate. Tehnica de conturare a tipurilor urmăreşte mai mult latura exterioară a lor şi constă în a juxtapune, a îngrămădi şi a repeta câteva fapte concrete, detalii fizice sau vestimentare, gesturi caracteristice şi mai ales ticuri verbale ori expresii folosite în mod mecanic, graţie cărora personajul respectiv să se dezvăluie totdeauna, creând în cititor un soi de reflexe. De aceea personajele lui sunt veridice în măsura în care reprezintă nişte tipuri groteşti, nişte caricaturi, schiţate prin reducerea individualităţii umane la câteva trăsături de bază, pe care Dickens le sondează

uneori şi lăuntric, prin profunde analize psihologice (David şi Pip, apoi Bradley Headstone din *Prietenul nostru comun)* şi atunci ele cunosc o evoluţie care nu rezultă, ca în cazul lui Pickwick, din schimbarea atitudinii autorului faţă de ele, ci, treptat, din metamorfozele sufletului în contact cu viaţa. Analiza psihologică nu este prea frecventă la Dickens, pentru că nu constituie obiectivul principal al autorului, nu intră în metoda sa obişnuită de a transmite viziunea despre lume şi oameni. Aceste câteva trăsături în aparenţă exterioare, nu sunt deloc alese la întâmplare, ci ele sunt, dimpotrivă, principale, însăşi esenţa fiinţei pe care ne-o zugrăveşte, iar caricatura dickensiană (cu excepţia câtorva figuri posomorâte, hâde, ca de pildă Quilp din *Prăvălia de vechituri)* este cel mai adesea îndreptată spre umor, exprimat numai de personaje – şi atunci acest umor este uriaş pentru că şi numărul personajelor este uriaş. S-a spus chiar că Dickens a fost singurul scriitor englez (într-o literatură atât de bogată în umorişti), care l-a depăşit pe Shakespeare în privinţa umorului.

Ca stenograf parlamentar, Dickens a urmărit spectacolul dezbaterilor parlamentare vreme de mai mulţi ani. Cu această ocazie, el s-a convins curând că faimoasa Cameră a Comunelor, alcătuită dintr-o minoritate de oameni înstăriţi, recrutaţi din rândurile burgheziei şi ale nobilimii, nu reprezenta de fapt voinţa poporului englez, şi că jocurile politice, venalitatea administraţiei şi manevrele guvernului nu erau decât o comedie anostă de promisiuni călcate şi de înşelătorii

sistematice unde nimic din ce se spunea n-avea un temei în realitatea faptelor, iar *Istoria Angliei* lui denunţă deseori jocul sângeros şi grotesc al suveranilor şi miniştrilor, apărând ca nişte marionete caraghioase şi dezgustătoare – cu alte cuvinte Dickens, aici şi în alte opere, denunţă de fapt ipocrizia şi minciuna pe care se reazemă în mare parte societatea din epoca victoriană: fariseismul prezent în religie şi în practicile religioase, apariţia societăţilor filantropice (care de cele mai multe ori închid ochii la suferinţele oamenilor), dezordinea şi nedreptatea – iată totodată şi obiectivele permanente ale umorului său satiric. Totuşi, oricât de intolerabile şi monstruoase ar părea statornicirile societăţii în care trăieşte, Dickens dezvăluie *(Barnaby Rudge, Povestea celor două oraşe,* singurele lui romane istorice), rădăcinile răului de care suferă lumea, dar nu acceptă ideea răsturnării principiilor sociale prin violenţă, pentru că aceasta ar duce în mod cert la un lanţ de cruzimi, suferinţe, de nedreptăţi, de dezordini mai monstruoase decât răul pe care eventual l-ar înlătura. Arma lui Dickens în subminarea bastionului victorian nu este lupta politică, ci hohotul de râs, pentru că prin râs el nădăjduieşte, poate, să deschidă ochii şi inimile oamenilor pentru clădirea unui viitor mai bun.

El îi iubeşte pe oameni şi caută să-i înveţe să se iubească şi ei între ei, un ideal extrem de generos şi care a slujit drept fundal de-a lungul unei mişcări de reforme esenţiale, în aşa fel încât datornicii nu mai sunt întemniţaţi în Anglia, zarafii

sunt supravegheaţi, copiii muncesc numai opt ore etc.

S-ar putea vorbi de o ţară Dickens, Rochester, de pildă, când Marele Winglebury, când Mudfog, Dullborough sau Cloisterham, apare ca locul de naştere al lui Scrooge, şi ca târg (Market Town) în *Marile speranţe,* sub acelaşi nume în *Pickwick, D. Copperfield* şi în *Cei şapte călători sărmani.* Amintirile pe care le păstrează despre districtul Rochester-Chatam în cărţile sale au o explicaţie şi în credinţa că acolo a trăit, copil fiind, o bună bucată de timp, ceva mai mult însă decât presupune. Într-o scrisoare către Wilkie Collins (iunie 1856) el declară că „acolo (Chatam) am trăit şi am fost educat de mic, până la doisprezece sau treisprezece ani, presupun". De fapt el rămăsese, foarte probabil, din 1816 până în 1823, când avea zece ani. Cei zece ani următori, petrecuţi la Londra, la fabrica de cremă de ghete, la şcoală, în slujba unui avocat, ca reporter la Tribunal (întemniţarea tatălui său la Marshalsea) aveau să fie momente întipărite adânc în mintea lui, însoţite uneori de sentimentul ruşinii, iar *David Copperfield* şi *Micuţa Dorrit* sunt produsul literar al acestei epoci. A cunoscut uliţele şi mahalalele sordide ale Londrei, chiţibuşurile avocăţeşti, ciudăţeniile funcţionarilor, a cunoscut proprietăresele de camere cu chirie, pretenţiile la rang ale oamenilor fără rang, a învăţat sensul adevărat al noţiunii de *shabby-genteel* (coate-goale curăţel), iar prima carte *Sketches by Boz* va constitui un prospect pentru ceea ce avea să creeze în următorii treizeci de ani.

S-a spus despre Dickens că ar fi fost un adept al radicalistului Jeremy Bentham; ideea aceasta este infirmată de Humphrey House[1], care în întreaga operă dickensiană găseşte o singură aluzie la filozoful englez, şi anume în *Misterul lui Edwin Drood,* când, după dispariţia lui Edwin, lumea vorbeşte că Neville Landless ar fi fost adus la Cloisterham din Londra de către domnul Honeythunder „pentru că eminentul filantrop declarase textual: Sunt dator faţă de semenii mei ca el să fie – după cum spunea Bentham – acolo unde nu poate însemna o primejdie decât pentru un număr restrâns de oameni”... o glumă utilizând un citat din Bentham, ceea ce nu dovedeşte că Dickens ar fi fost un adept al teoreticianului filantropist. Dickens nu a admis niciunul din curentele reformiste ale vremii şi nici nu a furnizat un program al său. N-a fost nici benthamist, nici adept al filozofiei radicaliste, nici al lui Owen, nici chartist etc. Ceea ce a făcut el, cel puţin în primele sale romane, a fost să contureze nişte oameni care să poată deveni un fel de germene al evenimentelor reformiste. În esenţă el voia să spună că dacă toţi oamenii ar arăta aşa cum îi zugrăveşte el, atunci părţile rele din lume ar dispărea şi deci n-ar mai fi nevoie de nicio reformă.

Dickens a trăit de-a lungul anilor care au văzut făurirea Angliei moderne şi a oligarhiei burgheziei. Adolescenţa lui coincide cu luptele de

---

[1]1-Humphrey House, *The Dickens world*, Ed. II, Londra, 1961.

emancipare ale catolicilor şi cu Reform Bill (legea electorală). Guvernul burghez din acea vreme preconiza reforme în sprijinul burgheziei: privilegii, abolirea restricţiilor în domeniul comerţului şi industriei şi întocmirea unui sistem administrativ legal, adaptat condiţiilor prin care pătura da mijloc prelua puterea.

Izbânzile tehnicii dintre anii 1812—1870 au avut un mai mare efect asupra celor care au fost martorii lor decât alte propăşiri de mai târziu, din acelaşi domeniu: calea ferată a schimbat întreg tipicul vieţii, mai mult decât automobilul sau avionul. În *Dombey şi Fiul,* Dickens pomeneşte despre „conştiinţa că trăieşte într-o lume a transformărilor", despre noua viaţă pe care o atrăgeau după sine şi despre teama de efectele acestor tansformări. *Dombey şi Fiul* este poate primul roman important din literatura engleză care se ocupă de industrializare – de aceea cartea pare neobişnuită în întreaga creaţie dickensiană, deoarece descrie atmosfera reală a anilor în care este scrisă, decada 1840—1850, epoca febrei pentru construirea de căi ferate *(railiway mania),* a dispariţiei diligenţelor şi odată cu ele a scenelor rustice (gen secolul XVIII) şi a romanului picaresc. Este o carte despre Londra, despre o Londră care se transformă iute într-un oraş comercial modern, unde străzile înguste şi hanurile vechi din paginile timpurii ale lui Dickens nu mai există ori au fost uitate. Este Londra descrisă ca centrul bancar şi comercial al lumii şi totodată un mare port. Iar când personajele sale părăsesc metropola, nu se duc într-un univers pastoral, ca în *Oliver Twist,* şi

nici într-un sat liniştit ca micuţa Nell. Ele pleacă acolo unde „lumea bună” din epoca aceea obişnuia să evadeze – la Brighton, un port la Canalul Mânecii, cu o atmosferă reconfortantă. *Dombey şi Fiul,* mai mult decât oricare din operele lui majore, demonstrează cât de repede şi de temeinic era Dickens în stare să intuiască spiritul epocii sale, să încorporeze noi senzaţii pe care să le transpună în scris. Lucrările de cale ferată care au ajutat să absoarbă şomajul şi astfel să se înlăture teama de revo- luţie au schimbat radical peisajul prin apariţia săpăturilor de terasament, a viaductelor. Aceste schimbări s-au întins, fireşte, pe o mare perioadă de timp, dar anii între 1844—1848 le-au adus în chip dramatic în atenţia maselor, martorii apogeului unui proces început către sfârşitul deceniului 1820—1830, şi Dickens, după cum am mai spus, a fost cât se poate de prompt în a menţiona efectele acestei înlesniri asupra lumii. În *Orologiul meşterului Humphrey,* domnul Weller izbucneşte împotriva unui „monstru îngălat, care vâjâie, trosneşte, gâfâie, pufneşte de zor, totdeauna cu răsuflarea tăiată, cu un fund lucitor verde-auriu, ca de gândac urât...”, ca să nu mai vorbim de contrastul dintre diligenţă şi tren, nu fără oarecare notă de regret pentru dispariţia celei dintâi, deşi era de părere că drumul-de-fier va birui pretutindeni. În *Dombey şi Fiul* are loc prima călătorie pe calea ferată, amănunţit descrisă. Şi în *Misterul lui Edwin Drood,* când Rosa Bud pleacă din Cloisterham la tutorele ei din Londra, ea călătoreşte cu trenul, dar acest fapt nu mai este pentru autor un

eveniment, de aceea îl semnalează fugitiv doar: „În mai puţin de un minut se şi afla în drum spre gară, sub oblăduirea lui Joe. Ajunşi acolo, Joe se ocupă de ea până se instală într-un vagon de tren…”

Avântul traficului feroviar a însemnat însă pentru mulţi ruina şi fireşte prosperitatea pentru alţii, iar înfiinţarea primelor societăţi pe acţiuni, în numeroase întreprinderi, constituie cei dintâi paşi către investirea de capitaluri. Anii dintre 1850—1860 au fost marcaţi de o mare creştere a numărului micilor acţionari, iar ultima parte a acestei perioade a văzut dezvoltarea sistemului companiilor financiare, clin rândul cărora cea mai vestită a fost firma „Overend & Gurney”. Toate acestea sunt deopotrivă reflectate pe larg în opera lui Dickens. Cu *Dombey şi Fiul,* veşnicul interes pentru bani intră într-o nouă fază. Faimosul dialog dintre Paul şi tatăl său începe astfel: „Tată, ce sunt banii?” iar răspunsul domnului Dombey sună altcum decât ar fi dorit: „Domnul Dombey era încercat. Ar fi vrut să-i dea unele explicaţii privind termenii valoare monetară, deprecierea valorii, a bancnotei, lingou, rate de schimb, valoarea metalelor preţioase pe piaţă şi aşa mai departe; dar privind în jos spre scaunul micuţ şi văzând ce drum lung era până acolo, răspunse: Aur, argint, cupru. Guinee, şilingi, pence. Ştii ce înseamnă, nu-i aşa?”

În romanele timpurii banii, averea, au un caracter individual; începând însă cu *Dombey şi Fiul,* interesul în puterea personală conferită de ban (tema principală, de fapt, din *Marile speranţe)*

continuă, căpătând un rol mai deosebit. Averea aproape a tuturor eroilor din *Micuţa Dorrit* şi din *Prietenul nostru comun,* ultimul mare roman scris înaintea lui *Edwin Drood,* depinde de marii capitalişti.

Dickens a făcut din Anglia victoriană o lume completă, cu o viaţă, un limbaj, proprii, absolut deosebită de orice altă lume, care a existat cândva. În loc să vorbească despre oameni reali ca şi cum ar fi ficţiune, Dickens descrie personajele născocite de el ca şi cum ar fi reale. Lumea lui Dickens este marele oraş comercial, alcătuit din milioane de oameni în legătură unii cu alţii fără să-şi dea totdeauna seama, şi totuşi separaţi unii de alţii, trăind izolaţi şi în taină. Dickens a fost fascinat de orice oraş, îndeosebi de Londra, dar şi de Paris, sau de Boston ori Genova. În fiecare oraş pe care l-a vizitat, el trecea pe la închisori, morgi, fabrici, pieţe, teatre, şi se plimba ore întregi pe străzi. Cea mai izbitoare caracteristică a romanelor sale este utilizarea unei multitudini de personaje, proliferând în paginile fiecărei cărţi un număr mare de tipuri umane, toate diferite unele de altele, fiecare trăind claustrat în propriul său mediu şi în propriul său chip special de a privi lumea. Dickens a căutat să absoarbă în imaginaţia lui oraşul, un anumit crâmpei de viaţă, prezentându-l din nou prin personajele şi evenimentele închipuite de-a lungul operei sale. Cu fiecare roman în parte, Dickens se apropie tot mai mult de realitate, de adevărul ascuns dincolo de suprafaţa aparentă a lucrurilor, şi scrutând

realitatea nu atât prin a pătrunde până în adâncul ei, cât mai degrabă creând el însuşi o asemenea realitate aparentă, pentru că în concepţia sa adevărul nu poate fi dezvăluit printr-o analiză directă, descrisă pas cu pas, ci trasând doar componentele sale şi legăturile intime dintre aceste componente – atunci adevărul dindărătul lor iese la iveală, un adevăr particular şi universal deopotrivă. La început, fiecare protagonist, trăind izolat, trece printr-un lanţ de peripeţii, născocite de autor pentru a-l face să înţeleagă lumea, să se integreze în ea şi prin această integrare să se descopere pe sine, profunzimile conştiinţei sale, de fapt tărâmul visurilor sau al acelor viziuni halucinatorii asupra lucrurilor şi oamenilor atât de caracteristice la Dickens. Domeniul imaginilor unde fiinţa capătă formă materială şi unde lucrurile sunt transmutate în simboluri însufleţite este tocmai regiunea în care realitatea de dincolo de realitate sau din însăşi realitate poate fi înţeleasă la un moment dat. Protagoniştii lui Dickens sunt totdeauna în căutarea a ceva în afara conştiinţei lor, şi recunoaşterea lui Dickens a nepăsării pe plan social faţă de răul puternic înrădăcinat în oameni umbreşte atmosfera exuberantă care domneşte în *Documentele postume ale clubului Pickwick. De* aceea, Oliver Tvvist este primul dintre eroii dickensieni care dramatizează fără echivoc situaţia unui copil orfan, dezmoştenit, pierdut într-o lume sumbră şi vitregă. Oliver este salvat, iar cartea are un „happy end”, rezolvare tipică pentru numeroase romane victoriene: taina naşterii copilului orfan

este dată în vileag şi, graţie unei moşteniri, viitorul lui Oliver va fi asigurat pentru tot restul vieţii. Intriga convenţională a romanului capătă autenticitate doar prin intensitatea suferinţelor lui Oliver imaginate de autor. Teama lui Dickens ca nu cumva să sugereze eroului său de a-şi încerca puterile în luptă cu viaţa (teama, după cum am mai spus, de a nu arunca sămânţa răzmeriţei în societate) îl face să accepte un deznodământ care subliniază încă o dată pasivitatea acestuia. Oliver, ca şi alţi protagonişti dickensieni, este gata să încuviinţeze o definiţie a indentităţii lui care vine *din afară* şi *din trecut* totodată.

Romanele următoare lui *Oliver Turist* demonstrează că sensul personajelor în viaţă, grotesc şi contradictoriu, incomensurabilitatea unora faţă de celelalte, este elementul primordial în viziunea lui Dickens asupra lumii. Schimbarea parţială de la comedia din *Pickwick* (1837), la melodrama din *Oliver Twist* (1838), nu are nimic de a face cu faptul că personajele din *Nicholas Nickleby (1839), Prăvălia cu vechituri* (1840), *Barnaby Rudge* (1841) sunt, ca şi Oliver, nişte făpturi izolate, într-o lume vrăjmaşă. Iată de ce, plăsmuirea tipurilor de oameni cu totul deosebiţi unii de alţii şi încurcaţi în mrejele unor excentricităţi personale este la Dickens una din căile cele mai viguroase de a dramatiza tema izolării, iar inepuizabila forţă de a da la iveală un număr uriaş de creaturi comice ori grotesc melodramatice, fiecare trăindu-şi viaţa cu propria sa intensitate şi ciudăţenie, constituie poate esenţa talentului extraordinar al lui Dickens ca

romancier. Deşi *Nicholas Nickleby, Prăvălia cu vechituri,* ca şi *Oliver Twist* depind în rezolvarea intrigii de descoperirea unui motiv venind din trecut sau din afara acţiunilor eroului, faptul că singura salvare completă dintr-un oraş ostil se poate realiza prin moarte, este din ce în ce mai evident, mai cu seamă în *Prăvălia cu vechituri.* Moartea lui Nell în preajma cimitirului de lângă o biserică de ţară aminteşte de refugiul lui Oliver de odinioară, într-un paradis rural, şi sugerează că ar fi vorba de un soi de a ocoli problema şi nu de a găsi o soluţie reală.

În *Martin Chuzzlewit* (1847), Dickens abordează această problemă mai direct, aducându-şi eroul în arena deschisă a societăţii şi minimalizând ajutorul pe care ar fi putut să-l obţină de la părinţi, etc. Aici este exprimată pe larg una din temele dickensiene cele mai importante şi anume, imposibilitatea omului de a ajunge altceva decât o biată creatură, într-o societate în care tronează mascarada imposturii şi a egoismului deghizat. Dickens îşi dă seama că ar fi fals dacă l-ar face pe *Martin Chuzzlewit* să trăiască singur, izolat. De aceea Martin trebuie să înveţe să înlăture egoismul şi ipocrizia şi să cultive ceea ce este mai adevărat în sufletul omenesc: afecţiunea spontană, iubirea pentru ceilalţi oameni. Ideea aceasta până la urmă se diluează din pricina unui sfârşit amintind din nou de cel din *Oliver Twist.*

Dombey şi Fiul (1848) şi *David Copperfield* (1850) marchează una din cele mai semnificative schimbări în viziunea lui Dickens: o dislocare a dependenţei copil-părinte ca o soluţie pentru a

scăpa de izolare, către o soluţie mai evoluată – iubirea romantică. *Dombey şi Fiul* reprezintă prima analiză serioasă a acestei legături şi totodată concluzia că faptul de a avea părinţi poate fi deopotrivă o cauză de suferinţă ca şi atunci când te ştii orfan şi fără prieteni. Florence Dombey ajunge să trăiască adevărata fericire nu prin schimbarea atitudinii tatălui său, ci prin iubirea pentru Walter Gay şi a acestuia pentru ea, aşa cum în centrul lui *David Copperfield,* romanul cel mai personal al lui Dickens, stă legătura dintre David şi Agnes.

Bleak House (Casa groazei, 1853), primul roman dickensian în care adevăratul protagonist este întreaga societate, prezintă oameni încătuşaţi de nişte forţe ale trecutului mai mult decât eliberaţi de ele (aşa cum a fost cazul în *Oliver Twist).* Singurul mod de a scăpa din marasmul zdrobitor al mediului social este puterea Estherei Summerson de a face ordine în lumea imediată în care trăieşte, printr-o jertfă de sine şi prin devotamentul iubirii. Dar Esther deţine această forţă datorită unei legături directe, prin rugăciuni, cu divinitatea. Esther reprezintă calea prin care bunătatea divină, alt- minteri transcendentală, coboară în lumea omenescului. *Bleak House*, de aceea, pecetluieşte o altă transmutaţie în natura lumii imaginative a lui Dickens. În loc de a aştepta în chip pasiv să ocupi un loc mai cumsecade în societate, şi poziţia aceasta ivindu-se în mod spontan, din tainele trecutului, Esther trebuie să nu „creadă în nimic altceva decât în Providenţă şi în propriile ei strădanii”. Ea trebuie să schimbe

lumea care o înconjoară prin acţiunea ei independentă în prezent. Descoperirea originei sale este pentru Esther tocmai reversul ironic al unei descoperiri similare din *Oliver Twist.* Acest fapt pe ea o fereşte de a-şi mai pune speranţe false în societate, silind-o să-şi asume întreaga responsabilitate asupra propriei sale vieţi.

Romanele care urmează după *Bleak House* arată, totuşi, că asumarea acestei responsabilităţi în viaţa şi iubirea plină de abnegaţie care ar decurge de aici nu pot fi realizate chiar atât de uşor ca în cazul Estherei. Ultimele romane ale lui Dickens sunt tot mai umbrite de efectele cruzimii, ale nedreptăţii, ale imposturii. *Micuţa Dorrit* (1857), romanul cel mai sumbru al lui Dickens, este în acelaşi timp şi cea mai profundă analiză a temei bunătăţii omeneşti desăvârşite. Dar chiar şi *Micuţa Dorrit* se termină cu o căsătorie fericită a eroinei, în vreme ce *Povestea celor două oraşe* (1859) afirmă că jertfa de sine, în iubirea desăvârşită, ca să fie eficientă trebuie să fie urmată de jertfa totală a vieţii însăşi.

Marile speranţe (1861) duce mai departe chiar explorarea ambiguităţilor iubirii. Pe când în *Timpuri grele* (1854) Dickens încearcă să sugereze în simbolul „călăriei” imaginea bunei societăţi şi legătura directă, cu iubirea, *Marile speranţe,* poate cea mai izbutită tratare a temei iubirii romantice, demonstrează contrastul dintre relaţiile lui Pip cu societatea şi aspectul final al iubirii lui pentru Estella. Iubirea lor nu mai este atât de nevinovată şi pură.

În sfârşit, ultima schimbare în modul de a vedea

lumea a lui Dickens îl apropie, într-un fel, mai mult de atitudinea şi temele veacului nostru. De aceea *Prietenul nostru comun* (1865) este poate romanul lui Dickens cel mai interesant pentru cititorul contemporan, iar *Misterul lui Edwin Drood* (1870) cel mai deosebit din creaţia sa.

Această ultimă schimbare prezintă un dublu aspect. Ideea că puterea spirituală transcendentală, care apare la periferia sau în adâncurile lumii materiale nu reprezintă un sprijin pozitiv pentru valorile umane, chiar şi pentru cele superioare, ci doar negarea şi reducerea la nimic a întregii umanităţi, fără deosebire. Pe de altă parte, credinţa care derivă din această nouă viziune, şi anume, că condiţia umană, cu toate suferinţele şi aberaţiile ei, nu poate fi nicicum salvată de-a lungul întregii vieţi. Omenia este singurul sprijin real al valorilor umane şi singura posibilă. Ultimii eroi ai lui Dickens revin în viaţă după o cufundare în apele purificatoare ale morţii, dar se întorc spre a-şi lua exact aceeaşi situaţie care le fusese dată în societate. Cu o singură deosebire, şi anume aceea că contactul lor cu întunericul i-a eliberat de o nouă atitudine faţă de condiţia lor, condiţie care recunoaşte că valoarea izvorăşte nu din vreo forţă exterioară, ci din însuşi spiritul omenesc.

Prietenul nostru comun este reafirmarea omului, după o retragere vremelnică din „angajarea” sa, în lume şi în societate. Această angajare ia forma unei acceptări a unor relaţii strânse cu oamenii şi a unei acţiuni concrete de propăşire, îndreptată spre viitor. Trăind doar la modul prezent, eul

poate avea o existenţă autentică, adică, numai trăind în prezentul imediat care devine viitor, luând forme substanţiale, reale.

A-ţi lua responsabilitatea de a face ordine în lumea înconjurătoare înseamnă a-ţi asuma o răspundere în sine, înseamnă a scăpa de alternativele necruţătoare ale pasivităţii sau ale izolării, care iniţial au fost singurele posibilităţi, în acest sens, din universul ficţiunii lui Dickens.

Dickens şi Kafka

M. Spilka[2], pe bună dreptate, recunoaşte faptul că a spune despre Dickens că e un scriitor care pare deschis, plin de efuziune, hazliu, preocupat de probleme sociale, iar despre Kafka că ar fi tocmai opusul lui: criptic, morbid, astringent, obsedat de angoasa religioasă, ar însemna să facem deosebiri incidentale şi înşelătoare, deoarece ele ignorează tristeţea şi sentimentul vinovăţiei la Dickens şi totodată simţul comun pentru grotesc şi interesul faţă de conflictul social în cazul lui Kafka. La amândoi ideea familiei ocupă un loc central. Dickens deşi glorifică familia, căldura căminului, el face totodată din căminul destrămat un indiciu al unei culturi destrămate, iată puntea de legătură dintre el şi Kafka, şi epoca modernă. Violarea liniştii din copilărie şi continua violare a tihnei în viaţa de mai târziu, când „copilul” înfruntă instituţiile sumbre ale epocii,

[2]2-Mark Spilka, *Dickens and Kafka – a mutual interpretation*, Bloomington, 1963.

sugerează deopotrivă modernitatea lui Dickens şi tradiţionalismul lui Kafka. Firele continuităţii culturale sunt trainice. Dickens, reprezentând zorile unei revoluţii industriale, înregistrează efectele puternice ale acesteia asupra căminului, asupra copilului care se dezvoltă, un copil care nu e în stare să-şi croiască un drum în viaţă, iar Kafka, exponentul unui stadiu mai înaintat al acestui proces de destrămare, înregistrează implicaţiile sale mai profunde. Destrămarea pe care o urmăresc şi unul şi altul începe cu transformările pe plan social. La începutul secolului XIX, odată cu dezvoltarea comerţului, creşterea populaţiei la oraşe, şi mai târziu cu industrializarea, se răspândesc şi relele în lume; astfel, căminul ajunge, virtual, un soi de cetate, un refugiu împotriva unei societăţi vrăjmaşe. Când copilul părăseşte căminul, el are puţine şanse de a se dezvolta la maturitate, pe plan moral şi emoţional. Viaţa la oraşe îi pare nemiloasă, fără niciun sens, derutantă şi atunci se întoarce nostalgic spre copilărie şi din nou simte fiorul afecţiunii din acea epocă (iubirea maternă) şi severitatea maturităţii (sugerând rigoarea paternă). Acest dublu proces disruptiv schiţat, de destrămare, ajută la înţelegerea afinităţii pe care Kafka a simţit-o pentru Dickens.

Născut la sfârşitul veacului XIX, crescut într-un mediu burghez, la Praga, Kafka putea vorbi foarte bine despre „atmosfera îmbâcsită, înveninată, care-l distruge pe copil, într-o încăpere familială frumos mobilată”. În tinereţe, a lucrat în depozitul de mărfuri *cu vânzare angro* al tatălui său, unde a

cunoscut tirania intolerabilă a acestuia faţă de personalul angajat – amintindu-i cu prisosinţă, după cum mărturisea el însuşi, de propriile lui suferinţe îndurate acasă. Experienţa lui în acest caz se aseamănă cu cea a lui Dickens, care în copilărie a fost expus unei îndeletniciri crude, atunci când a lucrat cinci luni într-o fabrică de cremă de ghete, la Londra, suferind de lipsa căminului. Cât despre Kafka, această vitregie a fost ceva mai puţin aspră, dar mai târziu, când muncea cu intermitenţă la supravegherea personalului într-o fabrică, în interes familial, i-a fost cu mult mai greu. De obicei lucra până la două după amiaza, într-o instituţie de stat, şi restul timpului şi-l petrecea scriind. Tocmai când începuse romanul „dickensian” *Amerika,* proprietarul fabricii plecând într-o călătorie de două săptămâni, Kafka a trebuit să-l înlocuiască. Sacrificiul creaţiei unor scopuri comerciale l-a deznădăjduit (s-a gândit chiar la sinucidere), aşa cum Dickens s-a simţit deznădăjduit când a fost silit să muncească în fabrică, abandonând şcoala, şi cu ea speranţele pentru o viaţă mai bună. În acel impas, Kafka citea pagini din Dickens şi despre Dickens cu o mare simpatie. Dickens i-a insuflat dragostea pentru muncitori, pe care a încercat el însuşi să-i ajute prin „Institutul de asigurare a muncitorilor în caz de accidente” de la Praga. Ca şi Dickens, Kafka ştia cât „preţuieşte” omul în lumea capitalistă şi ca şi Dickens el a folosit motivul relaţiilor părinţi-copii în creaţiile sale. De aceea citind Ver*dictul s*au Me*tamorfoza* nu se poate să nu te gândeşti la David Copperfield

şi la Do*mbey & Fiul,* unde fiii sunt presaţi de părinţii lor să-şi asume funcţiuni în comerţ, care îi schilodesc sufleteşte. Pe de altă parte, Kafka a trăit izolat faţă de societate; în activitatea lui din comerţ, mai târziu ca funcţionar şi cu obligaţiile de la fabrică, el a resimţit echivalentul temerilor dickensiene.

Amândoi, Dickens şi Kafka, şi-au început cariera ocupându-se de chestiuni juridice. După ce părăseşte şcoala, Dickens lucrează la un birou de avocaţi, apoi la tribunal. Kafka a studiat dreptul şi şi-a luat doctoratul în 1906, pe urmă a lucrat un an ca avocat stagiar.

La acestea s-ar mai putea adăuga şi un incident care seamănă cu încarcerarea lui Copperfield în odaia sa de către Murdstone. Pe când era copil, într-o noapte – povesteşte Kafka – a plâns după apă. Iritat, tatăl său l-a luat şi l-a dus pe balcon, lăsându-l acolo o vreme, în cămaşă de noapte, singur, afară, cu uşa încuiată. Din pricina acestui incident, deşi „doar un mic început", se pare că în el s-a cristalizat acea „conştiinţă a zădărniciei", în casa unde a trăit de copil. Izolarea impusă de un tată insensibil l-a determinat pe Kafka să simtă simpatie pentru suferinţele micului Dickens, şi dincolo de aceasta, să se poată identifica cu nevoia scriitorului de a se reîntoarce la „neajunsurile" de demult.

Viziunea umorului ca simplă emanaţie a bunăvoinţei îi dă lui Dickens marea sa popularitate. Umorul lui Kafka este cu mult mai stringent. Kafka generează mai puţină căldură decât Dickens. Umorul său acţionează ca un

zâmbet chinuit de-a lungul întregii sale creaţii, şi rareori creşte până la râsul volubil, dar când se întâmplă asta râsul pare întrucâtva nefiresc. Este interesantă în acest sens mărturia lui Max Brod[3]: „Este un gen nou de zâmbet care deosebeşte opera lui Kafka, un zâmbet detaşat de lucrurile în sine – un zâmbet metafizic, ca să zic aşa. Uneori când obişnuia să ne citească, nouă prietenilor, vreuna din povestirile sale, ne venea să zimbim şi apoi izbucneam cu toţii în râs – câteva clipe, pe urmă ne potoleam…”

Cel mai popular romancier englez al veacului XIX, aproape primul care înveseleşte căminul de sărbătorile Crăciunului, era obsedat ca şi Kafka de necazurile din copilărie, reprezentându-le, ca şi Kafka, mereu în scrierile sale, în aşa măsură incât viziunea despre univers a copilului să devină un element caracteristic în toate romanele. Într-un sens, aşa cum remarcă foarte bine E. Johnson[4], copilul din fabrica de cremă de ghete n-a murit niciodată, ci „mereu s-a născut într-o sumedenie de copii în suferinţă sau care mor de mici, victime nevinovate… într-o orânduire învechită, cu inimă de piatră.”

Droodiana

Romanul care apărea în secolele XVIII în cinci sau chiar şapte volume, odată cu Walter Scott şi

---

[3]3-Max Brod, *Additional note,The castle,by Franz Kafka*, N.York,1949.

[4]4-Edgar Johnson. *Charles Dickens : His tragedy and triumph*. N. York, 1952, 2 vol.

Jane Austen, numărul obişnuit de volume se reduce la două sau cel mult patru. Preţul era diferit, ajungând până la jumătate de guinee volumul, ceea ce făcea lectura unui roman extrem de costisitoare pentru cei mai mulţi. Aceasta a fost situaţia până la apariţia primului roman al lui Dickens, *Documentele postume ale clubului Pickwick.* Autorul alesese un mod de a-şi tipări cărţile, „într-o formă pe atunci foarte neobişnuită, reducând la mai puţin de o treime preţul unui roman, şi anume în fascicole lunare de câte un şiling”[5]. Fiecare fascicolă cu un număr de 32 pagini tipărite, două planşe şi câteva pagini de publicitate, avea coperţi verzi şi se punea în vânzare în prima zi a fiecărei luni. Această formă de apariţie periodică a fost propusă de editura „Chapman & Hall” pentru *Pickwick,* iar Dickens a adoptat-o şi la tipărirea altor romane precum: *Nicholas Nickleby, Martin Chuzzlewit, Dombey & Fiul, David Copperfield, Bleak House, Micuţa Dorrit, Prietenul nostru comun* şi *Edwin Drood.* Fiecare din aceste romane au apărut în câte nouăsprezece numere lunare, ultimul având preţul dublu de doi şilingi şi conţinând patruzeci şi opt de pagini text, patru planşe, pagina de titlu ilustrată şi o prefaţă.

Primul număr din *Misterul lui Edwin Drood* a văzut lumina tiparului la sfârşitul lunii martie 1870, într-un tiraj de 50 000 exemplare, mai mare decât cel al romanului *David Copperfield* (25 000)

[5]5-Citat din textul prin care Dickens îşi anunţa apariţia primei ediţii ieftine a operei sale (1847).

şi *Bleak House* (35 000), depăşit doar de volumul de *Poveşti de Crăciun* tipărit în ultimii ani ai vieţii într-un tiraj de 250 000 exemplare.

Ideea de a scrie un nou roman începuse să-l preocupe pe Dickens de pe la jumătatea lunii iulie 1869. După apariţia cărţii *Prietenul nostru comun* (1865) nu mai scrisese nicio operă de proporţii mai mari. „Ce ai spune – se adresează într-o scrisoare prietenului şi mai apoi biografului său, John Forster – de un roman începând astfel: două personaje, un băiat şi o fată, foarte tineri, urmând să se căsătorească la vârsta cuvenită, către sfârşitul cărţi? Interesul ar fi reţinut de studierea celor două drumuri separate şi de neputinţa de a le ghici destinul.La 6 august, în acelaşi an, el îl anunţa pe J. Forster că renunţase la această idee: „Am abandonat proiectul despre care ţi-am vorbit; am o idee foarte năstruşnică şi nouă pentru viitorul meu roman. Nu ţi-o pot comunica (altminteri interesul pentru carte ar dispare), dar e o idee straşnică, deşi greu de realizat.”

„Ideea”, cu excepţia câtorva mărturisiri fragmentare şi de o sumedenie de deducţii care de care mai ingenioase, a rămas pentru totdeauna o taină a romancierului, dusă cu el în mormânt. De îndată ce a fost concepută, în cursul verii 1869, a slujit drept temei pentru încheierea unui contract între Dickens şi casa editorială Chapman & Hall. Lucrarea urma să fie predată de către autor lunar în tranşele obişnuite ca lungime, însă două clauze indicau starea precară a sănătăţii lui Dickens: mai întâi, numărul tranşelor se limita la douăsprezece (în loc de douăzeci), adică, ţinând seamă de ultima

tranşă dublă, la unsprezece în loc de nouăsprezece, şi apoi, eventualitatea morţii autorului în cursul publicării era în mod explicit menţionată. Moartea a avut loc la 9 iunie 1870, abia după apariţia primelor patru fascicole, alte două fiind redactate (una din ele incompletă).

La Rochester, remarcă G. Gissing[6] au început călătoriile aventuroase ale domnului Pickwick, lângă Rochester se află casa de la Gad's Hill, Rochester a fost ales de autor pentru a fi scena ultimei sale cărţi. Iar prima imagine cu care începe romanul este viziunea pâcloasă a unui opioman, care se trezeşte din toropeala produsă de stupefiant: „Turnul unei străvechi catedrale? Cum se face că acest turn se află aici? Să fie oare binecunoscutul turn cenuşiu, masiv, de formă pătrată, al străvechii catedrale?…" spre a-şi da seama, în cele din urmă, că se găsea în „cea mai prăpădită şi mai neîncăpătoare odăiţă", unde fumase opiu şi de unde trebuia să plece la catedrala din Cloisterham (în realitate Rochester) ca să „ia parte la slujba zilnică a vecerniei… şi după aceea coriştii îşi ocupară locurile, grăbiţi, feţele rămânându-le ascunse. Intonară apoi *Când omul cel întinat,* care răsuna trezind ecourile prin sumedenia de bolţi şi grinzi ale tavanului, ca un clocot surd de tunete." Dickens îşi pregăteşte astfel cu ingeniozitate cititorul asupra unui *om întinat,* zugrăvind totodată şi cadrul unde avea să se desfăşoare acţiunea cărţii: „Cloisterham este

[6]6-George Gissing, *The immortal Dickens*, Londra, 1925.

un oraş antic, loc nepotrivit pentru cei care tânjesc după zarva lumii. Un oraş monoton, liniştit, în care peste tot pluteşte un iz de pământ venind de la criptele catedralei. Are atâtea morminte, încât copiii din Cloisterham pun să crească salată micuţă în ţărâna stareţelor şi a stareţilor şi fac plăcinte din lutul călugăriţelor şi al călugărilor, iar plugarul de pe câmpurilc din partea locului are pentru lorzii trezorieri, pentru arhiepiscopi, episcopi şi alţii deopotrivă atenţia pe care căpcăunul din poveste o avea pentru oaspetele nepoftit, şi le macină oasele ca să-şi facă pâinea. Peste un oraş care dormitează Cloisterham, ai cărui locuitori par să-şi închipuie, cu o lipsă de temeinicie mai degrabă ciudată decât arareori întâlnită, că toate transformările care ar fi trebuit să aibă loc s-au şi petrecut şi că nu mai au la ce să se aştepte… Cloisterham este un oraş dintr-o epocă pierdută în negura timpurilor, cu dangătul răguşit al clopotului de la catedrală, cu croncănitul răguşit al ciorilor care dau târcoale turnului catedralei, cu accentele încă şi mai răguşite dar mai puţin limpezi ale ciorilor cu chip de om care iau loc jos, în stranele catedralei… Totul aparţine aici trecutului”… Sau: „Timpurile străvechi exalau un suspin mucezit din morminte, de sub arcade şi bolţi; umbrele sumbre se înteţeau pe la colţuri; o boare umedă creştea de prin petele verzi de pe lespezi, şi juvaerurile, zvârlite în naos peste dale prin vitraliile ferestrelor de un soare pogorât către asfinţit, începeau să dispară. De după grilajul altarului, sus pe trepte, miraculos înălţate de orga înghiţită iute de întuneric, abia se

zăreau nişte siluete în sutane albe şi un singur glas, plăpând, se ridica şi cobora în ritm monoton şi răguşit ca un murmur stins la răstimpuri”… Dincolo de aceste ziduri însă „afară, râul, păşunile cu verdeaţă şi ţarinile arate, brune, dealurile golaşe şi văile, totul era îmbujorat de soarele amurgului. În zare, ferestrele micuţe ale morilor de vânt şi ale fermelor scânteiau ca nişte băncuţe de aur lucitor.” Dar, în catedrală, „peste tot se aşternuse un zăbranic sur, mohorât, sepulcral, iar murmurul monoton şi răguşit se depăna mai departe, aidoma unui glas gata să se stingă, până ce orga şi corul izbucneau, înecându-l într-un talaz de muzică. Apoi se topea şi vocea gata-gata să se stingă, mai făcea un efort firav şi talazul se bulucea din nou, până sus, o acoperea, ajungând în înaltul tavanului, se zbătea printre arcade, pătrundea până hăt, la turnul semeţ; pe urmă talazul secătuia, totul învăluindu-se în tăcere.”

Acesta este fundalul ales de Dickens pentru desfăşurarea acţiunii unui mister, care va stărui de-a lungul întregii cărţi, chiar de la primele pagini.

Acţiunea romanului pivotează în jurul dispariţiei lui Edwin Drood, nepotul muzicianului John Jasper care îşi desfăşoară activitatea la catedrala din Cloisterham. Tânărul Edwin, orfan, în virtutea unei recomandări testamentare a părinţilor săi fusese logodit şi urma să ia în căsătorie pe frumoasa Rosa Bud, elevă la pensionul domnişoarei Twinkleton. În ajunul Crăciunului însă Edwin dispare şi bănuiala celor din jur – printre care şi tutorele său, domnul Grewgious,

clericul Crisparkle şi mai târziu Datchery, de puţină vreme instalat la Cloisterham – este îndreptată către Jasper, şi el îndrăgostit de Rosa, căreia însă Jasper îi repugnă. Acesta aranjează în aşa fel lucrurile încât suspiciunile autorităţilor şi ale opiniei publice să cadă asupra unui alt orfan, Neville Landless, elevul lui Crisparkle, un tânăr iute la mânie, care se şi certase *la cuţite* cu Edwin. Dar cartea se termină tocmai când ancheta lui Datchery, cu ajutorul unei bătrâne de la Londra care îi furniza opiu lui Jasper, făcea un mare pas înainte.

Personajele, mult mai puţine la număr ca de obicei în opera lui Dickens, sunt Crisparkle, un cleric generos, cea mai frumoasă figură de ecleziast creată cândva de Dickens, spre deosebire de filantropul ipocrit, Honeythunder, reprezentantul unei false mărinimii; tânăra logodnică a lui Edwin, fermecătoarea Rosa Bud, supranumită Rosebud (Boboc de trandafir) şi figura centrală, Jasper, deopotrivă îndrăgostit de Rosa, după toate aparenţele asasinul nepotului său. Miezul cărţii îl constituie crima şi misterul cuibărite pe meleagurile străvechiului Cloisterham. Jasper este un spirit al răului cu totul neobişnuit, care plăsmuieşte demoni în însăşi inima lui, aşa cum călugării de odinioară îi plăsmuise din lemnul stranelor. În cazul lui Jasper se poate vorbi de un soi de *grand guignol,* şi autorul, fără îndoială, a căutat să-i confere trăsături de o potenţialitate lugubră.

Dickens a fost mereu preocupat de fenomenul crimă şi criminali, atât în timpul călătoriilor lui,

cât şi în cărţile pe care le-a scris. Într-o altă scrisoare adresată lui Forster, cu ocazia primei vizite făcute în America (1842), Dickens pomeneşte de o incursiune în Pennsylvania şi notează unele reflecţii asupra presupuselor meditaţii ale întemniţaţilor, nevoiţi să îndure condiţii grele de claustrare forţată.

Pe când scria primele capitole din *Misterul lui Edwin Drood* el a trecut, însoţit de câţiva prieteni, prin anumite locuri frecventate de infractori – la Londra – şi nu le-a omis pe cele unde se fuma opiu.

Jasper întruchipează cel mai profund poate latura sumbră din creaţia dickensiană. Jasper, criminal şi opioman, are o semnificaţie deopotrivă psihologică şi socială. Amândouă aceste sensuri sunt legate de un fapt la fel de însemnat şi anume acela că Jasper, admirabil cantor şi organist la catedrala din Cloisterham, era un om deosebit de respectat în societate. Interesul psihologic al acestui personaj se asociază dublei lui existenţe. Jasper este în căutarea unei modalităţi de a se uita pe sine, dar niciodată nu izbuteşte. El încearcă muzica, opiul, iubirea.

Primele rânduri ale cărţii semnalează, după cum am văzut, „străvechea catedrală cu turn”. Apoi Jasper gândeşte: „cum poate fi aici turnul unei străvechi catedrale?” Mai departe, Dickens evocă o atmosferă de coşmar; în cele din urmă ne dăm seama că nu avem de a face cu acele locuri pitoreşti atât de des întâlnite în opera lui, ci că asistăm la coşmarul cantorului, pricinuit de opiu. Îl vedem apoi pe Jasper, perfect stăpân pe sine,

bucurându-se de respectul concetăţenilor, şi atât cât durează lectura suntem martorii manifestărilor contradictorii ale acestuia. Prin evocarea încăperii mizere în care se fumează opiu, cu descrierea coşmarului trăit de Jasper, Dickens stabileşte, de la început, în chip magistral, atât locul cât şi sensul viziunii sale artistice. Jasper simbolizează poate societatea engleză din vremea lui, societate căreia autorul se adresează totodată: o lume sensibilă, capabilă să iubească uneori, dar răzvrătită contra ei chiar, o lume care îşi ascunde indiferenţa faţă de sentimentele femeii sub nişte cuvinte prea măgulitoare, o lume care se bate cu pumnii în piept în legătură cu filantropismul prin glasul domnului Honeythunder, iar băieţandrul Deputy umblă pe drumuri zdrenţăros şi murdar. Jasper este reprezentantul societăţii sale frământate, plină de contradicţii ca şi el însuşi. Portretul domnului Honeythunder este o şarjă împotriva societăţilor filantropice şi a guvernatorului Eyre[7]: „După el ar fi trebuit să se suprime forţa militară, dar mai întâi era necesar ca toţi ofiţerii superiori, care îşi făcuseră datoria, să fie judecaţi de Curtea marţială din această pricină şi apoi împuşcaţi. Trebuia să se suprime războiul, dar nu înainte de a face adepţi iscând război şi învinuindu-i că iubesc războiul ca lumina ochilor. Trebuia să se înlăture pedeapsa capitală, dar mai întâi să fie înlăturaţi de pe faţa pământului toţi legislatorii, jurisconsulţii şi

[7]7-Este vorba de Edward Eyre(1815-1901),cel care a înăbușit în sânge răscoala negrilor din Jamaica,când au fost executați aproape șase sute de oameni.

judecătorii, care sunt de altă părere. Trebuia să se statornicească o concordie universală, prin eliminarea tuturor celor care n-ar fi voit, sau n-ar fi putut, din pricina conştiinţei lor, să concorde. Trebuia să-ţi iubeşti fratele ca pe tine însuţi, dar numai după un război nedefinit de calomniere (ca şi cum l-ar fi urât din răsputeri), aruncându-i în obraz tot soiul de epitete. Mai presus de orice, n-ar trebui să se facă nimic în afara sau în propriul tău nume, ci să mergi la Azilul de Filantropie şi să te înscrii ca membru filantrop activ. Apoi să plăteşti taxa de subscriere, să primeşti carnetul de membru, cocarda şi medalia şi să trăieşti de atunci încolo pe o estradă şi să repeţi într-una ceea ce spune domnul Honeythunder, şi ce spune trezorierul şi ce spune subtrezorierul, şi ce spune Comitetul şi Subcomitetul, şi ce spune secretarul, şi ce spune vicesecretarul. Toate acestea erau menţionate într-o rezoluţie admisă în unanimitate, sub semnătură şi sigiliu”…

Una din calităţile esenţiale ale romanului de faţă este solida unitate compoziţională şi ar fi interesant de menţionat că Dickens, după mărturiile lui Forster, era puţin neliniştit în legătură cu succesul acestui efort de construcţie: „… se temea să nu se fi lansat prea repede în incidentele care conduc spre catastrofă, ca de pildă începutul rolului lui Datchery în capitolul V…” Notele rămase confirmă impresia că Dickens avea credinţa că trecuse prea repede peste nişte întâmplări asupra cărora ar fi vrut să-şi clădească intriga. Pe foaia pregătitoare a capitolului III se pot citi următoarele însemnări: „Tutorele Rosei? A

trecut în capitolul II”, iar pe pagina pregătitoare a capitolului V: „Edwin şi Rosa pentru ultima oară împreună? S-a şi lucrat – *catindrala* – Edwin dispare – Misterul: s-a şi lucrat.”

Fiecare personaj este descris de îndată ce intră în scenă, şi multe din portretele cuprinse în *Misterul lui Edwin Drood* sunt printre cele mai izbutite din câte a creat Dickens. Portretul unui zidar şi în acelaşi timp gropar, Durdles, constituie un exemplu al genului: „Durdles era un zidar care lucra în piatră, mai cu seamă în piatră funerară, pentru morminte, monumente, şi avea din cap până-n picioare culoarea acestor construcţii. Nu exista om mai bine cunoscut ca el în Cloisterham. Trecea drept un dezmăţat prin partea locului. I se dusese vestea de muncitor ce era – tot ce se poate, dar l-a văzut cineva muncind? – şi de nătărău ce era, îndeobşte recunoscut... Îmbrăcat într-un costum gros de flanelă, cu nasturi de os, cravată galbenă, soioasă la capete, şi cu nişte botfori cu şireturi de nuanţa mormintelor în piatră – Durdles ducea o viaţă sumbră, de vagabond, purtând cu el merindele într-o legăturică, şi ca să îmbuce se aşeza pe orice mormânt.”

Ultimele rânduri ale fiecărui capitol au păstrat aspectul solemn pe care îl capătă scrierile lui Dickens începând cam clin epoca romanului *Martin Chuzzlewit* şi *Dombey & Fiul.* În *Misterul lui Edwin Drood,* aceste sfârşituri de capitole au o valoare de simbol. Iată de exemplu convorbirea dintre domnul Grewgious şi Jasper de la finele capitolului IX, în legătură cu cei doi tineri logodnici: „—Asta e şi părerea mea, încuviinţă

domnul Grewgious, dând mâna unul cu altul. Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi. — Dumnezeu să-i izbăvească pe amândoi! exclamă Jasper. — Eu am spus să-i binecuvânteze, remarcă primul, privind peste umăr. — Şi eu să-i izbăvească, replică celălalt. E vreo deosebire?”

Pentru a scoate în evidenţă gradul de măiestrie, de stăpânire a tehnicii în construirea romanului *Misterul lui Edwin Drood,* trebuie menţionat capitolul hotărâtor, al patrusprezecelea, care se termină cu dispariţia lui Edwin Drood. Victima, presupusul ucigaş şi viitorul acuzat – Edwin, Jasper şi Neville – urmează să ia masa împreună la Jasper. Titlul acestui capitol *Când se vor mai întâlni cei trei?* (When shall these three meet again?) este împrumutat, cu o uşoară modificare, din primul vers al dramei shakespeariene *Macbeth.* Capitolul descrie amănunţit, pentru fiecare din cei trei, succesiv, orele care preced întâlnirea stabilită pentru a lua masa laolaltă; relatarea se termină cu aceeaşi formulă: „Şi astfel *urcă* el scările de la intrare.” Cititorul nu asistă la această masă. El vede doar de afară cum sclipeşte lumina la ferestrele casei, pe o noapte în care natura se dezlănţuie, parcă în acord cu violenţa evenimentelor care au loc. Capitolul se încheie în momentul când, a doua zi dimineaţă, Jasper vine la clericul Crisparkle să-l întrebe unde e nepotul său. Răspunsul la întrebarea pusă în titlul capitolului „Când se vor mai întâlni cei trei?” poate fi pur şi simplu „niciodată.”

Ultimele pagini scrise de Dickens sunt într-adevăr magistrale. Scena se desfăşoară în

catedrală; Jasper cântă, urmărit de privirile ameninţătoare ale bătrânei (Prinţesa Trabuc) – unde se duce el de obicei, la Londra, să fumeze opiu. În acelaşi timp, ştrengarul Deputy se uită când la bătrână, când la cantor, iar misteriosul Datchery, dintr-o stranǎ îi contemplă pe toţi trei. Această triplă urmărire, în taină, pe care pregătirile meticuloase ale autorului au făcut-o cât se poate de sugestivă, este încă o dovadă a ingeniozităţii cu care Dickens a ştiut să redea situaţiile cele mai complexe.

Natura subiectului ales şi efectele pe care autorul intenţionează să le producă, explică faptul că a recurs la anumite procedee înrudite cu cele teatrale Adesea stilul său capătă semnificaţia unor indicaţii scenice.

Întregul roman este îmbinarea strălucit realizată între atmosfera calmă a străvechiului oraş aflat la umbra catedralei somptuoase din acel Rochester, prima etapă din odiseea pickwickiană – şi cea acoperită de umbra sumbră care îl înconjoară pe Jasper, cu faptele lui sinistre. Asocierea acestor două elemente opuse este cât se poate de strânsă, pentru că, pe de o parte, în timp ce are loc crima, prezenţa malefică a lui Jasper întunecă şi tulbură văzduhul: „Se dezlănţuise o furtună năprasnică… Întunericul se înteţea şi se învolbura din pricina norului de praf stârnit de pe pământ. Zburau cât colo crenguţe uscate, smulse din copaci şi bucăţi sfârtecate din cuibul ciorilor din vârful turnului. Arborii, şi ei, într-atât fremătau şi trosneau, năpădiţi de vârtejul smintit, pornind din întuneric, încât păreau în primejdie să fie smulşi din

rădăcină… Vijelia în loc să se potolească se înteţea, devenind mai furioasă, până spre miezul nopţii, când străzile pustii erau măturate de viforul cumplit, clănţănind pretutindeni pe la zăvoarele uşilor, zgâlţâind peste tot obloanele, ca şi cum i-ar fi prevenit pe oameni să se scoale şi să se ferească dacă nu voiau să le cadă tavanul în cap”… sau furtuna stârnită parcă de ameninţările lui Jasper adresate Rosei (capitolul XIX, ultimul paragraf), iar pe de altă parte cadrul antic şi maiestuos al dramei, care pentru cititorul zguduit de întâmplări tragice înseamnă totdeauna un soi de liman, un prilej de micşorare a tensiunii. Echilibrul astfel asigurat, atenuarea a tot ce atrage după sine misterul, oricât de groaznic ar fi, face ca *Edwin Drood s*ă se deosebească de *Povestea celor două oraşe,* unde tensiunea este mai susţinută, în schimb *Edwin Drood c*onţine admirabile pasaje hazlii, care accentuează impresia de destindere de-a lungul lecturii, întocmai ca nişte interludii. Capitolul IV, închinat lui Thomas Sapsea, este un exemplu în acest sens. „Acceptând măgarul drept prototip al prostiei şi îngâmfării – un obicei, poate, ca şi alte asemenea obiceiuri, puţine la număr, mai mult convenţional decât just – atunci Marele Măgar din Cloisterham era domnul Sapsea, estimator de licitaţie.” După prezentarea succintă a ilustrului personaj, Dickens trece la descrierea extravaganţei dusă până la absurd a lui Sapsea, culminând cu epitaful „sublim” închinat „soţiei sale respectuoase, care totdeauna s-a înălţat până la el” din care reproducem ultimele rânduri: Trecătorule,

opreşte-te şi pune-ţi întrebarea, poţi tu să faci la fel? De nu, roşind urmează-ţi calea.” În acest epitaf absurd al doamnei Sapsea, G. K. Chesterton desluşeşte „epitaful grav” al lui Dickens.

Aşa precum catedrala din Cloisterham întreține o atmosferă de mister, pensionul de domnişoare (Casa Maicilor), „un edificiu venerabil din cărămidă, a cărei denumire de astăzi se trage neîndoios din legenda legată de folosirea ei de odinioară drept mănăstire…”, este, dimpotrivă, un lăcaş al neprihănirii, condus de domnişoara Twinkleton. Descrierea exteriorului clădirii nu e lipsită de umor: „Faţada casei este veche şi coşcovită, iar placa de alamă atât de sclipitoare şi de plăcută la văz, încât pentru străinii cu fantezie aceasta le-ar sugera, în general, ideea unui filfizon bătrân şi decrepit, cu un monoclu mare, modern, pus la un ochi beteag.” Domnişoara Twinkleton, pe de altă parte, este admirabil caracterizată, mai cu seamă când se întâlneşte cu Billickina, prilej pentru autor de a pune faţă în faţă limbajul direct, robust, de cartier londonez al proprietăresei de camere mobilate, cu cel preţios al provincialei: „— Obişnuite, interveni domnişoara Twinkleton, cu un regim alimentar mai liber şi nutritiv, deşi lejer şi sănătos, n-am avut niciun motiv să deplângem absenţa noastră din străvechiul oraş şi nici tabieturile gospodăreşti în care ne-am dus viaţa până acum, supuse unor reguli de rutină paşnică… — Am crezut că fac bine spunând bucătăresei, replică Billickina într-un elan de candoare, şi sper c-o să-mi daţi dreptate, dom’şoară Twinkleton, că n-a fost rău c-am luat măsuri de precauţie ca

tânăra dom’şoară, supusă, după cum socotim noi, la un regim sărăcuţ, să treacă încetu cu încetu la unu mai bun. Căci ca să sari de la o hrană puţintică la una din abundenţă, de la ceea ce se cheamă o masă de cazan luată în comun, la ceea ce se cheamă o masă cu tabieturi gospodăreşti, cum ziceţi ’mneavoastră, asta cere o putere de constituţie care nu prea se întâlneşte la tineri, mai ales când e subminaţi de internat.”

Faptul că romanul a rămas neterminat a făcut să apară o întreagă literatură consacrată misterului lui Edwin Drood[8]. Printre principalele lucrări se pot menţiona, în ordine cronologică, următoarele: *Clues to Dickens’s Mystery of Edwin Drood,* de J. Cuming Walters (Londra, Heywood, 1905); *Keys to the Drood mystery,* de Edwin Charles (Birmingham, Simpkuns, 1908); *The complete mystery* of *Edwin Drood. The history, continuations and solutions* de Cuming Walters (Londra, Chapman & Hall, 1912); *The mystery of Drood family,* de Montagu Saunders (Cambridge, University Press, 1914). La această listă s-ar mai putea adăuga diferitele continuări ale romanului şi un anumit număr de articole, semnate în cea mai mare parte de J. Cuming Walters. Aceste lucrări tratează două probleme esenţiale: Cine este Datchery? și — Edwin e într-adevăr mort? După unii Datchery ar fi Helena Landless (teza lui J. C. Walters), după alţii, Bazzard, secretarul domnului

[8]8-O colecţie de *Droodiana*, de-a lungul unei perioade de 50 de ani, se pare că ar fi umplut rafturile da pe toate patru laturile pline cu dulapuri din cadrul unei expoziţii de la Glorrier Club, din New York.

Grewgious (teza lui Edwin Charles).

Eventuala supravieţuire a lui Edwin Drood se sprijină pe proiectele următoarelor titluri de capitol, asupra cărora Dickens reflectase şi care figurează în manuscrisul iniţial: *Pierderea lui James Wakefield*[9]*; Dispariţia lui James; Fugă şi urmărire; Fuga lui Edwin Drood; Edwin Drood se ascunde; Dispariţia lui Edwin Drood* şi *Mort sau în viaţă?* Aceste titluri, ca şi cel definitiv, lasă să se strecoare îndoieli asupra morţii lui Edwin Drood, iar unii exegeţi tind să creadă că ar fi vorba de o dispariţie şi nu de o crimă. Cât despre folosirea cuvântului *dispariţie* din cele două proiecte de titluri, este interesant următorul text extras dintr-o scrisoare adresată de Dickens, la 2 septembrie 1869, lui Robert Lytton care îi trimisese o povestire întitulată *John Acland,* pentru a fi publicată în revista *All the year round:* „Cred că titlul dumitale ridică… obiecţiuni, şi îţi propun să-l înlocuieşti cu *Dispariţia lui John Acland.* Altminteri, cititorul ar avea îndoieli până la sfârşit, nefiind sigur dacă într-adevăr a fost asasinat.” Acest puternic argument se loveşte însă de o

---

[9] 9-*James Wakefield* este una din numeroasele variante menționate de autor pentru numele lui *Edwin Drood*:*James*,*Gilbert*,*Alfred*,*Edwin*,*Oswald*,*Arthur* și *Edgar*;iar pentru numele de familie – *Wakefield*,*Brood*,*Brude*;*Neville* și sora sa *Helena*(mai întâi *Olympie*)trebuiau să se numească *Heyridge* sau *Heyford* până să ajungă să se numească *Helena Landless*(amintind fără doar și poate de prietena lui Dickens – *Ellen Lawless Ternan*),iar *Honeythunder* fusese anterior *Honeyblest*;sacristanul *Tope* avusese în manuscris numele comic *Peptuna*.

mărturisire făcută de Dickens lui Forster: „Romanul… trebuia să fie istorisirea asasinării unui nepot de către unchiul său… Descoperirea din partea ucigaşului a inutilităţii absolute a asasinatului în a-şi atinge scopul trebuia să urmeze numaidecât acestei crime, orice încercare de a descoperi pe asasin fiind însă împiedicată până la sfârşit, când, cu ajutorul unui inel de aur, care rezistase efectelor corosive ale varului stins unde fusese aruncat cadavrul, nu numai că se va putea face identificarea persoanei ucise, dar şi locul crimei precum şi cel care a săvârşit-o. Toate acestea mi-au fost comunicate înainte ca Dickens să fi început a scrie cartea."

Aceste mărturii nu sunt sigure nu numai deoarece nu se poate pune temei în mod absolut pe memoria lui Forster (înşelătoare în unele date de amănunt), pentru că nu se ştie dacă Dickens a fost sincer cu el atunci când i-a spus ceea ce în scris numise, după cum am văzut, „o idee pe care n-o pot destăinui, altminteri interesul pentru carte s-ar spulbera."

Însemnările lui Dickens întăresc însă ideea unei crime veritabile. Într-un rezumat al capitolului II, Dickens notează: „Unchi şi nepot. Crima cu mult mai târziu", iar pe o altă foaie în rezumatul capitolului XII: „Pregătirea terenului pentru felul în care va avea loc crima până la urmă", folosind de două ori cuvântul *murder* (crimă), deşi putea recurge foarte bine la „tentativă de crimă" sau „punerea la cale a unei crime" – *attempted, planned.*

Cercetătorii acestei opere sunt în general de

acord cu ipoteza că Jasper l-a ucis sau a încercat să-l ucidă pe nepotul său, Edwin Drood. Teoria că ar fi dat greş în această tentativă este susţinută de R.A.Proctor în *Watched by the dead* (1887). După Proctor, Drood a fost salvat, din groapa de var unde fusese aruncat, de către Durdles şi a trăit în umbra lui Jasper, deghizat în persoana lui Datchery. Această teorie este în general acceptată (Andrew Lang şi M. R. James), sprijinindu-se şi pe faptul că printre notele de lucru ale lui Dickens s-a găsit însemnarea: *The flight of Edwin Drood* (Fuga lui Edwin Drood) şi *Edwin Drood is hiding* (Edwin Drood se ascunde). De asemenea, titlul capitolului XIV – *Când se vor mai întâlni cei trei?* – ar putea fi interpretat şi în sprijinul ipotezei unei eventuale reîntoarceri a lui Drood. Pe de altă parte însă declaraţiile fiului cel mai mare al lui Dickens, ale fiicei lui, ale lui Forster sunt absolut opuse teoriei salvării lui Drood.

Ideea că Datchery ar fi un personaj travestit are o largă răspândire în analiza droodiană. Unii critici susţin că ar fi Edwin însuşi (Proctor), alţii Neville Landless, Bazzard, Tartar, Grewgious şi Helena Landless. În legătură cu ultimul nume, este greu de crezut că o tânără, oricât de abilă, ar putea lua atât de bine înfăţişarea unui bărbat. Mai plauzibilă este teoria care vede în Bazzard viitorul Datchery, pentru că reprezintă unul din acele tipuri de oameni din opera lui Dickens de la care te poţi aştepta să acţioneze într-un mod surprinzător. Cât priveşte pe Grewgious, R. M. Baker în *The Drood murder case* (University of California Pres, 1951), susţine cu tărie ipoteza

travestirii acestuia în Datchery. S-ar putea vorbi însă de Datchery şi ca de un precursor al lui Sherlock Holmes. Cea mai importantă obiecţiune adusă teoriei „detective” a fost aceea că introducerea la jumătatea cărţii a unui personaj ar fi contrarie cu metoda dickensiană obişnuită de construcţie a romanului, cu toate că autorul avea o idee „foarte ciudată şi nouă” pentru romanul său şi că această operă ar fi marcat introducerea unui nou element în ţesătura naraţiunii dickensiene.

Unii autori care au încercat să continue romanul dau unele soluţii, dar efortul lor a rămas lipsit de valoare. Totuşi, printre cei care au cercetat opera lui Dickens căutând să înţeleagă, pe cât posibil, care ar fi fost sfârşitul romanului, trebuie menţionat W. Robertson Nicoll cu lucrarea: *The problem of Edwin Drood – a study in the methods of Dickens.* Robertson Nicoll a strâns cu grijă toate datele cât de cât revelatoare – observaţii făcute de Dickens faţă de prieteni şi membrii familiei, mărturisiri ale ilustratorului etc. – care să contribuie la dezlegarea misterului. În valoroasa biografie elaborată de Edgar Johnson: *Charles Dickens – his tragedy and triumf,* Jasper este un asasin; el l-a ucis pe Edwin Drood şi s-ar putea să-i fi ascuns cadavrul undeva în cimitir, unde se afla şi monumentul ridicat de Sapsea pentru soţia sa. Sub înfăţişarea străinului Datchery „un personaj cu păr alb şi sprâncene negre” el recunoaşte pe curajoasa Helena Landless. Identitatea exactă şi rolul ascuns al traficantei de opiu, Prinţesa Trabuc, nu este limpede şi va rămâne probabil pentru totdeauna un motiv de speculaţii.

Aşadar, în ultima carte, diametral opusă faţă de prima, autorul ei a încercat să scrie un roman detectiv, şi astfel un nou Dickens se năştea odată cu moartea sa. Multe din trăsăturile împotriva cărora s-a ridicat critica se datorează dorinţei lui Dickens de a descrie, de a înfăţişa toate laturile vieţii, de a face din romanele lui un caleidoscop de *cosmoramă* (atât de sugestiv prezentat în *Schiţele lui Boz),* o lume şi nu simple povestiri.

De aceea, *Misterul lui Edwin Drood* rămâne în ansamblul operei dickensiene o operă singulară, iar prin elementul dramatic împletit în ţesătura intrigii, cartea are ceva din intensitatea unei tragedii, şi oricare ar fi dezlegarea misterului, este „cu certitudine, una din cele mai frumoase dintre operele sale, dacă nu cea mai frumoasă din toate” (Longfellow).

NIC. POPESCU

TABEL CRONOLOGIC

1812 CHARLES JOHN HUFFAM DICKENS s-a născut la 7 februarie, la Landport, lângă Porthmouth, fiind cel de-al doilea fiu al unui modest funcţionar vamal.

1814 Tatăl scriitorului, John Dickens, funcţionar la Amiralitate, este numit la Londra.

1817 John Dickens este transferat la Chatham (Kent).

1822 John Dickens revine la Londra.

1823 Charles Dickens locuieşte cu părinţii la Londra şi lucrează într-o fabrică de cremă de ghete – perioada cea mai umilitoare din viaţa sa, după cum avea să declare mai târziu scriitorul.

Tatăl său este întemniţat pentru datorii (Marshalsea).

1824 Charles intră la şcoala *Wellington House Academy.*

1825 John Dickens este stenograf parlamentar.

1827 Sfârşitul studiilor lui Ch. Dickens la *Wellington House Academy*.

1828 Charles Dickens este stenograf la tribunalul *Doctors' Commons*.

1829 Charles se îndrăgosteşte de Maria Beadnwll, fiica unui bancher.

1830 Charles Dickens începe să frecventeze biblioteca de la *British Museum*. Intenţionează să devină actor.

1832 Ch. Dickens este stenograf la Parlament şi redactor la *True Sun*, apoi la *Mirror of Parliament*.

1833 Apar primele *Schiţe lui Boz* publicate în *The old magazine*. Despărţirea de Maria Beadnell. Charles Dickens lucrează în redacţia ziarului *Morning chronicle*, ca reporter parlamentar.

1834 Dickens face un reportaj la Edinburgh. Publică *Schiţe* în *The Morning* chronicle.

1835 Dickens colaborează la *Evening chronicle*, publicaţie care apare sub direcţia lui George Hogarth, prieten al familiei; se îndrăgosteşte de Catherine Hogarth, fiica acestuia.

1836 7 feb.: Publicarea *Schiţelor lui Boz* în două volume. 31 martie: Începe apariţia *Documentelor*

postume ale clubului Pickwick. 2 aprilie: Căsătoria lui Dickens cu Catherine Hogarth. Dickens pune în scenă o piesă de teatru şi o operetă.

1837 6 ian.: Se naşte Charles Dickens-Junior. 1 feb.: Începe publicarea lui *Oliver Twist*. Întâlnirea cu John Forster. 7 mai: Moartea cumnatei sale, Mary Hogarth. Termină *Documentele postume ale clubului Pickwick*.

1838 Dickens face o călătorie de studii în Yorkshire, Midlands, Ţara Galilor. 6 martie: Se naşte Mary Dickens. 1 aprilie: Începe publicarea lui *Nicholas Nickleby*. Termină *Oliver Twist*.

1839 Dickens îşi instalează părinţii lângă Exeter. Termină *Nicholas Nickleby*. 29 oct.: Se naşte Kathe Dickens. Instalarea într-o casă lângă Regent's Park (1, Devonshire Terrace).

1840 Încep să apară povestirile din ciclul *Orologiul meşterului Humphrey*. Publică şi *Prăvălia de antichităţi*.

1841 Apare romanul istoric *Barnaby Rudge*. 8 feb.: Se naşte Walter Dickens. Iunie: Călătoria şi primirea triumfală în Scoţia. Publică unele articole cu tendinţe radicale.

1842 Ian.: Plecarea lui Dickens spre Statele Unite. Întoarcerea în Anglia la sfârşitul lunii iunie. Publică *Note din America*.

1843 Dickens începe publicarea romanului *Martin Chuzzlewit,* al cărui succes relativ atrage după sine greutăţi financiare. Scrie primele *Poveşti de Crăciun*.

1844 15 ian.: Se naşte Francis Geoffrey Dickens. Iulie: Plecarea lui Dickens în Italia; se instalează la Genova. Scrie *Clopotele* (Poveste de Crăciun).

1845 Dickens se întoarce în iulie la Londra şi dă reprezentaţii teatrale. 28 oct.: Se naşte Alfred of Orsay Tennyson Dickens. Scrie *Greierul din vatră*. (Poveste de Crăciun).
1846 Ian.: Dickens este redactor-şef timp de două săptămâni la un nou cotidian politic, *The daily news*, unde publică *Imagini din Italia*. Iunie: Părăseşte din nou Anglia şi se stabileşte la Lausanne. În noiembrie pleacă la Paris şi se întâlneşte cu Victor Hugo. Publică *Lupta vieţii* (Poveste de Crăciun).
1847 Întoarcerea la Londra (primăvara). Începe publicarea cărţii *Dombey & Fiul*. 18 apr.: Se naşte Sydney Smith Heldimand Dickens. Organizează noi reprezentaţii teatrale în scop de binefacere. Termină *Martin Chuzzlewit*.
1848 Termină publicarea romanului *Dombey & Fiul*. Face un lung turneu de reprezentaţii teatrale. Sept.: Moare Fanny Dickens Burnett (sora mai mare a lui Dickens). Scrie *Omul hăituit* (Poveste de Crăciun).
1849 Mai: începe publicarea romanului *David Copperfield*. Se naşte Henry Fielding Dickens. Scriitorul petrece vara la Bonchurch, pe insula Wight.
1850 Apariţia la 30 martie a săptămânalului *Household words*, editat de Charles Dickens. Tirajul acestui periodic atinge cifra de 100 000 ex. La 16 august se naşte Dorra Annie Dickens. În oct. Dickens termină *David Copperfield*. Organizează reprezentaţii teatrale şi fundează *Corporaţia literaturii şi artelor*.
1851 Dickens publică primele capitole din *Istoria*

Angliei pentru copii. La 31 martie moare John Dickens, iar la 14 aprilie Dorra Annie. 16 mai: Reprezentaţie teatrală în faţa reginei, urmată de un turneu în provincie. În noiembrie, Dickens se instalează în Tavistock House.

1852 Începe publicarea cărţii *Casa groazei*. La 13 martie se naşte Edward Bulwer Lytton Dickens.

1853 Dickens petrece vara la Boulogne-sur-mer. Termină *Casa groazei*. Toamna, călătoreşte două luni în Elveţia şi Italia cu Augustus Egg şi Wilkie Collins. Termină *Istoria Angliei pentru copii*.

1854 Publică romanul *Timpuri grele*. Vara se duce din nou la Boulogne-sur-mer.

1855 În februarie călătoreşte la Paris împreună cu W. Collins. Dickens participă la agitaţia politică organizată de deputatul A. H. Layard. Dă reprezentaţii teatrale. În noiembrie, se stabileşte împreună cu familia la Paris. În decembrie începe publicarea *Micuţei Dorrit*.

1856 Mai: Întoarcerea la Londra. Dickens cumpără o casă în Gad’s Hill Place, lângă Rochester.

1857 Au loc numeroase reprezentaţii teatrale cu *The frozen deep* de W. Collins. Vara, Dickens se instalează la Gad’s Hill. Termină *Micuţa Dorrit*. Se întâlneşte cu actriţa Ellen Ternan. Călătoreşte cu Collins; scriu în colaborare *Cei doi ucenici leneşi*.

1858 Mai: Dickens se desparte de soţia sa şi publică o declaraţie în acest sens. În iunie începe o serie de lecturi din opera sa, la Londra şi în provincie. Are loc o dispută între Dickens şi Thackeray.

1859 Dickens înlocuieşte apariţia revistei

Household words cu un nou săptămânal: *All the year round*. Începe publicarea cărţii *Povestea celor două oraşe*.
1860 Apare volumul de povestiri întitulat *Voiajorul necomercial*. Dickens vinde Tavistock House şi se instalează definitiv la Gad's Hill. În decembrie începe să publice *Marile speranţe,* în revista *All the year round*.
1861 Dickens termină *Marile speranţe*. Întreprinde numeroase lecturi publice.
1862 Proiect nerealizat al unui turneu de lecturi în Australia. În octombrie pleacă la Paris.
1863 În ianuarie ţine o serie de lecturi publice la Paris. Relaţii din ce în ce mai apropiate între Dickens şi actriţa Ellen Ternan. Împăcarea cu Thackeray. Moartea mamei lui Dickens.
1864 În mai începe să publice *Prietenul nostru comun*. Dickens dă semne de şubrezire a sănătăţii.
1865 Face mai multe călătorii consecutive la Paris. La 9 iunie este victima unui accident de cale ferată la Staplehurst. Termină cartea *Prietenul nostru comun*. Îşi construieşte o vilă la Gad's Hill.
1866 Noi neajunsuri din pricina sănătăţii. O serie îndelungată de lecturi publice în Anglia.
1867 Scrie *Impasul* în colaborare cu W. Collins. La 9 noiembrie, a doua călătorie în Statele Unite în vederea unui turneu de lecturi, constituie un adevărat triumf.
1868 Întoarcerea în Anglia (aprilie). Henry Fielding Dickens este primit bursier la Cambridge. Dickens scrie: *Explicaţiile lui George Silverman* şi *Romanţă de sărbătoare*.

1869 „Turneul de adio” deseori întrerupt de Dickens din pricina sănătăţii şubrede. În mai, Dickens îşi întocmeşte testamentul.
1870 15 martie: Dickens face ultima din cele 423 lecturi publice. 17 martie: începe tipărirea cărţii *Misterul lui Edwin Drood*. Dickens este primit de regina Victoria. 9 iunie: Se stinge din viaţă Dickens (hemiplegie cerebrală), la Gad’s Hill, în vârstă de 58 de ani şi este înmormântat la Westminster Abbey.

N.P.

PERSONAJELE

DOMNUL BAZZARD, secretarul domnului Grewgious.

SFINŢIA-SA SEPTIMUS CRISPARKLE, unul din clericii de la catedrala din Cloisterham, om exemplar şi un adevărat creştin.

DICK DATCHERY. Un personaj misterios cu părul alb.

DEPUTY („WINKS”), un ştrengar în slujba lui Durdles.

EDWIN DROOD, un tânăr rămas orfan de mic; acum studiază ingineria.

DURDLES, zidar în piatră, mai cu scamă pe linie de monumente.

DOMNUL HIRAM GREWGIOUS, tutorele domnişoarei Rosa Bud.

DOMNUL LUKE HONEYTHUNDER, preşedintele unui Comitet de Filantropie.

JOHN JASPER, profesor de muzică şi totodată maestru-corist la catedrala din Cloisterham; unchiul lui Edwin Drood.

NEVILLE LANDLESS, pupilul sfinţiei-sale Septimus Crisparkle.

DOMNUL THOMAS SAPSEA, estimator la licitaţie, primarul din Cloisterham.

LOCOTENENTUL TARTAR, ofiţer în retragere din Marina Regală.

DOMNUL TOPE, paracliserul-şef la catedrala din Cloisterham.

DOAMNA BILLICKIN, văduvă, ţine casă cu camere de închiriat, vara domnului Bazzard.

DOMNIŞOARA ROSA BUD („BOBOC DE TRANDAFIR”), orfană, o fată drăguţă, copilăroasă, pupila domnului Grewgious.

DOAMNA CRISPARKLE („PĂSTORIŢA DE PORŢELAN”), o cucoană bătrână şi deşteaptă; mama sfinţiei-sale Septimus Crisparkle.

HELENA LANDLESS, pupila domnului Honeythunder.

DOAMNA TISHER, văduvă, angajată la pensionul domnişoarei Twinkleton.

DOAMNA TOPE, nevasta paracliserului-şef de la catedrala din Cloisterham,

DOMNIŞOARA TWINKLETON, conducătoarea unui pension de fete.

CAPITOLUL I

ZORILE

Turnul unei străvechi catedrale englezeşti? Cum se face că acest turn se află aici! Să fie oare binecunoscutul turn cenuşiu, masiv, de formă pătrată, al străvechii catedrale? Dar de unde şi până unde tocmai aici! În văzduh nu există nici urmă de vârf de turlă ruginită, din fier, care să-ţi răsară dinaintea ochilor de oriunde ai privi. Dar ce e ţepuşa care a apărut, cine a înfipt-o? Poate că a fost proţăpită la porunca sultanului, pentru a trage în ţeapă, unul câte unul, cine ştie ce bandă de pungaşi turci. Aşa trebuie să fie, căci se aud talgerele răsunând, iar sultanul se îndreaptă spre palatul lui cu mare alai. Zeci de mii de iatagane fulgeră în lumina soarelui, şi, de trei ori zece mii de fete, dansând, presară flori. Vin apoi elefanţii albi – sumedenie, gătiţi în tot soiul de culori scânteietoare – şi sclavi fără de număr.

Totuşi, în fund, se înalţă turnul catedralei, acolo unde nici vorbă nu poate fi de aşa ceva, iar în ţeapa groaznică nu vezi zvârcolindu-se ţipenie de om. Dar stai! Ţepuşa e atât de joasă de parcă ar fi vergeaua ruginită, răsturnată ca vai de lume, din partea de sus a tăbliei unui pat vechi! Posibilitatea

aceasta trebuie că i-a stârnit râsul acela somnoros.

Scuturându-se din creştet până-n tălpi, omul nostru căută să-şi adune în chipul acesta fantastic gândurile risipite; în cele din urmă se trezi, şi proptindu-şi în mâini trupul tremurând ca varga, privi jur împrejur. Se afla în cea mai prăpădită şi mai neîncăpătoare odăiţă. Prin perdeaua zdrenţuită de la fereastră, lumina zorilor se furişa dintr-o curte păcătoasă. Sta întins, îmbrăcat, de-a curmezişul, pe un pat mare, peste tăblia care pur şi simplu cedase din pricina greutăţii. Tot îmbrăcaţi şi de-a curmezişul patului, nu în lungul lui, mai zăceau un chinez, un lascar[10] şi o femeie hăbăucă. Primii doi erau în stare de somnolenţă, de torpoare; femeia sufla într-un soi de pipă ca s-o aprindă. Tot suflând de zor, cu mâna descărnată streaşină, scânteia roşie se înteţea, slujind, în lumina sură a dimineţii, drept lampă, ca bărbatul acesta să-i poată desluşi cât de cât chipul.

— Încă una? rosti femeia, cu un glas scăzut, plângăreţ şi răstit. Mai vrei una?

El se uită în jur, ducând mâna la frunte.

— De când ai venit aici la miezu nopţii, cinci ai fumat, nici mai mult, nici mai puţin, continuă femeia, văitându-se într-una. Vai de mine şi de mine, că rău mă mai doare capu. Ăştia doi, a venit după ’mneata. Ah, sărmana de mine, merge treaba prost de tot! Puţini chinezi dă pe la docuri, iar lascari şi mai puţini, cică nu mai vine vase! Uite, maică, ţi-am mai pregătit una. Ai suflet bun, zău,

---

[10]10-Marinar originar din Indiile de Răsărit(în persană,*lashkari*-soldat).

şi n-ai să uiţi că acum opiu e scump al naibi pe piaţă, nu-i aşa? Auzi, trei şilingi şi şase *pence* degetaru! Să nu uiţi că numa eu… şi Jack Chinezu din partea ailaltă din curte, da' el nu se pricepe aşa de bine ca mine... numa eu ştiu sicretu cum se amestecă! De-aia ai să plăteşti cumsecade, nu-i aşa, maică?

În timp ce vorbea sufla mereu în pipă, iar când şi când, bolborosind, trăgea zdravăn în piept.

— Vai, vai, vai! mi-a slăbit bojocii… vai de plămânaşii mei! Uite-aşa, măiculiţă, e aproape gata pipa 'mneatale. Vaai, sărmănuţa de mine, cum îmi mai tremură mâna, parc-ar vrea să cadă! Când te-am văzut că-ţi vii în fire, mi-am zis, biata de mine, las' că-i mai pregătesc eu una, că n-are să uite de preţu opiului, şi o să-mi plătească cumsecade. Haram de capu meu. Îmi fac pipele din sticle vechi de cerneală de-o para, vezi, măiculiţă, cum e asta… şi-i pun o ţeavă, uite aşa, şi iau amestecu meu în degetaru ăsta, cu o linguriţă de corn, şi iaca o umplu, maică. Ah, sărmanii mei nervi! acum şaişpe ani, înainte să încep cu de-alde astea, mă-mbătam, nu glumă; da' opiu nu-mi face rău, nu, nici vorbă. Şi unde mai pui, măiculiţă, alungă foamea şi gândurile negre.

Femeia îi înmână pipa aproape golită, apoi căzu pe spate şi se răsuci cu faţa în jos.

El se ridică din pat, nevolnic, puse pipa pe piatra vetrei, dădu la o parte perdelele numai zdrenţe, uitându-se scârbit la cei trei tovarăşi ai săi. Observă că femeia, din pricina fumatului de opiu, semăna, ciudat, cu chinezul. Linia obrazului, a ochilor, a tâmplei, culoarea se repetau şi pe chipul

ei. Atâta doar că acesta se lupta din răsputeri cu una din sumedenia de zeităţi sau necuraţi, cine ştie, şi rânjea îngrozitor. Lascarul râdea şi-i curgeau balele. Gazda stătea nemişcată.

„Ce-ar putea *ea* oare să viseze?” îşi spuse în sinea lui bărbatul trezit de-a binelea; întoarse spre el faţa acesteia şi rămase locului privind-0. „O fi visând oare măcelării, cârciumi unde să aibă mult credit? Sau un număr mai mare de clienţi respingători, ca să-şi pună iarăşi pe picioare patul ăsta dărăpănat şi să-şi cureţe curtea mizeră? Ce mai poate să spere, după o cantitate de opiu mai mare decât aceasta?”

— Ia!

Îşi plecă urechea, ascultându-i bolboroseala.

— Neinteligibil!

Privind convulsiunile spasmodice, care-i schimonoseau faţa femeii şi făceau să-i zvâcnească membrele – ca nişte fulgere intermitente pe un cer întunecat – i se părea că are să se molipsească din nou, aşa încât trebui să se retragă într-un jilţ de lângă vatră, pus acolo, pesemne, pentru orice eventualitate, şi stătu, ţinându-se strâns de braţele jilţului, până ce îşi învinse dorinţa aceasta spurcată de a-i imita mişcările.

Apoi se întoarse, se năpusti asupra chinezului şi înşfăcându-l cu amândouă mâinile de beregată îl răsturnă, violent, în pat. Chinezul prinse mâinile care-l atacau, se împotrivi, gâfâind, protestă.

— Ce-ai spus?

Pauză plină de încordare.

— Neinteligibil!

Îi dădu drumul încetişor din strânsoare, trăgând

cu urechea, atent şi încordat, la vorbirea fără noimă şi se răsuci pe călcâie către lascar, pe care îl târî frumuşel pe duşumea. Prăvălindu-se, lascarul se sculă apoi în capul oaselor şi, mijind ochii, lovea cu braţele în stânga şi în dreapta, furibund, bâjbâind după un pumnal-fantomă. Se vede că pentru mai multă siguranţă, femeia luase pumnalul, deoarece tresări la rândul ei, şi, după un timp de gâlceavă, pumnalul apăru la ea, nu la el. Apoi căzură amândoi din nou pe spate, buimaci, unul lângă altul.

Au sporovăit destul, sfădindu-se, dar degeaba. Când vreun cuvânt ajungea să fie pronunţat desluşit, n-avea niciun înţeles, erau vorbe fără şir. De aceea „neinteligibil!” este iarăşi singurul comentariu – al celui care căuta să prindă vorbele din aer – însoţindu-l de o mişcare de încuviinţare din cap şi de un zâmbet mohorât. Apoi el aruncă o monedă de argint pe masă, îşi luă pălăria şi porni pe bâjbâite; coborî treptele dărăpănate, dădu bună ziua unui portar (vânător de şobolani), aflat în pat, într-o cuşcă neagră de sub scară, şi pe-aci ţi-e drumul.

De astă dată, în aceeaşi după-amiază, turnul masiv, cenuşiu, al străvechii catedrale se înălţa aievea dinaintea privirilor unui drumeţ hăituit. Clopotele băteau vestind slujba zilnică a vecerniei la care trebuia, pare-se, să ia parte, judecând după felul cum se grăbea să ajungă la uşa deschisă a lăcaşului. Tocmai când sosi, coriştii se înveşmântau, la repezeală, în odăjdiile albe, pline de pete; îşi puse la rându-i sutana şi se alătură

procesiunii celor care înaintau, înşiruiţi, în drum, spre locul destinat corului. Apoi paracliserul încuie uşa de la grilajul de fier care separa altarul de restul bisericii şi după aceea coriştii îşi ocupară locurile, grăbiţi, feţele rămânându-le ascunse. Intonară apoi *Când omul cel întinat...* care răsuna trezind ecourile prin sumedenia de bolţi şi grinzi ale tavanului, ca un clocot surd de tunete.

CAPITOLUL II

DECANUL ŞI ÎNCĂ UN CAPITOL

Cine a observat acea pasăre blândă şi cu aspect clerical, cioara, a băgat poate de seamă, pe înserat, când ea porneşte bătând din aripi spre cuib, într-o blândă şi clericală companie, că deodată două ciori se detaşează de restul, luându-şi zborul la oarecare depărtare, unde rămân să se odihnească; această ciudată manevră sugerează omului că există o raţiune ocultă în politica stolului, potrivit căreia acea pereche vicleană pretinde a fi rupt orice legătură cu restul

semenelor.

Tot astfel, la terminarea slujbei din străvechea catedrală cu turnul de formă pătrată, când coriştii se învălmăşeau zoriţi să plece, iar diferite persoane venerabile cu înfăţişare de cioară şi-au luat tălpăşiţa care încotro, doi dintre ultimii se întorc pe urmele paşilor lor şi pornesc laolaltă prin incinta bisericii străbătută de ecouri.

Nu numai ziua era pe sfârşite, ci şi anul. Soarele de amurg dogorea şi totuşi dincolo de ruinele mănăstirii se făcuse rece, iar viţa agăţătoare de Virginia de pe zidurile catedralei îşi presărase pe caldarâm jumătate din frunzele ei de un roşu-închis.

Plouase în după-amiaza aceea. Un freamăt de gheaţă încreţea oglinda ochiurilor de apă dintre lespezile de piatră – numai crăpături, aşezate neregulat –, înfiora ulmii uriaşi, scuturând stropii de ploaie ca nişte lacrimi. Frunzele căzute zăceau peste tot, în straturi groase. Câteva din aceste frunze, într-un zbor timid, îşi căutau loc în biserică, prin uşa joasă şi boltită a catedralei, dar sunt oprite de doi oameni care tocmai ies şi care le aruncă înapoi cu picioarele. Apoi, unul din ei încuie uşa cu o cheie mare, celuilalt fluturându-i la subsuoară o partitură muzicală.

— Domnul Jasper era, Tope?

— Da, domnule decan.

— A rămas până târziu.

— Da, domnule decan. Am rămas după el, sfinţia-voastră. A datără ochii peste cap rău de tot.

— Spune „a dat ochii peste cap”, Tope, când vorbeşti cu domnul decan, interveni, corectându-l

cel mai tânăr dintre cei doi cu înfăţişare de cioară, ca şi cum ar fi vrut să zică: „Poţi vorbi greşit faţă de un laic sau de un cleric mai mărunt, dar nu cu decanul”.

Printr-o tăcere semeaţă, domnul Tope, paracliser-şef şi însărcinat cu prezentarea bisericii grupurilor de excursionişti, refuză să dea de înţeles că aluzia i s-ar fi adresat lui.

— Când şi cum a dat ochii peste cap domnul Jasper

— Pentru că, aşa cum a remarcat domnul Crisparkle, e mai bine să spui a dat… a dat… repetă decanul, când şi cum a dat domnul Jasper ochii peste cap…

— A dat, domnule, murmură respectuos Tope.

— … rău de tot, Tope?

— Păi, lu dom’ Jasper i se oprise răsuflarea în bereguş.

— Eu n-aş spune, Tope, în bereguş, se amestecă din nou domnul Crisparkle, cu aceeaşi intenţie ca şi mai înainte. Ce vorbă e asta… când te adresezi domnului decan…

— Abia mai putea respira, catadicsi să rostească decanul (nu fără a fi măgulit de acest omagiu indirect), aşa e mai bine.

— Lu’ dom’ Jasper i s-a tăiat răsuflarea – căută domnul Tope să iasă discret din încurcătură – şi când a fost să cânte se căznea din rărunchi să ia notele, aşa că de aia, pesemne, a avut un fel de criză, puţin mai pe urmă. *S-a întunecat la minte* – Tope pronunţase aceste cuvinte cu ochii ţintă la domnul Crisparkle, temându-se să stăruie asupra lor – şi parcă vedea negru în faţa ochilor, l-a

cuprins o ameţeală curioasă că, zău, de când sunt n-am mai văzut aşa ceva; da’ el nu părea s-o fi luat în serios cine ştie ce. Ei, şi eu puţină bătaie de cap şi un pic de apă s-a pus pe picioare… s-a pus pe picioare.

Domnul Tope repetă ultimele cuvinte accentuându-le, ea şi cum ar fi vrut să spună: „M-am descurcat clasa-ntâi, şi am să mă descurc tot aşa”.

— Şi când a plecat domnul Jasper se simţea absolut bine, da? întrebă decanul.

— Preasfinţia-voastră, se simţea absolut bine. Şi mă bucur ştiind că a găsit focu’ aprins, fiindcă vremea s-a răcit după ploaie; în catedrală azi după amiază a fost umezeală şi el a cam tremurat.

Cei trei îşi îndreptară privirile către o casă veche de piatră din curtea catedralei, cu o intrare boltită. Prin ferestrele zăbrelite focul răspândea lumină în priveliştea cotropită repede de umbrele înserării, învăluind într-un zăbranic iedera bogată şi viţa agăţătoare de pe faţada clădirii. Când orologiul catedralei bătu ora, cu un sunet gros, o pală de vânt înfioră iedera ca unda unui zgomot solemn vuind sepulcral prin turn, prin firidele sfărâmate, pe lângă statuile cu chip şters, şi coloanele din preajmă.

— Nepotul domnului Jasper se află acolo? întrebă decanul.

— Nu, domnule, răspunse paracliserul, dar e aşteptat. Nu se vede decât umbra lui singuratică prin cele două ferestre… una din ele dă încoace, cealaltă dă spre strada Mare… acum trage perdelele.

— Bine, bine, rosti decanul, nerăbdător să curme firul micei lui cuvântări. Sper că inima domnului Jasper să nu fie prea absorbită de afecţiunea pentru nepotul său. În această lume trecătoare afecţiunile noastre, oricât de lăudabile ar fi ele, nu trebuie niciodată să ne subjuge; noi trebuie să le stăpânim, da, să le stăpânim. Sunetul clopotului îmi aduce aminte, în mod agreabil, că a venit ceasul cinei. N-ai vrea, domnule Crisparkle, ca înainte de a te duce acasă să treci poate şi pe la domnul Jasper?

— Fireşte, domnule decan. Şi am să-i spun că aţi avut bunăvoinţa de a dori să aflaţi cum se simte?

— Da, da, aşa să faci, aşa. Fireşte. Vreau să ştiu cum se simte. În orice caz. Vreau să ştiu cum îi mai este.

Cu un aer plăcut, protector, decanul îşi ridică pălăria demodată cu condescendenţa oricărui decan bine dispus, îndreptându-şi ghetrele atrăgătoare către sufrageria roşietică din casa veche, confortabilă, de cărămidă, unde locuia în prezent, împreună cu doamna decan şi domnişoara decan.

Domnul Crisparkle, cleric, chipeş şi rozaliu, gata oricând să se arunce cu capul înainte în orice apă curgătoare adâncă, de pe meleagurile din preajmă; domnul Crisparkle, cleric, se scoală cu noaptea-n cap, are ureche muzicală, este cuviincios, vesel, amabil, binevoitor, sociabil şi este un om de viaţă, juvenil; domnul Crisparkle, cleric, om de treabă, în ultimul timp „mentor” pe căile fărădelegii, dar care datorează unui om cu vază (recunoscător pentru educaţia bună a fiului

său) poziţia creştinească actuală, porni către locuinţa cantorului de lângă catedrală, abătându-se din drumul spre casă, unde avea să ia ceaiul, devreme.

— Jasper, am aflat cu părere de rău de la Tope că nu te simţi bine.

— Aa, n-a fost nimic… nimic!

— Pari puţin obosit.

— Daa? Hm, nu cred. În orice caz, eu nu mă simt obosit. Am impresia că Tope a exagerat lucrurile. Obiceiul lui, ştii foarte bine, să dea prea mare importanţă la tot ce se leagă de catedrală.

— Pot spune decanului – am venit trimis anume de decan – că eşti din nou sănătos?

— Fireşte, a fost răspunsul, însoţit de un zâmbet abia schiţat, transmite-i totodată respectele şi mulţumirile mele.

— M-am bucurat aflând că-l aştepţi pe tânărul Drood.

— Îl aştept din clipă-n clipă pe băiatul ăsta, care mi-e atât de drag.

— Aa! venirea lui, Jasper, are să-ţi facă mai bine decât un doctor.

— Mai bine decât o duzină de doctori, pentru că-l iubesc din inimă, iar de doctori să nu aud, nici de balivernele doctoriceşti.

Domnul Jasper este un bărbat oacheş, de vreo douăzeci şi şase de ani, cu favoriţi şi un păr negru, bogat, strălucitor şi ferchezuit. Pare mai în vârstă decât este, aşa cum se întâmplă adesea cu oamenii bruneţi. Are o voce gravă şi puternică, e chipeş şi bine legat, puţin cam posomorât din fire. Odaia lui are ceva trist, poate că şi asta l-a înrâurit în felul

său de a fi. Cea mai mare parte a timpului e cufundată în umbră. Chiar şi pe soare puternic, lumina rareori ajunge până la pianul de concert dintr-un ungher, la pupitrul încărcat cu partituri sau până la rafturile cu cărţi, fixate în perete, ori la tabloul neisprăvit, atârnat deasupra prichiciului de pe cămin, reprezentând o elevă, ca o floare, cu părul castaniu despletit, prins cu o panglică albastră – un chip de o remarcabilă frumuseţe, cu un aer impertinent, de mofturoasă, cum nu se poate mai juvenil, aproape copilăros, de care părea în mod hazliu conştientă.

(Acest tablou, pur şi simplu o mâzgălitură, nu avea niciun merit artistic; era însă clar că pictorul îl făcuse, într-o manieră comică – s-ar putea spune, aproape ca să se răzbune – aidoma modelului.)

— N-o să te avem printre noi, Jasper, astă-seară la întrunirea muzicală care se ţine din două în două săptămâni, miercurea. Fără îndoială, o să te simţi mult mai bine acasă. Noapte bună. Dumnezeu să te binecuvânteze!

Spu-ne-ţi-mi, păs-tori, spu-ne-ţi-mi
Spu-ne-ţi-mi, aţi văzut-o (aţi văzut-o, văzut-o,
aţi văzut-o) pe-e-e Flo-o-ra trecând pe-aici!

Astfel fredona, psalmodiind, clericul Septimus Crisparkle, retrăgându-se din uşă cu chipul lui plăcut şi apoi coborând scara.

Venind dinspre piciorul scării, se auzeau

exclamaţii în semn de recunoaştere şi urări de salut între reverendul Septimus Crisparkle şi altcineva. Domnul Jasper, care trăgea cu urechea, sări din jilţ, ieşind în întâmpinarea unui tânăr pe care-l strânge la piept, strigând:

— Scumpul meu Edwin!

— Scumpul meu Jack! Sunt fericit că te văd.

— Leapădă pardesiul, băiete dragă, şi așază-te aici, în colţişorul tău. Nu te-a pătruns umezeala la picioare? Scoate-ţi cizmele. Hai, scoate-le.

— Dragă Jack, sunt uscat ca un ciolan. Fii aşa de bun şi nu mă mai cocoloşi atât. Prefer orice altceva decât să fiu cocoloşit.

Încurcat de a se vedea atât de aspru pus la punct în izbucnirea-i spontană de entuziasm, domnul Jasper rămase locului cu privirile aţintite asupra tânărului, care îşi scotea haina, pălăria şi mănuşile. Îl privea stăruitor şi atent – privire dezvăluind afecţiunea nestăvilită, plină de încordare şi devotament totodată – mereu, mereu, ori de câte ori Jasper avea faţa îndreptată în această direcţie. Şi când şi-o îndrepta într-acolo, niciodată, ca acum sau altcând, nu făcea acest lucru într-o doară, ci totdeauna se concentra.

— Eh, aşa da, Jack, acum pot să mă duc în colţişorul meu. Cinăm, Jack?

Domnul Jasper deschise o uşă de la celălalt capăt al camerei, care dădea într-o odăiţă plăcut luminată, unde totul era pregătit şi unde o doamnă arătoasă tocmai punea farfuriile pe masă.

— Ce spectacol îmbietor! strigă tânărul, bătând din palme. Fii atent, Jack, ia spune-mi, a cui aniversare e astăzi?

— A ta nu, ştiu, răspunse domnul Jasper, făcând o pauză ca să se gândească.

— Nu, nu a mea, ştiu şi eu! E ziua lui Pussy!

Neclintită, privirea tânărului sugeră subit, prin cine ştie ce putere ciudată de înrâurire, schiţa aflată deasupra căminului.

— Da, Jack, a lui Pussy! Trebuie să bem în sănătatea ei, urându-i mulţi ani. Vino, unchiule, şi condu-l la masă pe nepotul dumitale respectuos şi mort de foame.

Când băiatul (care nu era decât un ţângău) aşează o mâna pe umărul lui Jasper, Jasper, vesel şi cu vioiciune, puse şi el o mână pe umărul acestuia şi astfel, ca doi fraţi, se duc să cineze.

— Aa, Doamne sfinte, iat-o şi pe doamna Tope! strigă băiatul. Mai drăguţă ca niciodată.

— Nu te ocupa de mine, domnişorule Edwin, rosti soţia paracliserului. Am eu grijă de asta.

— Ba nu. Eşti mult prea frumuşică. Hai, sărută-mă, pentru că-i aniversarea lui Pussy.

— Dacă aş fi în locul ei, tinere, ţi-aş arăta eu „Pussy”, cum o numeşti dumneata, reluă doamna Tope îmbujorându-se, după ce fu sărutată. Unchiul dumitale ţine prea mult la dumneata, asta este. Prea-ţi caută-n coarne, aşa socot eu; îţi închipui că-i de-ajuns să strigi de câteva ori Pussy, ca fetele să şi vină cu zecile.

— Dumneata uiţi, doamnă Tope, interveni domnul Jasper, luându-şi locul la masă cu un zâmbet jovial, ca şi tu, Ned, că unchi şi nepot sunt cuvinte interzise aici printr-o înţelegere comună. Domnul fie lăudat pentru bucatele pe care le vom primi.

— Parcă ai fi decanul! Martor Edwin Drood!… Te rog, Jack, tranşează carnea, nu mai pot de foame.

Această replică a slujit drept introducere la cină.

În tot timpul mesei s-a vorbit puţin despre subiecte de actualitate sau despre vreun subiect anume. În cele din urmă, faţa de masă a fost ridicată, după care apăru o farfurie cu nuci şi o carafă cu vin de Xeres, îmbietor colorat.

— Aşa… ia spune-mi, Jack, glăsui tânărul, oare simţi cu adevărat şi sincer că înrudirea noastră ar putea însemna o barieră între noi? *Eu* unul nu cred.

— Unchii, Ned, sunt, de regulă, atât de vârstnici faţă de nepoţii lor, încât, instinctiv, simt acelaşi lucru.

— De regulă! Ah, poate! Dar ce contează diferenţa de şase ani sau cam aşa ceva? În familiile numeroase există unchi mai tineri ca nepoţii lor. Zău, tare-aş vrea să fie astfel şi cu noi!

— De ce?

— Deoarece, dacă ar fi aşa, te-aş învăţa eu minte, Jack. Aş alunga grijile, care, deşi tânăr, albesc părul… grijile care-l vâră pe bătrân în groapă. Hei, Jack, să nu bei!

— Şi de ce nu?

— Mă mai întrebi de ce?… E ziua de naştere a lui Pussy, şi n-ai închinat în sănătatea ei! Mulţi ani trăiască Pussy! Adică mulţi ani fericiţi.

Afectuos şi vesel, domnul Jasper atinse mâna întinsă a tânărului, ridicând paharul în tăcere.

— Hip, hip, ura! strigă Ned. De zeci de ori ura, ura, ura!… Şi acum, Jack, hai să stăm puţin de

vorbă despre Pussy. Sunt două perechi de spărgătoare de nuci? Dă-mi mie unul şi tu ia-l pe celălalt. (Crac!) Jack, cum o mai duce Pussy?

— În privinţa muzicii? Foarte bine.

— Ce om teribil de conştiincios eşti, Jack! Dar ştiu, ştiu, Dumnezeu să te binecuvânteze. E puţin cam neatentă, nu-i aşa?

— Poate învăţa orice, numai să vrea.

— *Numai* să vrea? Fir-ar să fie. Şi dacă nu?

Se auzi un crac dinspre Jasper.

— Cum ţi se pare, Jack?

— Seamănă, într-adevăr, foarte bine cu schiţa ta, răspunse Jasper, din nou concentrându-se asupra portretului.

— Şi eu sunt oarecum mândru de el, rosti tânărul, înălţându-şi cu plăcere privirea spre tablou; închise apoi un ochi şi fixă o perspectivă mai corectă, uitându-se peste marginea spărgătorului de nuci, ridicat în sus. L-am nimerit destul de bine din memorie. Trebuia să-i prind expresia cum se cuvine, pentru că am văzut-o pe Pussy destul de des.

Crac! se auzi dinspre Edwin Drood.

Crac! se auzi apoi dinspre Jasper.

— De fapt – reluă tânărul, după un timp de tăcere, tot scotocind prin cojile de nuci, puţin înciudat – regăsesc această expresie ori de câte ori o văd pe Pussy. Dacă nu e întipărită pe chipul ei când vin, la plecare o las cu expresia asta… Ştii foarte bine, domnişoară mofturoasă şi impertinentă. Uf!

Făcu un semn cu spărgătorul de nuci către tablou.

Crac! Crac! Crac! Molcom, dinspre Jasper.

Crac! Puternic, dinspre Edwin Drood.

Tăcere de ambele părţi.

— Ţi-ai pierdut graiul, Jack?

— L-ai găsit pe-al tău, Ned?

— Nu, dar zău… știi, la urma urmelor, nu-i aşa că…

Domnul Jasper ridică din sprâncenele lui negre, iscoditor.

— Nu-i aşa că-i neplăcut să fii împiedicat de a alege în această direcţie? Ascultă, Jack. Ascultă ce-ţi spun eu! Dacă aş avea posibilitatea să aleg, pe Pussy aş alege-o din toate fetele drăguţe din lume.

— Dar n-ai această posibilitate.

— Tocmai de asta mă plâng eu. Răposatul meu tată şi răposatul tată al lui Pussy s-au apucat să hotărască anticipat căsătoria noastră. De ce… naiba, era cât pe aci să spun, dacă s-ar fi cuvenit, ştiind respectul pe care-l port memoriei lor… nu ne-au lăsat în pace?

— Tţ, ţţ, ţţ, băiete dragă, îl mustră Jasper pe un ton de dezaprobare.

— Ţţ, ţţ, ţţ? Da, Jack, pentru *tine* totul merge strună. *Tu* n-ai de ce să te perpeleşti. Viaţa *ta* nu este redusă la scară, trasată dinainte, ca planul unui inginer topograf. *Tu* nu ai presentimentul neplăcut că eşti silit în alegerea ta, nici că o femeie e silită să te aleagă, sau că îi eşti dat cu de-a sila Poţi alege după bunul *tău* plac. Viaţa, pentru *tine,* este ca o prună cu bruma ei naturală, nimeni nu s-a ostenit să o cureţe pentru tine…

— Nu te opri, dragul meu. Continuă.

— Te-am jignit cumva, Jack?

— Cum să mă fi jignit?

— Doamne sfinte. Jack, te-ai schimbat groaznic la faţă! Ţi s-au împăienjenit ochii într-un fel ciudat.

Domnul Jasper, cu un zâmbet forţat, întinse mâna dreaptă vrând parcă să risipească orice teamă, şi între timp să-şi revină. După o vreme îngăimă:

— Am luat opiu ca să-mi liniştesc suferinţa… o nelinişte care uneori mă copleşeşte. Efectul acestui medicament se abate asupra mea ca o pacoste sau ca un nor şi trece. Îl vezi cum trece, se spulberă îndată. Nu te uita la mine. Are să treacă numaidecât.

Cu o expresie de îngrijorare întipărită pe faţă, tânărul se supuse, lăsând ochii în jos, spre cenuşa din vatră. Jasper, fără a-şi odihni şi el ochii privind focul, încerca mai degrabă să capete tărie, prinzându-se cu putere, ferm, de braţul jilţului; rămase câteva clipe împietrit, apoi îşi reveni – pe frunte i se iviră broboane mari de sudoare. Văzându-l prăbuşit cum era în jilţ, nepotul se ocupă grijuliu de el, până când acesta se restabili de-a binelea. Venindu-şi în fire, Jasper puse afectuos o mână pe umărul nepotului său, şi, pe un ton mai puţin tulbure decât tâlcul vorbelor sale – oarecum în zeflemea, sau poate cu intenţia de a-l ocărî – rosti astfel:

— Se spune că orice casă ascunde o taină, iar tu, dragă Ned, ai crezut că într-a mea nu există taine.

— Pe viaţa mea, Jack, aşa credeam. Totuşi, când mă gândesc că până şi în casa lui Pussy… dacă ar avea… şi în a mea… dacă aş avea…

— Vorbeai tocmai (dar te-am întrerupt fără să vreau) de viaţa mea tihnită. Niciun fel de zbucium, de larmă, în jurul meu, nici griji legate de negoţ, de afaceri, nici tu riscuri, nici tu schimbare de casă… îţi apăream devotat artei de care mă ocup şi care înseamnă îndeletnicirea, plăcerea mea.

— Chiar asta voiam să spun, Jack, dar vezi că tu, vorbind despre tine însuţi, laşi la o parte, aproape în mod necesar, multe din lucrurile despre care eu aş fi pomenit. De pildă: aş fi pomenit în primul rând de faptul că eşti atât de respectat în calitatea ta de prim cantor laic, mă rog, al acestei catedrale, despre reputaţia de care te bucuri pentru că ai făcut adevărate minuni cu corul; despre modul cum îţi alegi societatea şi despre faptul că deţii o poziţie atât de independentă în această localitate veche şi ciudată, despre darul de a preda (păi, până şi Pussy, căreia nu-i place să fie dăscălită, zice că n-a mai existat un asemenea maestru ca tine!), despre relaţiile tale…

— Da, acum văd unde vrei să ajungi. Urăsc toate astea.

— Urăşti toate astea, Jack?! exclamă tânărul, uimit.

— Da, da. Monotonia chinuitoare a existenţei mele mă macină, mă zdrobeşte. Cum ţi s-a părut slujba?

— Frumoasă! De-a dreptul dumnezeiască!

— Mie deseori mi se pare diabolică. M-am săturat până peste cap. Ecoul propriului meu glas, pe sub bolţile catedralei, îşi bate joc parcă de cazna mea zilnică. Mă oboseşte mai mult decât pe orice amărât de călugăr, care înaintea mea a

lenevit, o viaţă întreagă, prin locul ăsta sumbru. Călugărul, ca să se mai consoleze, se putea apuca (şi făcea acest lucru) să scrijeleze demoni în lemnul stranelor, al scaunelor, al pupitrelor. Dar eu ce să fac? Să mă apuc de scrijelit demoni în inimă?

— Şi eu, Jack, care credeam că ţi-ai găsit limanul în viaţă, rosti, mirat, Edwin Drood, şi se aplecă înainte în scaun, ca să pună o mână, din compasiune, pe genunchiul lui Jasper, privindu-l cu o expresie plină de nelinişte întipărită pe faţă.

— Ştiam că aşa crezi. Toată lumea crede astfel.

— Da, îmi închipui, încuviinţă Edwin, căzând pe gânduri. Pussy, în orice caz.

— Când ţi-a spus ea asta?

— Ultima oară când am fost aici. Îţi aduci aminte, acum trei luni.

— Şi cum s-a exprimat?

— Aa, mi-a spus doar atât, că e eleva ta şi că eşti născut pentru această profesiune.

Tânărul aruncă o privire spre tablou. Jasper vedea portretul în sinea lui.

— Orice ar fi, dragă Ned, reluă Jasper, clătinând din cap cu o bună dispoziţie resemnată, trebuie să mă supun acestei profesiuni cu care, aparent, mă identific. Acum e prea târziu să-mi găsesc o alta. E o confidenţă, rămâne între noi.

— O voi păstra cu sfinţenie, Jack.

— Ţi-am făcut-o pentru că…

— Ştiu şi simt. Pentru că suntem prieteni intimi şi pentru că ţii la mine şi ai încredere în mine, aşa cum şi eu ţin la tine şi am încredere în tine. Dă-mi amândouă mâinile, Jack.

Cei doi se ridicară în picioare privindu-se țintă în ochi, unchiul, ţinând mâinile nepotului într-ale sale, rosti:

— Ei, acum ştii, nu-i aşa, că până şi un biet cantor anost, care toceşte de zor partitura în firida lui, poate fi tulburat de vreo ambiţie, aspiraţie, de nelinişte, nemulţumiri, oricum le-am numi.

— Da, dragă Jack.

— Şi-ai să-ţi aduci aminte?

— Dă-mi voie să te-ntreb, dragă Jack, cum crezi oare că aș putea uita cele ce mi-ai spus tu cu atâta însufleţire?

— Atunci, ia-le drept un avertisment.

Retrăgându-şi mâinile şi făcând un pas înapoi, Edwin se opri o clipă ca să desluşească tâlcul acestor ultime cuvinte. Apoi spuse, vizibil emoţionat:

— Mi-e teamă că nu-s decât un biet tânăr superficial, Jack, care nu are un cap prea strălucit. Desigur, sunt tânăr şi poate odată cu vârsta n-o să deven mai rău. Oricum ar fi, sper că am oarecare intuiţie prin care simt – simt profund – caracterul generos şi dezinteresat al destăinuirilor tale dureroase, făcute din adâncul inimii, care pentru mine sunt ca un avertisment.

Chipul şi tot corpul lui Jasper deveniră atât de rigide încât până şi respiraţia îi încetase parcă.

— N-aş putea să nu observ, Jack, că această mărturisire te-a costat un mare efort şi că ai fost foarte mişcat, aşa cum nu eşti de obicei. Fireşte, ştiu că ţii extrem de mult la mine, dar de fapt nu mă aşteptam, aş spune, să te sacrifici astfel pentru mine.

Recăpătându-şi respiraţia fără nicio tranziţie între cele două stări complet diferite, domnul Jasper ridică din umeri, începu să râdă şi schiţă un gest nedefinit cu mâna dreaptă.

— Nu, te rog nu-ţi ascunde sentimentele, Jack, eu vorbesc foarte serios. Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin că acea stare sufletească maladivă pe care mi-ai descris-o atât de sugestiv n-ar fi însoţită de o suferinţă reală, greu de îndurat. Dar, Jack, dă-mi voie să te asigur din nou că în ce mă priveşte nu m-ar putea copleşi. Nu cred să fie cazul cu mine. În mai puţin de un an, ştii, o retrag pe Pussy de la şcoală pentru a deveni doamna Drood. Apoi voi lucra ca inginer în Orient şi o iau şi pe Pussy cu mine. Dar deşi acum ne-am cam ciondănit din cauza monotoniei inevitabile în care decurge iubirea noastră, cu un deznodământ stabilit dinainte, nu mă îndoiesc, totuşi, că o s-o ducem minunat când totul se va sfârşi şi nu se va mai putea face nimic. Pe scurt, Jack, ca să mă-ntorc la cântecul vechi pe care-l cântam în timpul mesei (şi cine ştie cântece vechi mai bine ca tine?) *nevasta o să joace, iar eu cânta-voi, şi-om trece ziua-n veselie.* Că Pussy e frumoasă, nu mai încape îndoială… şi când ai să fii pe cât de frumoasă pe atât de bună, micuţa mea impertinentă – din nou apostrofând portretul – voi arde parodia asta şi voi picta un altul pentru profesorul tău de muzică.

Domnul Jasper, ţinând bărbia sprijinită în mână şi cu o expresie de visătoare bunăvoinţă întipărită pe chip, urmărise atent fiecare căutătură, fiecare gest, de care fuseseră însoţite aceste cuvinte. Păstră aceeaşi atitudine şi după ce termină ce

avea de spus, fascinat parcă de interesul puternic pe care-l nutrea faţă de spiritul acesta tânăr, pe care într-atât îl îndrăgea. Apoi glăsui, zâmbind molcom:

— Aşadar, nu te laşi avertizat?

— Nu, Jack.

— Nu vrei să fii avertizat?

— Nu, Jack, nu de tine. Nu numai că nu mă consider ca fiind în pericol, dar nici nu vreau să te aud vorbind pe acest ton.

— Ce-ar fi să facem o plimbare prin curtea bisericii?

— Perfect. N-ai nimic împotrivă dacă mă abat o clipă până la Casa Maicilor să las un pachet?... Nişte mănuşi pentru Pussy... atâtea perechi câţi ani împlineşte astăzi. Ideea are ceva poetic, Jack, nu-i aşa?

Domnul Jasper, în aceeaşi postură, continuă:

— Nimic în viaţă, Ned, nu-i nici pe jumătate atât de frumos ca iubirea!

— Pachetul se află în buzunarul pardesiului meu. Trebuie să-l duc astă-seară, altminteri toată poezia s-a dus. Nu este îngăduit să faci vizite seara acolo, dar să laşi un pachet... Sunt gata, Jack.

Domnul Jasper renunţă la atitudinea sa contemplativă şi plecară împreună.

CAPITOLUL III

CASA MAICILOR

Din destule motive, pe care această povestire le va dezvălui treptat, trebuie conferit un nume fictiv străvechiului oraş arhiepiscopal. Să ne oprim, în aceste pagini, la acela de Cloisterham.

Odinioară druizii[11] s-ar putea să-l fi cunoscut sub un alt nume, sub un altul romanii, fără îndoială saxonii sub un altul, sub un altul normanzii. Ce mai contează un nume mai mult sau mai puţin de-a lungul atâtor veacuri, pentru cronicile sale prăfuite!

Cloisterham este un oraş antic, loc nepotrivit de şedere pentru cei care tânjesc după zarva lumii. Un oraş monoton, liniştit, în care peste tot pluteşte un iz de pământ venind de la criptele catedralei. Are atâtea morminte monastice, încât copiii din Cloisterham pun să crească salată micuţă în ţărâna stareţilor şi a stareţelor şi fac plăcinte din lutul călugăriţelor şi al călugărilor, iar plugarul de pe câmpurile din partea locului are pentru lorzii trezorieri, pentru arhiepiscopi, episcopi, şi alţii deopotrivă, atenţia pe care căpcăunul din poveste o avea faţă de oaspetele nepoftit, şi le macină oasele ca să-şi facă pâinea.

[11]11-Preoți ai vechilor celți. Şi-au pierdut înrâurirea în urma cuceririi Galiei de către romani.

Este un oraş care dormitează, Cloisterham, ai cărui locuitori par să-şi închipuie, cu o lipsă de temeinicie mai degrabă ciudată decât arareori întâlnită, că toate transformările care ar fi trebuit să aibă loc s-au şi petrecut şi că nu mai au la ce să se aştepte. Stranie etică, având rădăcini în această antichitate, mai străveche decât orice vestigii antice!

Străzile din Cloisterham sunt atât de tăcute (deşi gata să producă un ecou la cea mai mică adiere) încât, vara, obloanele prăvăliilor rar se întâmplă să fie trântite de perete de vântul sudic; cât despre călătorul ars de soare, care trece pe acolo şi priveşte în stânga şi-n dreapta, acesta iuţeşte puţin pasul ca să treacă mai repede de bariera oraşului cu respectabilitatea lui apăsătoare. Ispravă lesne de adus la îndeplinire, deoarece străzile din Cloisterham sunt, într-un fel, o singură străduţă îngustă prin care se intră şi prin care se iese – restul fiind nişte ogrăzi de cele mai multe ori ca vai de lume, cu pompe de apă şi fără niciun drumeag, excepţie făcând curtea catedralei, iar cartierul pavat al quakerilor[12] seamănă foarte bine, în privinţa culorii şi a aspectului general, cu o pălărie de călugăriţă din ordinul quakerilor, aflată într-un ungher întunecat.

Într-un cuvânt, Cloisterham este un oraş dintr-o epocă pierdută în negura timpurilor, cu dangătul răguşit al clopotului de la catedrală, cu croncănitul răguşit al ciorilor care dau târcoale

[12]12-Sectă religioasă din Anglia întemeiată de Ceorge Fox (1624—1690).

turnului catedralei, cu accentele încă şi mai răguşite dar mai puţin limpezi ale ciorilor cu chip de om care iau loc jos, în stranele catedralei. Ruinele unor vechi ziduri, pietrele provenind de la capele şi capiteluri, de la schituri şi mănăstiri, au slujit, la întâmplare, fără să se ţină seamă de nimic, pentru înjghebarea multor case cu grădini, aşa cum o seamă de idei împletite alandala s-au integrat în capetele multor cetăţeni de prin partea locului.

Totul aparţine aici trecutului. Până şi singurul cămătar de aici nu mai primeşte nimic amanet, de multă vreme, însă oferă zadarnic spre vânzare un stoc de lucruri nerăscumpărate, din care cele mai costisitoare articole sunt nişte ceasornice vechi, întunecate şi palide, ce par că asudă încetişor; nişte cleşti, fără luciu, pentru zahăr, cu braţe care nu mai prind, şi tomuri ciudate de cărţi deprimante.

Cele mai numeroase şi totodată mai agreabile mărturii că viaţa propăşeşte în Cloisterham sunt oferite de vegetaţia nenumăratelor grădini. Chiar şi teatrul micuţ, căzut în paragină, are biata lui fâşie de grădină, unde duhul răului, când dispare de pe scenă ca să se cufunde pe tărâmuri infernale, se prăvale printre straturile de fasole violacee sau printre cojile de stridii, după anotimp.

În centrul oraşului Cloisterham se înalţă Casa Maicilor – un edificiu venerabil, din cărămidă, a cărei denumire de astăzi se trage neîndoielnic din legenda care spune că odinioară aici a fost o mănăstire. Pe frumosul grilaj împrejmuitor al vechii curţi se află o piatră strălucitoare de alamă

pe care scânteiază cuvintele:

PENSION DE DOMNIȘOARE
DRA. TWINKLETON

Faţada casei este veche şi coşcovită, iar placa de alamă atât de sclipitoare şi de plăcută la văz, încât, pentru străinii cu fantezie, aceasta ar sugera, în general, ideea unui filfizon bătrân şi decrepit cu un monoclu mare, modern, pus la un ochi beteag.

Dacă odinioară călugăriţele – o generaţie de fiinţe pare-se mai mult supuse decât neînduplecate – îşi plecau îndeobşte capetele lor contemplative ca să nu se lovească de grinzile din tavanul numeroaselor cămăruţe joase ale clădirii, dacă şedeau la ferestruicile scunde şi lunguieţe, depănându-şi rugăciunile întru umilire, în loc de a face coliere din mătănii pentru a se împodobi, dacă se lăsau zidite de vii în unghere stranii, în cornişele proeminente ale edificiului, pentru că mai purtau în ele germenul indistructibil al naturii mame care continua să fermenteze păstrând încă trează lumea în inimile lor – toate acestea ar putea fi chestiuni capabile să intereseze nălucile (de cumva există), care bântuie casa, nemenţionate însă în rapoartele semestriale întocmite de domnişoara Twinkleton, nici în nomenclatura articolelor cuprinse în preţul obişnuit al pensionului sau în cel suplimentar. Doamna care se ocupă de prezentarea poetică a avantajelor acestui aşezământ în schimbul unei sume mai mari (sau mai mici) pe trimestru, nu inserează în

prospectul său astfel de probleme sterile.

Aşa precum în unele cazuri de beţie sau de mesmerism[13] există două stări de conştiinţă, care niciodată nu se ciocnesc, fiecare din ele urmând cursul său separat de parcă ar fi continue, nu întrerupte (astfel, dacă ascund ceasul, beat fiind, trebuie să mă îmbăt din nou ca să-mi aduc aminte unde l-am pus), la fel şi domnişoara Twinkleton avea două ipostaze diferite şi separate de a fi. În fiecare noapte, din clipa în care tinerele se retrăgeau să se odihnească, domnişoara Twinkleton îşi aranja puţin buclele, îşi înviora uşor ochii, devenind o domnişoară Twinkleton mai însufleţită decât cea pe care o ştiuseră vreodată elevele. Noapte de noapte, la aceeaşi oră, domnişoara Twinkleton relua conversaţia din ajun despre micile scandaluri amoroase din Cloisterham, despre care, ziua, habar n-avea, amintindu-şi de un sezon anume de la Izvoarele Tunbridge[14] (numite în glumă de către domnişoara Twinkleton, în această ipostază a existenţei ei, „Izvoare”), adică sezonul în care un anume domn desăvârşit (numit de către domnişoara Twinkleton, în această ipostază a exisenţei sale, „zănaticul domn Porters”) i-a dezvăluit omagiul inimii sale, despre care domnişoara Twinkleton, în ipostaza de şcolăriţă a existenţei ei, era tot atât de insensibilă ca şi un stâlp de granit. Confidenta domnişoarei

---

[13]13-*Franz Mesmer* (1734—1815), medic german, fondatorul teoriei *magnetismnlui animal* (mesmerism).

[14]14-*Tunbridge Wells*, staţiune balneară din Kent, situată la 30 mile de Londra. Izvoarele sale feruginoase au fost descoperite de lordul North, în 1606.

Twinkleton în amândouă ipostazele existenţei sale, şi care ştia să se adapteze şi la una şi la cealaltă, era o doamnă Tisher – văduvă plină de deferenţă, adusă de spate, cu o tuse cronică şi voce sugrumată, care se ocupa de garderoba fetelor şi care nu pierdea niciodată prilejul să le dea de înţeles că a trăit zile mai fericite. Poate că ăsta era motivul pentru care printre slujnice exista credinţa, transmisă din generaţie în generaţie, cum că defunctul Tisher fusese frizer.

Eleva favorită din Casa Maicilor era domnişoara Rosa Bud[15], fireşte poreclită Rosebud (Boboc de Trandafir); minunat de drăguţă, minunat de copilăroasă, minunat de extravagantă. Tinerele colege nutreau faţă de domnişoara Bud un interes manifestat cu sfială (fiind romantic), deoarece aflaseră că i-a fost ales un soţ, prin testament, tutorele rămânând dator să acorde mâna fetei de îndată ce tânărul împlinea vârsta cuvenită.

De-a lungul existenţei sale seminariale, domnişoara Twinkleton a combătut latura romantică a acestui destin, clătinând din cap dinapoia umerilor rotunzi ai domnişoarei Bud şi meditând la soarta nefericită a acestei micuţe victime sacrificate. Dar fără un alt rezultat – cel mult poate uneori înrâurirea rămasă neobservată a zănaticului domn Porters să-i fi subminat străduania –, atâta doar că atitudinea ei stârnea în dormitor, în rândul fetelor, ţipătul unanim:

— Ah, draga mea! Ce fată bătrână şi acră e domnişoara asta Twinkleton!

---

[15] 15-*Bud* în engleză înseamnă *boboc*.

În Casa Maicilor nu domnea niciodată o fierbere mai mare ca atunci când acest soţ impus venea să o vadă pe domnişoara Rosebud. Domnişoarele pricepeau, în unanimitate, că tânărul fusese învestit în mod legal cu acest privilegiu şi că dacă domnişoara Twinkleton i-ar fi contestat dreptul, ar fi fost numaidecât luată pe sus şi transportată de acolo. Când clinchetul clopoţelului de la poartă trebuia să-i vestească sosirea, în clipa când răsuna, orice domnişoară care ar fi putut, sub un pretext ori altul, să vină la fereastră, venea la fereastră, iar cele care trebuiau să „exerseze” exersau anapoda; la ora de franceză se făcea atâta harababură încât profesoara se învârtea de colo până colo tot aşa de iute precum o sticlă la o petrecere de cheflii, din secolul trecut.

În după-amiaza zilei imediat următoare mesei luate în doi, clopoţelul începu să sune, cu obişnuitul efect emotiv.

— Domnul Edwin Drood doreşte s-o vadă pe domnişoara Rosa.

Astfel anunţă femeia de scrviciu de la vorbitor.

Domnişoara Twinkleton, cu un aer de o melancolie exemplară, se întoarce către cea sacrificată şi rosteşte:

— Te poţi duce jos, draga mea.

Domnişoara Bud se duce jos, urmărită de toate privirile.

Domnul Edwin Drood aşteaptă chiar în salonul domnişoarei Twinkleton: o încăpere cochetă, care nu conţine nimic legat direct de studiu decât un glob al pământului şi altul ceresc. Aceste expresive instrumente de lucru dădeau de înţeles

(părinţilor şi tutorilor) că, pe domnişoara Twinkleton, până şi atunci când se retrăgea sub acope- rământul locuinţei sale particulare, simţul datoriei o silea, în orice clipă, să devină un soi de evreică rătăcitoare, cutreierând pământul sau luându-şi zborul spre ceruri în căutarea unor cunoştinţe utile elevelor sale.

Slujnica – nouă în serviciu, nu-l mai văzuse pe logodnicul domnişoarei Rosa, cu care dă ochii prin balamalele uşii deschise, lăsată deschisă tocmai în acest scop – coboară, cu un aer vinovat şi împleticindu-se, scările de la bucătărie, când iată că o micuţă apariţie fermecătoare, ţinând obrazul ascuns într-un şorţuleţ de mătase, care aproape că-i acoperea capul, se strecoară în salon.

— Ah! ce caraghioslâc! rosteşte apariţia, stând locului, şi apoi dându-se un pas înapoi. Nu-i aşa, Eddy!?

— Nu-i aşa, ce, Rosa?

— Nu mai înainta, te rog. E aşa de absurd.

— Ce e absurd, Rosa?

— Toată istoria asta. Ce absurd este să fii orfană şi logoditã. E aşa de absurd să ai mereu după tine fetele şi slujnicele la pândă, ca şoarecii în pardoseală, e aşa de absurd să te auzi chemată aici!

S-ar părea că în timp ce rosteşte această plângere, apariţia ţine degetul mare în colţul gurii.

— Afectuoasă primire-mi mai faci, Pussy, n-am ce zice!

— Ei, într-un minut, Eddy, am să fiu cu totul alta, în clipa asta nu pot însă. Ce mai faci? (foarte scurt).

— N-aş putea spune, Pussy, că mă simt mult mai bine văzându-te, pentru că de fapt nici nu te văd.

După această a doua dojană, un ochişor îndărătnic străluci la un capăt al şorţului, dar din nou se făcu nevăzut, odată cu exclamaţia

— O, Doamne sfinte! Ţi-ai tăiat părul!

— Cred că mai bine-mi tăiam capul, spuse Edwin; îşi ciufuli părul cu pricina, aruncând o privire în oglindă şi bătând nerăbdător din picioare. Să plec?

— Nu, nu încă, Eddy. Toate fetele o să mă-ntrebe de ce-ai plecat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Rosa, vrei să-ţi descoperi o dată căpşorul acela caraghios şi să-mi dai bună ziua?

— Bine-ai venit, Eddy, rosti ea, lăsând în jos şorţuleţul de pe capul copilăros. Poftim! Eşti mulţumit, sunt sigură! Dă-mi mâna. Nu, nu te pot săruta, pentru că am o bomboană acră în gură.

— Dar te bucuri măcar, Pussy, că mă vezi?

— Aa, da, grozav mă bucur… Vino şi ia loc… Domnişoara Twinkleton.

Când aveau loc asemenea vizite, obiceiul acestei excelente fiinţe era să apară din trei în trei minute, fie personal sau în persoana doamnei Tisher, şi să facă o jertfă pe altarul Purităţii, prefăcându-se că are nevoie de un obiect oarecare. În momentul de faţă, domnişoara Twinkleton se strecoară graţios înăuntru şi apoi afară:

— Ce mai faci, domnule Drood? spuse în trecere. Cât de bucuroasă sunt că te revăd. Vă rog să mă scuzaţi… Penseta… Mersi!

— Am primit mănuşile aseară, Eddy, şi mi-au plăcut foarte mult. Sunt o frumuseţe.

— Hm, şi asta e ceva, rosti logodnicul, mormăind oarecum. Sunt foarte recunoscător pentru cel mai mic cuvânt de încurajare. Cum ţi-ai petrecut ziua de naştere, Pussy?

— Încântător! Toată lumea mi-a dat câte un cadou. Ce banchet s-a făcut! Ce bal a fost seara!

— Ee, banchet… ce bal? S-ar părea că totul s-a petrecut destul de bine, Pussy, fără mine.

— În-cân-tă-tor! strigă Rosa cât se poate de spontan şi fără pic de rezervă.

— Aş! Şi în ce-a constat banchetul?

— Tarte, portocale, jeleuri, crevete.

— Aţi avut şi parteneri la bal?

— Am dansat între noi, domnule, se înţelege. Câteva fete au jucat rolul fraţilor lor. A fost aşa de nostim!

— N-a avut niciuna ideea să joace rolul…

— Tău? Vai, da! strigă Rosa, râzând din toată inima. Ăsta a fost primul lucru la care s-au gândit.

— Sper că l-a interpretat ca lumea, spuse Edwin cam în doi peri.

— Aa, excelent!… N-aş fi dansat cu tine, ştii…

Edwin, care nu prea înţelegea ce voia să spună, ar fi dorit să afle dacă îşi poate îngădui libertatea de a întreba de ce?

— Pentru că eram aşa de plictisită de tine, îi răspunse Rosa. Dar văzând că tânărul se întunecă la faţă, adăugă repede, scuzându-se totodată: dragă Eddy, şi tu erai la fel de plictisit de mine, ştii…

— Rosa, am spus eu asta?

— Să spui asta! Ai spus tu asta vreodată? Nu, ai lăsat doar să se vadă. Aa, ce bine a redat acest lucru! exclamă Rosa, cu subită admiraţie pentru cea care jucase rolul logodnicului.

— Ceea ce mă izbeşte e că fata aceea trebuie să fie al naibii de neruşinată, spuse Edwin Drood. Aşa că, Pussy, ţi-ai petrecut pentru ultima oară ziua de naştere în casa asta veche.

— Ah, da!

Rosa îşi împreună mâinile, privi în jos, oftând, şi scutură din cap.

— S-ar zice că-ţi pare rău, Rosa.

— Îmi pare rău după bietele astea locuri străvechi. Câteodată simt că o să-mi lipsească, oarecum; sunt atât de tânără, şi o să fiu atât de departe…

— N-ar fi poate mai bine, Rosa, să ne oprim din drum?

Ridică ochii spre el, fulgerându-l cu o privire fugară; în clipa următoare clătină din cap, oftă şi din nou se uită în jos.

— Ăsta înseamnă, Pussy, că amândoi suntem nişte resemnaţi, nu-i aşa?

Fata încuviinţă din cap şi după o scurtă tăcere izbucni, plină de drăgălăşenie:

— Ştii cu trebuie să ne căsătorim, Eddy, şi încă până la plecarea mea de aici – dacă nu, bietele fete vor fi îngrozitor de dezamăgite!

În clipa aceasta pe faţa soţului făgăduit se citea mai degrabă compasiune pentru ea şi pentru sine, decât dragoste. Apoi, schimbându-şi atitudinea, întrebă:

— N-ai vrea să facem o plimbare, dragă Rosa?

Rosa, draga de ea, nu părea deloc hotărâtă în această privinţă, până ce chipu-i, cu o expresie hazliu de gravă, se luminează.

— Aa, da, Eddy, hai să ieşim la plimbare! Şi să-ţi spun cum procedăm. Tu ai să te prefaci că eşti logodit cu o alta, iar eu am să mă prefac că nu sunt logodită cu nimeni; în felul ăsta n-o să ne mai certăm.

— Crezi că aşa o să evităm cearta, Rosa?

— Sunt sigură. Ssst! Fă-te că te uiţi pe fereastră… uite-o pe doamna Tisher.

Printr-un întâmplător concurs de împrejurări, impunătoarea doamnă Tisher apare la orizont, foindu-se prin cameră ca strigoiul legendar al unei văduve în fuste de mătase.

— Sper că domnul Drood o duce bine cu sănătatea? Nici n-ar fi trebuit să mai întreb judecând după înfăţişare. Cred că nu deranjez pe nimeni, dar era un cuţit de tăiat hârtie… Aa, mulţumesc, ştiam eu! şi apoi dispăru cu prada.

— Şi încă ceva, Eddy, dacă vrei să-mi faci un serviciu, zise Rosebud. De îndată ce ieşim, mă laşi pe mine mai în afară, iar tu rămâi chiar lângă casă… şi să te strângi, să te lipeşti de zid.

— Sigur, Rosa, dacă doreşti. Dar aş putea să te-ntreb de ce?

— Aa, pentru că nu vreau să te vadă fetele.

— E o zi frumoasă… ai fi preferat cumva să port cu mine o umbrelă?

— Nu te ţine de fleacuri, domnule. Nu ţi-ai lustruit cizmele, spuse ea, ţuguindu-şi buzele şi ridicând un umăr.

— Poate că acest lucru o să le scape fetelor,

chiar dacă m-or vedea, remarcă Edwin, uitându-se la cizme, deodată neplăcut impresionat de felul cum arătau.

— Nimic nu le scapă, domnule. Şi-apoi ştiu ce are să se întâmple. Unele se vor agăţa de mine spunând (deoarece n-au lacăt la gură), că dacă ar fi în locul meu ele nu s-ar logodi în veci cu amorezi care n-au cizmele făcute. Na! uite-o pe domnişoara Twinkleton. O să-i cer voie să ieşim.

Într-adevăr, discreta doamnă se auzea afară, întrebând o fiinţă închipuită, pe un ton de conversaţie, amabilă, în timp ce se apropia:

— Aa, serios? Eşti chiar aşa de sigură că ai văzut cutiuţa cu nasturi de sidef pe masa de lucru din camera mea?

Numaidecât i se ceru permisiunea pentru plimbare şi ea o acordă graţios. Puţin mai târziu tânăra pereche ieşea din Casa Maicilor cu toată precauţiunea ca nu cumva să se descopere starea jalnică a cizmelor domnului Drood, precauţiune, să nădăjduim, suficientă pentru liniştea viitoarei doamne Edwin Drood.

— Pe unde o luăm, Rosa?

— Aş vrea să trec pe la prăvălia cu locum, răspunse ea.

— Cu ce…?

— Nişte dulciuri turceşti, domnule. Vai de mine, habar n-ai de nimic! Treci drept inginer şi nici n-ai auzit de locum.

— Păi, cum să fi auzit, Rosa?

— Pentru că mie-mi place foarte mult. Oo! am uitat că trebuie să ne prefacem. Nu, nu-i nevoie să fi auzit de locum – dar să nu mai pomenim de asta.

Astfel, Edwin a fost dus, vrând-nevrând, la prăvălia negustorului de locum, unde Rosa îşi cumpără o cantitate oarecare şi, după ce-i oferă şi lui puţin (iar el refuză cam indignat), începe să se înfrupte vârtos, după ce, în prealabil şi-a scos, împăturindu-le, o pereche de mănuşi roz, ca petalele de trandafir.

La răstimpuri îşi trecea peste buzele roz un degeţel trandafiriu, ca să le cureţe de zahărul praf rămas de la locum.

— Acum, fii bun, Eddy, şi intră în rol… Aşadar, eşti logodit?

— Aşadar, sunt logodit.

— E drăguţă?

— Fermecătoare.

— Înaltă?

— Imens de înaltă.

Rosa era scundă.

— Trebuie să fie lipsită de graţie, insinuă Rosa, molcom.

— Pardon, câtuşi de puţin. Spiritul de contradicţie se trezi în el. Este ceea ce numim o femeie frumoasă, o femeie splendidă.

— Cu un nas mare, desigur, insinuă din nou, molcom.

— Fireşte, nu are nas mic, răspunse iute.

Nasul Rosei era micuţ.

— Cu un nas lung, palid şi un neg roşu în vârf. Cunosc genul ăsta de nas, spuse Rosa, dând mulţumită din cap, şi savurându-şi în tihnă locumul.

— Nu cunoşti genul ăsta de nas, Rosa, replică el, cu oarecare căldură, pentru că nu-i de loc aşa.

— N-are un nas palid, Eddy?

— Nu.

Era hotărât să nu cedeze.

— Are un nas roşu? Oo! Nu-mi plac nasurile roşii. De fapt, poate oricând să şi-l dea cu pudră.

— S-ar sfii să şi-l dea cu pudră, reluă Edwin, întărâtat.

— Zău? Ce creatură stupidă trebuie să fie! În tot ce face e aşa stupidă?

— Nu, niciodată.

După o pauză, în care timp Edwin nu slăbi din ochi chipul năbădăios şi aprig al fetei, Rosa adăugă:

— Şi această creatură nemaipomenit de sensibilă se complace la gândul că are să fie dusă în Egipt, nu-i aşa, Eddy?

— Da. Dovedeşte un interes sensibil pentru triumfurile ingeniozităţii tehnice, mai ales când e vorba ca inginerii să schimbe radical condiţiile dintr-o ţară neevoluată.

— Nu mai spune! exclamă Rosa, ridicind din umeri şi chicotind, mirată.

— Ai ceva împotrivă? întrebă Edwin, coborând privirea, semeţ, asupra chipului frumos al fetei. Ai ceva împotrivă, Rosa, că nutreşte acest interes?

— Împotrivă? Dragul meu Eddy! Dar la urma urmelor, oare fata asta nu detestă cazanele şi toate celea?

— Pot să-ţi răspund că nu e atât de stupidă încât să deteste cazanele, îi întoarse el vorba, răstit, dar n-aş putea răspunde cum vede ea „toate celea”, zău, nu ştiu ce înţelegi prin „toate celea”.

— Cum, nu-i urăşte ea pe arabi, pe turci, pe

felahi şi aşa mai departe…?

— Nu, cu siguranţă, spuse el pe un ton foarte răspicat.

— Dar atunci trebuie să urască măcar piramidele? Nu-i aşa, Eddy?

— Şi de ce ar fi chiar atât de gâsculiţă… adică o gâscă atât de mare încât să urască piramidele?

— Ah! N-ar strica s-o auzi pe domnişoara Twinkleton – Rosa dădea mereu din cap, desfătându-se cu delicioasele dulciuri – când ne omoară cu tot felul de istorii… atunci n-ai mai întreba de ce. Cu plicticoasele alea de catacombe[16] vechi! Cu Isis[17] şi Ibis[18] şi Cheops[19] şi faraoni[20]… Cine se mai sinchiseşte de toate astea? Şi pe urmă povestea aceea cu Belzoni[21], sau mai ştiu eu cum îl

---

[16]16-Cimitire subterane unde se întruneau primii creştini din Roma.

[17]17-*Isis*, numită şi *Sit* sau *Tsit*, în vechiul Egipt, zeiţa medicinei, protectoarea căsătoriei, a culturii grâului, etc.

[18]18-*Ibis*,pasărea sacră pe care vechii egipteni o venerau pentru că apărea odata cu revărsarea fluviului Nil,distrugând șerpii.

[19]19-*Cheops*,rege al Egiptului,făcând parte din dinastia a IV-a(aprox.2600 î.e.n.),a dispus construirea celei mai înalte dintre piramide.

[20]20-Nume sub care erau cunoscuți regii în vechiul Egipt.

[21]21-*Giovanni Battista Belzoni*,(1778-1823),egiptolog Italian,stabilit în Anglia începând din 1803. În 1812 a întreprins călătorii în Europa,consacrându-și viața studiului antichității. A transportat la Londra(*British Museum*) bustul colosal al lui Ramses laolaltă cu sarcofagul lui Set I, luate din mormintele faraonilor, deschise în 1817. A făcut cercetări în templele Idfu și Abu Simbel, și este primul care a pătruns în cea de-a doua piramidă Giza. Revenind în Europa(1819) a publicat

chema, pe care l-au scos afară de picioare, mai mult mort decât viu, din pricina liliecilor şi a prafului. Toate fetele spuneau că aşa-i trebuie, mai rău să i se fi întâmplat, şi ar fi dorit să-l ştie mort de-a binelea.

Cei doi tineri, unul lângă altul, fără să se fi luat la braţ, se plimbau, agale, prin preajma străvechii catedrale. Se opreau din când în când, lăsând urme adânci de paşi peste frunzele căzute.

— Ei bine! exclamă Edwin, după o pauză îndelungată. N-are rost s-o ţinem aşa într-una ca de obicei.

Rosa smuci din cap şi mărturisi că nu vrea s-o țină aşa într-una.

— Iată un sentiment drăguţ, Rosa, considerând că…

— Considerând ce?

— Dacă spun ce, te superi iar!

— Adică tu te superi, Eddy. Nu fi atât de puţin generos.

— Puţin generos! Îmi place!

— Atunci mie nu-mi place, şi ţi-o spun de la obraz.

Rosa ţuguie buzele.

— Bine, Rosa, te întreb, cine a vorbit dispreţuitor despre profesia şi despre ţelurile mele?

— Nu cumva ai de gând să te înmormântezi în piramide? îl întrerupse, arcuindu-şi sprâncenele delicate. Niciodată nu mi-ai spus că ai de gând. Dacă-i aşa, de ce n-ai pomenit niciodată despre

---

rezultatele descoperirilor sale.

acest lucru? Nu pot să-ţi ghicesc proiectele.

— Păi, Rosa, draga mea, ştii foarte bine ce vreau să spun.

— Bine, dar nu tu ai început să vorbeşti despre namila aceea odioasă cu nas roşu? Şi-l pudrează, şi-l pudrează, şi-l pudrează! strigă Rosa, făcând haz, şi asta din spirit de contradicţie.

— Oricum aş da-o, eu nu pot avea niciodată dreptate în aceste discuţii, spuse Edwin, oftând şi căutând să se resemneze.

— Cum ar fi cu putinţă, domnule, să ai dreptate când mereu greşeşti? Cât despre Belzoni, presupun că a şi murit – chiar sper din toată inima –, dar cum e posibil să te intereseze picioarele lui sau faptul că o să moară sufocat?

— E aproape timpul să te întorci, Rosa. N-a fost o plimbare prea plăcută, nu-i aşa?

— Plăcută? Groaznic de neplăcută, domnule! Dacă o să urc în cameră de cum ajung şi o să plâng de n-o să mai pot lua lecţia de dans, să ştii că tu eşti de vină!

— Hai să fim prieteni, Rosa.

— Ah! exclamă Rosa, scuturând din cap şi izbucnind în lacrimi, cu adevărat. Aş vrea să putem fi prieteni! Dar fiindcă nu putem fi, de aceea ne chinuim astfel unul pe altul. Eu sunt prea tânără, Eddy, pentru o asemenea suferinţă adâncă… câteodată sufăr, sufăr, într-adevăr. Nu te supăra. Ştiu că şi tu suferi, prea adeseori. Ar fi fost mai bine pentru amândoi dacă lăsam lucrurile în voia soartei. Acum vorbesc foarte serios, nu vreau să te bat la cap. Hai să fim indulgenţi unul cu altul, măcar de astă dată, de dragul nostru şi al

celorlalţi.

Dezarmat de această licărire a unei firi de femeie în sufletul unui copil răsfăţat, deşi o clipă fusese cât pe ce să-i sară ţandăra din pricina reproşului indirect pe care Rosa i-l făcuse, înţelegând pare-se, că voia să-şi impună drepturile pe care le avea asupra ei, Edwin Drood se uită la ea cum plânge în hohote, ca un copil, ţinând cu amândouă mâinile batista la ochi. Apoi când se mai potoli şi cu nestatornicia tinereţii începu să-şi bată joc de ea însăşi, din pricină că fusese atât de mişcată, o conduse cu greu la o bancă, sub nişte ulmi.

— Un singur cuvânt de împăcare, Pussy dragă. Eu nu sunt prea abil în afara meseriei mele… dar acum când mă gândesc nu-mi dau seama dacă e cine ştie ce de capul meu chiar şi în profesia mea… dar am intenţii bune. Nu există… nu poate fi… zău, nu văd cum să încep ceea ce vreau să-ţi spun, dar trebuie să-ţi explic înainte de a ne despărţi… nu există niciun alt tânăr…

— Aa, nu, Eddy! Este generos din partea ta că mă întrebi… dar nu, nu, nu!

Ajunseră chiar în dreptul ferestrelor de la catedrală; în clipa aceea orga şi corul răsunau sublim. Aşezându-se să asculte imnul religios, tânărul Edwin Drood simţi din nou încrederea din seara trecută; se gândea cât de deosebită faţă de muzică era acea stare de spirit discordantă.

— Parcă aud vocea lui Jack, rosti, pe un ton molcom, rupând firul gândurilor.

— Condu-mă înapoi, numaidecât, te rog, stărui logodnica, punând repede mâna ei delicată pe a

lui. Îndată vor ieşi cei din biserică – hai să plecăm. Oo, ce armonii frumoase! Dar să nu mai stăm... hai să plecăm!

Graba ei se risipi de cum trecură de zidurile împrejmuitoare ale catedralei. Acum mergeau braţ la braţ, destul de gravi şi de precauţi; străbateau Strada Mare, îndreptându-se spre Casa Maicilor. La poartă, fiindcă strada era pustie cât se vedea cu ochii, Edwin îşi plecă obrazul către cel al fetei.

— Nu, Eddy! Nu mă săruta, sunt aşa de lipicioasă, dar întinde-mi mâna, şi am să-ţi dau o sărutare.

El se supuse. Un suflu uşor atinse mâna tânărului. Edwin i-o reţinu pe a ei, privind-o.

— Ei, ia spune-mi, ce vezi în ea? întrebă Rosa.

— Ce văd, Rosa?

— Păi, credeam că voi, cei care vă ocupaţi de Egipt, puteţi citi în palmă şi vedeţi tot soiul de imagini. Nu se arată acolo un viitor fericit?

De fapt, niciunul din ei nu întrezărea un prezent fericit, în clipa când poarta se deschise şi apoi se închise din nou – ea intră, iar el se întoarse şi plecă.

CAPITOLUL IV

DOMNUL SAPSEA

Acceptând măgarul drept prototip al prostiei şi îngâmfării – un obicei, poate, ca şi alte asemenea

obiceiuri, puţine la număr, mai mult convenţional decât just – atunci Marele Măgar din Cloisterham era domnul Thomas Sapsea, estimator de licitaţie.

Domnul Sapsea se îmbrăca la fel ca decanul; se întâmplase să fie salutat, din greşeală, fiind luat drept decan şi să i se adreseze lumea pe stradă cu sfinţia-voastră, crezând că era episcopul venit pe neaşteptate, fără capelanul său. Domnul Sapsea se simţea mândru din această pricină, se putea mândri cu vocea lui şi cu felul cum vorbea. Ba uneori (când făcea câte o vânzare funciară) căuta să experimenteze la pupitru anumite intonaţii, slabe, vrând să reproducă ceea ce se cheamă tonul pur ecleziastic. Aşa că, la sfârşitul unei asemenea vânzări publice la licitaţie, domnul Sapsea termina dând parcă o binecuvântare misiţilor adunaţi acolo, cu un aer, care, pe adevăratul decan – un domn modest şi plin de demnitate – îl lăsa la o poştă distanţă.

Domnul Sapsea avea mulţi admiratori. Într-adevăr, părerea că el reprezenta o cinste pentru Cloisterham era împărtăşită de marea majoritate a localnicilor, până şi de cei care n-aveau încredere în meritele lui. Marile sale calităţi erau acelea de a fi antipatic şi plicticos; avea un fel al său de a vorbi şi de a merge, spre a nu mai pomeni de un anumit mod de a flutura mâinile, grav, ca şi cum în clipa aceea era pe cale să-l confirme pe cel cu care sta de vorbă. Mult mai aproape de şaizeci decât de cincizeci de ani – cu un pântec revărsat făcând o cută orizontală la jiletcă – trecea drept bogat, la alegeri vota cu stricteţe pentru interese respectabile; se simţea satisfăcut moralmente că

nimic, în afară de sine însuşi, n-a prosperat de când era copil – şi atunci, un asemenea nătărău putea fi altceva decât o cinste pentru Cloisterham şi pentru societate?

Locuinţa domnului Sapsea se afla pe Strada Mare, peste drum de Casa Maicilor. Datând cam din aceeaşi perioadă cu Casa Maicilor, clădirea fusese modernizată parţial, la răstimpuri, de când generaţiile în mod constant în descreştere începuseră să prefere tot mai mult aerul şi lumina, în locul frigurilor şi al molimelor. Deasupra uşii o efigie cioplită în lemn îl reprezenta pe domnul Sapsea-tatăl, jumătate din mărimea lui naturală, cu peruca numai cârlionţi şi toga purtată în timpul vânzărilor la licitaţie. Simplitatea ideii, execuţia firească a degetului mic, a ciocănaşului, a pupitrului, au fost totdeauna mult admirate.

Domnul Sapsea stătea în acea zi în salonul trist de la parter, care da direct în curtea interioară din dos, pavată, şi în grădina cu grilaj. Domnul Sapsea avea o sticlă de vin de Porto pe masa din faţa focului – focul este un lux prematur, dar plăcut în serile răcoroase de toamnă. Însoţit, în chip caracteristic, de portretul lui, de orologiul care se întoarce odată la opt zile şi de barometru. În chip caracteristic, pentru că se socotea pe sine mai presus de toţi oamenii, barometrul mai presus de vreme, iar orologiul mai presus de timp.

Lângă domnul Sapsea, pe masă, se află aşezate un suport şi cele necesare scrisului. Cu ochii fixaţi asupra unei bucăţi de hârtie-manuscris, domnul Sapsea citeşte în gând, cu un aer semeţ, apoi, păşind încetişor prin odaie, cu degetele mari la

răscroitura vestei, repetă din memorie, pe un ton atât de scăzut, deşi cu multă emfază, încât doar cuvântul „Ethelinda!” se poate auzi.

Pe tava de pe masă se văd trei pahare de vin, curate. Slujnica intră şi anunţă:

— A venit dom’ Jasper, domle.

— Pofteşte-l înăuntru, rosteşte domnul Sapsea, schiţând un gest cu mâna; aduce apoi lângă el, de pe tavă, două pahare de care are nevoie.

— Sunt încântat că vă văd, domnule, mă felicit pentru onoarea de a vă primi aici pentru prima oară.

Astfel făcea domnul Sapsea onorurile casei.

— Sunteţi foarte bun. Onoarea este de partea mea, eu sunt cel care mă felicit.

— Sunteţi amabil, domnule, dar vă asigur că simt o deosebită satisfacţie primindu-vă în umila mea locuinţă. Şi nu spun acest lucru tuturor.

Domnul Sapsea însoţi aceste cuvinte de o măreţie solemnă, lăsând să se înţeleagă: „Ce greu vă vine să credeţi că societatea dumneavoastră ar putea fi o satisfacţie pentru un om ca mine – şi totuşi aşa este.”

— De câtăva vreme, tot doream să vă cunosc, domnule Sapsea.

— Şi eu, domnule, vă cunosc de mult, după reputaţia pe care o aveţi ca om de gust. Daţi-mi voie să umplu paharul şi să vă spun, adăugă domnul Sapsea, umplându-l şi pe al său:

Când franţujii or veni
Noi la Dover i-om primi!

Era un toast patriotic din vremea copilăriei sale, domnul Sapsea fiind pe deplin convins că se potrivea în orice ocazie şi în orice epocă.

— Nu puteţi tăgădui, domnule Sapsea – remarcă Jasper, zâmbind şi uitându-se atent la estimatorul de licitaţie, pe când acesta îşi răşchira picioarele dinaintea focului – nu puteţi tăgădui că dumneavoastră cunoaşteţi lumea.

— Ei, domnule, răspunse cu un chicotit domnul Sapsea, cred că o cunosc puţin… aşa, puţin.

Faima dumneavoastră în privinţa acestor cunoştinţe m-a interesat şi m-a surprins totdeauna, de aceea am ţinut să vă cunosc. Cloisterham e un orăşel. Închis cum sunt între zidurile lui, nu ştiu nimic despre ce se petrece dincolo de el… Simt că e un oraş mic de tot.

— Dacă n-am fost în ţări străine, tinere… începu domnul Sapsea, apoi se opri, domnule Jasper, mă scuzi că-ţi spun tinere? Eşti mult mai tânăr ca mine.

— Mă rog.

— Dacă n-am fost în ţări străine, tinere, ţările străine au venit la mine. Au venit la mine pe cale de afaceri, şi eu am profitat de ocazie. Să presupunem c-aş întocmi un inventar, sau c-aş face un catalog. Văd un pendul franţuzesc. Nu l-am mai văzut niciodată până atunci, în viaţa mea. Dar numaidecât pun degetul pe el şi zic: Paris! Văd nişte ceşti şi farfurioare făcute în China, la fel de străine faţă de mine personal. Pun degetul pe ele ici-colo şi zic: Pekin, Nankin, Canton; tot aşa şi cu Japonia, cu Egiptul şi cu bambusul şi lemnul de santal din Indiile Orientale. Pun degetul pe toate.

Nu demult am pus degetul şi pe Polul Nord şi am spus: iată o lance lucrată de eschimoşi, dată pe o litră de vin roz de Xeres.

— Chiar aşa? E o cale foarte bună, domnule Sapsea, de a căpăta cunoştinţe despre oameni şi lucruri.

— Am pomenit de asta, reluă domnul Sapsea cu o nespusă trufie, deoarece, după mine, degeaba te împăunezi cu ceea ce eşti, dacă nu arăţi cum ai ajuns până aici şi apoi să aduci dovezi.

— Foarte interesant. Dar să vorbim despre răposata doamnă Sapsea.

— Întocmai, domnule. Domnul Sapsea umple amândouă paharele şi pune garafa la loc sigur. Înainte de a vă cere părerea, ca om de gust ce sunteţi, asupra acestei bagatele – ridică foaia scrisă – care nu-i altceva decât o bagatelă, domnule, deşi mi-a cerut oarecare timp de gândire, puţină concentrare mintală, ar fi trebuit poate să descriu caracterul răposatei doamne Sapsea, stinsă din viaţă acum trei sferturi de an.

Domnul Jasper pune la loc pe masă paharul de care se slujise ca să-şi ascundă un căscat şi se străduie să pară atent, ceea ce nu prea e în stare, pentru că trebuie să-şi stăpânească un nou căscat, de astă dată cu lacrimi.

— Acum vreo şase ani, continuă domnul Sapsea, pe când îmi îmbogăţisem spiritul – n-aş vrea să spun la nivelul de acum, căci ar fi prea mult, dar până la stadiul în care mintea mea năzuia să-. Şi însuşească bogăţia unei alte minţi – mi-am pus în cap să-mi caut o parteneră conjugală. Deoarece susţin că omul nu-i bine să trăiască singur.

Domnul Jasper se trudea să-şi întipărească în minte această idee originală.

— Domnişoara Brobity conducea pe vremea aceea un așezământ, n-am să zic că rivaliza cu cel de la Casa Maicilor, de peste drum, ci îl voi numi deopotrivă cu acesta. Toată lumea ştia că arată un interes deosebit faţă de vânzările mele, la care lua parte atunci când aveau loc, în zilele de sărbătoare sau în vremea vacanţelor. Toată lumea ştia despre admiraţia ei pentru stilul meu. Toată lumea observa că, pe măsură ce timpul trecea, stilul meu se făcea tot mai simţit în exerciţiile de dictare ale elevilor domnişoarei Brobity. Ba chiar se zvonise, tinere, cu o maliţiozitate de neînţeles, că un neisprăvit şi un ignorant pe nume Churl (un părinte), s-ar fi plâns nominal, obiectând. Dar eu nu cred asta. E cu putinţă oare ca o fiinţă umană cu scaun la cap să se expună în halul ăsta şi să fie arătat cu ceea ce eu numesc degetul oprobriului?

Domnul Jasper clătină din cap.

— Da’ de unde, n-ar fi cu putinţă.

Domnul Sapsea, lăsându-se furat de grandilocvenţă, umple din nou, fără să-şi dea seama, paharul oaspetelui, care e şi aşa plin, şi apoi umple din nou, cu adevărat, pe al său, care e gol.

— Întreaga fiinţă a domnişoarei Brobity, tinere, era îmbibată profund de respectul pentru raţiune. Preamărea raţiunea atunci când se lansa, sau, aş putea zice, când se precipita în câmpul vast al cunoaşterii lumii. Când i-am expus propunerea, mi-a făcut onoarea să fie atât de copleşită de un fel de teamă respectuoasă, încât n-a mai putut să

articuleze altceva decât: Ah, tu! adică eu. Ţinea pironiţi asupra mea ochii ei, de un albastru limpede; mâinile-i semitransparente erau împreunate, o paloare cadaverică îi acoperea trăsăturile acviline. O îndemnam să continue, dar n-a izbutit să mai scoată nici măcar un cuvânt. Am dispus de pension pe baza unui contract particular şi ne-am apropiat făcând o singură fiinţă, cum era şi de aşteptat în asemenea împrejurări. Dar niciodată n-a reuşit să găsească o frază care s-o fi satisfăcut pentru a-şi exprima părerea, prea favorabilă poate, asupra intelectului meu! Până în ultima clipă (a murit de insuficienţă hepatică) mi-a vorbit la fel de sumar.

Domnul Jasper stătea cu ochii închişi în clipa când vocea estimatorului de licitaţie începu să capete o notă mai gravă. Îi deschise apoi brusc, punându-se la unison cu gravitatea vocii:

— Ah, făcu el, pe urmă se opri, gata-gata, parcă, să adauge ’min… amin!

— De atunci, reluă domnul Sapsea, ţinând picioarele răşchirate şi bucurându-se solemn de vin şi de dogoarea focului, am fost ceea ce vedeţi, am fost atunci un om retras în jalea mea. De atunci, aş zice, mi-am irosit în deşert conversaţia vesperală. N-aş vrea să spun cumva că mi-am făcut reproşuri, dar când şi când îmi puneam întrebarea: Ce se întâmpla dacă soţul doamnei Sapsea ar fi fost hărăzit să se afle pe un plan mai apropiat de ea? Dacă soţia mea n-ar fi trebuit să privească atât de mult în sus, spre soţul ei, oare activitatea ficatului ar fi fost alta?

— Aşa a fost să fie, rosti domnul Jasper; avea o

mină care trăda melancolie cumplită.

— Asta-i tot ce ne mai rămâne să credem, domnule, încuviinţă domnul Sapsea. După cum spun, omul propune, cerul dispune. Această idee poate fi prezentată, sau poate nu, sub o altă formă, eu unul însă aşa o exprim.

Domnul Jasper murmură ceva în semn că e de acord.

— Şi acum, domnule Jasper, continuă estimatorul de licitaţie, scoţând foaia de hârtie scrisă de mână, monumentul doamnei Sapsea fiind terminat, zidăria uscată, dă-mi voie să-ţi cer părerea, ca om de gust ce eşti, asupra inscripţiei, pe care (după cum am remarcat anterior, nu fără oarecare străduinţă intelectuală), am întocmit-o în acest scop. Poftim, citeşte. Modul în care sunt dispuse rândurile se cuvine a fi urmărit cu ochii, iar conţinutul lor cu mintea.

Domnul Jasper se supuse şi citi cele ce urmează:

ETHELINDA
Soţia respectuoasă a
DLUI. THOMAS SAPSEA
estimator de licitaţie, agent funciar etc.,
Din acest oraş
Ale cărui cunoştinţe despre lume,
Deşi intrucâtva întinse,
Niciodată nu l-au pus în legătură cu
UN SPIRIT
Mai capabil de a se
ÎNĂLŢA PÂNĂ LA EL.
TRECĂTORULE, OPREŞTE-TE
Şi pune-ţi întrebarea.

OARE TU POŢI SĂ FACI LA FEL?
De nu,
ROŞIND URMEAZĂ-ŢI CALEA.

Domnul Sapsea se ridică, rămânând cu spatele la foc, pentru a observa efectul acestor rânduri pe chipul unui om de gust; prin urmare, stătea cu faţa la uşă, când slujnica, făcându-şi din nou apariţia, anunţă:

— A venit Durdles, domle.

Domnul Sapsea se duce numaidecât şi umple cel de-al treilea pahar, devenit necesar, şi spune:

— Să intre.

— Admirabil! exclamă domnul Jasper, restituindu-i foaia de hârtie.

— Eşti de acord, domnule?

— Imposibil să nu fii de acord. Este uimitor, caracteristic, complet!

Estimatorul de licitaţie înclină capul, ca omul care, acceptând ceea ce i se cuvine, semnează o chitanţă. Apoi îl pofteşte pe Durdles, care tocmai intră, să ia paharul acela de vin (i-l înmânează), ca să mai prindă puteri.

Durdles e zidar şi lucrează în piatră, mai cu seamă în piatră funerară, pentru morminte, monumente, şi are din cap până-n picioare culoarea acestor construcţii. Nu există om mai bine cunoscut ca el în Cloisterham. Trece drept un deşucheat notoriu prin partea locului. I se dusese vestea de muncitor ce era – tot ce se poate (dar l-a văzut cineva muncind?) – şi de nătărău ce era, lucru îndeobşte recunoscut.

Durdles cunoaşte cripta catedralei mai bine

decât orice autoritate în viaţă, sau poate chiar defunctă. Se spune că această cunoaştere amănunţită i s-a tras din obiceiul lui de a se refugia în locul ăsta tăinuit, ca să scape de ceata ştrengarilor din Cloisterham, şi după un pui de somn să-i treacă aburii băuturii – întrucât el are totdeauna acces în catedrală, pentru a se ocupa de reparaţiile mai importante.

În orice caz, el o cunoaşte cu de-amănuntul, iar când demolează încă o bucată de zid de care se împiedică, vreun contrafort, ori vreo lespede, are vedenii ciudate.

Durdles vorbeşte adesea despre sine la persoana a treia; poate din pricină că e puţin confuz asupra identităţii sale, atunci când povesteşte câte ceva; poate şi pentru că adoptă instinctiv, fără să-şi dea seama, modul în care se vorbeşte în Cloisterham despre câte un personaj cu mare notorietate.

Astfel, când are vreo vedenie ciudată, spune: „Durdles a dat peste un moşneag” – referindu-se la câte un bogătaş înmormântat odinioară, în timpuri străvechi, în cripta catedralei – „a lovit cu târnăcopul chiar în coşciug. Moşneagul s-a uitat la Durdles cu ochii mari deschişi, vrând să spună — Durdles te cheamă? Păi, omu’ lui Dumnezeu, te-aştept de-un car de vreme! Apoi se face praf şi pulbere.”

Având totdeauna o riglă de doi coţi în buzunar şi un ciocan de zidărie în mână, Durdles sondează de zor şi ciocăneşte peste tot în catedrală, prin toate ungherele, iar ori de câte ori îi spune lui Tope: „Tope, am mai nimerit peste un moşneag!”, Tope îi şi dă de vestie decanului, ca despre o descoperire

în toată legea.

Îmbrăcat într-un costum gros de flanelă, cu nasturi de os, cravată galbenă, soioasă la capete, o pălărie veche pe cap mai mult roşcată decât neagră, şi cu nişte boftori, cu şireturi de nuanţa monumentelor din piatră, Durdles ducea o viaţă sumbră, de vagabond, purtându-şi merindele într-o legăturică, şi ca să îmbuce se aşeza pe orice mormânt.

Masa lui Durdles ajunsese de pomină la Cloisterham; nu numai pentru că o purta totdeauna cu el când ieşea, ci şi pentru că, în anumite situaţii despre care se dusese vestea, legăturica lui îi însoţise şi în închisoare (fiind beat şi bicisnic), apărând şi în faţa Curţii de judecată de la primărie. Aceste întâmplări, de altfel puţine la număr, aveau loc la răstimpuri, căci Durdles era la fel de rar beat pe cât era treaz. Altminteri, holtei bătrân, locuia într-un bârlog vechi, un soi de casă care niciodată n-a fost terminată – se credea că fusese ridicată, atât cât fusese ridicată, cu piatra furată din zidul împrejmuitor al oraşului. În faţa acestei şandramale se făcea un fel de curte – unde intrai cu picioarele până la glezne într-un strat de pietre fărâmate – curte care semăna cu un crâng încremenit de pietre funerare, urne, bucăţi de marmură reprezentând falduri vestimentare, coloane frânte, sculptate în fel şi chip. Acolo, doi muncitori zilieri ciopleau de zor în piatră, în timp ce alţi doi muncitori zilieri, faţă în faţă, tăiau de zor piatra cu ferestrăul, mişcându-se cu o regularitate de pendul: când sub, când înafara şopronului care îi adăpostea, de parcă ar fi fost

nişte figuri mecanice simbolizând Timpul şi Moartea.

De îndată ce Durdles dădu pe gât paharul de Porto, domnul Sapsea îi şi încredinţează efortul preţios al muzei sale. Durdles scoate cu nepăsare rigla de doi coţi şi măsoară calm rândurile, mânjind hârtia cu pulbere de piatră.

— E pentru monoment, nu-i aşa, dom' Sapsea?

— Epitaful. Da.

Domnul Sapsea aşteaptă să vadă impresia pe care o face asupra unui om de rând.

— Vine cam a opta parte dintr-o şchioapă, zise Durdles. Servitoru' 'mneavoastră, dom' Jasper. Cred c-o duceţi bine cu sănătatea.

— Ce mai faci, Durdles?

— Am cam prins puţin mormântism, dom' Jasper, da' era şi de aşteptat.

— Vrei să spui reumatism, îl corectă Sapsea pe un ton aspru.

Era iritat văzând cât de indiferent i-a fost primită compoziţia.

— Nu, deloc. Vreau să zic mormântism, dom' Sapsea. E o altă formă de reomatizm. Dom' Jasper ştie ce vrea să zică Durdles. Vârâ-te în mormintele alea iarna, până nu se luminează bine de ziuă, şi ţine-o aşa într-una, cum zice catehismu', umblând de zor câte zile ai, şi ai să pricepi ce vrea să zică Durdles.

— E un loc teribil de rece, încuviinţă domnul Jasper, cu un fior de dezgust.

— Şi dacă-i teribel de rece pentru 'mneavoastră, colo sus la cor, în aburu' făcut de nişte oameni în viaţă care răsuflă, atunci ce să mai zică Durdles,

colo jos în cavou, în umezeala aia de pământ, cu răsuflarea moartă a moşnegilor. Durdles vă lasă să judecaţi singuri… Treaba asta trebe pornită numaidecât, dom’ Sapsea?

Domnul Sapsea, stăpânit de nerăbdarea autorului de a-şi vedea opera publicată, răspunde afirmativ, pentru că altminteri cum ar putea fi gata neîntârziat?

— Atunci faceţi bine şi daţi-mi cheia, rosti Durdles.

— Păi, omule, inscripţia nu trebuie pusă înăuntrul monumentului.

— Durdles ştie, dom’ Sapsea, unde s-o pună, el ştie mai bine ca oricine. Întrebaţi pe cine vreţi în Cloisterham dacă Durdles îşi cunoaşte meseria.

Domnul Sapsea se ridică în picioare, ia o cheie dintr-un sertar, deschide un dulăpior de fier lipit de perete şi scoate de acolo o altă cheie.

— Când Durdles se apucă de-o treabă sau isprăveşte o treabă, oricare ar fi ea, înăuntru ori afară, lui Durdles îi place să dea o raită peste tot, ca să fie sigur că treaba lui o să-i facă cinste, explică Durdles, cu încăpăţânare.

Cheia înmânată de văduvoiul năpăstuit fiind de dimensiuni mari, Durdles vâră rigla de doi coţi într-un buzunar lateral de la pantalonii de flanelă, făcut în acest scop, îşi descheie intenţionat haina de flanelă şi întredeschide un buzunar mare, interior, de la piept, unde o strecoară.

— Durdles! exclamă Jaspeir, urmărindu-l cu o privire amuzată, eşti tot numai buzunare!

— Şi mai duc şi greutate-n ele, dom’ Jasper. Ia să le vedeţi pe-astea! şi scoate încă două chei

mari.

— Dă-mi-o şi pe cea a domnului Sapsea. Cu siguranţă e cea mai grea din toate trei.

— Eu cred că o să vi se pară cam la fel. Toate-s de la cavouri. Deschide opera lu Durdles. Durdles are chei mai de la toate lucrările. Nu că s-ar folosi de ele cine ştie ce.

— Ia stai, se auzi spunând Jasper, în timp ce examina cheile, de mult am vrut să te-ntreb şi mereu am uitat. Ştiai că uneori lumea te strigă Stony[22] Durdles, nu-i aşa?

— Tot oraşul Cloisterham mă cunoaşte drept Durdles, dom' Jasper.

— Fără îndoială, dar copiii uneori…

— Oo! dacă vă luaţi după dracii ăia împieliţaţi… îl întrerupse Durdles, răstit.

— Eu nu mă iau după ei mai mult decât dumneata, dar a fost o discuţie, mai deunăzi, printre cei din cor, care se întrebau dacă ţi se spune Stony în sens de Tony[23].

Vorbind, Jasper zornăia cheile, lovindu-le una de alta,

(Vezi să nu le-ncurci, dom' Jasper!)

— Sau poate Stony în loc de Stephen.

Zornăia cheile la celălalt capăt.

(N-ai să poţi face din ele un instrument de muzică, dom' Jasper!)

— Sau poate numele acesta vine de la meseria dumitale? Care e adevărul?

Domnul Jasper cântărea în mână cele trei chei;

---

[22]22-*Stony*-de piatră.

[23]23-*Tony* diminutiv de la Antony, dar ca substantiv comun avînd semnificaţia de ageamiu.

înălţă capul din poziţia meditativă în care se afla, aplecat peste foc, şi dădu cheile lui Durdles, cu o expresie plină de sinceritate şi prietenie.

Stony Durdles avea însă o figură morocănoasă; mahmureala îi provoca totdeauna o stare de incertitudine, făcându-l să se simtă pe deplin conştient de demnitatea sa, gata oricând să se considere jignit. Îşi puse cele două chei, una câte una, înapoi în buzunar, se încheie, luă apoi legăturica de mâncare pe care o agăţase de speteaza scaunului, la venire, îşi echilibră greutatea, prinzând cheia a treia de bocceluţă, ca şi cum, asemenea struţului, îi plăcea să mai mănânce din când în când câte o bucată de fier, şi ieşi din cameră, fără a catadicsi să-i dea vreun răspuns lui Jasper.

Domnul Sapsea propuse apoi o partidă de table care, condimentată de o conversaţie substanţială şi terminată cu o cină compusă din friptură rece de vacă şi salată, îi făcu să petreacă o seară minunată, fără să-şi dea seama că era destul de târziu. Domnul Sapsea transmitea ştiinţa sa muritorilor, într-un mod mai degrabă difuz decât epigramatic; el nu şi-a risipit-o de-a surda nici de astă dată: oaspetele declară că va mai reveni pentru a profita şi pe viitor de o asemenea ocazie preţioasă. Domnul Sapsea îl lăsă deocamdată să plece ca să reflecteze asupra bagajului de cunoştinţe cu care acesta se alesese.

CAPITOLUL V

DOMNUL DURDLES ŞI PRIETENUL SĂU

John Jasper, în drum spre casă, se opri brusc, când, în curtea catedralei, dădu peste Stony Durdles – cu legăturica lui de merinde şi tot calabalâcul obişnuit, stând rezemat cu spatele de grilajul de fier care împrejmuia cimitirul separându-l de bolţile vechii mănăstiri – şi de un monstru de băieţaş, în zdrenţe, care zvârlea cu pietre în el, luându-l drept o ţintă foarte potrivită sub clarul de lună. Uneori pietrele îl loveau, alteori treceau pe lângă el, însă Durdles rămânea nepăsător şi într-un caz şi într-altul.

Monstrul de băieţaş, dimpotrivă, ori de câte ori îl ochea pe Durdles, trăgea un fluierat triumfător, cu buzele ţuguiate anume, mai ales că dinţii din faţă îi lipseau cam jumătate; iar când nu-l atingea zbiera: „Iar am zbârcit-o!” şi căuta să-şi repare greşeala ochindu-l mai bine, cu răutate.

— Ce ai cu omul ăsta? întrebă Jasper, ieşind din întuneric într-un loc luminat de lună.

— Trag la ţintă în el, răspunse monstrul de băieţaş.

— Dă-mi pietrele alea pe care le ţii în mână.

— Ţi le dau în cap dacă nu mă laşi, strigă băieţaşul, smucindu-se şi făcând câţiva paşi înapoi. Te pocnesc în ochi dacă nu te uiţi într-altă parte!

— Drac împieliţat ce eşti, ce ţi-a făcut omul ăsta?

— Nu vrea să se ducă acasă.

— Şi ce te priveşte pe tine?

— Îmi dă şi mie un chior dacă-l gonesc acasă

când îl prind, că stă prea mult pe drumuri, răspunse băiatul.

Apoi se apucă să cânte ca un mic sălbatic, când împleticindu-se prin zdrenţele şi şireturile ghetelor lui scâlciate, când ţopăind:

Păzea, păzea, păzea!
Te-am prins,
E trecut de zece.
Păzea! Păzea! Păzea!
Dacă n-o ştergi de-aici
Te-alung-cu-pietre.
Se-aude cântatul cocoşilor, trezeşte-te…
Păzea! Păzea! Păzea!

Şi stăruind cu subînţeles asupra ultimului cuvânt, mai aruncă o piatră spre Durdles.

Această compoziţie poetică părea să fie un semnal, stabilit, pentru a-l preveni pe Durdles să se pună la adăpost dacă putea, ori s-o apuce spre casă.

John Jasper îi făcu semn băiatului cu capul să-l urmeze (simţind că ar fi inutil să-l ia cu forţa sau cu vorbă bună) şi porni spre grilajul unde Stony, cel luat cu pietre, stătea dus pe gânduri.

— Cunoşti această creatură, îl cunoşti pe copilul ăsta? întrebă Jasper, care nu găsea cuvântul potrivit pentru a defini ce înţelegea prin această creatură.

— E Deputy, răspunse Durdles, dând din cap.

— Ăsta-i e… numele?

— Deputy, repetă Durdles.

— Eu-s servitor la hanul „La doi gologani” de la uzinele de gaz din Garding, explică băiatul. Toţi servitorii din han e numiţi Deputy. Când hanu-i ticsit şi călătorii e toţi în pat, eu ies şi mă plimb pentru sănătatea mea.

Apoi, retrăgându-se în mijlocul drumului şi ochind din nou, îşi reluă cântecul:

Păzea, păzea, păzea!
Te-am prins,
E trecut de zece…

— Potoleşte-te odată, strigă Jasper, şi nu mai arunca dacă vrei să nu te omor, nu vezi ce aproape sunt de el?… Hai, Durdles, dă-mi voie să te conduc eu acasă în noaptea asta. Să-ţi duc eu legătura?

— Nu, nici vorbă, glăsui Durdles, potrivindu-şi bocceaua cu merinde. Durdles îşi depăna gândurile când aţi apărut ’mneavoastră aici, dom’le, şi era înconjurat de lucrările lui, ca un autor popular ce e. Uite, colo-i cumnaţii ’mneavoastră. Făcu semn către un sarcofag împrejmuit cu grilaj, alb şi auster în lumina lunii. Şi pe coana Sapsea… Arătă spre cavoul devotatei soţii. Aici e beneficiarul bisericesc dus pe ceea lume, arătă el spre coloana fărâmată de pe mormântul acestui evlavios *gentleman.* Şi pe preceptoru, care-a plecat de printre noi; făcu semn către un vas cu ştergar, aşezat pe ceva asemănător unui calup de săpun. Uite şi plăcintaru’ de altădată, ăl de făcea şi cornuri, foarte respectat – şi arătă către piatra funerară.

Toţi îs aici, domle în păr, şi toate-s isprava lu' Durdles. Cât despre oamenii de rând, ăştia-s îngropaţi prin bălării şi mărăcini; mai bine nici să nu mai pomenim de ei. Tagma săracilor, cei uitaţi repede.

— Creatura asta, Deputy, se ţine după noi, rosti Jasper, privind îndărăt. De unde şi până unde?

Relaţiile dintre Durdles şi Deputy erau de o natură capricioasă. Când Durdles privi în urmă cu acea gravitate molâie pricinuită de mahmureala berii, Deputy făcu un ocol în stradă, bătând în retragere.

— Deputy, până-n noaptea asta, niciodată n-ai mai strigat „Păzea", rosti Durdles, aducându-şi aminte, pe neaşteptate, de această jignire, închipuită poate.

— Ba da, asta-i o minciună, se răsti Deputy; nu cunoştea o formă mai politicoasă de exprimare.

— Fir-ar să fie, dom'le – zise Durdles, întorcându-se din nou şi uitând jignirea la fel de brusc, de parcă n-ar fi fost vorba decât de o amintire sau de o închipuire de-a sa – fir-ar să fie, împieliţatu' ăsta. Eu i-am dat o ţintă în viaţă!

— Pe care o ia la ochi? insinuă domnul Jasper.

— Aşa e, dom'le, încuviinţă Durdles, cu deplină satisfacţie, pe care o ia la ochi. Într-o bună zi l-am luat de mână şi i-am dat o ţintă în viaţă. Ce-a fost el înainte? Un strică-tot. Ce treabă făcea? Nimic altceva decât să strice toate celea. Şi ce-a câştigat? A câstigat că a înfundat din când în când, scurt timp, puşcăria din Cloisterham. Nu există fiinţă omenească, lucruşor, fereastră, nu există cal, câine, mâţă, nici pasăre, lighioană, ori

porc în care să nu fi tras cu pietre, fiindcă n-a avut un ţel sănătos în viaţă. Eu i-am pus în faţă ţelu' ăsta sănătos, şi acum poate câştiga cinstit câteva parale pe săptămână.

— Mă mir că n-are concurenţă.

— Are, dom' Jasper, o droaie, dar i-a luat pe toţi cu pietre. Acum, nu ştiu cum o să fie privit planu meu – continuă Durdles, căzând pe gânduri cu aceeaşi mahmureală molâie – nu ştiu prea bine cum o s-o numiţi. Nu-i aşa că-i un fel de… de plan, de… educaţie naţională?…

— N-aş spune, rosti Jasper.

— Nici *eu* n-aş spune, admise Durdles; atunci la ce să mai căutăm să-i dăm un nume…

— Tot se ţine după noi, repetă Jasper, privind peste umăr… de unde şi până unde?

— N-avem încotro, trebuie s-o luăm pe la hanul „La doi gologani", dacă tăiem pe-un drum mai scurt şi mai dosnic – precizează Durdles – îl lăsăm pe băiat acolo.

Aşa că-şi văzură de mers. Deputy alcătuia ariergarda, şi executând parcă propriul său ordin, tulbura tăcerea nopţii şi a oraşului prin şuieratul pietrelor azvârlite în fiecare zid, stâlp, parmac, şi în alte obiecte neînsufleţite, care-i ieşeau în cale pe drumul pustiu.

— E ceva nou, Durdles, acolo jos în criptă? întrebă John Jasper.

— Ceva vechi, îmi închipui, vreţi să spuneţi, mormăi Durdles, ăsta nu-i un loc pentru noutăţi.

— Adică ai mai făcut vreo descoperire?

— Da, este un moşneag sub al şaptelea stâlp din stânga, cum cobori scările alea fărâmate din

capela cea micuţă de sub pământ, rămasă aşa cum a fost înainte. Am descoperit (dacă se poate zice deocamdată că descoperirea e făcută) că era unu din moşnegii ăia cu toiege. Dacă te iei după mărimea culoarelor din zid, a scărilor şi a uşilor, pe unde se intră, toiegele trebuie că i-a încurcat pă moşnegi rău de tot la mers! Dacă doi dintre ei s-ar fi întâlnit nas în nas pe neaşteptate, trebuie că se pocnea în mitre destul de des unu cu altu.

Fără a încerca să corijeze exactitatea acestei observaţii, Jasper îşi cercetă tovarăşul – acoperit din cap până-n picioare de mortar vechi, var şi nisip – de parcă el, Jasper, ar fi fost cuprins subit de un interes extravagant pentru viaţa stranie a acestuia.

— Ai o existenţă curioasă.

Fără a lăsa câtuşi de puţin să se vadă dacă ia aceste vorbe drept un compliment sau cu totul altfel, Durdles spuse, pe un ton ursuz:

— Şi-a ’mneavoastră-i la fel.

— Păi, în măsura în care sunt sortit să trăiesc ca şi dumneata, în locuri străvechi, umede, reci, totdeauna aceleaşi, neschimbate, da. Dar există cu mult mai mult mister şi curiozitate în legăturile dumitale cu catedrala decât în cazul meu. De fapt, îmi vine să-ţi cer să mă iei ca pe un fel de învăţăcel, de ucenic fără simbrie, şi să-mi îngădui, când şi când, să merg cu dumneata ca să văd câteva din acele unghere ciudate unde îţi petreci zilele.

Zidarul Stony răspunse pe un ton impersonal:

— Bine. Toată lumea ştie unde să-l găsească pe Durdles când e nevoie de el.

Această afirmaţie, dacă nu strict adevărată, era aproximativ aşa, exprimând faptul că Durdles putea fi oricând găsit vagabondând pe undeva.

— Ceea ce ne interesează în special, spuse Jasper, urmărind firul gândurilor sale romantice, este precizia deosebită cu care dumneata găseşti, pare-se, locul unde sunt îngropaţi oamenii… Dar ce s-a-ntâmplat? Te stânjeneşte legătura cu merinde?… lasă s-o ţin eu.

Durdles se opri, dându-se câţiva paşi înapoi (Deputy, atent la toate mişcările lui, se şi afla în stradă, gata de represalii); căuta din ochi vreun colţişor, o cornişă, ceva, un loc unde să-şi aşeze legătura. Şi când se descotorosi de ea, adăugă:

— Daţi-mi numai ciocanul de colo, rosti Durdles, şi-am să vă arăt.

Cling. Cling. Ciocanul i-a fost înmânat.

— Acum, ascultaţi-mă… Când cânţi, ce-i mai întâi, tonul, nu-i aşa, dom’ Jasper?

— Da.

— Aşa şi eu, iau ciocanul şi bat. (În această clipă loveşte caldarâmul, iar Deputy, numai ochi, îşi vede de treabă hărţuindu-l de la o distanţă mai mare, de teamă să nu-i sară în cap vreo aşchie de piatră.) Toc, toc, toc. Solid! Bat de zor. Tot solid! Bat din nou. Ia stai! Gol! Bat iarăşi, şi mai abitir. Ceva solid în gol! Toc, toc, toc, să mă conving. Ceva solid în gol, şi înăuntru părţi solide, iar gol! Aha, aici îmi eşti, moşnege, praf şi pulbere într-un sicriu de piatră, în cavou!

— Uimitor!

— Ba, am făcut şi asta, reluă Durdles, scoţând din buzunar rigla de doi coţi. (Între timp, Deputy

se apropie cu gândul că, cine ştie, o să se dea peste vreo comoară, din care s-o pricopsi poate şi el, cu perspectiva plăcută ca descoperitorii să se vadă cu ştreangul de gât, în urma mărturiei lui.) Iată, să zicem că ciocanu ăsta-i un zid – făcut de mine… doi… patru, cu doi e şase, adăugă, măsurând paveaua. Şase picioare înăuntru zidului ăstuia e coana Sapsea.

— Nu chiar doamna Sapsea, ci…

— Să zicem coana Sapsea. Zidu ei e mai gros, da' să zicem că-i coana Sapsea. Durdles bate cu ciocanul în zidul indicat, şi după ce sondează bine, adaugă: Mai e ceva acolo! Nu mai încape îndoială, oamenii lui Durdles trebuie să fi lăsat ceva dărâmături în spaţiul ăsta de şase picioare.

Jasper îşi exprimă părerea că asemenea preciziune „este un talent".

— Eu n-aş spune că-i un talent, se împotrivi Durdles, care nu vedea observaţia cu ochi buni. Am muncit de m-am spetit. Durdles a ajuns la ştiinţa lui după ce a răscolit adânc pământu, până în măruntaie, la nevoie. Ia stai, măi Deputy.

— Păzea! strigă Deputy, cu un glas ascuţit, depărtându-se din nou.

— Ia de colea banu ăsta. Şi să nu mai prind picior de-al tău în noaptea asta, când om ajunge la hanu „La doi gologani".

— S-a făcut! exclamă Deputy, înşfăcând moneda de jumătate de penny, vrând parcă, prin cuvântul lui enigmatic, să-şi exprime încuviinţarea faţă de acest aranjament.

N-aveau decât să taie de-a curmezişul via care ţinea cândva de fosta mănăstire, ca să ajungă în

străduţa dosnică şi îngustă unde se înălţa o casă de lemn dărăpănată, cu două caturi joase, îndeobşte cunoscută sub numele de hanul „La doi gologani”, o clădire stricată şi hâdă, ca sufletul călătorilor care poposeau acolo. Deasupra uşii de la intrare, abia se mai zăreau rămăşiţele grilajului unui balcon precum şi ale gardului cu aspect rustic din faţa unei grădini părăginite, asta deoarece călătorii se simt legaţi de această casă printr-un sentiment atât de delicat (sau pentru că ţin să aprindă un foc la marginea drumului, ziua-n amiaza mare), încât n-ar putea fi împiedicaţi nicicând, cu vorba bună ori cu ameninţări, să plece fără a smulge sălbatic, spre a duce cu ei, vreo bucată de lemn drept suvenir.

S-a încercat să se dea acestei case mizerabile înfăţişarea de han punând la ferestre bucăţi din tradiţionalele perdele roşii, nişte zdrenţe jegoase, care, noaptea, lăsau să treacă lumina chioară a luminărilor sau a opaiţelor care ardeau ofticos în serul stătut dinăuntru.

Ajunşi în preajmă, Durdles şi Jasper fură vestiţi de un felinar din hârtie spânzurând deasupra uşii pe care stătea scris ce destinaţie avea casa. Ei au mai fost vestiţi şi de vreo jumătate duzină de alţi băietani afurisiţi – oaspeţi de doi gologani sau peste paraziţii hanului, cine mai ştie! – şi care, atraşi parcă de izul de stârv răspândit în aer de Deputy, îşi luară vânt, sub clar de lună, precum corbii în deşert, abătând cât ai clipi ploaia de pietre asupra lui, şi viceversa.

— Opriţi-vă, brute mici ce sunteţi! strigă Jasper furios, lăsaţi-ne să trecem!

Această muştruluială a fost primită cu zbierete şi şuieratul unei noi avalanşe de pietre, după obiceiul statornicit în ultimii ani de regulamentul poliţiei engleze, conform căruia bieţii creştini erau luaţi la pietre din toate părţile, de parcă ar fi reînviat epoca sfântului Ştefan.

Durdles atrase atenţia asupra acestor tineri sălbatici, că „n-au o ţintă în viaţă”, şi îl conduse pe Jasper de-a lungul străduţei.

Ajunşi la capătul aleii, Jasper, furios la culme, îl opri din drum pe tovarăşul său şi privi îndărăt. Peste tot linişte. În clipa următoare o piatră îi ateriză în pălărie, însoţită de un strigăt venind de departe: Păzea, păzea! S-a deşteptat cocoşul! urmat de un cucurigu, ca cel al unui Chanticleer[24] infernal, care-l făcu să înţeleagă sub ce foc victorios de artilerie se afla.

Pentru mai multă siguranţă dădu colţul şi-l duse acasă pe Durdles, care orbecăia prin harababura din curtea lui, peste tot numai pietre, gata-gata să intre cu capul într-unul din monumentele funerare abia începute.

John Jasper ajunse la locuinţa sa pe un alt drum. Descuie şi intră fără să facă zgomot; găsi focul arzând încă. Luă dintr-un dulap închis o pipă de formă ciudată, pe care o umplu – dar nu cu tutun – şi după ce prepară foarte atent conţinutul, folosind un ustensil micuţ, urcă o scară interioară, alcătuită din câteva trepte doar, care ducea spre două încăperi. Una din ele era camera lui de

---

[24]24-Numele cocoșului din balada medievală *Reynard the Fox*.

dormit, cealaltă a nepotului. În amândouă era lumină.

Edwin Drood se culcase şi dormea în tihnă. John Jasper, cu pipa neaprinsă în mână, se opri şi se uită la el, foarte atent, timp de câteva clipe. Apoi se îndepărtă în vârful picioarelor, ducându-se în odaia lui; îşi aprinse pipa şi se lăsă pradă fantasmagoriilor din miez de noapte.

CAPITOLUL VI

FILANTROPIA DIN CASA PAROHIALĂ

Sfinţia-sa Septimus Crisparkle (Septimus, deoarece şase frăţiori până la el s-au prăpădit la naştere, ca şase opaiţe plăpânde care se sting de

îndată ce sunt aprinse), după ce a spart cu capul lui amabil pojghiţa subţire de gheaţă matinală din heleşteul de lângă Cloisterham, face acum exerciţii de înviorare fizică, şi, îngrijindu-se mai ales de circulaţia sângelui, boxează cu mare ştiinţă şi în- demânare în faţa unei oglinzi.

În persoana sfinţiei sale Septimus, oglinda reflectă imaginea unui om plin de prospeţime şi sănătate; fentele şi retragerile sunt executate cu cea mai mare măiestrie, ca şi atunci când lansează cu dreapta o directă desăvârşită. Printre mănuşile de box, apare chipul său radios care respiră inocenţă şi o bunăvoie plină de duioşie.

Era tocmai ora gustării de dimineaţă, iar doamna Crisparkle-mama – nu soţia sfinţiei-sale Septimus – abia coborâse şi aştepta sosirea ceainicului. Sfinţia-sa Septimus îşi întrerupse o clipă activitatea ca să cuprindă între mănuşile de box capul drăguţei bătrâne, care intra chiar atunci, şi să o sărute cu afecţiune. După aceea, sfinţia-sa Septimus reluă mişcările, parând cu stânga şi lovind cu dreapta într-un chip uimitor.

— În fiecare dimineaţă, îmi spun, Sept, că într-o bună zi o să se-ntâmple… rosti bătrâna doamnă, privindu-l… tot o să se-ntâmple…

— Ce să se-ntâmple, mamă dragă?

— Să spargi oglinda, ori să-ţi plesnească o arteră.

— Până acum, slavă Domnului, nu s-a întâmplat nici una, nici alta, mamă dragă. Atenţie, mamă. Uită-te aici.

Şi sfinţia-sa Septimus, printr-un foarte aprig atac final, începu să toarne la lovituri şi să pareze

tot soiul de situaţii dificile, terminând prin a înşfăca boneta bătrânei doamne în *chancery*[25] aşa cum sună un termen tehnic folosit în cercurile ştiinţifice de către specialiştii din această nobilă artă – lucru pe care-l execută cu atâta îndemânare şi uşurinţă încât abia dacă atinse vaporoasele panglici verzi şi vişinii. După ce eliberă cu mărinimie adversarul înfrânt, avu numai bine timpul să-şi pună mănuşile într-un sertar şi să se uite pe fereastră, cu un aer aparent contemplativ, înainte de intrarea slujnicii, după care sfinţia-sa Septimus făcu loc pentru ceainic şi alte obiecte necesare pregătirilor pentru micul dejun. Când totul a fost gata, cei doi rămaseră din nou singuri; ce plăcut era să vezi (sau ar fi fost, dacă s-ar fi aflat cineva de faţă, dar nu mai era nimeni acolo) cum bătrâna doamnă, în picioare, spunea cu glas tare, „Tatăl nostru”, iar fiul ei, deşi cleric, asculta cu capul aplecat; el avea patruzeci şi cinci de ani şi asculta la fel cum ascultase, stând în picioare, aceleaşi cuvinte, rostite de aceleaşi buze, pe vremea când avea patru ani şi cinci luni.

Ce poate fi mai atrăgător decât o doamnă bătrână – cu excepţia unei tinere doamne – când are ochi ageri, un corp bine proporţionat, când faţa-i este veselă şi destinsă, când poartă veşminte aidoma unei păstoriţe de porţelan, mulându-i-se frumos pe talie, în culori atât de gingaşe, atât de potrivite cu făptura ei?

Nimic nu este mai atrăgător, gândea adesea bunul cleric, când lua loc la masă în faţa mamei

[25]25-În limbaj sportiv, *chancery* este o figură de box, în care capul unuia dintre pugilişti se află sub braţul adversarului.

sale, văduvă de multă vreme.

Cât despre bătrâna doamnă, gândurile ei în asemenea împrejurări ar putea fi rezumate în aceste vorbe, care reveneau cel mai adesea în convorbirile lor:

— Dragul meu Sept!

Alcătuiau o pereche plăcută când luau împreună gustarea de dimineaţă în casa parohială din Cloisterham. Pentru că locuinţa sa, casa parohială, era o căsuţă liniştită, aflată la umbra catedralei, iar croncănitul ciorilor, ecoul stârnit de paşii rarilor trecători, dangătul clopotelor ori vuietul orgii din catedrală o făceau să pară şi mai tăcută decât dacă ar fi fost cufundată într-o linişte desăvârşită.

Odinioară, oameni de arme semeţi au trăit zile de huzur şi veselie în casa parohială; sclavi obidiţi au dus între zidurile ei o viaţă de trudă şi acolo au şi murit; mari prelaţi au cunoscut aici epoci în care şi-au exercitat puterea, uneori în chip binefăcător, alteori dovedindu-se a fi o pacoste, dar iată că, slavă Domnului, toţi aceştia au dispărut din casa parohială.

Unul din cele mai mari foloase care au rezultat din faptul că atâtea figuri umane s-au perindat pe aici a fost, poate, acea binecuvântată tihnă, lăsată în urma lor, acea seninătate romantică a spiritului – leagăn al milei şi îndurării – sădită în suflet de cine ştie ce poveste tristă depănată până la capătul firului, sau de vreo dramă emoţionantă peste care de mult a căzut cortina.

Zidurile din cărămidă armonios colorate de timp, desişul de iederă cu rădăcini puternice,

ferestrele cu gratii, odăile cu lambriuri şi grinzi groase de stejar traversând încăperile mici, grădinile cu ziduri de piatră unde fructele se coc an de an în copacii săditi de călugări – iată decorul în care simpatica doamnă Crisparkle şi sfinţia-sa Septimus îşi luau gustarea de dimineaţă.

— … Şi ce spune, dragă mamă, întrebă clericul, dând dovadă de o poftă de mâncare sănătoasă și temeinică, ce spune în scrisoare?

Simpatica doamnă, după ce parcurse scrisoarea o aşează pe faţa de masă aşternută pentru micul dejun. Înmânã scrisoarea feciorului său.

Bătrâna doamnă era extrem de mândră de ochii ei ageri atât de buni încât putea citi scrisul de mână fără ochelari. Fiul ei, la fel de mândru de asta, şi atât de respectuos dispus să-i facă o cât mai mare plăcere, afirmând, lucru inventat de altfel, că, în ceea ce-l priveşte, el n-ar fi fost în stare să citească scrisul de mână fără ochelari. De aceea, îşi puse o pereche, de proporţii considerabile, care nu numai că-i veneau prost pe nas şi îl stânjeneau la mâncat, ci îl şi împiedicau rău de tot la lectura scrisorii.

Când nu se afla nimeni de față, ochii lui întreceau calităţile combinate ale unui microscop şi ale telescopului.

— E de la domnul Honeythunder, bineînţeles, rosti bătrâna doamnă, împreunându-şi braţele.

— Bineînţeles, încuviinţă fiul ei. Apoi citi, poticnindu-se.

AZIL DE FILANTROPIE,
BIROURILE CENTRALE,LONDRA,

Miercuri,

Dragă doamnă,
Vă scriu din…

— De unde? Oare de unde o fi scriind?

— Din jilţ, preciză bătrâna doamnă.

Sfinţia-sa Septimus îşi lepădă ochelarii ca să-i poată vedea faţa, şi strigă:

— Păi, de unde altfel să fi scris?

— Doamne iartă-mă, Sept, reluă bătrâna doamnă, dar nu vezi ce spune mai departe! Dă-mi-o înapoi, dragul meu!

Bucuros că scapă de ochelari (care totdeauna îl făceau să lăcrimeze), fiul ei se execută, spunând încet că pe zi ce trece vede mai prost, când e vorba să citească ceva scris de mână.

— *Vă scriu,* continuă mama, citind cu foarte mare băgare de seamă şi precizie, *vă scriu din jilţ unde voi fi nevoit probabil să stau câteva ceasuri.*

Septimus se uită la scaunele rânduite lângă perete, cu o expresie care vădea protest şi în acelaşi timp imbold.

— *Am avut,* bătrâna doamnă continua să citească întrucâtva mai răspicat, *reuniunea marelui nostru Comitet, întrunind filantropii de la centru şi pe cei districtuali, în azilul de mai sus, şi din dorinţa exprimată unanim, am plăcerea de a lua loc în jilţul prezidenţial.*

Septimus respiră mai uşurat şi mormăi:

— Aa, *aici* a vrut să ajungă, să vedem!

— *Ca să nu pierd nicio zi cu poşta, mă slujesc de prilejul că asist la lectura unui lung raport, pentru*

a da în vileag un ticălos notoriu…

— Iată lucrul cel mai extraordinar, întrerupse delicatul cleric, punând jos cuţitul şi furculiţa ca să se frece, iritat, la ureche; aceşti filantropi totdeauna dau pe câte cineva în vileag, şi un alt lucru la fel de extraordinar este acela că mereu şi pretutindeni văd numai ticăloşi!

— *Pentru a da în vileag un ticălos notoriu!…* reluă bătrâna, *ca să-mi izbăvesc sufletul de această povară. Am stat de vorbă cu cei doi pupili ai mei, Neville şi Helena Landless, despre educaţia lor deficientă; au fost de acord cu planul propus, pe care eu am avut de altfel grijă să-l aprobe, fie că le plăcea sau nu.*

— Încă un lucru cât se poate de extraordinar, observă clericul pe acelaşi ton ca şi mai înainte, este că aceşti filantropi sunt porniţi să-şi înşface semenii de grumaz şi (dacă se poate spune astfel) să-i arunce cu forţa pe calea mântuirii… Iartă-mă, dragă mamă, că te-am întrerupt.

— *De aceea, dragă doamnă, v-aş ruga să-l pregătiţi pe fiul dumneavoastră, sfinţia-sa domnul Septimus, ca să-l aştepte pe Neville în calitate de oaspete, lunea viitoare. În aceeaşi zi, Helena îl va însoţi la Cloisterham pentru a intra la Casa Maicilor, instituţie recomandată chiar de dumneavoastră, precum şi de fiul dumneavoastră. Vă rog, de asemenea, să faceţi toate pregătirile pentru primirea şi educarea ei în acest pension. Condiţiile, în amândouă cazurile, rămân cu stricteţe cele care mi-au fost comunicate în scris de dumneavoastră, după ce am iniţiat o corespondenţă cu domnia-voastră, în această*

chestiune, în urma onoarei ce mi s-a făcut de a vă fi fost prezentat în casa sorei dumneavoastră de la Londra. Rugându-vă să transmiteţi complimentele mele sfinţiei-sale domnului Septimus, rămân, scumpă doamnă, un afectuos frate (întru filantropie).

LUKE HONEYTHUNDER

— Ei bine, mamă, spuse Septimus, după ce se mai frecă puţin la ureche, trebuie să încercăm. Avem loc aici, nu mai încape nicio îndoială, pentru încă un locatar, şi o să am timp de a mă ocupa de el. Drept să spun, mă bucur că nu-i vorba de domnul Honeythunder în persoană. Deşi, mai ştii, s-ar putea să-l nedreptăţesc din cale-afară, pentru că în viaţa mea nu l-am văzut. E un om masiv, mamă?

— L-aş putea numi un om masiv, dragul meu, răspunse bătrâna doamnă, după oarecare şovăieli, dar vocea lui e şi mai şi.

— Decât el?

— Decât oricine.

— Ah! exclamă Septimus.

Termină micul dejun cu impresia că gustul ceaiului Souchong, de calitate superioară, al jambonului, pâinii şi ouălor era mai puţin savuros.

Sora doamnei Crisparkle – o altă figurină din porţelan de Dresda, cu care semăna leit încât amândouă ar fi putut alcătui împreună o încântătoare pereche de ornamente pentru cele două capete ale unui cămin spaţios de modă veche şi care, la drept vorbind, n-ar fi trebuit niciodată să fie văzute separate – era soţia, fără copii, a unui cleric plasat în fruntea unei corporaţii din Londra.

Domnul Honeythunder, în calitatea sa de maestru de filantropie, o cunoscuse pe doamna Crisparkle în timpul ultimei reîntâlniri a figurinelor de porţelan (cu alte cuvinte, în timpul ultimei vizite la soră-sa, din anul acela), după o întrunire publică în scopuri filantropice, când doi orfani de vârstă fragedă au fost ghiftuiţi cu prăjituri de prune şi unde s-a produs mare tărăboi. Aceste amănunte erau tot ce se cunoştea, în casa parohială, despre antecedentele celor doi pupili care urmau să sosească.

— Sunt sigur că ai să fii de acord cu mine, mamă, zise domnul Crisparkle, după ce reflectă asupra acestei chestiuni, că primul lucru ce urmează să fie făcut este de a-i pune pe cei doi tineri în situaţia de a se simţi mai la largul lor. Nu e nimic dezinteresat în asta, fiindcă nici noi nu ne putem simţi la largul nostru cu ei până ce ei nu vor ajunge să se simtă bine cu noi. Nepotul lui Jasper se află acum aici, şi cine se aseamănă se adună; tineretul trage la tineret. Băiatul ăsta e inimos şi o să-l poftim să ia masa cu fratele şi sora. Înseamnă trei. Nu ne putem gândi să-l chemăm pe el fără a-l chema şi pe Jasper. Înseamnă patru. Apoi domnişoara Twinkleton şi drăgălaşa logodnică a lui Edwin Drood, care o să vină şi ele, fac şase. Plus noi doi, înseamnă opt. Opt persoane la o masă între prieteni, te-ar stânjeni în vreun fel, mamă?

— Dacă ar fi nouă, Sept, atunci da, rosti bătrâna doamnă, vădit nervoasă.

— Mamă dragă, opt, am socotit bine.

— Asta-i numărul exact de persoane, dragul

meu, care încap la masa din sufragerie.

Aşadar, lucrurile au fost stabilite astfel, şi când domnul Crisparkle, însoţit de mama sa, o vizitară pe domnişoara Twinkleton pentru a pregăti primirea domnişoarei Helena Landless la Casa Maicilor, făcură şi cele două invitaţii din cadrul pensionului, care fură acceptate.

Domnişoara Twinkleton se uită lung la cele două globuri de parcă ar fi regretat că nu puteau fi luate în vizită, dar se împăcă repede cu gândul că trebuiau lăsate acasă.

S-au expediat iute instrucţiuni filantropice în privinţa plecării domnului Neville şi a domnişoarei Helena ca să sosească la timp pentru masă.

Un miros îmbietor de supă se simţea plutind în aer prin casa parohială.

Pe atunci, la Cloisterham nu exista staţie de cale ferată, iar domnul Sapsea pretindea că nici n-are să fie. Domnul Sapsea mergea mai departe chiar, spunând că nici n-ar trebui să fie în vecii vecilor. Şi totuşi, lucru nemaipomenit pentru epoca aceea, când stai să te gândeşti, se întâmpla ca trenul expres să nu socotească oraşul Cloisterham demn de a face staţie, ci trecea pe acolo cu un şuierat prelung, zburând în goană mare, după treburi mai importante, scuturându-şi doar praful de pe roţi, ca o dovadă faţă de lipsa de importanţă a vechii localităţi. O ramificaţie a liniei principale, ducând cine ştie unde, ar fi însemnat, în cazul când iniţiativa nu ar fi fost încununată de succes, ruina Companiei; sau a Bisericii şi Statului în caz de reuşită, şi (desigur) falimentul Constituţiei şi într-un caz şi într-altul. Chiar şi aşa, însă, traficul în

Cloisterham fusese dat peste cap: părăsind şoseaua principală, transportul se făcea pe ocolite, prin nişte locuri neumblate, pe un drum de ţară, unde cu ani în urmă la colţul străzii se afla un anunţ: „Feriţi-vă de câini”.

Spre acest infam loc de acces în oraş se duse domnul Crisparkle, aşteptând sosirea unui omnibus scund şi bondoc, cu un maldăr disproporţionat de bagaje deasupra – de parcă ar fi fost un elefănţel cu un baldachin infinit prea mare pentru el – vehicul care reprezenta pe vremea aceea mijlocul de transport, cursa zilnică, legând Cloisterham de restul lumii.

Când vehiculul, urnindu-se greoi, îşi făcu apariţia, domnul Crisparkle aproape că nu zări nimic altceva decât un călător voluminos aşezat afară, pe capră, cu coatele depărtate şi mâinile pe genunchi, înghesuindu-l pe vizitiu într-un colţişor, cât se poate de incomod, şi privind încruntat în jur, cu o expresie plină de înverşunare.

— Aici e Cloisterham? întrebă călătorul, cu voce tunătoare.

— Da, aici, răspunse vizitiul şi după ce aruncă hăţurile rândaşului începu să se frece de parcă ar fi avut dureri în tot corpul. Niciodată n-am fost atât de bucuros că am ajuns aici.

— Atunci spune-i stăpânului dumitale să mai lărgească locul de pe capră, îi întoarse călătorul vorba. Stăpânul dumitale este obligat moralmente – şi ar trebui să fie constrâns, printr-o amendă zdravănă – să vegheze asupra comodităţii semenilor lui.

Vizitiul începu să-şi plimbe uşurel mâinile peste

toate mădularele, iar rezultatul păru să-l îngrijoreze.

— Nu cumva am stat pe dumneata? întrebă călătorul.

— Ba da, spuse vizitiul, profund nemulţumit.

— Ia cartea asta de vizită, prietene.

— Nu vreau să vă lipsesc de ea, spuse vizitiul, aruncându-şi ochii asupra ei, nepăsător, şi fără să o ia. Ce mă-ncălzeşte pe mine?

— O să fii membru în Societatea noastră.

— Şi ce câştig eu? întrebă vizitiul.

— Fraţi, răspunse călătorul, cu o voce cumplită.

— Mulţumesc, zise vizitiul, foarte hotărât, coborând de pe capră, mama a fost bucuroasă de mine, la fel şi eu. Nu vreau fraţi.

— Trebuie însă să-i ai – rosti călătorul, coborând şi el – vrând-nevrând. Eu îţi sunt frate.

— Ei, ia stai! se burzului vizitiul, înccpând să-şi piardă cumpătul, nu merge prea departe! Vorba multă…

Dar în clipa asta interveni domnul Crisparkle, dojenindu-l prieteneşte:

— Joe, Joe, Joe! nu te pierde cu firea, Joe, băiete!

Joe duse liniştit mâna la pălărie. Clericul îl acostă apoi pe călător, adresându-i-se:

— Domnul Honeythunder?

— Aşa mă cheamă, domnule.

— Numele meu este Crisparkle.

— Sfinţia-sa domnul Crisparkle? Mă bucur de cunoştinţă, domnule, Neville şi Helena sunt înăuntru. Pentru că în ultima vreme mă simţeam puţin covârşit de povara treburilor mele oficiale, m-am gândit că ar fi bine să respir oleacă de aer

curat şi atunci am venit chiar eu cu copiii, iar seara mă întorc. Deci dumneavoastră sunteţi sfinţia-sa domnul Septimus, nu-i aşa? zise, măsurându-l din cap până-n picioare, dezamăgit, şi răsucind de zor un lornion dublu, cu panglică cu tot, de parcă l-ar fi pus la frigare, înainte să-l folosească. Ha! mă aşteptam să te găsesc mai în vârstă, domnule.

— Sper să aveţi şi plăcerea asta, spuse clericul bine dispus.

— Poftim?

— O simplă glumă. Nu merită să fie repetată.

— Glumă?... Oo, nu mă pricep la glume, replică domnul Honeythunder, încruntat. A glumi cu mine înseamnă să-ţi pierzi vremea, domnule. Dar unde-or fi? Helena, Neville, hai veniţi încoace! Domnul Crisparkle a venit în întâmpinarea voastră.

Un tinerel neobişnuit de frumos şi suplu şi o fată neobişnuit de frumoasă şi suplă care semănau ca două picături de apă, amândoi foarte bruni şi foarte îmbujoraţi, fata, un tip aproape perfect de ţigancă – atât unul cât şi altul având ceva sălbatic în felul de a fi, un anume aer de vânător şi vânătoriţă, amintind mai degrabă de animal hăituit decât de urmăritor. Sunt zvelţi şi supli, cu ochi ageri şi mişcări iuţi, sunt sfioşi şi îndrăzneţi, deopotrivă, cu o înfăţişare dârză, sau cu un soi greu de definit de şovăială, oglindită la răstimpuri pe întreaga lor fiinţă, atât pe chip cât şi în gesturi, aidoma poate cu şovăiala animalului când se ghemuieşte supus sau când sare.

Aşa ar fi sunat observaţiile fugare, înregistrate mintal de domnul Crisparkle, în cele câteva

minute în care îi examinase, dacă aceste note ar fi fost reproduse prin viu grai.

Sfinţia-sa îl pofti pe domnul Honeythunder la dejun, tulburat oarecum (pentru că îl urmărea dezamăgirea pe care o va încerca bătrâna şi scumpa păstoriţă de porţelan) şi oferi braţul Helenei Landless.

Trecând împreună pe străzile oraşului străvechi, atât fata cât şi băiatul îşi manifestară marea lor admiraţie faţă de cele arătate de el în interiorul catedralei, faţă de ruinele mănăstirii, minunându-se – după cum continua să consemneze mintal domnul Crisparkle – de parc-ar fi fost nişte barbari captivi, chipeşi, aduşi aici de pe cine ştie ce meleaguri sălbatice din regiunea tropicelor.

Domnul Honeythunder mergea prin mijlocul drumului, făcându-şi loc printre băştinaşi, pe care-i dădea la o parte din cale, dezbătând cu glas tare un plan al său conceput în scopul de a da iama prin toţi cei fără ocupaţie din Regatul Unit, de a-i arunca pe rând în temniţă, silindu-i, sub ameninţarea pedepsei cu moartea, să devină filantropi.

Doamna Crisparkle avu nevoie să se sprijine pe propriile-şi sentimente filantropice, văzând această masivă şi zgomotoasă excrescenţă a micului grup; domnul Honeythunder, care semăna totdeauna cu un furuncul ivit pe faţa societăţii, se lăţea acum ca un buboi inflamat, în casa parohială. Deşi nu erau întru totul adevărate cele spuse pe seama lui, într-o formă hazlie, de către sceptici, cum că ar fi strigat în gura mare semenilor săi! „Afurisite fie-vă sufletele şi trupurile, veniţi

încoace şi veţi afla binecuvântarea!”, totuşi filantropia lui mirosea a praf de puşcă, iar deosebirea dintre aceasta şi mizantropie părea anevoie de determinat.

După el ar fi trebuit să se suprime forţa militară, dar mai întâi era necesar ca toţi ofiţerii superiori, care îşi făcuseră datoria, să fie judecaţi de Curtea Marţială din această pricină şi apoi împuşcaţi.

Trebuia să se suprime războiul, dar nu înainte de a face adepţi iscând război împotriva lor, şi învinuindu-i că iubesc războiul ca lumina ochilor.

Trebuia să se înlăture pedeapsa capitală, dar mai întâi să fie măturaţi de pe suprafaţa pământului toţi legislatorii, jurisconsulţii şi judecătorii, care erau de altă părere.

Trebuia să se statornicească o concordie universală, prin eliminarea tuturor celor care n-ar fi voit, sau n-ar fi putut, din punct de vedere al conştiinţei, să concorde.

Trebuia să-ţi iubeşti fratele ca pe tine însuţi, dar numai după un răstimp nedefinit de calomniere (ca şi cum l-ar fi urât din plin), aruncându-i în obraz tot soiul de epitete.

Mai presus de orice, n-ar trebui să se facă nimic în afara sau în propriul tău nume, ci să mergi la Azilul Filantropiei şi să te înscrii ca membru filantrop activ. Apoi trebuia să plăteşti taxa de subscriere, să primeşti carnetul de membru, cocarda şi medalia şi să trăieşti de acum încolo pe o estradă şi să repeţi într-una ceea ce spune domnul Honeythunder, şi ce spune trezorierul şi ce spune subtrezorierul, şi ce spune Comitetul şi ce spune subcomitetul, şi ce spune secretarul şi ce

spune vicesecretarul. Toate acestea erau menţionate într-o rezoluţie admisă în unanimitate, sub semnătură şi sigiliu, rezumându-se, pe scurt:

„Adunarea corpului de filantropi activi vede cu o indignare amestecată cu dispreţ şi profundă repulsie, nimicnicia tuturor celor care nu aparţin Societăţii şi făgăduieşte solemn să facă împotriva acestora din urmă, atât cât îi va sta în putinţă, declaraţii infamante, fără a fi deloc necesar să se întemeieze pe fapte reale.”

Dejunul a fost pur şi simplu un dezastru. Filantropul a deranjat simetria mesei, s-a aşezat în calea celor care serveau masa, blocând trecerea, iar pe domnul Tope (care dădea o mână de ajutor slujnicei) l-a adus în culmea deznădejdei, silindu-l să dea vesela şi farfuriile peste capul său.

Nimeni nu putea sta de vorbă cu vecinul său, pentru că filantropul se adresa tuturor deodată, ca şi cum comesenii n-aveau o existenţă individuală, ci ar fi fost o masă de ascultători. Impusese sfinţiei-sale domnului Septimus rolul unui personaj oficial căruia i se adresa, tratându-l ca pe un soi de cuier uman, în care îşi agăţa pălăria lui oratorică. El cădea în rutina exasperantă, obişnuită la oratorii de teapa lui, făcând din domnul Septimus un adversar nedemn şi slab, parcă.

Cam astfel îi vorbea:

— Ei, acum, domnule, nu cumva o să fii atât de neghiob încât să susţii… şi aşa mai departe, iar asta când bietul om nu numai că nici nu deschisese gura, dar nici nu avusese de gând măcar. Sau: — Acum vezi, domnule, eşti strâns cu

uşa. N-o să-ţi las nicio portiţă de scăpare. După epuizarea tuturor resurselor fraudei şi ale minciunii, de ani şi ani în şir, recurgând la combinaţii de laşitate josnică şi cutezanţă înflăcărată, cum nu prea se întâlnesc ades în lume, ai acum aici ipocrizia să cazi în genunchi dinaintea celui mai degradat dintre oameni, cerându-i îndurare cu bocete şi văicăreli!

Nefericitul cleric îl privea, când indignat, când uluit, în vreme ce venerabila lui mamă îşi înghiţea lacrimile, iar toţi ceilalţi comeseni rămăseseră parcă într-o stare gelatinoasă (searbădă şi fără niciun punct de sprijin), lipsită aproape complet de rezistenţă.

Torentul de filantropie, însă, care năvălise în momentul când se apropie ora plecării domnului Honeythunder, trebuie să fi satisfăcut cu prisosinţă simţirea acestui om remarcabil. Cafeaua i-a fost servită, graţie activităţii speciale a domnului Tope, cu o oră încheiată mai devreme decât s-ar fi cuvenit.

Domnul Crisparkle stătuse cam tot atât cu ceasul în mână, ca nu cumva domnul Honeythunder să întârzie.

Tuspatru tinerii erau absolut de acord afirmând că orologiul catedralei bătuse de trei sferturi, când de fapt nu bătuse decât o dată.

Domnişoara Twinkleton aprecie douăzeci şi cinci de minute de mers pe jos, distanţa până la omnibus, când în realitate erau doar cinci. Toţi cei prezenţi dădură buzna să-i ţină pardesiul cu o amabilitate plină de afecţiune, îmbrâncindu-l afară, sub clar de lună, de parcă ar fi fost un

trădător evadat la care ţineau, aşteptat de un grup de călăreţi la uşa din dos.

Domnul Crisparkle şi noul său elev, care-l conduseră până la omnibus, erau în aşa hal de speriaţi ca nu cumva să răcească, încât îl băgară rapid în acest vehicul lăsându-l singur, pentru încă o jumătate de oră de aşteptare.

CAPITOLUL VII

NU NUMAI O CONFIDEȚĂ

— Îl cunosc foarte puţin pe acest *gentleman,* domnule, se adresă Neville clericului, la întoarcere.

— Pe tutorele dumitale îl cunoşti foarte puţin!? exclamă domnul Crisparkle.

— Aproape de loc.

— Dar cum s-a-ntâmplat să fie…

— Să fie tutorele meu? Am să vă spun, domnule. Ştiaţi, cred, că noi am venit (sora mea şi cu mine) din Ceylon?

— Daa? N-am ştiut.

— Mă mir. Trăiam acolo împreună cu tata vitreg. Mama a murit în Ceylon când noi eram mici. Am dus o existenţă mizerabilă. Ea îl desemnase drept tutorele nostru şi s-a purtat ca un ticălos mizerabil, căruia-i tremura mâna când era vorba să ne dea ceva de mâncare sau de îmbrăcat. Când a murit ne-a lăsat în grija acestui om, pentru simplul motiv, din câte ştiu, că era prieten sau rudă cu el şi deoarece îi vedea mereu numele tipărit; acest lucru i-a atras atenţia.

— Astea-s fapte mai recente, presupun!

— Foarte recente, domnule. Acest tată vitreg al nostru era o brută groaznică şi un zgârie-brânză.

Bine că a murit când a murit, altfel aş fi fost în stare să-l ucid eu.

Domnul Crisparkle se opri brusc în bătaia lunii şi-l privi consternat pe viitorul său elev.

— Vă miră, domnule? întrebă, adoptând repede o atitudine supusă.

— Mă scandalizezi… pur şi simplu mă scandalizezi!

Tânărul lăsă capul în jos pentru o clipă, mergând mai departe, şi spuse:

— Nu v-a fost dat niciodată să-l vedeţi cum vă bate sora. Eu l-am văzut bătând-o pe a mea, nu numai o dată sau de două ori, şi n-am să uit asta cât voi trăi.

— Nimic, rosti domnul Crisparkle, nici chiar lacrimile unei surori dragi şi frumoase, cumplit maltratate – devenea mai puţin sever, împotriva voinţei lui, pe măsură ce indignarea creştea – nu ar putea justifica vorbele groaznice pe care le-ai rostit.

— Regret că le-am folosit, domnule, şi mai ales că le-am folosit faţă de dumneavoastră. Vă rog să le uitaţi. Dar îngăduiţi-mi să precizez un lucru. Aţi vorbit de lacrimile sorei mele. S-ar fi lăsat tăiată bucăţele decât să-i dea satisfacţia de-a o vedea vărsând o lacrimă din pricina lui.

Domnul Crisparkle îşi revizui notele consemnate în minte, şi auzind toate acestea nu era nici mirat, câtuşi de puţin, nici dispus să pună întrebări.

— Poate o să vi se pară ciudat, domnule – vorbea pe un ton şovăitor – că vă cer atât de repede permisiunea de a vă face unele mărturisiri şi de a avea amabilitatea să plecaţi urechea la cele câteva

cuvinte spuse în apărarea mea?

— Apărare? repetă domnul Crisparkle. N-ai de ce să te aperi, domnule Neville.

— Ba cred că am, domnule. Ştiu cel puţin că ar trebui, dacă mi-aţi cunoaşte mai bine firea…

— Ei bine, domnule Neville, ce-ar fi să mă laşi s-o descopăr singur?

— Dacă vă face plăcere, domnule, spuse tânărul schimbându-și repede atitudinea şi afişând o expresie de profundă dezamăgire, dacă vă face plăcere să-mi stăviliţi avântul, trebuie să mă supun.

Era în tonul celor câteva cuvinte adresate ceva care îl stânjeni pe acest om drept. I se părea că s-ar fi putut, fără să vrea, să spulbere încrederea necesară unui spirit tânăr neformat şi poate propriei lui forţe de îndrumare şi sporire a ei.

Începeau să se vadă ferestrele luminate de la casa parohială. Se opri locului.

— Hai să ne-ntoarcem, domnule Neville, mai facem câţiva paşi în sus ori în jos, altminteri nu vei avea timp să termini ce vrei să-mi spui. Te-ai grăbit să crezi că aş avea de gând să te stăvilesc. Dimpotrivă. Fac apel la încrederea dumitale.

— Aţi făcut apel, domnule, fără să ştiţi, chiar de când am sosit aici. Spun, chiar de când, de parcă m-aş afla aici de o săptămână. Adevărul este că am venit aici (sora mea şi cu mine) să vă căutăm nod în papură, să vă insultăm şi apoi să ne luăm din nou tălpăşiţa.

— Serios? rosti Crisparkle, negăsind altceva de spus. Înţelegeţi, domnule, nu puteam şti dinainte ce fel de om sunteţi, nu-i aşa?

— Bineînţeles că nu.

— Şi deoarece nu ne-a plăcut nimeni din cei cu care am venit cândva în contact, am luat hotărârea să nu ne fiţi pe plac nici dumneavoastră.

— Serios…? repetă domnul Crisparkle.

— Dar dumneavoastră, domnule, ne sunteţi pe plac, am văzut ce mare deosebire este între casa dumneavoastră şi primirea care ni s-a făcut şi tot ce am întâlnit până acum. Vă spun acestea pentru că întâmplarea face să fiu singur cu dumneavoastră şi apoi liniştea asta şi pacea care pretutindeni ne înconjoară, după plecarea lui Honeythunder… şi oraşul Cloisterham atât de vechi, atât de grav şi de frumos, scăldat în lumina lunii – toate acestea m-au îndemnat să-mi deschid sufletul.

— Înţeleg foarte bine, domnule Neville, şi e sănătos să cedezi în faţa unor asemeni înrâuriri.

— Dezvăluindu-vă propriile mele metehne, v-aş ruga să nu credeţi cumva că le dezvălui pe cele ale surorii mele. Ea a scăpat cu mult mai bine ca mine de neajunsurile vieţii noastre mizerabile şi este mai presus de mine, aşa cum turnul acestei catedrale străjuie mai presus de hornurile acelea.

În sinea lui, domnul Crisparkle nu era prea sigur de asta.

— A trebuit, domnule, de când îmi amintesc, să-mi înăbuş o ură de moarte, amară. Asta m-a făcut să fiu ascuns şi vindicativ. Totdeauna am fost ţinut la pământ, cu tiranie, de o mână de fier, şi de aceea, din slăbiciune, am recurs la josnicia minciunii. Am fost privat de educaţie, libertate, bani, îmbrăcăminte, de strictul necesar în viaţă, de

cele mai simple plăceri ale copilăriei, de cele mai banale bucurii ale adolescenţei. Iar rezultatul, lipsa totală de emoţii, de amintiri sau de instincte bune… nu ştiu ce nume să dau, vedeţi, însuşirilor care mie-mi lipsesc şi asupra cărora dumneavoastră aţi putut acţiona la ceilalţi tineri cu care aţi fost obişnuit.

„Asta-i cât se poate de adevărat, dar deloc încurajator”, se gândi domnul Crisparkle, când se întoarseră.

— Şi pentru a pune capăt, domnule, acestei discuţii, am fost educaţi în mijlocul unor fiinţe abjecte şi slugarnice, de speţă inferioară şi poate am avut cu ele, lesne, anumite afinităţi. Uneori nu ştiu, dar mi se pare că s-ar putea să fi fost în vinele mele o picătură din sângele lor de tigru.

„După cum reiese din afirmaţia făcută puţin mai înainte”, gândi domnul Crisparkle.

— Un ultim cuvânt relativ la sora mea, domnule. Noi suntem gemeni. Trebuie să ştiţi, spre cinstea ei, că nimic în viaţa noastră mizerabilă n-a putut vreodată s-o doboare, în vreme ce eu am fost adesea înfrânt. Când am fugit de acasă (am fugit de patru ori în şase ani, ca să fim aduşi repede înapoi şi pedepsiţi cu cruzime), totdeauna fuga fusese plănuită şi condusă de ea. De fiecare dată se îmbrăcase în haine de băiat şi dădea dovadă de cutezanţa unui bărbat. Cred că aveam şapte ani când am şters-o prima oară, şi îmi aduc aminte când am pierdut briceagul cu care trebuia să-şi taie părul scurt, cu câtă desperare căuta să şi-l smulgă sau să-l reteze cu dinţii. Nu mai am nimic de adăugat, domnule, doar să sper că veţi avea

răbdare cu mine şi veţi fi îngăduitor.

— Poţi fi sigur, domnule Neville, de acest lucru, rosti clericul. Eu nu predic mai mult decât sunt în stare, şi n-o să-ţi răsplătesc încrederea cu o predică. Însă te implor să ţii minte, foarte serios şi cu temeinicie, că dacă îmi va fi dat să-ţi fac vreun bine, acest lucru nu se poate decât cu propriul dumitale sprijin. Nu putem nădăjdui un rezultat eficace decât cerându-i ajutor Celui-de-sus.

— Voi încerca să-mi fac datoria, domnule.

— Iar eu, domnule Neville, voi încerca s-o fac pe a mea. Iată, îţi dau mâna. Domnul să binecuvânteze străduniile noastre!

Ajunseră la uşa casei; înăuntru se auzea zgomot de glasuri vesele, râsete.

— Mai facem un tur până să intrăm, propuse domnul Crisparkle, pentru că vreau să te întreb ceva. Când spuneai că ţi-ai schimbat atitudinea faţă de mine, te refereai nu numai la dumneata, ci şi la sora dumitale?

— La amândoi, domnule, firește.

— Scuză-mă, domnule Neville, dar cred că n-ai avut prilejul să comunici cu sora dumitale de când te-am întâlnit. Domnul Honeythunder a fost foarte elocvent şi aş putea să mă încumet să adaug, fără răutate, că a cam monopolizat conversaţia. Nu cumva ai răspuns în locul sorei dumitale fără a avea suficiente garanţii?

Neville clătină din cap, zâmbind cu mândrie.

— Dumneavoastră încă nu bănuiţi, domnule, ce înţelegere desăvârşită poate exista între sora mea şi mine, fără să fi vorbit ceva… fără să fi schimbat poate nici chiar o privire. Ea nu numai că a

încercat simţământul pe care l-am exprimat, dar ştie foarte bine că am să mă slujesc de acest prilej ca să stau de vorbă cu dumneavoastră, în numele ei şi al meu.

Domnul Crisparkle îl privi în faţă, cu oarecare neîncredere, dar chipul tânărului exprima o convingere atât de absolută, atât de fermă, asupra adevărului celor spuse, încât clericul lăsă ochii în jos, dus pe gânduri, până ce ajunseră iarăşi în dreptul uşii.

— Acum eu vă rog să ne mai întoarcem o dată, spuse tânărul, al cărui obraz începuse să i se îmbujoreze. Fără elocvenţa domnului Honeythunder… mi se pare, domnule, că aţi folosit cuvântul elocvenţă?… adăugă el cu puţină viclenie.

— Eu… da, am spus elocvenţă, recunoscu domnul Crisparkle.

— … Fără elocvenţa domnului Honeythunder, n-ar fi trebuit să vă mai pun întrebarea pe care vreau să v-o adresez. Domnul acela, Edwin Drood… aşa se numeşte, cred?

— Exact, spuse domnul Crisparkle, D-r-doi de o-d.

— Studiază… sau a studiat cumva cu dumneavoastră?

— Nu, niciodată, domnule Neville. El vine aici ca să-şi vadă o rudă, pe domnul Jasper.

— Şi domnişoara Bud este rudă cu el, domnule?

„Oare de ce m-o fi întrebat cu acel dispreţ subit în privire?” gândi dorhnul Crisparkle. Apoi îi explică ceea ce ştia despre mică poveste a logodnei lor.

— Oo, *aşa* stau lucrurile! exclamă tânărul. Acum pricep eu aerele lui de proprietar!

Ultimele cuvinte erau atât de vădit rostite pentru sine, sau în orice caz nu se adresau domnului Crisparkle, încât acesta din urmă simţi, instinctiv, că dacă ar lua notă de ele ar fi totuna cu a citi, întâmplător, un pasaj dintr-o scrisoare, peste umărul celui care o scrie.

O clipă mai apoi intrară în casă.

Domnul Jasper se afla la pian când apărură în salon; o acompania pe domnişoara Rosa Bud, care cânta din gură. Deoarece o acompania fără note şi pentru că ea era o mică făptură neatentă, gata la tot pasul să cânte greşit, el îi urmărea din ochi mişcările buzelor cu cea mai mare luare-aminte, având totodată degetele pe clape, iar din timp în timp indicându-i grijuliu tonalitatea pe care trebuia s-o ia.

Stând în picioare, cu un braţ petrecut pe după mijlocul fetei, dar mult mai preocupată de domnul Jasper decât de felul cum cânta ea, se afla Helena, care tocmai schimba cu fratele său o privire iute, de recunoaştere, în care domnul Crisparkle desluşi, sau îşi închipui că desluşeşte, dovada înţelegerii despre care i se vorbise. Atunci domnul Neville luă o poziţie admirativă, sprijinindu-se de pian, în faţa celei care cânta. Domnul Crisparkle se aşează lângă păstoriţa lui de porţelan, Edwin Drood strângea şi desfăcea galant evantaiul domnişoarei Twinkleton; aceasta revendica, în tăcere, cu un anumit spirit de proprietate, talentul interpretului, pe care domnul Tope, paracliserul, zilnic îl revendica la slujba din catedrală.

Cântecul continua. Era o melodie tristă de adio, iar vocea tânără, plină de prospeţime, avea ceva tandru şi jalnic. Jasper urmărea mai departe buzele frumoase ale fetei, stăruind când şi când asupra aceleiaşi note, ca un fel de murmur care venea dinspre el; deodată vocea deveni mai nesigură, până ce la un moment dat cântăreaţa izbucni într-un hohot de plâns şi ţipă, acoperindu-şi ochii cu mâinile:

— Nu mai pot suporta! Mi-e frică! Ia-mă de aici!

Cu o piruetă rapidă a trupului ei suplu, Helena, plină de naturaleţe, aşează fata pe o canapea. Apoi, îngenunche lângă ea, pe un picior, şi punându-i mâna peste gura ei trandafirie, iar cu cealaltă făcând semn celorlalţi, Helena spuse:

— Nu-i nimic!... îşi revine treptat. Să nu-i vorbiţi un moment şi are să se simtă bine!

În aceeaşi clipă, Jasper ridică mâinile de pe clape, ţinându-le deasupra, ca şi cum ar fi aşteptat să reia acompaniamentul. Păstră o atitudine calmă, nici măcar nu se întoarse să privească în juru-i, pe câtă vreme ceilalţi îşi părăsiseră locurile, şi se încurajau reciproc unii pe alţii.

— Pussy nu e obişnuită cu publicul, iată cauza, spuse Edwin Drood. S-a enervat şi n-a mai putut să se stăpânească. Şi pe urmă, Jack, eşti un maestru atât de conştiincios, pretinzi atât de mult, încât cred că ai speriat-o. Nici nu-i de mirare.

— Nu, nu-i de mirare, repetă Helena.

— Hei, Jack, auzi? şi dumneavoastră v-aţi fi speriat de el în asemenea împrejurări, nu-i aşa, domnişoară Landless?

— În niciun fel de împrejurări, rosti Helena.

Jack lăsă mâinile în jos, privi peste umăr şi ceru voie să-i mulţumească domnişoarei Landless pentru că-i luase apărarea. Apoi se apucă să cânte în surdină, fără a lovi clapele, în timp ce micuţa lui elevă era condusă la o fereastră deschisă să ia aer; altminteri toţi o dezmierdau şi îşi revenise de-a binelea.

Când fu adusă înapoi, scaunul lui Jasper era gol.

— Jack a plecat, Pussy, o vesti Edwin. Tare mi-e teamă că nu i-a plăcut să treacă drept un monstru care te-a băgat în sperieţi.

Fata nu-i dădu niciun răspuns; tremura de parcă i s-ar fi făcut frig.

Domnişoara Twinkleton se adresă doamnei Crisparkle, spunându-i că într-adevăr era târziu ca să mai zăbovească în afara zidurilor de la aşezământul „Casa Maicilor”. Tocmai noi, care am întreprins formarea viitoarelor soţii şi mame din Anglia (ultimele cuvinte rostite cu o voce mai scăzută, deoarece se cuvenea să fie comunicate confidenţial), trebuie să dăm (din nou creştea vocea) o pildă mai bună ca cei cu apucături desfrânate…

La aceste cuvinte s-a pus stăpânire pe şaluri, iar cei doi tineri cavaleri se oferiră să conducă doamnele acasă, fapt care curând s-a petrecut, şi poarta de la Casa Maicilor se ferecă în urma lor.

Elevele se retrăseseră la culcare, doar doamna Tisher mai veghea singură, aşteptând noua-sosită. Odaia destinată Helenei fiind vecină cu cea a Rosei, n-a fost nevoie de prea multe prezentări ori de explicaţii, înainte de a fi dată în grija noii sale prietene şi lăsate singure peste noapte.

— Acum mă simt în binecuvântată tihnă, draga mea, spuse Helena. Toată ziua am tremurat la gândul că o să fiu adusă în casa asta.

— Nu suntem multe aici, rosti Rosa, şi suntem toate fete bune, cel puţin celelalte sunt fete bune, pun mâna în foc pentru ele.

— Iar eu pun mâna-n foc pentru dumneata, strigă Helena, râzând, în timp ce ochii ei negri şi arzători erau îndreptaţi asupra chipului micuţ şi drăgălaş al fetei, pe care o mângâia din priviri cu afecţiune. Vei fi prietena mea, nu-i aşa?

— Sper. Ideea însă de a-ţi fi prietenă mi se pare ceva atât de neobişnuit, totuşi.

— De ce?

— Oo, eu sunt o biată fiinţă, iar dumneata eşti aşa de frumoasă, plină de feminitate. Pari atât de hotărâtă, de energică, încât mă copleşeşti. Lângă dumneata eu mă simt tare nevolnică.

— Sunt, draga mea, o creatură lăsată în voia soartei, străină de orice talente, pe deplin conştientă că am totul de învăţat, şi profund ruşinată de propria-mi ignoranţă.

— Şi totuşi mie îmi recunoşti toate meritele de pe lume! exclamă Rosa.

— Drăguţa mea, n-am încotro. Ai în dumneata ceva care fascinează.

— Daa, crezi? se bosumflă Rosa, mai în glumă, mai în serios. Ce păcat că domnişorul Eddy nu mai simte această fascinaţie.

Fireşte, relaţiile ei cu tânărul Drood îi fuseseră dezvăluite în casa parohială.

— Vai, de bună seamă că te iubeşte din toată inima, fără doar şi poate! strigă Helena cu o

seriozitate care amenințа să se prefacă în furie oarbă în cazul când, în ce-l privește, n-ar fi fost așa.

— Aa, da, cred că da, zise Rosa, din nou bosumflându-se. N-am niciun drept, cu siguranță, să spun că nu ne-am iubi. Poate că e vina mea. Poate că nu mă port îndeajuns de frumos cu el, cum s-ar cuveni. Așa cred. Dar e atât de caraghios!

Ochii Helenei întrebau ce anume era caraghios.

— Noi suntem, spuse Rosa, ca și cum întrebarea i-ar fi fost pusă. Noi suntem o pereche caraghioasă. Tot timpul ne certăm.

— De ce?

— Pentru că, draga mea, amândoi știm că suntem caraghioși.

Rosa dăduse acest răspuns ca și cum ar fi fost cel mai concludent de pe lume.

Privirea autoritară a Helenei rămase câteva clipe fixată pe chipul colegei sale, și apoi deodată, cu un gest avântat, îi întinse amândouă mâinile și spuse:

— Îmi vei fi prietenă și-o să mă ajuți?

— Sigur, draga mea, asta și vreau, rosti Rosa, pe un ton de afecțiune copilăroasă care îi merse de-a dreptul la inimă. O să-ți fiu prietenă bună, atât cât poate fi o biată ființă ca mine pentru o creatură nobilă ca dumneata. Dar și dumneata te rog să-mi fii prietenă. Eu nu mă înțeleg pe mine însămi și am într-adevăr mare nevoie de o prietenă care să mă poată înțelege.

Helena Landless o îmbrățișa și, ținându-i amândouă mâinile într-ale ei, spuse:

— Cine e domnul Jasper?

Rosa întoarse capul într-o parte.

— Unchiul lui Eddy, răspunse, şi profesorul meu de muzică.

— Nu-l iubeşti?

— Uf! făcu Rosa, acoperindu-şi faţa cu mâinile.

Clătină din cap cu o expresie de oroare şi teamă.

— Ştii că te iubeşte?

— Aa, nu, nu spune asta… strigă Rosa, căzând în genunchi şi agăţându-se de rochia noii sale prietene. Nu-mi vorbi despre asta! Domnul ăsta mă îngrozeşte. Mă obsedează, îmi hăituieşte gândurile ca un strigoi înspăimântător. Simt că niciodată nu sunt în siguranţă în privinţa lui. Mi se pare totdeauna că are să treacă prin zid când i se rosteşte numele.

Rosa privea acum în juru-i de parcă i-ar fi fost teamă că o să-l vadă pe Jasper apărând din umbră, dinapoia ei.

— Încearcă şi spune-mi mai departe, dragă…

— Da, da, am să încerc. Pentru că eşti atât de puternică. Dar ţine-mă bine cât îţi povestesc şi rămâi cu mine după aceea.

— Copila mea! vorbeşti despre omul ăsta ca şi cum te-ar fi ameninţat cine ştie în ce mod înfricoşător.

— Niciodată nu mi-a vorbit despre… asta. Niciodată.

— Dar ce ţi-a făcut?

— A făcut din mine o sclavă, m-a silit să-l înţeleg, doar din privire, fără să spună un cuvânt şi m-a silit să tac, fără să fi rostit vreo ameninţare. Când sunt la pian, niciodată nu-şi ia ochii de pe

mâinile mele. Când cânt, niciodată nu-şi ia ochii de pe buzele mele. Când mă corectează şi loveşte o clapă sau cântă un acord, ori un fragment întreg, el însuşi se contopeşte cu sunetele; îmi spune în şoaptă că mă urmăreşte ca un îndrăgostit, poruncindu-mi să păstrez taina. Îi ocolesc ochii, dar mă forţează să-i văd fără să mă uit la ei. Chiar şi atunci când devin sticloşi (uneori se întâmplă acest lucru), dând impresia că rătăceşte într-un soi de vis groaznic, devenind şi mai ameninţător, mă obligă să fiu conştientă, să fiu conştientă că este aşezat foarte aproape de mine, mai teribil ca niciodată.

— Şi ce vezi ameninţător în toate astea, drăguţă? De unde vine ameninţarea?

— Nu ştiu. Niciodată n-am cutezat să mă gândesc, ori să mă întreb de unde ar veni.

— Şi totul s-a întâmplat în seara asta?

— Da, totul, iar astă-seară, în vreme ce se uita atât de atent la buzele mele, când cântam, în afară de teamă îmi era şi ruşine, mă simţeam rănită crunt. Mi se părea că mă sărută, şi nu mai puteam răbda, de aceea am ţipat. Să nu sufli cumva vreodată nici un singur cuvânt. Eddy îi este devotat. Astă-seară ai spus că nu ţi-ar fi teamă de el în nicio împrejurare, şi acest lucru îmi dă ghes – mie, care sunt atât de speriată de el – să-ţi spun doar dumitale. Apără-mă! Stai cu mine! Mi-e prea frică să rămân singură.

Helena îşi aplecă faţa strălucitoare de ţigancă peste cele două braţe care se agăţau de ea şi peste pieptul Rosei; părul negru şi despletit i se revărsa acoperind protector figura de copil a fetei.

O rază de foc mocnea în ochii negri ca tăciunele, cu toate că mai apoi privirea i-a fost îndulcită de milă şi admiraţie.

Cei pe care povestirea de faţă îi interesează, să ia cât se poate de bine seama la acest amănunt!

CAPITOLUL VIII

CEARTĂ LA CUŢITE

Cei doi tineri, văzând că domnişoarele lăsate în grija lor au intrat în curtea din Casa Maicilor, şi când se treziră ţintiţi cu răceală de plăcuţa de alamă de pe uşă, ca şi cum amorezul bătrân şi decrepit i-ar fi scrutat cu insolenţă, s-au uitat unul la altul, apoi şi-au plimbat privirile de-a lungul perspectivei înfăţişând strada sub clar de lună şi porniră împreună, agale, la drum.

— Rămâi multă vreme aici, domnule Drood? întrebă Neville.

— De astă dată, nu, răspunse acesta, nepăsător. Plec mâine din nou la Londra, Dar voi mai da pe aici, când şi când, până către mijlocul verii viitoare; apoi sper să-mi iau rămas bun de la Cloisterham şi de la Anglia pentru multă vreme.

— Pleci în străinătate?

— Vreau să fac să reînvie puţin Egiptul, catadicsi să răspundă.

— Te duci pentru studii?

— Studii? repetă Edwin Drood, cu oarecare dispreţ. Nu, voi face prospectări, planuri, voi munci ca inginer. Mica mea moştenire a fost plasată de tata sub formă de capital în cadrul unei firme din care fac parte, unde şi el fusese asociat, iar interesele mele sunt servite de firma

respectivă până la majorat, când voi intra în posesia modestei părţi care mi se cuvine din această combinaţie. Jack, pe care l-ai văzut la masă, este, până atunci, tutorele şi curatorul meu.

— Am aflat de la domnul Crisparkle despre cealaltă avere straşnică a dumitale.

— Ce înţelegi prin cealaltă avere straşnică a mea?

Neville făcuse această observaţie cu prudenţă înaintând pe furiş şi totodată sfios, pe un ton exprimând foarte bine tocmai chipul acela deosebit al lui despre care s-a mai vorbit, şi anume de a fi în acelaşi timp vânător şi vânat. Edwin îi dăduse o replică aspră, deloc politicoasă.

Se opriră, schimbând nişte priviri cam aprige.

— Sper, spuse Neville, că nu te-am jignit, domnule Drood, făcând acea aluzie nevinovată la logodnica dumitale?

— Pe Dumnezeul meu! strigă Edwin, zorind puţin pasul. Toată lumea în oraşul acesta bătrân trăncăneşte pe tema asta. Mă mir că nu s-a deschis o cârciumă cu chipul meu drept firmă, „La logodnicul”. Sau cu al lui Pussy. Unul din două.

— Ce vină am eu, zise Neville, dacă domnul Crisparkle a pomenit absolut deschis de această chestiune?

— Da, e adevărat, n-ai nicio vină, încuviinţă Edwin Drood.

— Dar, reluă Neville, sunt vinovat că am adus vorba despre asta faţă de dumneata. Şi am făcut-o, presupunând că vei fi, fără îndoială, cât se poate de mândru.

Două trăsături ciudate ale firii omeneşti

alcătuiau sursa tainică a acestui dialog.

Neville Landless era, de pe acum, destul de impresionat de micuţa Boboc de Trandafir, ca să considere scandalos faptul că Edwin Drood (mult mai prejos decât ea) trata atât de uşuratic cucerirea sa. Pe de altă parte, Edwin Drood era, de pe acum, destul de impresionat de Helena, ca să considere scandalos faptul că fratele său (mult mai prejos decât ea) căuta să dispună de el aşa de nepăsător, înlăturându-l cu desăvârşire.

Oricum, ar fi fost mai bine să-i răspundă la ultima observaţie, aşa că Edwin rosti:

— Nu ştiu, domnule Neville (adoptând felul de a vorbi al domnului Crisparkle), de ce oamenii vorbesc mai cu seamă despre anumite lucruri de care sunt foarte mândri; de asemenea, nu ştiu de ce ţin foarte mult ca şi ceilalţi să vorbească despre aceste lucruri de care ei sunt foarte mândri. Eu însă duc o viaţă activă. Tot ce spun va fi corectat de dumneavoastră, savanţii, care s-ar cuveni să ştiţi totul şi presupun că aşa şi este.

Amândoi s-au înfuriat – domnul Neville în mod deschis, Edwin Drood folosind paravanul străveziu al unui cântec popular, şi oprindu-se clin când în când să admire, chipurile, efectul pitoresc al clarului de lună din faţa lui.

— Nu, nu mi se pare prea amabil din partea dumitale, spuse în cele din urmă Neville, să faci reflecţii pe seama unui străin lipsit de avantajele dumitale, care vine aici străduindu-se să recupereze timpul pierdut. Dar, de fapt, *eu* n-am fost crescut pentru o viaţă activă, şi ideile despre politeţe mi le-am format printre păgâni.

— Poate cea mai bună pildă de politeţe, oricare ar fi genul de oameni printre care am crescut, replică Edwin Drood, este să ne vedem de treburile noastre. Dacă îmi dai o astfel de pildă, îţi făgăduiesc s-o urmez.

— Ştii că te cam întreci cu gluma, rosti acesta furios, şi că în locul de unde vin ţi s-ar cere socoteală?

— Din partea cui, ia să vedem? întrebă Edwin Drood, oprindu-se scurt şi măsurându-l pe celălalt, dispreţuitor, din priviri.

Dar deodată o mână se aşează pe umărul lui Edwin, şi Jasper apăru între cel doi.

Se pare că şi el hoinărise prin preajma Casei Maicilor şi venise în urma lor pe partea cufundată în umbră a drumului.

— Ned… Ned… Ned! exclamă. Trebuie să isprăvim odată… Nu-mi plac toate astea. Mi-au ajuns la urechi cuvinte tari schimbate între voi. Nu uita, dragă băiete, astă-seară te afli oarecum în postura unei gazde. Tu eşti de pe meleagurile astea şi ca atare trebuie să le reprezinţi faţă de un străin. Domnul Neville e străin, iar tu ar trebui să respecţi îndatoririle ospitalităţii. Iar dumneata, domnule Neville, adăugă Jasper, punând mâna stângă pe umărul tânărului şi mergând astfel între ei doi, să mă scuzi dacă fac apel la dumneata să-ţi păstrezi cumpătul. Eh, ce s-a-ntâmplat? Dar la ce bun să mai întreb! Hai să zicem că n-a fost nimic şi că întrebarea e de prisos. Tustrei ne înţelegem bine, nu-i aşa?

După o luptă în tăcere între cei doi tineri, care să vorbească ultimul, Edwin Drood interveni,

spunând:

— În ce mă priveşte, Jack, eu nu sunt supărat.

— Nici eu, zise Neville Landlees, deşi nu atât de spontan şi poate mai puţin degajat. Dar dacă domnul Drood ar şti prin ce-am trecut, departe de aici, şi-ar da mai bine seama cum vorbele tăioase izbutesc, în cazul meu, să mă rănească şi mai mult prin tăişul lor.

— Poate, reluă Jasper, pe un ton împăciuitor, ar fi mai bine să nu căutăm a explica buna noastră înţelegere. Ar fi mai bine să nu spunem ceva care să semene a dojană sau condiţie, ceva lipsit de generozitate. Vorbind deschis şi cinstit, Ned nu e supărat. Deschis şi cinstit, nici dumneata, domnule Neville, nu eşti supărat?

— Câtuşi de puţin, domnule Jasper – pe un ton care nu era chiar aşa de deschis ori de cinstit, sau, fie spus încă o dată, poate nu chiar atât de degajat.

— Atunci, totul e în ordine! Ei, bârlogul meu de holtei nu-i decât la o aruncătură de băţ de casa parohială, ceainicul e pe foc, vinul şi paharele pe masă. Ned, mâine pleci, şi-l luăm cu noi pe domnul Neville, să ciocnim un pahar, de adio.

— Cu dragă inimă, Jack.

— Şi eu vin cu dragă inimă, domnule Jasper, rosti Neville, simţind că ar fi fost cu neputinţă să spună mai puţin, deşi ar fi preferat să nu se ducă. Avea impresia că începuse să-şi cam piardă capul; răceala lui Edwin Drood, departe de a fi molipsitoare, îl înfierbânta.

Domnul Jasper, mergând mai departe la mijloc, cu mâna pe umerii celor doi de o parte şi de alta,

fredona frumuşel refrenul unui cântec de pahar şi cu toţii intrară în locuinţa sa.

Acolo, primul lucru care le apăru în faţa ochilor la lumina becului, adăugată la cea a focului, a fost un portret atârnat deasupra căminului. Nu era un obiect de natură să sporească înţelegerea dintre cei doi tineri, ci mai degrabă să reînvie, în chip primejdios, motivul gâlcevei lor.

Ca urmare, amândoi se uitară anume la tabloul cu pricina, fără să scoată o vorbă. Jasper, totuşi (care, judecând după purtarea lui, pare-se nu şi-a prea dat seama de motivul cuvintelor usturătoare rostite mai înainte), le atrase atenţia asupra picturii.

— Recunoaşteţi această imagine, domnule Neville? întrebă, ferind lampa ca să concentreze lumina pe tablou.

— Da, o recunosc, însă e departe de a flata originalul.

— Oo, eşti prea aspru! A fost pictat de Ned şi mi-a dăruit mie tabloul.

— Regret cele spuse, domnule Drood, se scuză Neville, pe un ton care trăda intenţia sinceră de a-şi cere într-adevăr scuze. Dacă ştiam că mă aflu în prezenţa artistului…

— Aa, o bagatelă, o simplă bagatelă, se amestecă Edwin, căscând ostentativ. O schiţă fugitivă după fizionomia lui Pussy! Am s-o pictez serios într-una din zilele astea, dacă e cuminte.

Aerul de indolenţă protectoare şi nepăsare cu care Edwin rostise aceste cuvinte – trântindu-se apoi într-un jilţ să se odihnească – îl scotea din sărite pe iritabilul şi iritatul Neville.

Jasper, care urmărea din priviri când pe unul, când pe celălalt, schiţă un zâmbet şi se întoarse cu spatele la ei ca să pregătească la foc o băutură din vin fiert cu zahăr şi mirodenii, pentru care era nevoie, pare-se, să amestece mult o anumită doză.

— Presupun, domnule Neville, rosti Edwin, surprinzând numaidecât pe chipul tânărului Landless expresia de protest plină de indignare împotriva lui însuşi, expresie la fel de lesne de desluşit ca şi portretul, focul sau lampa, presupun că dacă ai picta portretul iubitei dumitale…

— Eu nu ştiu să pictez, îl întrerupse brusc tânărul.

— Păcat, dar n-ai nicio vină. Dacă ai şti ai putea s-o pictezi. Dar dacă ai putea, cred că ai face-o (oricum ar fi în realitate) ca pe Junona, Minerva, Diana şi Venus, toate laolaltă. Nu-i aşa?

— N-am nicio iubită şi n-am ce să-ţi spun.

— Eu unul, zise Edwin, într-un acces de lăudăroşenie juvenilă care-i dădea ghes, dacă ar fi să-mi încerc arta pictând portretul domnişoarei Landless… serios, crede-mă, serios… ai vedea ce pot face!

— Ar trebui mai întâi, cred, să obţii consimţământul sorei mele de a-ţi poza. Cum nu-l vei obţine niciodată, mă tem că nu-mi va fi dat vreodată să văd ce eşti în stare să faci. Voi fi nevoit să mă resemnez.

Jasper ocoli căminul, umplu o cupă mare pentru Neville, umplu o cupă mare pentru Edwin, înmână fiecăruia recipientul, apoi turnă una şi pentru el, spunând:

— Haide, domnule Neville, să bem în sănătatea

nepotului meu, Ned. Deoarece e pe picior de ducă, să-i închinăm acest pahar în semn de bun rămas. Să trăieşti, Ned, scumpul meu prieten.

Jasper dădu exemplul, golind paharul aproape până la fund, şi Neville îl imită.

Edwin Drood spuse:

— Vă mulţumesc foarte mult la amândoi, şi urmă pilda celor doi.

— Uită-te la el! strigă Jasper, întinzând mâna cu bunăvoinţă şi admiraţie, deşi puţin glumeţ. Să vedem pe unde o să-şi poarte paşii, domnule Neville! Are toată lumea în faţă, trebuie doar să aleagă. O viaţă de muncă activă şi plină de profituri, sau o viaţă de distracţii, în continuă schimbare, ori o viaţă de cămin tihnit şi de iubire! Uită-te la el!

Obrajii lui Edwin Drood se îmbujoraseră vizibil, numaidecât, sub influenţa vinului. La fel şi obrajii lui Neville Landless. Edwin sta mai departe tolănit în jilţ, odihnindu-se cu mâinile împreunate la ceafă.

— Uite ce puţin se sinchiseşte de toate astea! reluă Jasper, pe acelaşi ton hazliu. Nu prea i se pare demnă de el truda de a culege fructul de aur, care atârnă copt în pom, destinat lui. Şi totuşi, ia seama ce contrast, domnule Neville. Dumneata şi cu mine nu avem perspectiva unei vieţi active şi pline de profituri, sau de distracţii şi continuă schimbare, ori de cămin tihnit şi de iubire. Noi amândoi nu avem alte perspective (doar dacă nu cumva eşti mai norocos decât mine, ceea ce se prea poate), decât să ducem o viaţă anostă şi monotonă, în orăşelul ăsta mohorât.

— Pe sufletul meu, Jack, zise Edwin, cu satisfacţie, simt că trebuie să-mi cer scuze că drumul meu în viaţă e netezit, lesnicios, după cum spui tu. Dar ştii foarte bine ceea ce şi eu ştiu, Jack, că viaţa asta s-ar putea, până la urmă, să nu fie chiar atât de lesnicioasă precum pare. Nu-i aşa, Pussy? Se adresă portretului pocnind din degete. Încă nu ne-am atins scopul; e adevărat, Pussy? Ştii la ce mă refer, Jack.

Începuse să vorbească greoi şi nedesluşit. Jasper, calm şi stăpân pe sine, se uită la Neville, aşteptând parcă un răspuns, o observaţie. Şi Neville vorbea anevoie şi nedesluşit.

— Era poate mai bine pentru domnul Drood dacă ar fi cunoscut unele dificultăţi în viaţă, spuse el pe un ton de sfidare.

— Şi mă rog, replică Edwin, întorcând ochii doar în direcţia acestuia, şi mă rog de ce era mai bine pentru domnul Drood dacă ar fi cunoscut unele dificultăţi în viaţă?

— Aşa, interveni şi Jasper, cu un aer interesat, ia spune-ne, de ce?

— Pentru că poate l-ar fi făcut să înţeleagă mai bine, rosti Neville, că norocul nu este neapărat rezultatul meritelor lui personale.

Domnul Jasper aruncă o privire grăbită spre nepotul său, aşteptându-i replica.

— Îmi dai voie să te-ntreb, *dumneata* ai cunoscut greutăţile vieţii? zise Edwin Drood, ridicându-se în picioare.

Domnul Jasper se uită repede spre celălalt, în aşteptarea răspunsului.

— Da, le-am cunoscut.

— Şi ce *te-au* făcut să înţelegi?

Tot timpul convorbirii ochii domnului Jasper continuară să se plimbe de la unul la celălalt, până în clipa deznodământului final.

— Ţi-am mai spus o dată astă-seară.

— Nici vorbă de aşa ceva.

— Ba da, te-am făcut atent că îţi cam iei lumea în cap.

— Şi ai mai adăugat ceva, dacă-mi amintesc?

— Da, am mai spus ceva.

— Repetă.

— Am spus că în locul de unde vin eu ţi s-ar cere socoteală.

— Numai acolo? strigă Edwin Drood, râzând dispreţuitor. E cale lungă până acolo, presupun. Da, da, înţelegi… Locul acela de pe lume se află la o depărtare care mă pune la adăpost.

— Atunci, să zicem aici, replică Neville, sărind ca ars de furie. Să spunem, oriunde! Vanitatea dumitale este intolerabilă, îngâmfarea dumitale e de nesuportat. Vorbeşti ca şi cum ar fi cine ştie ce mare scofală de capul dumitale, şi nu eşti altceva decât un lăudăros de rând. Eşti un om de rând şi un lăudăros de rând.

— Ptii, ptii! făcu Edwin Drood, furios şi el, dar mai stăpânit. Cine ţi-a spus? Păi, dumneata poţi recunoaşte doar când vezi un negru de rând, sau un negru lăudăros (la asta te pricepi, nu mă-ndoiesc), dar când e vorba de albi n-ai de unde şti.

Aluzia jignitoare la pielea lui măslinie îl înfurie pe Neville în aşa hal, încât aruncă restul de vin în obrazul lui Edwin Drood şi ar fi aruncat cu pahar cu tot dacă Jasper nu-l apuca la timp de braţ.

— Ned, prietene dragă! strigă în gura mare. Te implor, îţi poruncesc, fii cuminte! Se produse o încăierare între cei trei, clinchet de pahare, scaune răsturnate. Domnule Neville, să-ţi fie ruşine. Dă-mi paharul. Desfă mâna, domnule… *Vreau paharul.*

Dar Neville, în culmea mâniei, îl îmbrânci, apoi făcu o pauză câteva clipe, ţinând tot timpul paharul în mâna ridicată, pe urmă îl azvârli cu atâta putere în grătarul căminului, încât cioburile se răspândiră în toate părţile. Numaidecât părăsi casa.

Când ieşi afară, în aerul nopţii, la început totul se învârtea în jurul lui; totul în jurul lui părea altfel. Ştia doar atât, că era cu capul gol, că vedea roşu în faţa ochilor de mânie şi că ar fi fost gata să se lupte până în pânzele albe.

Dar nu se mai întâmplă nimic. Până şi luna se uita în jos la el ca la un om lovit de dambla într-un acces de furie. Căuta să se stăpânească; inima şi capul îi zvâcneau ca nişte ciocane. Se îndepărtă, împleticindu-se.

Apoi, parcă auzi o uşă că se încuie şi se zăvorăşte în urma lui, ca de teama unui animal primejdios, şi se gândi ce să facă.

Fermecat de clarul de lună, care învăluia în lumină catedrala şi mormintele, simţi cum ideea nesăbuită de a se arunca în râu se spulberă; îşi aminti de sora lui şi de cele datorate acelui om bun care îi câştigase încrederea chiar din prima zi şi căruia îi fusese dat în grijă.

Se duse la casa parohială şi bătu uşurel în uşă.

În casa unde toată lumea se culca devreme,

domnul Crisparkle avea obiceiul să rămână ultimul în picioare, şi, abia atingând clapele, exersa la pian fragmentele lui favorite din partiturile de muzică vocală. Vântul de miazăzi, când sufla înspre casa parohială pe o noapte liniştită, nu murmura mai molcom decât domnul Crisparkle la acea oră – atât era de grijuliu să nu tulbure aromirea păstoriţei de porţelan.

La bătăile lui în uşă răspunse numaidecât chiar domnul Crisparkle. Când deschise uşa, cu lumânarea într-o mână, expresia de veselie de pe faţa lui se risipi, înlocuită de uimire şi tristeţe.

— Domnule Neville! În halul ăsta! Unde ai fost?

— Am fost la domnul Jasper, domnule, împreună cu nepotul său.

— Poftim înăuntru.

Clericul îi împinse de umeri cu o mână forte (într-un chip pur ştiinţific, demn de exerciţiile lui matinale) şi îl introduse în odaia sa de lucru; închise apoi uşa.

— Am călcat cu stângul, domnule. Am călcat rău de tot cu stângul.

— Foarte adevărat. Nu eşti treaz, domnule Neville.

— Nu, domnule, cred că nu, deşi aş putea să vă asigur că am băut extrem de puţin. Cu toate astea am simţit deodată că băutura aceea mă ameţeşte în mod cât se poate de ciudat.

— Domnule Neville, domnule Neville! exclamă clericul, clătinând capul, cu un zâmbet de îngrijorare. Nu-i prima oară când aud aşa ceva.

— Cred… că sunt tare ameţit, dar cred… că acelaşi lucru la fel de adevărat s-ar putea spune şi

despre nepotul domnului Jasper.

— Tot ce se poate, rosti domnul Crisparkle pe un ton sec.

— Ne-am certat, domnule. M-a insultat foarte grav. A stârnit sângele acela de tigru despre care v-am vorbit astăzi, înainte de a mă duce acolo.

— Domnule Neville, zise clericul cu blândeţe, dar categoric, te rog foarte mult să nu vorbeşti cu mine strângând pumnul, aşa cum faci acum cu mâna dreaptă. Desfă pumnul, dacă vrei.

— M-a provocat, domnule, continuă tânărul supunându-se numaidecât, m-a scos din răbdări. N-aş putea spune dacă a vrut la început să facă acest lucru, dar aşa s-a întâmplat. Până la urmă m-a provocat, absolut sigur. Pe scurt, domnule – adăugă, într-o nouă izbucnire năvalnică – în starea în care mă adusese, l-aş fi tăiat în bucăţi dacă puteam. Şi asta am şi încercat să fac.

— Iar ai strâns pumnul acela, rosti calm domnul Crisparkle.

— Vă cer scuze, domnule.

— Ştii unde e camera dumitale, pentru că ţi-am arătat-o înainte de masă; dar am să te mai însoţesc o dată până acolo. Dă-mi braţul, dacă vrei. Încet, căci toată lumea s-a dus la culcare.

Prinzându-l cu aceeaşi îndemânare ştiinţifică de care dăduse dovadă, şi în aşa fel încât să-l sprijine pe tânăr în dreptul cotului, susţinându-l cu forţa inertă a braţului său, dibaci ca cel mai expert poliţist şi cu un calm aparent absolut inaccesibil novicilor, domnul Crisparkle îşi conduse elevul în camera veche, plăcută şi sclipind de curăţenie, aranjată anume pentru el.

Ajunşi acolo tânărul se trânti într-un jilţ şi, rezemându-şi coatele pe masa de lucru, îşi propti capul în mâini, copleşit de remuşcări.

Bunul cleric avusese de gând să părăsească odaia fără niciun cuvânt, dar din uşă se mai uită o dată îndărăt şi văzând chipul deznădăjduit al tânărului se întoarse şi-i puse cu blândeţe mâna pe umăr.

— Noapte bună! rosti.

Un suspin a fost singurul răspuns al lui Neville. Ar fi putut găsi alte răspunsuri şi mai rele; mai bune ar fi găsit puţine poate.

Alt ciocănit molcom la uşa exterioară îi atrase atenţia, în timp ce cobora scările. Deschise şi dădu cu ochii de domnul Jasper, care ţinea în mână pălăria elevului său.

— A avut o ieşire înspăimântătoare, spuse Jasper cu vocea joasă.

— S-a purtat chiar aşa de urât?

— Ca un ucigaş!

— Nu, nu, nu! Nu folosi cuvinte atât de tari, îl dojeni domnul Crisparkle.

— Era cât pe aci să-l doboare chiar la picioarele mele, pe nepotul meu drag. Dacă n-a izbutit, nu e din cauza lui, ci eu, mulţumesc lui Dumnezeu, am fost iute şi energic cu el, altminteri l-ar fi tăiat bucăţele, în casă la mine.

Parcă mai auzise aceste cuvinte. „Aha!” îşi spuse domnul Crisparkle în sine, „astea-s propriile lui vorbe!”

— După ce-am văzut ce mi-a fost dat să văd în seara asta şi după ce am auzit ce mi-a fost dat să aud, adăugă Jasper foarte grav, nu voi avea

niciodată liniştea sufletească, atâta timp cât există primejdia ca cei doi să dea ochi, fără ca altcineva să poată interveni între ei. A fost groaznic! Băiatul ăsta are ceva de tigru în sângele lui întunecat.

„Aa”, gândi domnul Crisparkle, „aşa a spus şi el!”

— Dumneata, dragă domnule, continuă Jasper, prinzându-l de mână, chiar dumneata ţi-ai luat o mare belea pe cap.

— Să nu te temi pentru mine, Jasper, replică domnul Crisparkle, zâmbind calm. Eu unul nu mă tem pentru mine.

— Nici eu pentru mine, rosti Jasper, accentuând ultimul cuvânt, deoarece nu simt şi nici nu văd cum aș putea fi ţinta duşmăniei lui. Dar dumneata s-ar putea să fii, iar nepotul meu drag a şi fost. Noapte bună!

Domnul Crisparkle intră în casă, ţinând în mână pălăria care căpătase aşa de lesne, în chip aproape imperceptibil, dreptul de a fi atârnată în vestibulul său; o atârnă şi, cufundat în gânduri, se duse la culcare.

CAPITOLUL IX

FREAMĂT DE ZVONURI

Neavând pe lume nicio rubedenie de care să fi ştiut, Rosa nu cunoscuse, de la vârsta de şapte ani, alt cămin decât Casa Maicilor, altă mamă decât pe domnişoara Twinkleton.

Amintirea păstrată despre maică-sa era aceea a unei făpturi micuţe şi drăgălaşe, aidoma ei (nu cu mult mai în vârstă decât ea, parcă), pe care tatăl ei într-o bună zi o adusese acasă în braţe, înecată. Accidentul fatal se întâmplase la o petrecere.

Culoarea, fiecare amănunt al rochiei ei frumoase de vară, şi chiar părul lung, ud, presărat cu petale de flori veştede, încă prinse în plete, corpul mamei tânăr, neînsufleţit, de o frumuseţe tristă, zăcând în pat, toate acestea rămăseseră adânc întipărite, de neşters, în amintirea Rosei. La fel şi crunta desperare a bietului ei tată, tânăr şi el, care a murit de durere la prima comemorare a acestei zile crâncene.

Logodna Rosei fusese într-un fel rezultatul consolărilor aduse lui, în anul acela de amărăciune, de către prietenul şi fostul lui camarad de colegiu, Drood, rămas de asemenea văduv în floarea vârstei, dar şi domnul Drood urmase calea liniştită unde sfârşeşte, mai curând sau mai târziu, pelerinajul nostru pe acest pământ,

şi astfel cei doi tineri au ajuns în situaţia descrisă mai înainte.

Când a pus piciorul prima oară în Cloisterham, atmosfera de compasiune de care fusese învăluită micuţa orfelină niciodată nu s-a mai spulberat. Căpătase tonuri mai luminoase pe măsură ce fata înainta în vârstă, devenind mai veselă, mai fericită; atmosfera aceasta era când aurie, când în nuanţe trandafirii şi de azur, totdeauna însă o înfrumuseţa dându-i un farmec delicat.

Dorinţa tuturor de-a o cocoloşi şi dezmierda avusese ca rezultat faptul că la început fusese luată drept o copiliţă cu mult mai tânără decât vârsta ei; din aceeaşi dorinţă cei din jur au răsfăţat-o şi după ce depăşise vârsta copilăriei. Cine să-i fie favorită, cine să-i facă mai întâi cutare sau cutare dar mărunt ori cine ştie ce serviciu neînsemnat, cine să o ia acasă în vacanţă, cine să-i scrie cel mai des când se despărţeau, şi pentru cine să fi fost cea mai bucuroasă să o revadă când se întâlneau din nou? Chiar şi aceste rivalităţi nevinovate nu treceau fără a da loc la mici ciocniri şi oarecare amărăciune în Casa Maicilor. Bine că pe atunci bietele călugăriţe n-aveau să depene sub vălurile şi cu mătăniile lor certuri mai aprige!

Astfel Rosa crescuse ajungând o făptură gingaşă, amabilă, cam distrată, voluntară şi simpatică – râzgâiată în sensul că se bizuia pe bunăvoinţa tuturor celor din jur, dar nu în sensul că ar fi fost în stare să răspundă cu indiferenţă acestei bunăvoinţe. Avea într-însa un izvor inepuizabil de afecţiune ale cărei ape înspumate au împrospătat şi au adus o rază de bucurie în

Casa Maicilor, ani şi ani de zile, fără să fi fost vreodată tulburate totuşi, în adâncul lor. Dar ce s-ar fi întâmplat dacă totuşi se producea tulburarea, ce schimbări evolutive ar fi cunoscut această minte nepăsătoare, inima aceasta sprintenă – rămâne de văzut.

Pe ce căi zvonul că, seara târziu, ar fi avut loc o ceartă între cei doi tineri, pomenindu-se chiar şi de un soi de tentativă de omor din partea domnului Neville asupra lui Edwin Drood, a ajuns în lăcaşul domnişoarei Twinkleton înaintea gustării de dimineaţă, ar fi cu neputinţă de spus. Să fi fost purtat de păsările cerului, ori să fi pătruns înăuntru când ferestrele erau deschise, venind pe aripi de vânt, sau brutarul să-l fi adus frământat în aluatul de pâine, ori lăptarul în laptele botezat, sau slujnicele când scuturau preşurile de praf, bătându-le pe stâlpii de la poartă, să-l fi primit în schimb, depus pe preşuri, din atmosfera oraşului – cert este că vestea a făcut ocolul zidurilor vechii clădiri înainte ca domnişoara Twinkleton să fi venit jos, şi că domnişoara Twinkleton l-a auzit prin doamna Tisher, în timp ce se îmbrăca, sau (după cum s-ar exprima domnişoara Twinkleton adresându-se unui părinte sau unui tutore cu înclinaţii pentru mitologie) înainte de a aduce jertfe Graţiilor.

Fratele domnişoarei Landless a aruncat cu o sticlă în capul domnului Edwin Drood.

Fratele domnişoarei Landless a aruncat cu cuţitul în domnul Edwin Drood.

Cuţitul avea să sugereze furculiţa, şi fratele domnişoarei Landless a aruncat cu furculiţa în

ochii domnului Edwin Drood.

La fel ca în faimosul caz al lui Peter Piper, învinuit de a fi luat un borcan de nouă litri cu ardei muraţi, era necesar să se stabilească evidenţa existenţei borcanului cu ardei muraţi, pe care Peter Piper fusese învinuit că l-ar fi luat; tot aşa şi cu povestea asta, se considera important, din punct de vedere psihologic, să se ştie de ce fratele domnişoarei Landless a aruncat o sticlă, sau un cuţit, sau o furculiţă – ori o sticlă, un cuţit şi o furculiţă deoarece bucătăreasa a dat de înţeles că ar fi azvârlit cu toate trei – în domnul Edwin Drood.

Să vedem mai departe. Fratele domnişoarei Landless a mărturisit că o admiră pe domnişoara Bud. Domnul Edwin Drood a spus fratelui domnişoarei Landless că nu e treaba lui s-o admire pe domnişoara Bud. Atunci fratele domnişoarei Landless a „aburcat” (acesta a fost cuvântul exact folosit de bucătăreasă) sticla, cuţitul, furculiţa şi garafa (garafa ar fi zburat, frumuşel, pe nepusă masă, în capul cine ştie cui) şi le-ar fi zvârlit pe toate în domnul Edwin Drood.

Când au început să circule aceste zvonuri, sărmana domnişoara Rosa îşi vârî câte un arătător în fiecare din urechi şi se retrase într-un ungher, implorând să nu i se mai adreseze vreun cuvânt. Domnişoara Landless, însă, cerând domnişoarei Twinkleton să i se dea permisiunea de a se duce să stea de vorbă cu fratele său, lăsând destul de bine să se vadă că şi-ar fi luat-o singură dacă nu i se dădea, porni la drum, într-un suflet, către domnul Crisparkle, pentru a afla cum stăteau

exact lucrurile.

Când se întoarse (după ce se încuie în taină cu domnişoara Twinkleton, spre a trece veştile printr-o sită discretă, ca nu cumva să se strecoare ceva necuviincios) îi împărtăşi cele întâmplate numai Rosei. Helena stărui, îmbujorându-se, asupra provocării aduse fratelui său, limitându-se aproape doar la jignirea grosolană, agravată în sine de „un schimb de alte cuvinte între ei”, şi, din consideraţie pentru noua sa prietenă, trecând cu vederea faptul că „alte cuvinte” se legau de modul frivol în care privea în general lucrurile logodnicul Rosei. Acesteia, anume, îi comunică rugămintea fratelui ei de a-l ierta, şi, după ce transmise mesajul cu căldura unei adevărate surori, puse capăt discuţiei.

Cădea în sarcina domnişoarei Twinkleton de a potoli spiritele la Casa Maicilor. În consecinţă, aceasta îşi făcu o intrare maiestuoasă în ceea ce plebeii ar numi clasă, dar în limbajul patrician al căpeteniei de la Casa Maicilor căpătase denumirea – în mod eufuistic, pentru a nu spune, pe ocolite – de „sala destinată studiului”, şi rostind cu un glas de stentor:

— Domnişoarelor! Toată lumea se ridică în picioare.

Doamna Tisher, pe de altă parte, se aşează dinapoia superioarei sale, de parcă ar fi reprezentat-o pe prima damă de onoare a reginei Elisabeta la Tilbury Fort.[26]

---

[26]26-Tilbury-port riveran englez, din Essex, situat pe malul stâng al Tamisei (în faţa portului Gravesend). *Fortul Tilbury* a fost o fortăreaţă pe vremea lui Henric VIII. De

Domnişoara Twinkleton continuă:

— Zvonul, domnişoarelor, a fost reprezentat de bardul de la Avon – ar fi inutil să pomenim aici de neuitatul SHAKESPEARE, supranumit şi Lebăda râului de pe meleagurile natale, aluzie probabil la vechea superstiţie după care acea pasăre cu un penaj atât de graţios… domnişoară Jennings, stai te rog dreaptă… cânta delicios apropierea morţii, dar pentru acest fapt nu avem asigurări din partea autorităţilor în ornitologie… Zvonul, domnişoarelor, a fost reprezentat de acest bard… hm…

Care l-a zugrăvit,
Pe evreul vestit,

sub forma unei babilonii de limbi. Zvonul din Cloisterham… domnişoara Ferdinand ar vrea să-mi facă cinstea să fie atentă… nu se deosebeşte de portretul lăsat de marele pictor despre zvon în general. O mică dispută dintre doi domni tineri petrecută astă-noapte la vreo sută de mile depărtare de aceste ziduri paşnice… Deoarece domnişoara Ferdinand pare să fie incorigibilă, o să aibă amabilitatea de a copia, deseară, în limba originală, primele patru fabule ale spiritualului nostru vecin, domnul La Fontaine… a fost exagerată din cale-afară de glasul zvonului. Sub imperiul sentimentului de alarmare şi nelinişte stârnit din simpatie pentru o gingaşă prietenă, în

---

aici, regina Elisabeta a urmărit trupele engleze în bătălia cu Armada spaniolă.

floarea vârstei, care nu poate fi absolut separată de unul din gladiatorii din arena în chestiune, unde fără vărsare de sânge… lipsa de cuviinţă a domnişoarei Reynolds, care se tot împunge în guler cu un ac, este prea flagrantă şi nu cadrează cu o domnişoară binecrescută, pentru a mai fi scoasă în evidenţă… am coborât din elevaţia noastră feciorelnică până la a discuta un asemenea subiect străin de noi, nedemn… După ce s-au făcut investigaţii pe lângă persoane respectabile care ne-au asigurat că nu era vorba decât de unul din acele „fleacuri efemere”, aşa cum se exprima poetul… numele căruia şi data naşterii ni le va furniza domnişoara Giggles într-o jumătate de oră… am vrea să abandonăm acest subiect şi să ne concentrăm asupra treburilor binefăcătoare ale zilei.

Acest subiect însă a „dăinuit” toată ziua printre eleve, în aşa fel încât domnişoara Ferdinand provocă noi tulburări, punându-şi pe furiş mustăţi de hârtie la masa de prânz, şi făcându-se că aruncă o carafă de apă în capul domnişoarei Giggles, care întindea un linguroi să se apere.

Cât despre Rosa, ei nu-i mai ieşea din minte nefericita aceea de ceartă, la care se gândea cu un simţământ dezagreabil pentru că fusese amestecată, sub formă de cauză sau consecinţă, ori cine ştie cum, aflându-se într-o poziţie complet falsă în privinţa angajamentului ei matrimonial.

Deoarece niciodată nu scăpase de această stingherealã când se găsea în prezenţa viitorului ei soţ, era puţin probabil că ar fi scăpat acum, fiecare fiind în altă parte.

În ziua aceea Rosa trebuia să se resemneze, şi lipsită de mângâierea de a vorbi liber cu noua sa prietenă, pentru că cearta se petrecuse între Edwin Drood şi fratele Helenei, Helena ocoli subiectul fără să se ferească, socotindu-l delicat şi spinos deopotrivă. În acest moment critic, mai critic decât oricare, i s-a anunţat vizita tutorelui Rosei.

Domnul Grewgious fusese bine ales pentru misiunea încredinţată, deoarece era un om de o incoruptibilă integritate, şi asta în dauna oricărei alte calităţi exterioare, însă un ins arid şi gălbinicios, care, pus să fie măcinat la moară, s-ar fi prefăcut numaidecât într-un tutun de prizat ultrauscat. Părul rar, cânepiu de culoare şi consistenţă, mâncat parcă de molii, şi-l purta tăiat scurt. Semăna aşa de puţin a păr, încât se putea crede că avea perucă; dar era greu de închipuit că cineva ar fi fost în stare, în mod voit, să-şi bată joc până într-atâta de propriul său cap. Trăsăturile chipului micuţ al domnului Grewgious erau adânc brăzdate, sub forma câtorva curbe aspre care-i dădeau o expresie de crispare. Avea nişte scobituri în frunte care te făceau să crezi că Natura, atunci când fusese pe punctul să le cizeleze, a aruncat enervată dalta, cât colo, spunând: „Zău, nu-mi mai pot da osteneala să isprăvesc omul ăsta; să rămână aşa cum este!”

Gâtul domnului Grewgious, în partea de sus era prea lung, iar glezna şi călcâiul prea ciolănoase. Stângaci şi împiedicat în gesturi, umbla târându-şi picioarele şi, cu toată miopia lui – care, pesemne, îl oprea să observe contrastul izbitor, dezvăluit

privirilor celorlalţi, dintre ciorapii de bumbac prea albi şi costumul negru – domnul Grewgious avea totuşi nu ştiu ce însuşire ciudată datorită căreia făcea, în mare, o impresie agreabilă.

Când pupila sa dădu cu ochii de el, domnul Grewgious păru fâstâcit de tot pentru faptul că se afla în prezenţa domnişoarei Twinkleton şi în camera sacrosantă a domnişoarei Twinkleton. În asemenea împrejurări, s-ar fi zis că pe sărmanul domn Grewgious îl munceau temeri sumbre că va fi supus cine ştie cărui examen şi nu va şti să se descurce.

— Cum te simţi, draga mea? Mă bucur că te văd. Ce frumoasă te-ai făcut, draga mea. Dă-mi voie să-ţi ofer un scaun, draga mea.

Domnişoara Twinkleton se ridică de la biroul său micuţ, cu graţia obişnuită în lumea simandicoasă:

— Îmi permiteţi să mă retrag?

— Aa, nu, doamnă, din pricina mea, în orice caz, nu! Vă rog să nu plecaţi.

— Insist în rugămintea de a-mi permite să mă mut, replică domnişoara Twinkleton, repetând cuvântul cu o fermecătoare graţie, dar n-am să mă retrag de vreme ce sunteţi atât de îndatoritor. Dacă îmi împing pupitrul pe rotiţe în firida aceea de lângă fereastră, n-o să vă deranjez?

— Doamnă! Să mă deranjaţi!

— Sunteţi foarte amabil… Rosa, draga mea, pe tine nu te stânjeneşte, desigur, prezenţa mea.

Domnul Grewgious rămas cu Rosa, lângă foc, îi spuse din nou:

— Cum te simţi, draga mea? Mă bucur că te văd, draga mea. Şi după ce aşteptă ca ea să se aşeze,

luă loc la rândul său.

— Vizitele mele, continuă domnul Grewgious, sunt ca cele ale îngerilor… nu că aş vrea să mă compar cu un înger.

— Nu, domnule, rosti Rosa.

— Nu, nu, desigur, încuviinţă domnul Grewgious. Mă refer pur şi simplu la vizitele mele, care sunt rare, la intervale mari. Îngerii, ştim foarte bine, sunt sus.

Domnişoara Twinkleton se uită în juru-i cu un soi de rigiditate în priviri.

— Mă refer, draga mea, spuse domnul Grewgious, aşezându-şi mâna pe a Rosei, ca altminteri nu cumva să se creadă – gândul acesta îl făcu să se cutremure din tot corpul – că şi-ar fi îngăduit cumplita libertate de a se adresa cu „draga mea” domnişoarei Twinkleton… mă refer la celelalte tinere domnişoare.

Domnişoara Twinkleton îşi văzu mai departe de scris.

Domnul Grewgious, căruia i se părea că nu făcuse introducerea chiar aşa cum ar fi dorit, se netezi cu mâna peste cap, de la ceafă spre frunte, de parcă şi-ar fi stors apa după un plonjon – acest gest, de altfel inutil, era obişnuit la el – şi scoase din buzunarul hainei un carnet, iar din buzunarul vestei un ciot de plaivaz, cu mină neagră.

— Mi-am făcut, spuse, răsfoind paginile, mi-am făcut nişte notiţe… aşa cum procedez de obicei, pentru că nu mă prea pricep să leg o conversaţie… la care cu permisiunea ta, dragă, o să mă refer. O *duci bine şi eşti fericită…* Buun, într-adevăr. Te simţi bine şi eşti fericită, draga mea? Chiar aşa şi

arăţi.

— Da, aşa şi este. Domnule, răspunse Rosa.

— Pentru asta, reluă domnul Grewgious, cu o plecăciune din cap către firida, de lângă fereastră, cele mai călduroase sentimente de recunoştinţă, se cuvin, şi sunt convins că i se aduc, bunăvoinţei materne şi grijei permanente şi devotate a doamnei pe care am acum cinstea să o văd în faţa mea.

Complimentul domnului Grewgious, ajungând din nou la un punct mort, n-avea să meargă la destinaţie, deoarece domnişoara Twinkleton, simţind că politeţea cerca să rămână în acele momente cu totul în afara conversaţiei, muşca de zor capătul condeiului şi privea în sus, ca şi cum ar fi aşteptat să-i pogoare o idee, de la vreuna din cele nouă muze, doar-doar le-ar fi prisosit.

Domnul Grewgious îşi netezi iarăşi capul lui neted, apoi făcu din nou apel la carnet şi şterse o *duce bine şi e fericită,* ca fiind un punct rezolvat.

— *Lire, şilingi şi pence,* este a doua însemnare. Ce subiect anost pentru o fată tânără, dar e şi important totodată. Viaţa înseamnă *lire, şilingi şi pence.* Moartea este… Amintirea subită a morţii celor doi părinţi ai Rosei îl făcu pare-se să se oprească, şi spuse pe un ton mai puţin aspru, umbrit evident şi de un alt gând… Moartea *nu* înseamnă *lire, şilingi şi pence.*

Glasul domnului Grewgious era la fel de aspru, de uscat, ca şi el însuşi, şi Fantezia l-ar fi putut măcina, ca şi pe el, tot în tutun de prizat ultrauscat. Şi totuşi, oricât de limitate ar fi fost mijloacele de expresie pe care le avea la

îndemână, fizionomia lui părea să exprime bunătate. Dacă Natura îl termina de făcut, în clipa aceea s-ar fi putut desluşi bunătatea pe chipul lui. Dar dacă scobiturile din frunte nu voiau să se împlinească şi dacă faţa pe care se trudea să o transfigureze nu voia să exprime nimic, ce putea face, bietul om?

— *Lire, şilingi şi pence.* Socoteşti şi acum că alocaţia ta este suficientă, draga mea, pentru nevoile pe care le ai?

Rosa n-avea nevoie de nimic, aşa că îi ajungea berechet.

— N-ai făcut cumva datorii?

Rosa începu să râdă la gândul că ar putea avea datorii. I se părea, în lipsa ei de experienţă, o năzdrăvănie plină de haz. Domnul Grewgious îşi concentră miopia ca să fie sigur că acesta era punctul ei de vedere în cazul de faţă.

— Ah!… exclamă în loc să facă vreun comentariu, uitându-se pe furiş înspre domnişoara Twinkleton şi trecând o linie peste *lire, şilingi şi pence…* Spuneam adineauri că am ajuns în rândul îngerilor! Zău, chiar aşa!

Rosa presimţise care avea să fie următorul punct din agendă; se înroşi şi începu să răsucească, neîndemânatec, o cută a rochiei înainte ca el să fi spus ceva.

— *Căsătoria!* Hm… Domnul Grewgious duse mâna şi îşi netezi ochii, nasul şi chiar bărbia, înainte de a-şi trage scaunul puţin mai aproape şi de a vorbi pe un ton ceva mai confidenţial… Acum, draga mea, ating un punct care m-a făcut anume să te tulbur cu vizita asta a mea. Altminteri, fiind

un om dintr-o bucată, n-aş fi venit aici. Sunt cel din urmă om care să vrea să se introducă într-o sferă pentru care nu sunt câtuşi de puţin potrivit. În casa asta mă simt ca un urs înţepenit de un cârcel, în toiul unui cotilion tineresc.

Urâţenia lui avea atâta asemănare cu animalul cu care se comparase, încât Rosa izbucni într-un hohot de râs.

— Mă vezi în aceeaşi lumină ca şi mine, spuse domnul Grewgious, cu un calm perfect. Întocmai. Dar să ne-ntoarcem la notiţe. Domnul Edwin a trecut când şi când pe aici, după cum s-a stabilit. Ai pomenit despre acest lucru în scrisorile tale trimestriale. Ţii la el şi el ţine la tine.

— Eu *ţin* foarte mult la el, domnule, îl asigură Rosa.

— Aşa am şi spus, draga mea, replică tutorele, pentru urechile căruia accentul sfios al fetei era prea delicat. Bine. Şi sunteţi în corespondenţă.

— Da, ne scriem, unul altuia, zise Rosa, bosumflându-se, amintindu-şi de disputele lor epistolare.

— Ăsta-i sensul pe care-l dau cuvântului corespondenţă în cazul de faţă, draga mea, spuse domnul Grewgious. Bun. Totul merge strună, timpul are să aleagă, şi pentru Crăciunul ce vine va fi necesar, doar ca o formalitate, să înştiinţezi pe doamna excepţională – căreia îi suntem atât de îndatoraţi – din firida de lângă fereastră, că plecarea ta va avea loc după şase luni, anul viitor. Raporturile tale cu dumneaei sunt departe de a fi simple raporturi interesate, fără îndoială, deşi nu lipsite de oarecare interes, că de, interesul e

interes… Eu sunt un om prea dintr-o bucată – continuă domnul Grewgious, ca şi cum deodată i-ar fi venit în minte să nu uite – şi nu prea-mi place să mă expun în public. Dacă din aceste două motive, cine ştie ce persoană cu autoritate ar putea să *te conducă* în faţa altarului, m-aş bucura foarte mult.

Rosa dădea de înţeles, lăsând ochii în pământ, că se putea găsi la nevoie un înlocuitor.

— Desigur, desigur… reluă domnul Grewgious. De pildă, domnul care e profesor de dans aici – el s-ar pricepe ce se cuvine să facă, în mod graţios. El ar înainta şi s-ar retrage spre deplina satisfacţie a funcţionarului oficiant, spre propria ta satisfacţie, a mirelui şi a tuturor persoanelor în cauză. Eu sunt… eu sunt un om prea dintr-o bucată – repetă domnul Grewgious, ţinând parcă să precizeze acest lucru până la urmă – şi aş călca numai în strâchini.

Rosa stătea nemişcată, fără să spună o vorbă. Poate că mintea ei nu ajunsese încă până la ceremonie şi mai zăbovea pe drum.

— Notiţele… *Testamentul*. Acum, draga mea, continuă domnul Grewgious, făcând apel la carnet, după ce trase o linie cu creionul peste *căsătorie,* şi scoţând o hârtie din buzunar, cu toate că te-am pus de mult la curent cu conţinutul testamentului lăsat de tatăl tău, cred că a venit timpul să-ţi înmânez o copie autentificată. Deşi domnul Edwin ştie ce conţine, socot nimerit să dau acum o copie autentificată domnului Jasper…

— Nu, nu lui! sări Rosa, ridicând repede privirile. Nu s-ar putea să i se înmâneze această

copie chiar lui Eddy?

— Ei, da, dacă ţii cu tot dinadinsul, dragă, dar am pomenit de domnul Jasper deoarece el e tutorele.

— Ţin cu tot dinadinsul, dacă nu te superi, rosti Rosa, cu vioiciune şi pe un ton serios; nu mi-ar place ca domnul Jasper să se amestece în vreun fel între noi.

— Da, cred că-i firesc, încuviinţă domnul Grewgious, ca soţul tău să fie totul. Observi că am spus „cred”. Fapt este că eu sunt un om deosebit de nefiresc şi nu ştiu astea din proprie experienţă.

Rosa se uită la el puţin mirată.

— Vreau să spun, explică el, că drumurile tinereţii niciodată n-au fost şi ale mele. Am fost singurul vlăstar al unor părinţi foarte înaintaţi în vârstă şi mă simt într-un fel ca şi cum eu însumi aş fi venit pe lume bătrân. Nimeni n-are nimic cu numele pe care atât de curând îl schimbi, dar îmi dau seama că în general oricine, toţi cei care se nasc, deschid ochii, ca mugurii, când colo eu am deschis ochii pe lume ca o coajă uscată. Da, eram o coajă uscată şi încă una foarte uscată… când am început să fiu conştient de mine însumi. Cu privire la cealaltă copie autentificată, dorinţa îţi va fi îndeplinită; cu privire la moştenirea ta, ştii totul, cred. Este o rentă anuală de două sute cincizeci de lire. Economiile realizate de pe urma acestei rente anuale şi alte sume puse pe numele tău, totul, administrat cu acte în regulă, te va plasa în posesia unei sume de bani depăşind întrucâtva o mie şapte sute de lire. Eu sunt împuternicit să-ţi avansez din acest capital cheltuielile pentru

pregătirile de nuntă. Aşadar, am vorbit despre toate.

— Vrei să mă faci atentă, rosti Rosa cu fruntea drăgălaş încruntată, luând copia testamentului fără să o despăturească, dacă am dreptate în ceea ce voi spune? Pot pricepe cu mult mai bine explicaţiile dumitale decât tot ce citesc prin actele judiciare. Sărmanul meu tată şi tatăl lui Eddy au făcut un aranjament împreună, ca între prieteni apropiaţi şi de nădejde, prin care, în urma lor, şi noi să fim prieteni apropiaţi şi de nădejde?…

— Întocmai.

— Spre binele nostru, al amândurora, şi pentru o fericire care să dăinuie…

— Întocmai.

— Ca noi să fim unul pentru altul şi mai mult chiar decât au fost ei unul pentru altul…

— Întocmai.

— Nu există nicio clauză, fie în legătură cu Eddy, fie cu mine, despre vreo sancţiune, în cazul când…

Nu-ţi face griji, draga mea. În caz că ochii tăi scumpi se umplu de lacrimi doar la acest gând, în cazul când nu vă veţi căsători amândoi, nu, nu există niciun fel de sancţiuni pentru niciuna din părţi. Atunci vei rămâne sub tutela mea până la majorat. Nimic mai rău nu ţi se va întâmpla. Deşi, ar fi destul de rău, poate!

— Şi Eddy?

— În calitate de asociat el îşi va căpăta partea lui, la care are dreptul, lăsată de taică-său, cu reţinerile în contul creditului (dacă există), când atinge vârsta majoratului, în acelaşi mod.

Cu o expresie de uimire pe chip şi încreţind din sprâncene, Rosa muşca din colţul copiei atestate; apoi înclină capul într-o parte, privind distrată în jos şi netezind duşumeaua cu piciorul.

— Pe scurt, reluă domnul Grewgious, această căsătorie este o năzuinţă, întemeiată pe sentimente, un proiect amical, exprimat cu duioşie de amândouă părţile. Că a fost împărtăşit cu seriozitate şi că a existat nădejdea vie că se va îndeplini, aici nu mai încape nicio îndoială. Când eraţi amândoi copii, începuserăţi să vă obişnuiţi în acest sens, şi proiectul *dădea semne* de îndeplinire. Dar împrejurările se mai pot schimba şi am venit în vizită astăzi, în parte, şi mai cu seamă, ca să-mi fac datoria de a-ţi spune, draga mea, că doi tineri nu se pot lua în căsătorie (în afară de cazul că ar fi vorba de un mariaj de convenienţă, reprobabil şi ruşinos) decât de bună voie, din ataşament, având reciproc încredinţarea (care poate fi, sau nu, falsă, dar trebuie să ne încercăm norocul) că sunt potriviţi unul cu celălalt şi se vor face unul pe altul fericiţi. Dar se poate presupune oare, că dacă, de pildă, unul din părinţii voştri ar mai trăi astăzi şi ar avea unele îndoieli în această chestiune, nu şi-ar schimba el de loc felul de a vedea lucrurile odată cu schimbarea împrejurărilor, ivite la voi, în pas cu vârsta? Asemenea presupunere ar fi cu neputinţă de crezut, ilogică, neconcludentă şi absurdă!

Domnul Grewgious rostise toate acestea ca şi cum ar fi făcut o lectură cu glas tare, sau, mai bine, ca şi cum ar fi repetat o lecţie. Chipul lui nu trăda nicio expresie, gesturile erau văduvite de

orice spontaneitate.

— Acum, draga mea, adăugă el, după ce şterse cu plaivazul cuvântul *testament,* am îndeplinit ceea ce constituie, fără îndoială, o datorie formală, în cazul de faţă, dar totuşi, în speţă, o datorie. Carnetul… *Dorinţe…* Draga mea, ai vreo dorinţă pe care aş putea să ţi-o împlinesc?

Rosa clătină din cap cu o expresie aproape de îndurare, şovăielnică, care trăda nevoia de sprijin.

— Ai vrea să-mi dai vreo instrucţiune în legătură cu socotelile tale?

— Eu… eu aş prefera, dacă nu te superi, să pun la punct această chestiune întâi cu Eddy, spuse Rosa, aranjându-şi pliurile rochiei.

— Desigur, desigur… rosti Grewgious… voi doi trebuie să fiţi de acord în toate privinţele. Acest tânăr domn e aşteptat să vină curând?

— Abia a plecat azi-dimineaţă. Se întoarce de Crăciun.

— E cum nu se poate mai bine. Când se întoarce, de Crăciun, vei aranja cu el toate chestiunile de amănunt, îmi vei comunica apoi şi mie, iar eu mă achit (simplă îndatorire de familie) de spesele de afaceri pe care le am faţă de fiinţa desăvirşită, doamna din firida de lângă fereastră. Până atunci suma va spori. Din nou şterse cu plaivazul. În carnet mai stă cuvântul *plecare.* Da, acum, draga mea, mă pregătesc de plecare.

— Aş putea, întrebă Rosa, ridicându-se în picioare, când el sări din jilţ în felul lui stângaci, ca de obicei, aş putea să te rog de a avea bunăvoinţa să vii de Crăciun la mine, în cazul că aş găsi ceva deosebit să-ţi comunic?

— Păi, sigur… sigur, răspunse el, vădit – dacă un asemenea cuvânt se poate folosi în legătură cu un om al cărui chip nu s-a luminat niciodată în mod vădit şi nici nu s-a întunecat cândva – flatat de întrebare. Ca un om dintr-o bucată ce sunt, nu prea mă simt bine în societate, aşa că nu m-am angajat, şi n-am alt angajament de Crăciun decât să împart, la data de douăzeci şi cinci, un curcan pregătit cu sos de ţelină, cu un… cu un slujbaş la fel ca mine dintr-o bucată, care are norocul să lucreze la mine. Tatăl lui, un fermier din Norfolk mi-l trimite (curcanul) în dar, de pe lângă oraşul Norwich. Sunt foarte mândru că doreşti să mă vezi, draga mea. Calitatea pe care o am de încasator de chirii face ca aşa de puţină lume *să dorească* să mă vadă, încât vestea asta mi se pare reconfortantă.

În semn de recunoştinţă faţă de solicitudinea lui, Rosa îi puse mâinile pe umeri, se înălţă în vârfuri şi îl sărută numaidecât.

— Binecuvântarea cerului! strigă domnul Grewgious. Mulţumesc, draga mea. Onoarea e aproape egală cu plăcerea. Domnişoară Twinkleton, doamnă, am avut o convorbire cât se poate de satisfăcătoare cu pupila mea, şi acum am să vă scutesc de deranjul pe care vi l-am făcut prin prezenţa-mi.

— Vai, domnule, rosti domnişoara Twinkleton, ridicându-se cu o graţioasă condescendenţă, să nu vorbiţi de deranj. Nu, nu, Doamne fereşte. Nu vă pot da voie să vă exprimaţi astfel.

— Vă mulţumesc, doamnă. Am citit în ziar, continuă domnul Grewgious, bâlbâindu-se puţin,

că atunci când un oaspete distins (nu că aş fi eu unul din acesta – nu, departe de mine aşa ceva) se duce la o şcoală… (n-aş vrea să spun că aceasta ar fi una dintr-acestea – nu, departe de mine aşa ceva)… cere o zi liberă sau alt soi de favoare… Dar cum orele sunt înaintate în… colegiul… pe care-l conduceţi atât de eminent, tinerele domnişoare n-ar avea nimic de câştigat decât cu numele, dacă ar putea să facă ce vor în restul după-amiezii… Şi dacă există vreo tânără domnişoară supusă la cine ştie ce pedeapsă, aş putea să vă solicit…

— Ah, domnule Grewgious, domnule Grewgious! exclamă domnişoara Twinkleton, ameninţându-l virtuoasă cu degetul arătător. O, dumneavoastră bărbaţii, bărbaţii! Ar trebui să vă ruşinaţi pentru că vă purtaţi atât de aspru cu noi, sărmane femei nefericite, care ne ocupăm de disciplina semenelor noastre, de hatârul dumneavoastră!… Dar cum domnişoara Ferdinand este împovărată cu pedeapsa de a copia fabulele lui Monsieur La Fontaine… du-te la dânsa, Rosa dragă, şi spune-i că am scutit-o de pedeapsă din respect pentru intervenţia tutorelui tău, domnul Grewgious.

Domnişoara Twinkleton făcu atunci o reverenţă

— Adevărată minune îndeplinită de picioarele ei respectabile pe care o termină plină de nobleţe, la trei paşi dinapoia punctului de pornire.

Socotind că era absolut necesar să treacă pe la domnul Jasper înainte de a părăsi oraşul Cloisterham, domnul Grewgious se duse la locuinţa acestuia şi urcă scările de la intrare. Uşa era încuiată şi pe ea se afla prinsă o bucată de hârtie cu inscripţia „La catedrală”. Gândul că era

ora de slujbă îi trecu numaidecât prin minte domnului Grewgious. Coborî de aceea din nou treptele, şi, străbătând curtea bisericii, se opri dinaintea portalului somptuos de la soare-apune al catedralei, care rămânea deschis, după-amiezile, pe vreme frumoasă, deşi de scurtă durată, pentru aerisire în interior.

— Vai de mine! exclamă domnul Grewgious, aruncând o privire înăuntru, parcă te-ai uita în însăşi inima timpurilor străvechi.

Timpurile străvechi exalau un suspin mucezit din morminte, de sub arcade şi bolţi: umbrele sumbre se înteţeau pe la colţuri; o boare umedă creştea de prin petele verzi de pe lespezi; şi juvaerurile, zvârlite în naos peste dale prin vitraliile ferestrelor de un soare pogorât către asfinţit, începeau să dispară. De după grilajul altarului, sus pe trepte, miraculos înălţate de orga înghiţită iute de întuneric, abia se zăreau nişte siluete în sutane albe şi la răstimpuri, un singur glas, plăpând, se ridica şi cobora, monoton şi răguşit ca un murmur stins.

Afară, râul, păşunile cu verdeaţă şi ogoarele arate, brune, dealurile golaşe şi văile, totul era îmbujorat de soarele amurgului. În zare, ferestrele micuţe ale morilor de vânt şi ale fermelor scânteiau ca nişte băncuţe de aur lucitor.

În catedrală se aşternuse pretutindeni un zăbranic sur, mohorât, sepulcral, iar murmurul monoton şi răguşit se depăna mai departe, aidoma unui glas gata să se stingă, până ce orga şi corul izbucneau, înecându-l într-un talaz de muzică. Apoi se topea şi vocea gata-gata să se stingă mai

făcea un efort firav. Şi talazul se bulucea din nou, până sus, o acoperea, ajungând în înaltul tavanului, se zbătea printre arcade, pătrundea până hăt, la turnul semeţ; pe urmă talazul secătuia, totul învăluindu-se în tăcere.

Domnul Grewgious se apropie de treptele dinspre altar, de unde ieşeau cantorii.

— S-a întâmplat ceva? îl întâmpină domnul Jasper, oarecum grăbit. Nu cumva ai fost chemat?

— Nu, Doamne fereşte! Am venit din proprie iniţiativă. Am fost pe la drăguţa mea pupilă şi acum mă îndrept din nou spre casă.

— Ai găsit-o înfloritoare?

— Într-adevăr înfloreşte… cât se poate de înfloritoare. M-am dus doar să-i explic, serios, ce înseamnă o căsătorie aranjată de părinţi care nu mai sunt în viaţă.

— Şi ce înseamnă… după părerea dumitale?

Domnul Grewgious remarcă paloarea buzelor celui care-l întreba, şi o puse pe seama răcoarei din catedrală.

— Am venit doar să… spun că dorinţa părinţilor nu putea fi considerată un legământ absolut, care să nu poată fi călcat chiar şi din motive precum lipsa de afecţiune, sau pentru că una sau alta din părţi nu ar fi dispusă să ducă la îndeplinire testamentul.

— Îmi dai voie să te întreb dacă ai avut un motiv anume să-i spui toate astea?

Domnul Grewgious îi răspunse puţin tăios:

— Da, acela de a-mi face datoria, domnule. Pur şi simplu. Apoi adăugă: Hai, domnule Jasper, ştiu ce afecţiune ai faţă de nepotul dumitale şi că eşti

cu trup şi suflet pentru el. Te asigur că vorbele mele nu ascund nici cea mai slabă îndoială sau lipsă de respect în privinţa nepotului dumitale.

— Nici că te puteai exprima… replică Jasper, apăsându-l uşor pe braţ, în vreme ce mergeau unul lângă altul… nici că te puteai exprima mai frumos.

Domnul Grewgious îşi scoase pălăria ca să se poată netezi pe cap, după aceea încuviinţă mulţumit şi îşi puse pălăria din nou.

— Aş putea pune rămăşag, spuse Jasper, zâmbind (îşi dădea seama că buzele-i erau încă atât de palide, de aceea şi le muşcă, umezindu-le, în timp ce vorbea), aş pune rămăşag că Rosa n-a dat nici cel mai mic semn că ar dori cumva să se despartă de Ned.

— Şi-ai câştiga dacă l-ai pune, rosti domnul Grewgious. Cred că în asemenea împrejurări ar trebui să fim îngăduitori faţă de micile gingăşii feciorelnice ale unei tinere făpturi orfane – cu toate că lucrurile astea nu intră în competenţa mea – ce zici?

— Nici nu mai încape îndoială.

— Îmi pare bine că te aud vorbind astfel, continuă domnul Grewgious, care se pricepu foarte bine să ocolească subiectul, amintindu-şi de cele spuse de ea despre Jasper. Deoarece ea are, pare-se, un instinct delicat care-o îndeamnă ca toate aranjamentele pregătitoare să aibă loc între domnul Edwin Drood şi ea… înţelegi? N-are nevoie de noi, pricepi?

Jasper se atinse cu mâna pe piept şi rosti, aproape nedesluşit:

— De mine, vrei să zici.

Domnul Grewgious duse şi el mâna la piept şi spuse;

— De noi, vreau să zic. Aşa că, să-i lăsăm să aibă micile lor discuţii şi să se sfătuiască împreună, când domnul Edwin Drood s-o întoarce de Crăciun. Apoi vom interveni noi să definitivăm chestiunile de afaceri.

— Aşadar, ai stabilit cu ea că vei veni din nou de Crăciun? remarcă Jasper. Înţeleg! Domnule Grewgious, există, după cum foarte bine ai spus dumneata chiar acum, există, între nepotul meu şi mine, un ataşament atât de deosebit, încât sunt mai sensibil faţă de băiatul ăsta drag, norocos şi fericit, da, fericit, decât faţă de mine însumi. Este însă drept să se ia în consideraţie dorinţa tinerei domnişoare, aşa după cum ai menţionat. Accept indicaţia dată de dumneata. Da, sunt de acord. Din câte înţeleg, de Crăciun vor pune la punct pregătirile pentru luna mai, iar căsătoria va fi hotărâtă de ei. Nouă nu ne va mai rămâne altceva de făcut decât să luăm şi noi hotărârea de a fi gata cu socotelile legate de tutelă, pentru ziua de naştere a lui Edwin.

— Asta e şi părerea mea, încuviinţă domnul Grewgious, dând mâna unul cu altul. Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi!

— Dumnezeu să-i izbăvească pe amândoi! exclamă Jasper.

— Eu am spus să-i binecuvânteze, remarcă primul, privind peste umăr.

— Şi eu, să-i izbăvească, replică celălalt. E vreo deosebire?

CAPITOLUL X

NETEZIREA DRUMULUI

S-a observat destul de adesea că femeile au o curioasă aptitudine de a ghici caracterul bărbaţilor, aptitudine pare-se înnăscută, instinctivă, deoarece ele nu ajung aici în urma unui proces raţional meticulos care să ducă la nişte judecăţi satisfăcătoare, depline, ci se pronunţă cu cea mai mare încredere în ele însele, chiar şi în ciuda observaţiilor acumulate de către sexul opus. Dar s-a remarcat, nu chiar aşa de adesea, că aptitudinea aceasta (supusă greşelii, ca orice însuşire omenească) este de cele mai multe ori absolut incapabilă să se controleze pe sine, şi atunci când se emite o opinie contrarie, dovedită apoi de toate luminile omeneşti a fi falsă, ea rămâne neînduplecată aidoma unei prejudecăţi în privinţa hotărârii de a nu se lăsa corijată. Ba mai mult chiar, simpla posibilitate a unei contraziceri

sau dezaprobări, oricât de firave, dezvăluie în nouă din zece cazuri de raţionamente feminine doar slăbiciunea care atestă dovada unei mărturii interesate, într-atât de personal şi de vârtos se leagă simpatica ghicitoare de intuiţiile ei.

— Nu crezi, dragă mamă, se adresă clericul mamei sale, într-o zi când aceasta îşi vedea de tricotat în odăiţa lui de lucru, că eşti prea severă cu domnul Neville?

— Nu, *nu* cred, Sept, replică bătrâna doamnă.

— Să discutăm acest fapt, mamă.

— N-am nimic împotrivă, Sept. Sper, dragul meu, că totdeauna am fost dispusă să discut.

Boneta bătrânei doamne începu să tremure şi parcă ar fi adăugat în sinea ei: „tare aş mai vrea să văd discuţia care să mă facă *pe mine* să-mi schimb părerile”.

— Foarte bine, mamă, zise fiul ei, împăciuitor. Mare lucru să fii dispus să discuţi.

— Aşa cred şi eu, dragul meu, rosti bătrâna doamnă, vădit hotărâtă să nu fie dispusă.

— Aşadar, domnul Neville, în acele împrejurări nefericite, acţionează sub influenţa unei provocări.

— Şi sub influenţa vinului fiert, adăugă bătrâna doamnă.

— De acord, sub influenţa vinului… Deşi eu cred că amândoi tinerii în privinţa asta erau în aceeaşi stare.

— Eu nu cred, spuse bătrâna doamnă.

— De ce nu, mamă?

— Pentru că *nu cred,* repetă bătrâna doamnă. Totuşi sunt dispusă să discut mai departe.

— Dar, dragă mamă, ce fel de discuţie mai e şi

asta dacă adopţi o asemenea poziţie.

— De vină e domnul Neville, Sept, nu eu, spuse bătrâna doamnă cu o severitate impunătoare.

— Scumpă mamă! De ce domnul Neville?

— Pentru că, zise doamna Crisparkle, revenind la punctul de plecare, a venit beat acasă, şi a compromis cu vârf şi îndesat această casă; în acelaşi timp s-a purtat fără pic de respect faţă de familia care locuieşte într-însa.

— Un lucru e de netăgăduit, mamă. I-a părut foarte rău şi atunci şi acum.

— Dacă nu venea la mine domnul Jasper, cu consideraţia omului binecrescut, a doua zi, după slujbă, chiar acasă, cu sutana încă pe el, exprimându-şi speranţa că nu m-am alarmat din cale-afară şi că nu mi-a fost tulburat prea rău somnul, îmi închipui că n-aş fi auzit niciodată despre această întâmplare dezagreabilă, rosti bătrâna doamnă.

— La drept vorbind, mamă, cred că te-aş fi menajat cât îmi stătea în putinţă, deşi nu m-am gândit prea mult la acest lucru. Aş fi umblat în catedrală după Jasper, ca să discut cu el în acest sens şi să hotărâm împreună dacă nu era mai bine, din toate punctele de vedere, să păstrăm tăcere, când colo l-am găsit vorbind cu dumneata. Aşa că a fost prea târziu.

— Prea târziu, într-adevăr, Sept. Era încă palid ca ceara din pricina celor petrecute peste noapte în casa lui.

— Dacă te menajam, mamă, poţi fi sigură că o făceam pentru liniştea şi tihna dumitale, de hatârul celor doi tineri şi ca să-mi fac datoria cât

mai bine, aşa după cum înţeleg eu.

Bătrâna doamnă se ridică numaidecât, străbătu încăperea şi îl sărută, spunând:

— Fireşte, dragă Sept, sunt sigură de asta.

— În orice caz, întâmplarea aceasta ajungând subiect de conversaţie în întregul oraş… rosti domnul Crisparkle, frecându-şi urechea, în vreme ce mama lui îşi reluă jilţul şi croşetatul… n-am mai avut ce face.

— Am spus atunci, replică bătrâna doamnă, că am o părere proastă despre domnul Neville, şi o spun şi acum că am o părere proastă despre domnul Neville. Am spus atunci şi o spun şi acum, domnul Neville ar putea păşi pe calea cea bună, dar nu cred că o va face.

Boneta începu numaidecât să tremure din nou considerabil.

— Îmi pare foarte rău că te aud vorbind astfel, mamă…

— Îmi pare rău, dragul meu, că trebuie să vorbesc astfel, îl întrerupse bătrâna doamnă, croşetând cu fermitate, dar n-am încotro.

— … Pentru că, reluă clericul, nimeni nu poate tăgădui că domnul Neville este un om extrem de muncitor, atent, progresează rapid şi are – sper că pot spune acest lucru – un soi de ataşament faţă de mine.

— Nu e niciun merit în asta, dragul meu, spuse repede bătrâna doamnă, şi dacă se laudă cumva că ar fi, cu atât mai rău pentru el.

— Dar, dragă mamă, nici măcar n-a spus vreodată.

— Poate că nu, replică bătrâna doamnă, şi tot nu

văd mare ispravă.

În privirea binevoitoare a domnului Crisparkle aţintită asupra drăguţei piese de porţelan, care tricota, nu era nici pic de iritare; se desluşea însă limpede o notă hazlie, dat fiind că prea bine nu se putea discuta cu o figurină de porţelan.

— Şi apoi, Sept, întreabă-te ce-ar însemna el fără soră-sa. Ştii ce înrâurire are ea asupra lui, ştii cât este de capabilă, ştii foarte bine că tot ce învaţă cu tine, studiază cu ea. Acordă fetei partea de elogii care i se cuvine şi vezi ce mai rămâne pentru el?

La auzul acestor cuvinte, domnul Crisparkle căzu într-o stare de scurtă reverie, în care timp se gândi la fel de fel de lucruri. Îşi aminti de timpul când îi văzuse pe cei doi, frate şi soră, discutând aprins despre una din vechile lui cărţi de şcoală, îşi aminti apoi de dimineţile acelea cu promoroacă când făceau interesante excursii, pe jos, până la stăvilarul din Cloisterham; îşi aduse aminte de serile întunecate când înfrunta vântul, la asfinţit, căţărat în observatorul lui favorit, într-o ruină de mănăstire rămasă de pe vremuri, privind cum cei doi elevi trec dedesubt pe malul râului în care începuseră să sclipească focurile şi luminile din oraş, făcând priveliştea şi mai dezolantă. Se gândea cum îi venise în minte ideea că instruind pe unul din ei, îi instruia pe amândoi, cum îşi adaptase explicaţiile, fără să-şi dea seama aproape, pentru puterea de înţelegere a amândurora – cel cu care avea legătură nemijlocit, în fiecare zi, şi apoi fata, cu care comunica indirect numai.

Îşi aminti de vestea venită de la Casa Maicilor, cum că Helena, pe care greşit o socotise trufaşă şi zănatecă, stătea supusă sub influenţa Rosei, frumoasa logodnică (cum o numea el), şi că învăţa de la ea tot ce ştia şi aceasta. Îi veni în gând asocierea pitorească dintre cele două fiinţe – atât de diferite ca înfăţişare. Se întrebă, mai cu seamă, cum de era posibil ca toate aceste lucruri, a căror experienţă data doar de câteva săptămâni, să fi putut ajunge parte integrantă din viaţa lui?

Ca totdeauna când sfinţia sa Septimus cădea în reverie, buna lui mamă trăgea numaidecât concluzia că acesta era un semn infailibil cum că „avea nevoie de un reconfortant” şi atunci înfloritoarea doamnă se ducea iute la bufetul din sufragerie de unde scotea reconfortantul sub forma unui pahar de vin de Constantia[27] şi a câtorva biscuiţi de casă. Era un dulap minunat, demn de Cloisterham şi de casa parohială. Deasupra, portretul lui Haendel, pe cap cu o perucă bogat revărsată, zâmbea radios privitorului, cu aerul că e conştient de conţinutul bufetului şi că avea de gând să combine toate armoniile dinăuntru într-o delicioasă fugă.

Nu era un dulap de rând, cu uşi obişnuite prinse în ţâţâni, deschizându-se dintr-odată şi dezvăluind treptat interiorul, acest bufet rar avea o încuietoare proeminentă în partea mediană, în locul unde se întâlneau două plăci perpendiculare, una se lăsa în jos şi alta urca. Placa superioară, atunci când cobora (învăluind-o în şi mai mare

[27]27-Un vin dulce produs la Constantia, lângă Cape Town.

mister pe cea inferioară), dădea la iveală rafturi încăpătoare pline de borcane cu murături, chiupuri cu dulceţuri, canistre din aluminiu, cutii cu mirodenii şi recipiente frumoase, albastre şi albe, de fabricaţie străină, tărâmul înmiresmat al compoturilor de tamarin şi ghimbăr.

Fiecare ocupant agreabil din acest ungher ferit avea un nume înscris pe pântece. Murăturile, într-o uniformă de un maron plăcut, cu haina încheiată la doi nasturi, cu pantalonii galbeni sau de culoare cenuşie, îşi dezvăluiau formele pântecoase, în majuscule, de pildă: NUCI, CASTRAVECIORI, CEAPĂ, VARZĂ, CONOPIDĂ, şi alţi membri din acea nobilă familie.

Chiupurile cu dulceaţă, de un temperament mai puţin masculin, înveşmântate în hârtie creponată, se dezvăluiau într-o caligrafie feminină, ca un susur dulce: *Zmeură, Agrişe, Caise, Prune, Goldane, Mere, Piersici.* Scena acestor bunătăţi, închizându-se şi ridicând placa inferioară, apăreau portocalele, în vecinătatea unei enorme cutii japoneze de zahăr, pentru a le tempera acreala, în cazul când nu erau prea coapte.

Biscuiţii de casă sălăşluiau la această curte fastuoasă, alături de o bucată zdravănă de prăjitură cu prune şi de nişte pişcoturi zvelte, sortite a fi cufundate în vin dulce şi apoi sărutate.

Jos de tot, într-o despărţitură boltită, cu pereţi de tablă compactă, odihneau, ca nişte moaşte sfinte, vinuri dulci şi o sumedenie de leacuri întăritoare împrăştiind arome de portocale de Sevilla, lămâi, migdale şi de chimen.

Acest bufet miraculos avea un aer de

desăvârşire, provenit din faptul că de secole bâzâiau asupră-i clopotele şi orga de la catedrală, asemenea unor albine venerabile care ar fi prefăcut în miere tot ce se afla înăuntru. Totdeauna s-a observat că cel care se avânta printre poliţe (adânci, după cum s-a menţionat, unde încăpeai cu umeri, cap şi braţe) ar fi suferit o transfigurare zaharicală.

Sfinţia-sa Septimus se supunea de bună voie – victimă a unui dulăpior de plante medicinale greţoase (puse de asemenea sub supravegherea păstoriţei de porţelan), precum şi a faimosului bufet – infuziilor nemaipomenite de genţiană, izmă, mixandră, salvie, pătrunjel, cimbru, pelin, rozmarin, păpădie, cărora avea să-şi pună la dispoziţie vajnicul lui stomac! În ce prişniţe grozave, cu straturi de frunze uscate, îşi oblojea obrazul lui radios şi trandafiriu, dacă maică-sa bănuia cumva că are dureri de dinţi! Ce mai cataplasme de ierburi trebuia să-şi pună bucuros pe faţă, ori pe frunte, dacă iubita lui mamă îl convingea că s-ar putea să-i iasă acolo o bubuliţă! În acest penitenciar botanic, situat la capătul de sus al scării, se afla o celulă joasă şi strâmtă, dată cu var, unde atârnau din tavan mănunchiuri de frunze uscate prinse în cârlige ruginite, sau erau întinse pe poliţe, lângă nişte clondire funeste.

Sfinţia-sa Septimus se ducea cu supunere, precum mielul din poveste era dus în atâtea rânduri, la tăiere, fără să se împotrivească, dar, aşa cum nu se întâmpla cu mielul, el îşi purta acolo paşii de unul singur.

Când nu făcea nici măcar atât, bătrâna doamnă

intra în acţiune plină de voie bună, iar el înghiţea liniştit ceea ce i se dădea să bea. Abia dacă îşi îngăduia, şi asta ca să-şi mai scoată pârleala, să moaie mâinile şi faţa în vasul mare cu petale uscate de trandafir sau în celălalt vas mare cu levănţică uscată; apoi pleca, tot atât de încrezător în puterile tămăduitoare ale apelor râului din Cloisterham şi de sănătos la minte, pe cât era lady Macbeth de deznădăjduită că nu o vor mai putea spăla toate apele de pe lume.

În momentul de faţă bunul cleric, cu o perfectă graţie, îşi luă paharul cu vin de Constantia, şi astfel reconfortat, spre satisfacţia maică-si, îşi văzu de treburile care-i mai rămăseseră de făcut din ziua aceea. De obicei aceste treburi durau cu punctualitate până pe la vremea vecerniei, după asfinţitul soarelui.

În catedrală, fiind foarte rece, după slujbă porni iute pe jos; această cursă se termină la ruinele lui favorite pe care se căţără într-o suflare, fără pic de zăbavă.

Îndeplini această strădanie în chip magistral, şi fără să fi apucat după aceea să-şi tragă bine răsuflarea, se pironi locului privind râul din vale. La Cloisterham, râul, îndeajuns de aproape de mare, poartă adesea sumedenie de ierburi marine. O cantitate neobişnuită fusese adusă în timpul mareei recente; acest fapt şi apoi apa tulbure, zarva pescăruşilor care se cufundau şi fâlfâiau din aripi fără astâmpăr, lumina sumbră venind din largul mării, dincolo de bărcile ale căror pânze cafenii deveniseră negre – totul prevestea o noapte bântuită de furtună.

Clericul se gândea la contrastul dintre marea aceasta învolburată şi gălăgioasă şi casa parohială, un liman atât de tihnit, când, în vale, tocmai treceau Helena şi Neville Landless.

Toată ziua îi avusese pe amândoi în minte. Numaidecât porni în jos ca să stea de vorbă cu ei. Coborârea era anevoioasă pe lumina aceea cernită, noroc că se pricepea de minune la căţărat – aşa de bine încât puţini oameni ar fi putut să-i ţină isonul în privinţa asta. Ajunse lângă cei doi tineri într-un timp când altul n-ar fi făcut decât jumătate de drum.

— Cumplită seară, domnişoară Landless! Nu ţi se pare că plimbarea obişnuită pe aici, cu fratele dumitale, te expune prea mult frigului, pe asemenea anotimp? Şi în orice caz, după asfinţitul soarelui când se abat curenţi puternici dinspre mare?

Helena nu se gândea la aşa ceva. Era plimbarea lor favorită, prin aceste locuri retrase, căuta ea să-i explice.

— E un loc foarte retras, nimic de zis, încuviinţă domnul Crisparkle, care se sluji numaidecât de prilej şi merse alături de ei. Mai bun ca oricare altul, unde poţi vorbi fără să fii întrerupt, ceea ce şi doresc. Domnule Neville, i-ai spus cred, sorei dumitale, tot ce s-a petrecut între noi?

— Totul, domnule.

— Prin urmare, mai spuse domnul Crisparkle, sora dumitale ştie că în repetate rânduri am stăruit să-ţi ceri scuze, într-un fel sau altul, pentru incidentul nefericit care a avut loc în ziua sosirii dumneavoastră aici.

Rostind aceste cuvinte se uita spre ea, şi nu la el – de aceea ea şi nu el îi răspunse:

— Da.

— Am calificat acest incident drept nefericit, domnişoară Helena, reluă domnul Crisparkle, fiindcă sunt sigur că a avut urmări neplăcute pentru fratele dumitale. Pe aici e socotit un băiat primejdios, violent, care nu se poate stăpâni la mânie, şi tocmai din pricina asta oamenii îl ocolesc.

— Aşa este, sunt sigură… bietul băiat, spuse Helena, privindu-şi fratele cu o compasiune trufaşă, care exprima convingerea profundă că era tratat într-un mod lipsit de generozitate. Nu m-aş îndoi câtuşi de puţin, dacă ar fi să ţin seama numai de cele spuse de dumneavoastră, dar relatările dumneavoastră sunt confirmate de apropouri indirecte şi aluzii de care zilnic mă lovesc.

— Ei bine, reluă domnul Crisparkle, pe un ton blând dar categoric, nu-i aşa că situaţia e regretabilă şi că ar trebui remediată? Domnul Neville se află de puţină vreme în Cloisterham şi nu mă tem că n-are să biruie cumva asemenea ponoase, dovedind că a fost greşit judecat. Ar fi însă mult mai înţelept dacă s-ar purcede numaidecât acţiunea, mai degrabă decât să te bizui pe o dată incertă! Mai cu seamă că, pe lângă faptul că e ceva nimerit, mai e şi drept pe deasupra. Pentru că Neville, fără doar şi poate, a greşit.

— A fost provocat, îi luă apărarea Helena.

— El a atacat primul, obiectă domnul Crisparkle.

Îşi văzură mai departe de drum, în tăcere. În

cele din urmă Helena ridică ochii, fixându-i pe chipul clericului şi spuse, aproape cu reproş:

— O, domnule Crisparkle, aţi vrea ca Neville să se arunce la picioarele tânărului Drood sau la ale domnului Jasper, care nu-i zi să nu-l ponegrească? În adâncul inimii dumneavoastră nu cred să doriţi acest lucru. N-aţi face asta dacă aţi fi în locul lui, sincer vorbind.

— Helena, i-am explicat domnului Crisparkle, spuse Neville adresând o privire plină de respect tutorelui său, că dacă aş putea s-o fac din inimă, aş îndeplini îndată ce-mi cere. Dar nu pot, făţărnicia mă revoltă. Tu în orice caz uiţi că punându-l pe domnul Crisparkle în locul meu, asta ar presupune că domnul Crisparkle să fi făcut ce am făcut eu.

— Îl rog să mă ierte, rosti Helena.

— Vedeţi, remarcă domnul Crisparkle, slujindu-se din nou de prilejul oferit, deşi ponderat şi plin de delicateţe, voi amândoi recunoaşteţi, instinctiv, că Neville a procedat greşit. Atunci de ce vă codiţi de a mărturisi acest lucru?

— Oare nu-i nicio deosebire, întrebă Helena, cu un tremur în glas, între supunerea faţă de un spirit generos şi supunerea faţă de unul josnic, trivial?

Înainte ca respectabilul cleric să fi găsit un argument pentru a răspunde acestei frumoase distincţii, Neville interveni:

— Ajută-mă, Helena, să mă justific în faţa domnului Crisparkle. Ajută-mă să-l conving că nu pot fi eu primul care să facă concesii, fără să fi recurs la prefăcătorie şi minciună. Ar fi trebuit să

am o altă fire ca să procedez astfel, dar nu am. Sunt conştient de jignirea adusă şi de agravarea voită a acestei jigniri – şi-mi pare rău. Adevărul este că numai gândul la noaptea aceea mă scoate din sărite la fel ca atunci, noaptea.

— Neville, rosti clericul, grav, iar ai început să strângi pumnii şi asta nu-mi place deloc.

— Îmi pare rău, domnule, dar e involuntar. Am mărturisit că mă simt la fel de mâniat.

— Şi eu mărturisesc, spuse domnul Crisparkle, că mă aşteptam la ceva mai mult din partea dumitale.

— Îmi pare rău că vă dezamăgesc, domnule, dar ar fi cu mult mai neplăcut dacă v-aş înşela grosolan pretinzând că m-aţi îmbunat în această privinţă. S-ar putea să facă timpul când înrâurirea dumneavoastră puternică ar face până şi asta cu pupilul îndărătnic, ale cărui antecedente le cunoaşteţi – dar încă n-a venit. Nu-i aşa, Helena, cu toată lupta pe care o duc cu mine însumi?

Helena, ai cărei ochi negri urmăreau efectul produs de vorbele fratelui său pe chipul domnului Crisparkle, adresându-se domnului Crisparkle şi nu lui Neville, replică:

— Aşa este.

După o scurtă pauză ea răspunse celei mai imperceptibile priviri iscoditoare venită din partea fratelui său, printr-o înclinare afirmativă din cap.

Neville continuă:

— Încă nu m-am încumetat să pomenesc, domnule, despre ceea ce ar fi trebuit să vă spun cât se poate de sincer, când aţi deschis pentru prima oară vorba, în legătură cu acest subiect. Nu

e lesne de exprimat, şi am fost reţinut de teama ca nu cumva să par ridicol, teamă care a acţionat foarte puternic asupra mea până în ultimul moment, şi care dacă n-ar fi de faţă sora mea m-ar împiedica să fiu absolut sincer chiar şi acum. O admir pe domnişoara Bud, domnule, atât de mult încât n-aş putea suporta să fie privită de sus ori cu indiferenţă; şi chiar dacă n-aş avea pentru tânărul Drood resentimentul unei jigniri personale, tot aş încerca acest resentiment numai din pricina ei.

Domnul Crisparkle, nedumerit din cale-afară, se uita la Helena în căutarea unei confirmări; întâlni în expresia chipului ei confirmare deplină ruga de a primi un sfat bun.

Tânăra persoană despre care vorbeşti, domnule Neville, trebuie, după cum ştii, să se mărite curând – rosti domnul Crisparkle, grav – de aceea admiraţia dumitale, dacă e de natura specială pe care pare să o indici, este cumplit de deplasată. De altminteri, ar fi monstruos din partea dumitale dacă ai vrea să adopţi rolul de apărător al acestei tinere împotriva celui pe care şi l-a ales drept viitor soţ. Şi unde mai pui, nu i-ai văzut decât o singură dată. Tânăra s-a împrietenit cu sora dumitale şi mă mir că Helena, în interesul prietenei ei, n-a încercat să înăbuşe în dumneata această năstruşnicie culpabilă şi nesăbuită.

— A încercat, domnule, dar în zadar. Soţ sau nesoţ, omul acesta e incapabil de sentimentele pe care le nutresc eu faţă de acea făptură tânără şi frumoasă, tratată de el ca o păpuşă. Am mai spus, el e incapabil de asemenea sentimente, aşa cum nici demn de ea nu este. Ascultaţi ce vă spun, ea e

jertfită să-i fie dată lui de soţie. Vă mărturisesc că o iubesc, iar pe el îl desconsider şi-l urăsc!

Rostise aceste cuvinte îmbujorat la faţă, însoţite de gesturi violente, încât sora lui veni lângă el, îl luă de braţ, strigând, dojenitoare:

— Neville! Neville!

Astfel, recăpătându-şi cumpătul, el îşi dădu numaidecât seama că trecuse bariera pe care o ridicase în calea năzuinţei lui pătimaşe; îşi acoperi faţa cu mâinile, nenorocit şi plin de remuşcări.

Domnul Crisparkle, uitându-se la el cu atenţie, şi în acelaşi timp gândindu-se cum să procedeze, făcu vreo câţiva paşi în linişte, apoi zise:

— Domnule Neville!… Domnule Neville! Sunt nespus de mâhnit văzând în dumneata semnele unui caracter tot aşa de ursuz, mânios şi violent ca şi noaptea care ne împresoară. Trăsăturile acestea au un aspect prea grav pentru a-mi lua libertatea de a trata dragostea necugetată pe care ai dezvăluit-o ca pe ceva nedemn de luat în seamă. Eu o iau în seamă cu seriozitate şi îţi vorbesc în consecinţă. Duşmănia dintre dumneata şi tânărul Drood nu trebuie să continue. Eu nu pot îngădui să mai continue, acum când am aflat ce am aflat de la dumneata, iar dumneata trăind sub acoperământul meu. Oricare ar fi presupusele interpretări neîntemeiate atribuite lui, tânărul are un caracter sincer şi bun. De aceea ştiu că mă pot bizui pe aceste calităţi. Acum, te rog, ia seama la ceea ce am să spun. Gândindu-mă bine, şi după relatările sorei dumitale, sunt gata să admit că, în împăcarca cu tânărul Drood ai tot dreptul să ţi se netezească drumul. Îţi promit să fii ajutat, şi mai

mult, că primii paşi îi va face tânărul Drood. Această condiţie odată îndeplinită, îmi vei da cuvântul dumitale de creştin că în ce te priveşte, cearta s-a încheiat pentru totdeauna. Ce va fi în inima dumitale când ai să dai mâna, va şti doar Cel care citeşte în toate inimile. Dar dacă vei porni cu gânduri necinstite, niciodată n-o să-ţi mai meargă bine. Deocamdată atât. Acum să-ţi spun ceva şi despre dragostea dumitale necugetată. După câte am înţeles, taina aceasta mi-ai mărturisit-o mie şi n-o cunoaşte altcineva în afară de sora dumitale şi de dumneata însuţi. E într-adevăr aşa?

Helena răspunse cu o voce scăzută:

— Nu-i cunoscută decât de noi trei, cei care ne aflăm aici.

— Tânăra, prietena dumitale, nu ştie nimic?

— Nu, pe conştiinţa mea!

— Atunci îţi cer, domnule Neville, să-ţi iei un angajament solemn faţă de mine, că această dragoste va rămâne şi mai departe un secret şi că vei căuta pe toate căile (şi asta cât se poate de serios) să ţi-o smulgi din inimă. Nu spun că o să se facă bătând din palme. N-o să-ţi spun că-i vorba de o fantezie vremelnică. N-am să-ţi spun că asemenea capricii apar şi pier, în sufletele unor tineri înfocaţi ca dumneata, ceas de ceas. Te voi lăsa să crezi nestânjenit că asemenea dragoste ca a dumitale se întâlneşte rar sau niciodată, că va dăinui multă vreme în inima dumitale şi că-ţi va fi foarte greu să o înfrânezi. Voi acorda angajamentului pe care ţi-l cer o valoare cu atât mai mare, cu cât va fi luat fără rezerve.

Tânărul încercase să vorbească în două sau trei rânduri, dar nu izbutise.

— Te las cu sora dumitale, pe care ar fi timpul s-o conduci înapoi la pension, rosti domnul Crisparkle. După aceea, la întoarcere, mă găseşti singur în odaia mea.

— Vă rog, nu plecaţi încă, îl imploră Helena. Mai staţi cu noi un minut.

— Nu m-aş fi gândit, zise Neville, trecându-şi mâna peste faţă, să vă mai cer încă un minut, dacă aţi fi fost mai puţin răbdător cu mine, domnule Crisparkle, mai puţin bun şi într-adevăr sincer, dacă mi-aţi fi arătat mai puţin interes. Oh! De-aş fi avut în copilărie un astfel de om care să mă îndrume!

— Urmează-l acum pe cel care te îndrumă, Neville, murmură Helena, urmează-l până la capăt!

Timbrul glasului ei avea ceva care îl opri pe bunul cleric să mai scoată vreo vorbă, altfel s-ar fi împotrivit acestei proslăviri. De aceea, duse un deget la buze şi îşi îndreptă privirile spre Neville.

— Spunând, domnule Crisparkle, că vă dau asigurări solemne în amândouă cazurile, din toată inima, şi că nu ascund niciun gând necinstit, înseamnă să nu spun nimic! exclamă Neville, foarte emoţionat. Vă rog să mă iertaţi că m-am putut lăsa în halul acesta pradă mâniei.

— Nu eu să te iert, nu eu. Ştii cine are cu adevărat puterea să ierte, ca fiind un atribut suprem. Domnişoară Helena, dumneata şi fratele dumitale sunteţi gemeni. Aţi venit pe lume cu aceleaşi porniri, aţi petrecut împreună anii

copilăriei, în aceleaşi împrejurări vitrege. Schimbarea care ai săvârşit-o în dumneata, n-ai putea s-o săvârşeşti şi în el? Vezi ce piedici se află în calea lui. Cine, mai bine decât dumneata, ar putea să-l facă să le treacă?

— Cine mai bine ca dumneavoastră, domnule? răspunse Helena. Ce reprezintă, oare, influenţa ori sărmana mea înţelepciune, comparate cu ale dumneavoastră?

— Dumneata ai înţelepciunea iubirii, îi replică domnul Crisparkle, cea mai înaltă înţelepciune cunoscută vreodată pe pământul acesta, să nu uiţi. Iar înţelepciunea mea – cu cât vorbim mai puţin despre ea, cu atât mai bine. Noapte bună!

Ea luă mâna care i se întinse şi cu un gest de recunoştinţă, de veneraţie aproape, o duse la buze.

— Oo! exclamă clericul, molcom, sunt cu mult prea răsplătit, şi se îndepărtă.

În vreme ce-şi purta paşii spre curtea catedralei, el încercă, mergând pe întuneric, să descopere mijloacele cele mai potrivite pentru a duce la îndeplinire ceea ce făgăduise să facă şi care trebuia, într-un fel sau altul, făcut.

„O să mi se ceară să-i cunun pe Edwin cu domnişoara Bud… îşi spuse el… aş vrea să fi fost cununaţi şi plecaţi! Dar să mă ocup întâi de ceea ce aşteaptă o rezolvare mai grabnică.”

Se gândi în fel şi chip, mai cu seamă dacă se cădea să-i scrie tânărului Drood, ori să stea de vorbă cu Jasper. Conştiinţa că era iubit de tot personalul catedralei îl îndemna către cea de-a doua alternativă; vederea casei luminate unde

locuia Jasper fusese binevenită, căci îl făcu să se hotărască.

„Să bat fierul cât e cald”, îşi mai spuse, „mă duc chiar acum la el”.

Jasper adormise pe o canapea din faţa focului.

După ce urcă cele câteva trepte de la intrare, şi neprimind niciun răspuns la bătăile lui în uşă, domnul Crisparkle apăsă uşor pe clanţă şi intră.

Multă vreme mai apoi n-avea să uite felul cum Jasper sărise ca ars de pe canapea într-o stare de buimăceală, între vis şi veghe, strigând:

— Ce s-a-ntâmplat? Cine-i făptaşul?

— Eu sunt, Jasper, doar eu. Îmi pare rău că te-am deranjat.

Sclipirea clin ochii acestuia se stinse de îndată ce-l recunoscu pe cleric; dădu la o parte un scaun sau două ca să-i facă loc spre cămin unde ardea focul.

— Visam urât de tot, mă bucur că m-am trezit dintr-un somn care după cină stânjeneşte digestia. Ca să nu mai spun că eşti totdeauna binevenit la mine.

— Mulţumesc. Nu prea sunt sigur, rosti domnul Crisparkle, luând loc în fotoliul oferit lui, că subiectul care mă aduce va fi primit de la început deopotrivă de bine ca mine. Eu însă sunt un propovăduitor al păcii şi mă voi ocupa de subiectul meu în interesul păcii. Într-un cuvânt, Jasper, vreau să statornicesc împăciuirea între aceşti doi tineri.

Pe chipul domnului Jasper se întipări o expresie de totală uluire, expresie de-a dreptul uluitoare, despre care domnul Crisparkle nu ştia ce să

gândească.

— Cum? întrebă Jasper, încet, după o clipă de tăcere.

— Pentru acest „cum” am venit la dumneata. Vreau să-ţi cer să-mi faci o mare favoare şi un serviciu: de a interveni pe lângă nepotul dumitale (eu am şi intervenit pe lângă domnul Neville), şi de a-l pune să-ţi scrie un bileţel scurt, în felul lui vioi, unde să spună că e dispus să se împace. Ştiu ce fire de om bun are şi ştiu şi ce influenţă ai dumneata asupra lui. Fără a căuta câtuşi de puţin să-l apăr pe domnul Neville, trebuie să admitem cu toţii că a suferit o cruntă jignire.

Jasper întoarse chipul spre foc, la fel de uluit. Domnul Crisparkle continua să-l privească, descoperind că avea o expresie şi mai uluitoare ca înainte, cu atât mai abitir, cu cât părea să dezvăluie (deşi greu de stabilit) o puternică frământare lăuntrică.

— Ştiu că nu vei lua apărarea domnului Neville… continuă clericul, dar Jasper îl întrerupse.

— Ai şi motive să spui acest lucru. Nu, într-adevăr, nu-i voi lua apărarea.

— Fără îndoială. Recunosc, are o fire deplorabil de violentă pe care sper că noi doi, el şi cu mine, o vom birui. Am obţinut de la el o promisiune solemnă în legătură cu atitudinea pe viitor faţă de nepotul dumitale… numai de-ai avea bunăvoinţa să intervii şi dumneata – sunt sigur că nu şi-ar călca făgăduiala.

— Totdeauna eşti gata să-ţi pui obrazul pentru alţii şi să ai deplină încredere. Eşti totuşi chiar aşa

de sigur că e cazul să-ti pui obrazul pentru el cu atâta încredere?

— Da.

Expresia lui uluită şi uluitoare dispăruse.

— Atunci îmi iei o piatră de pe suflet, mă scapi de o mare teamă… spuse Jasper. Am să fac ce-mi ceri.

Domnul Crisparkle, încântat de succesul rapid şi desăvârşit, îşi exprimă satisfacţia în termenii cei mai frumoşi.

— Am să fac ceea ce-mi ceri, repetă Jasper, pentru mângâierea că voi avea garanţii din partea dumitale împotriva temerilor mele vagi şi neîntemeiate. Te rog să nu râzi de mine… dar, ţii un jurnal?

— Un rând pe zi, nu mai mult.

— Un rând pe zi ar fi îndeajuns pentru o viaţă atât de fără evenimente ca a mea. Să ştii însă, rosti Jasper, luând un caiet din biroul său, că jurnalul meu este, de fapt, şi jurnalul vieţii lui Ned. Însemnarea aceasta are să ţi se pară hazlie. O să ghiceşti când a fost scrisă:

Trecut de miezul nopţii. După cele văzute chiar acum, a pus stăpânire pe mine o frică de moarte, în legătură cu anumite urmări groaznice pe care le-ar avea de suferit copilaşul meu drag, urmări cu care nu mă pot împăca şi nici lupta în vreun fel. Toate eforturile mele sunt zadarnice. Pasiunea demoniacă a acestui Neville Landless, forţa lui la mânie, furia lui sălbatică dezlănţuită spre a-l nimici pe cel împotriva căruia este îndreptată, mă înfioară. Atât de profundă e impresia resimţită, încât de două ori am intrat în odaia scumpului

meu copil ca să fiu sigur că doarme, în tihnă, că nu zace mort într-un lac de sânge.

— Iată ce scriam a doua zi dimineaţa:

Ned s-a sculat şi a plecat. Cu inima uşoară şi fără suspiciuni, ca totdeauna. A râs când l-am pus în gardă, şi mi-a spus că era aricind în stare să se apere împotriva lui Neville Landless. I-am spus că s-ar putea, dar că nu era la fel de rău ca acesta. A continuat să ia totul în glumă, însă eu l-am condus până unde mi-a stat în putinţă şi l-am părăsit cu inima foarte grea. Nu sunt în stare să mă lepăd de negura sumbră a acestor presimţiri rele – dacă se mai pot numi astfel nişte impresii întemeiate pe fapte palpabile.

— Nu e tot, conchise Jasper, răsfoind paginile jurnalului înainte de a-l pune deoparte. În repetate rânduri am căzut în această stare sumbră, după cum se vede şi din alte însemnări. Dar acum am primit asigurări din partea dumitale şi le voi consemna în jurnalul meu ca pe un antidot împotriva gândurilor negre.

— Un asemenea antidot, sper, replică domnul Crisparkle, care să te facă nu după multă vreme să-ţi încredinţezi flăcărilor gândurile negre. Eu aş fi ultimul care să-ţi caute vină astă-seară, mai cu seamă pentru că dumneata ai răspuns dorinţelor mele cu atâta sinceritate. Trebuie să-ţi spun însă, Jasper, că devotamentul faţă de nepotul dumitale te-a făcut să exagerezi lucrurile în această privinţă.

— Îmi eşti martor, spuse Jasper, ridicând din umeri, în ce stare de spirit mă aflam, cinstit vorbind, în seara aceea, înainte să mă fi apucat de

scris şi în ce termeni am exprimat-o. Îţi mai aminteşti că ai avut obiecţiuni în legătură cu un cuvânt folosit în timpul disputei, ca fiind prea tare? Era un cuvânt mai tare decât toate cele de care m-am slujit în jurnal.

— Bine, bine… încearcă antidotul, reluă domnul Crisparkle, şi poate că-ţi va oferi o viziune mai luminoasă, mai plăcută a chestiunii! Să punem capăt discuţiei noastre. Trebuie să-ţi mulţumesc în numele meu, îţi mulţumesc, sincer.

— Vei vedea, spuse Jasper, în timp ce-şi dădeau mâna, că ceea ce doreşti să fac nu va fi făcut pe jumătate. Voi avea grijă ca Ned, dacă va fi să cedeze, s-o facă pe deplin.

Trei zile după această conversaţie, se duse la domnul Crisparkle cu următoarea scrisoare:

Dragă Jack,

Sunt mişcat de relatarea asupra convorbirii cu domnul Crisparkle, faţă de care am toată stima. Mă grăbesc să-ţi spun deschis că în împrejurarea aceea mi-am pierdut capul la fel ca şi domnul Landless; ce-a fost a fost, acum vreau ca totul să fie din nou cum se cuvine.

Ascultă, scumpul şi vechiul meu prieten, invită pe domnul Landless la masă în ajun de Crăciun (într-o zi aşa de mare şi faptele noastre vor fi mari), şi să fim numai noi trei, să ne dăm mâna unii cu alţii şi nici să nu mai pomenim de asta.

Dragul meu Jack,

Cu aceeaşi profundă afecţiune,

EDWIN DROOD.

P.S. *Transmite un călduros salut domnişoarei*

Pussy, la prima lecţie de muzică.

— Aşadar îl aştepţi pe domnul Neville? întrebă domnul Crisparkle.

— Mă bizui că va veni, spuse domnul Jasper.

CAPITOLUL XI

UN PORTRET ŞI UN INEL

Îndărătul celei mai vechi părţi din cartierul londonez Holborn, acolo unde câteva case, cu frontoane semeţe, dăinuind de veacuri mai străjuie, tot căutând, nemângâiate parcă, Old Bourne, locul care de mult nu mai este – se află un colţişor alcătuit din două patrulatere neregulate, numit Staple Inn.

Este unul din acele locuri de refugiu pentru pietoni, care atunci când nimeresc aici, scăpând de vacarmul străzilor, au senzaţia că şi-ar fi pus vată în urechi şi că ar avea tălpi de pluş la încălţăminte.

Este unul din acele locuri unde câteva vrăbiuţe numai funingine, care ciripesc în nişte copaci numai funingine, îşi spun parcă: „Hai să ne zbenguim aici, la ţară”, pentru că o palmă de grădină şi câţiva paşi de prundiş le provoacă acest şoc înviorător slabei lor inteligenţe.

Altminteri, este unul din acele locuri în deplină legalitate; are şi un fel de sală pentru public cu felinar pe acoperiş – dar la ce slujeşte şi din fondurile cui se întreţine, povestitorul acestei istorii nu ştie.

Pe vremea când oraşul Cloisterham era ofensat de apariţia unei căi ferate la orizont, deoarece ameninţa vechile instituţii supuse tuturor schimbărilor – o însuşire a noastră, a britanicilor – (soarta acestor instituţii sacrosante este că în aceeaşi măsură ne jeluiam după ele, tremurăm pentru ele şi ne împăunăm cu ele, orice s-ar întâmpla în restul lumii), în zilele acelea, aşadar, nu se ridicase prin preajmă nicio construcţie arhitectonică de proporţii considerabile, care să-şi arunce umbra pe Staple Inn. Acolo soarele coborând spre asfinţit îşi răspândea razele strălucitoare, iar vântul de sud-vest sufla nestânjenit.

Totuşi, nici vântul, nici soarele nu răzbeau până la Staple Inn în acea după-amiază de decembrie, către ora şase, când totul era cufundat în ceaţă, iar lumânările împrăştiau o lumină nebuloasă, difuză, prin ferestrele de la rândul de case locuite toate, şi mai cu seamă de la un şir de odăi dintr-o casă alcătuind unul din unghiurile micului patrulater, care deasupra portalului neîmbietor

înfăţişa o inscripţie misterioasă:

P
J T
1747.

În acest şir de odăi se afla cineva care niciodată nu şi-a bătut capul din pricina inscripţiei, doar când şi când, aruncând o privire sus, spre ea, căci, cine ştie, ar fi putut să însemne. Poate John Thomas sau Poate Joe Tyler – era domnul Grewgious, care acum stătea la gura focului şi scria.

Cine ar fi fost în stare să spună, uitându-se la domnul Grewgious, dacă omul ăsta a ştiut vreodată ce-i ambiţia sau dezamăgirea în viaţă?

Făcuse studii pentru a deveni avocat, şi până la urmă s-a lăsat şi a ajuns consilier juridic. Dresa acte, încheia contracte, dar el nu prea făcea casă bună cu această profesie încât au trebuit, printr-o înţelegere mutuală, să se separe – dacă se poate vorbi de separare acolo unde niciodată n-a fost o unire.

De fapt, această profesiune n-a vrut să vină la domnul Grewgious. El i-a făcut curte, dar n-a putut-o cuceri, aşa că fiecare a mers pe drumul său însă un vânt neaşteptat i-a adus o anumită afacere de arbitraj. Şi-a câştigat faimă mare prin strădania neobosită depusă în căutarea legalităţii şi aplicarea ei, apoi o sumă retunjoară de galbeni suflaţi de un vânt cu un punct de pornire ceva mai precis, dădu buzna în buzunarul lui.

Astfel, întâmplarea a făcut să ajungă la un

liman. Acum era încasator de chirii şi administratorul a două proprietăţi bogate, împuternicit să se ocupe de afacerile lor de ordin juridic, multe la număr, prin intermediul unor firme de avocaţi de la etajul inferior.

Domnul Grewgious s-a lepădat atunci de orice ambiţie (presupunând că ar fi avut aşa ceva vreodată) şi s-a instalat pentru tot restul vieţii sub viţa de vie şi smochinul uscat ale lui P.J.T., care le-a răsădit în o mie şapte sute patruzeci şi şapte.

O sumedenie de registre de contabilitate, numeroase dosare de corespodenţă, câteva case de fier împodobeau biroul domnului Grewgious. Nu se putea spune cumva că ar fi stat claie peste grămadă, atât de meticulos şi de precis erau rânduite.

Teama că din pricina unei morţi subite ar fi putut lăsa un fapt sau o cifră, întrucâtva incomplete sau neclare, îl vâra pe domnul Grewgious zilnic de viu în mormânt. Desăvârşita punctualitate în funcţia pe care o avea îi intrase acestui om în sânge. Există tot soiul de sânge, un sânge care curge mai iute, altul mai vioi, mai plăcut – dar sânge mai cinstit nici că există.

Nici urmă de lux în biroul lui; până şi elementele de confort se limitau doar la a face încăperea să fie uscată şi călduroasă, având un cămin straşnic, deşi cam vechi.

Ceea ce se putea numi viaţa sa particulară se reducea la căminul, fotoliul şi masa rotundă, demodată, care era adusă pe covorul din mijloc după orele de lucru, dintr-un ungher unde altminteri rămânea întoarsă, ca un scut strălucitor

de acaju, în defensivă parcă, în faţa unui bufet, conţinând de obicei câte ceva de băut.

Încăperea alăturată era a secretarului său.

Dormitorul domnului Grewgious se afla în partea cealaltă a scării comune, iar la piciorul acestei scări comune se găsea cămara, departe de a fi goală.

Trei sute de zile pe an, cel puţin, domnul Grewgious trecea drumul până la birtul de la hotelul „Furnival” ca să mănânce, iar după-masă trecea drumul înapoi pentru a gusta din bucuriile simple ale interiorului său, până ce o nouă zi de muncă îşi revărsa zorile peste casa cu inscripţia P.J.T., o mie şapte sute patruzeci şi şapte.

Aşa cum domnul Grewgious stătea în acea după-amiază şi scria lângă focul său, tot astfel şi secretarul domnului Grewgious stătea şi scria lângă *al său.*

Funcţionarul acesta, un personaj în vârstă de treizeci de ani, palid la faţă, puhav, cu păr negru şi nişte ochi mari, negri, fără pic de strălucire, cu înfăţişare de aluat prea puţin copt, cerând parcă să fie trimis înapoi la brutar, era o fiinţă misterioasă, care poseda nu se ştie ce forţă stranie asupra domnului Grewgious. Ca şi cum ar fi fost adus pe lume, aidoma unui demon de familie, printr-o vrajă supranaturală care însă se spulberase la spartul târgului – el se ţinea scai de domnul Grewgious, cu toate că acesta, ca să-şi apere liniştea, tihna, ar fi dat oricât numai să se descotorosească de el.

Un ins sumbru, cu o chică încâlcită, având în general aerul că ar fi crescut la umbra acelui

arbore sinistru de pe insula Java, care a adăpostit mai multe minciuni decât tot restul regnului vegetal. Totuşi, domnul Grewgious îl trata cu o inexplicabilă consideraţie.

— Ei, Bazzard, spuse domnul Grewgious când intră secretarul, ridicând ochii din hârtiile pe care tocmai le rânduia pentru a doua zi, ce ne-a mai adus vântul în afară de ceaţă?

— Pe domnul Drood, rosti Bazzard.

— Dar ce-i cu el?

— A venit… preciză Bazzard.

— Trebuia să-l pofteşti înăuntru.

— Asta şi fac, adăugă Bazzard.

Într-adevăr, oaspetele apăru în odaie.

— Vai de mine! exclamă domnul Grewgious, uitân- du-se în jur la cele două lumânări din birou. Am crezut că ai trecut pe aici lăsând doar numele şi ai plecat. Ce mai faci, domnule Edwin? Vai de mine, abia mai poţi respira!…

— Ceaţa asta… replică Edwin… mă ustură ochii ca de piperul cel mai iute.

— E chiar aşa de rea ceaţa asta? Te rog, fă-te comod. Din fericire am un foc bun, a avut grijă de mine domnul Bazzard.

— Eu n-am avut, spuse domnul Bazzard din uşă.

— Aa, atunci trebuie că eu am avut grijă de mine fără să-mi fi dat seama, rosti domnul Grewgious. Te rog, aşază-te în jilţul meu. Nu, nu… te rog! Venind de afară pe aşa o vreme, locul *meu* e cel mai nimerit.

Edwin luă loc în fotoliul din colţul căminului; ceaţa adusă cu el, ceaţa lăsată odată cu pardesiul şi fularul, se destrămă repede la focul vioi din

cămin.

— Simt, rosti Edwin, zâmbind, că parcă aş mai rămâne.

— Ia stai, strigă domnul Grewgious, scuză-mă că te-am întrerupt, dar ce-ar fi să mai rămâi. Ceaţa se va ridica într-un ceas-două. Am putea cere să ni se trimită masa de peste drum chiar de la Holborn. Mai bine să serveşti porţia de piper aici decât afară… te rog, rămâi la masă.

— Sunteţi foarte amabil, spuse Edwin, privind în juru-i ispitit parcă de cine ştie ce petrecere cu lăutari.

— Ba de loc, se împotrivi domnul Grewgious, *dumneata* eşti foarte amabil că accepţi să iei o masă frugală cu un holtei bătrân în locuinţa acestuia… Îl voi pofti – adăugă domnul Grewgious coborând glasul, şi clipind din ochi, ca şi cum cine ştie se idee strălucită i-ar fi venit – îl voi pofti şi pe Bazzard. Altfel s-ar supăra. Bazzard!

Bazzard îşi făcu din nou apariţia.

— O să iei masa cu domnul Drood şi cu mine.

— Dacă mi se dă această dispoziţie, fireşte, domnule, mă supun, rosti secretarul, posomorât.

— Ce mai om! strigă domnul Grewgious. Nu ţi se dă dispoziţie, eşti invitat.

— Mulţumesc, domnule, spuse Bazzard. În cazul ăsta, n-am nimic împotrivă.

— E-n ordine. Şi poate n-o să te superi, reluă domnul Grewgious, dacă te duci peste drum la hotelul Furnival ca să ceri să ni se trimită cele necesare pentru a aşterne masa. O să avem un castron cu cea mai fierbinte, mai tare şi mai pipărată supă care se poate procura; pe urmă

mâncarea cea mai gustoasă a zilei, o bucată de carne (să zicem o ciosvârtă de berbec), apoi o gâscă sau un curcan, ori ceva asemănător ce s-ar găsi trecut pe lista de bucate – într-un cuvânt, ce se poate comanda mai bun.

Domnul Grewgious dădu aceste instrucţiuni mărinimoase pe tonul lui obişnuit, ca şi cum ar fi citit un inventar sau ar fi repetat o lecţie, mecanic.

Bazzard, după ce aduse masa rotundă din colţ, ieşi ca să execute dispoziţiile.

— Vezi, am fost cu băgare de seamă, rosti domnul Grewgious, după plecarea secretarului, pe un ton scăzut, când a fost să-l folosesc în chestiuni legate de comisioane, aprovizionare… Treburile astea s-ar putea să nu-i placă.

— S-ar părea că la dumneavoastră, domnule, are multă libertate de acţiune, remarcă Edwin.

— Libertate de acţiune? replică domnul Grewgious. Vai de mine şi de mine! O, bietul băiat, te înşeli complet în privinţa lui. Dacă ar avea libertate de acţiune, nu s-ar afla aici.

„Mă-ntreb, unde ar fi putut să fie!” îşi spuse Edwin, dar numai în gând, pentru că domnul Grewgious veni şi se aşeză în faţa lui, în celălalt colţ al focului, cu spatele rezemat de cămin şi îşi aduna pulpanele redingotei, pregătindu-se să facă o conversaţie agreabilă.

— Îmi închipui, fără a pretinde că aş avea talente de profet, că mi-ai făcut favoarea de a mă vizita ca să mă înştiinţezi de plecarea dumitale într-un anumit loc – unde, aş putea spune, eşti aşteptat – şi ca să te oferi să-mi faci unele mici comisioane pentru fermecătoarea mea pupilă, şi

poate să mă zoreşti puţin în nişte chestiuni de afaceri… Nu-i aşa, domnule Edwin?

— Am venit să vă fac o vizită înainte de plecare, domnule, ca o atenţie.

— Atenţie! exclamă domnul Grewgious. Ah, da, fireşte, nu de nerăbdare?

— De nerăbdare, domnule?

Domnul Grewgious avusese intenţia să fie şiret, fără însă a-şi dezvălui această intenţie, câtuşi de puţin. Se aşează foarte aproape de focul a cărui vioiciune abia o mai putea suporta, de parcă ar fi vrut să ardă, în el însuşi, esenţa acestei şiretenii, aşa precum şi alte stări sufleteşti subtile se pot căli, ajungând metale dure, la văpaia unor flăcări puternice. Şiretenia lui topindu-se, însă, în faţa atitudinii calme a oaspetelui său, rămase doar efectul focului, din pricina căruia începu să se frece de căldură.

— Nu de mult am făcut şi eu o călătorie într-acolo, rosti domnul Grewgious, potrivindu-şi din nou pulpanele redingotei, şi tocmai la acest lucru mă refeream când ţi-am spus adineauri că eşti aşteptat.

— Da, domnule, într-adevăr! Ştiu că Pussy aşteaptă reîntoarcerea mea.

— Vorbeşti despre o pisică?… întrebă domnul Grewgious.

Edwin roşi puţin.

— Eu îi spun Rosei, Pussy, explică el.

— Aa, aşa!… se miră domnul Grewgious, trecându-şi mâna peste creştetul capului. Foarte drăguţ…

Edwin îl privi în faţă, nefiind sigur dacă felul său

de a o numi întâmpina obiecţiuni serioase din partea acestuia. Dar Edwin ar fi aflat poate mai mult dacă se uita la cadranul unui ceasornic.

— Aşa o alint eu, explică din nou.

— Hm! făcu domnul Grewgious, cu un semn din cap, care putea fi luat drept un compromis atât de evident între o încuviinţare vagă şi o neîncuviinţare de formă, încât oaspetele părea foarte descumpănit.

— V-a spus cumva Pî Rosa… începu Edwin, încercând să-şi recapete echilibrul.

— Pî Rosa?… repetă domnul Grewgious.

— Voiam să spun Pussy, şi m-am răzgândit, v-a spus ceva în chestiunea Landless[28]?

— Nu, răspunse domnul Grewgious. E ceva în legătură cu vreo proprietate… o vilă… o fermă?

— E vorba de un frate şi o soră. Sora se află la Casa Maicilor şi a devenit bună prietenă cu Puss…

— Pî Rosa, interveni domnul Grewgious fără măcar să clipească.

— E o fată remarcabil de frumoasă, domnule, şi credeam că v-a fost descrisă sau poate prezentată.

— Nici una nici alta, rosti domnul Grewgious. Dar uite-l pe Bazzard.

Bazzard se întorsese, însoţit de doi chelneri – unul umbla ca melcul, celălalt era iute ca sfârleaza. Tustrei aduseră, intrând, atâta ceaţă înăuntru, încât focul începu iarăşi să duduie. Chelnerul iute ca sfârleaza, care purtase pe umeri toate cele trebuitoare, aşează faţa de masă cu o repeziciune şi o dexteritate uluitoare, în timp ce

[28]28-Landless – fără ţară, fără pământ.

chelnerul care umbla ca melcul – nici măcar nu se ostenise să aducă ceva – îi căuta nod în papură. Apoi, chelnerul iute ca sfârleaza se apucă să facă lună toate paharele aduse de el, iar chelnerul care umbla ca melcul le privea în zare. Pe urmă, chelnerul iute ca sfârleaza zbură peste drum la Holborn, după supă şi se întoarse cât ai clipi, şi iar porni după mâncare şi înapoi din nou, pe urmă iarăşi după ciosvârta de berbec şi friptura de pasăre, şi din nou înapoi; între timp mai făcuse şi alte salturi după o sumedenie de lucruri, pentru că, din când în când, tot descoperea că cel care umbla ca melcul pe toate le uitase. Chelnerul iute ca sfârleaza alerga de nu mai putea, şi, când colo, primea la întoarcere numai bobârnace din partea celui care umbla ca melcul: ba că lăsa să intre prea multă ceaţă, ba că de ce naiba gâfâie aşa.

La sfârşitul cinei, în care timp chelnerul iute ca sfârleaza nici nu putuse să-și tragă bine răsuflarea, chelnerul care umbla ca melcul luă faţa de masă subsuoară, umflându-se în pene, şi după ce se uită pieziş (ca să nu zicem cu parapon) către chelnerul iute ca sfârleaza, care rânduia paharele curate, îndreptă o privire în semn de adio către domnul Grewgious, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Între noi să fie clar, de la bun început, că răsplata mie mi se cuvine, sclavu’ ăsta n-are drept la nimic.” Apoi, împingându-l cât colo, afară din încăpere pe chelnerul iute ca sfârleaza, aflat în faţa lui, ieşi şi el.

Fusese ca o imagine în miniatură meticulos lucrată, reprezentând feţele cele mai simandicoase, pe lorzi şi dregători de tot soiul, pe

cei din guvern… Un tablou micuţ, cât se poate de edificator, demn de a fi expus la Galeria Naţională.

Cauza principală a acestei mese somptuoase fiind ceaţa, tot ceaţa a slujit drept pretext ca să se prelungească. Afară, funcţionarii se auzeau cum strănută, cum tuşesc, cum băteau din picioare pe prundiş. Trebuia să i se poruncească mereu nefericitului aceluia de chelner iute ca sfârleaza, tremurând de frig, să închidă uşa până s-o deschidă, şi ar fi bine să se menţioneze, în paranteză, că picioarele acestui tânăr, aplicate în uşă, dădeau dovadă de cel mai delicat simţ tactil, pentru că ele îl precedau pe el şi tava cu câteva secunde, de fiecare dată (oarecum la fel cum undiţa pescarul), zăbovind totdeauna până ce el dispărea cu tava, aidoma picioarelor lui Macbeth, care l-au purtat în silă, ieşind din scenă să se ducă să-l ucidă pe Duncan.

Amfitrionul coborî scara, în cămară, de unde aduse sticle pline cu vinuri de culoare rubinie, galbene ca paiul sau aurii, făcute din struguri care se copseseră în ţări fără ceaţă, cu mult în urmă, şi de atunci zăcuseră la umbră într-un somn adânc. Spumegând şi bolborosind, după o hibernare atât de îndelungă, ele se împingeau în dop ca să ajute tirbuşonul (aşa cum puşcăriaşii îi ajută pe răzvrătiţi să abată porţile), şi izbucneau afară revărsându-se cu vioiciune.

Dacă P.J.T., în o mie şapte sute patru zeci şi şapte, sau în oricare alt an al existenţei sale, a băut asemenea vinuri, atunci Poate Jubilase în Taină.

Aparent, domnul Grewgious nu dădea semne că

ar fi suferit înrâurirea ameţitoare a acestor vinuri aprige. Ai fi zis că în loc să le bea le turna pe el, peste trupul lui uscat de tot, ca tutunul de prizat, risipindu-le, fără să-i aducă vreo umbră sau rază de lumină care să licărească pe chipul lui. Nici în gesturi nu era influenţat. Dar în felul său insensibil de a fi, totuşi nu-l pierduse din ochi pe Edwin, şi când la sfârşitul mesei îl aduse pe Edwin din nou să-şi reia locul în jilţul de lângă foc, iar acesta se cufundă cu voluptate, nu fără oarecare împotrivire, domnul Grewgious, după ce îşi întoarse şi el jilţul cu faţa la foc şi se netezi pe cap şi pe obraz, se uita, pare-se, la oaspetele său printre degetele cu care se netezise.

— Bazzard! strigă domnul Grewgious, întorcându-se deodată către acesta.

— Vă ascult, domnule, rosti Bazzard, care cel mai adesea îşi văzuse de înfulecat şi băut cu străşnicie, însă pe tăcute.

— Beau în sănătatea dumitale, Bazzard… domnule Edwin, pentru reuşita domnului Bazzard!

— Pentru reuşita domnului Bazzard? repetă Edwin, fără să arate pic de entuziasm, şi adăugând în sinea lui „Pentru ce reuşită, oare?”

— Şi poate… continuă domnul Grewgious… n-am libertatea să fiu explicit… poate!… elementele mele de conversaţie sunt atât de limitate încât ştiu că nu prea mă descurc bine… poate!… e nevoie de imaginaţie, iar eu n-am strop de imaginaţie… poate!… ghimpele neliniştii este ceea ce se potriveşte mai bine cu ideea pe care vreau s-o exprim… poate în cele din urmă să izbutească.

Domnul Bazzard, privind focul cu un surâs

posac, îşi vârî o mână în chica lui încâlcită – ca şi cum ghimpele neliniştii acolo s-ar fi cuibărit – apoi în jiletcă şi în buzunar, ca şi cum acolo s-ar fi cuibărit. Edwin urmărea atent din ochi toate aceste mişcări, de parcă tânărul s-ar fi aşteptat să vadă ghimpele apărând; nu apăru totuşi şi domnul Bazzard spuse doar:

— Sunt numai ochi şi urechi, domnule… vă mulţumesc.

— Acum aş vrea… adăugă domnul Grewgious, făcând cu o mână să zuruie paharul pe masă, şi aplecându-se într-o parte, cu cealaltă mână streaşină la gură şi-i şopti… să beau pentru pupila mea. Dar am început cu Bazzard, altminteri poate nu i-ar fi fost pe plac.

Aceste cuvinte fuseseră însoţite de un semn misterios din ochi, sau de ceva care păruse a fi un semn din ochi dacă pleoapele domnului Grewgious s-ar fi putut mişca destul de iute. Edwin făcu şi el cu ochiul, fără să ştie câtuşi de puţin de ce.

— Şi acum, rosti domnul Grewgious, închin un pahar pentru frumoasa şi fermecătoarea domnişoară Rosa. Bazzard, pentru frumoasa şi fermecătoarea domnişoară Rosa!

— Vă ascult, domnule, rosti Bazzard. Mă asociez.

— La fel şi eu! exclamă Edwin.

— Dumnezeu să vă aibă în paza lui – strigă domnul Grewgious, rupând tăcerea searbădă care, firește, urmă după acest toast – dar de ce *trebuie* să facem pauzele astea când am îndeplinit un mic obicei social, care nu-i de natură să stârnească reflecţii despre noi înşine sau să ne aducă la

deznădejde… mai ştii?… Eu sunt, de fapt, un om dintr-o bucată şi totuşi îmi imaginez (dacă pot folosi acest cuvânt, eu, fără un dram de imaginaţie) că astă-seară aş fi în stare să descriu sugestiv starea de spirit a unui îndrăgostit sadea.

— Vă ascult, domnule, spuse Bazzard, făceţi-ne acest portret.

— Domnul Edwin va interveni cu rectificarea greşelilor, reluă domnul Grewgious, şi va însufleţi tabloul meu cu câteva trăsături din viaţa reală. Aş putea spune de pe acum că în multe detalii e greşit şi mai are nevoie berechet de unele trăsături de penel ca să capete viaţă, pentru că eu m-am născut uscat ca o surcică şi nu cunosc nici simpatia duioasă, şi nici experienţele duioase ale iubirii. Ei bine! Îndrăznesc să cred că un îndrăgostit adevărat este pătruns până în măduva oaselor de fiinţa spre care se îndreaptă afecţiunea sa; îndrăznesc să mai cred că îi este preţios şi numele ei drag şi că nu-l poate auzi sau repeta fără emoţie. Dacă îndrăgostitul are o denumire specială, plină de drăgălăşenie, rezervată ei, şi nu s-o audă te miri cine. Un nume pe care el are prilejul să-l folosească atunci când e numai în plăcuta ei prezenţă, ar fi o dovadă de libertate deşănţată, de răceală. De insensibilitate, aproape o lipsă de bun-simţ dacă s-ar făli cu el oriunde.

Era ceva minunat să-l vezi pe domnul Grewgious stând ţeapăn, drept ca lumânarea, pe scaun, cu mâinile pe genunchi, cum îşi depăna discursul întrerupându-se tot timpul, ca un pui de bogdaproste cu o foarte bună memorie care înşiră un pomelnic de rugăciuni. Domnul Grewgious nu

trăda niciun pic de emoţie, stârnită cumva de cuvintele rostite, doar poate ici şi colo un soi de fornăit, care se auzea venind dinspre vârful nasului.

— Tabloul meu, reluă domnul Grewgious, încearcă să reprezinte (corectat de dumneata, domnule Edwin) adevăratul îndrăgostit, nerăbdător ca totdeauna să fie în prezenţa, ori măcar în preajma fiinţei iubite – şi care prea puţin se sinchiseşte de propria lui persoană când se află într-o altă companie – mereu în căutarea ei. Dacă aş spune că o caută precum pasărea cuibul, mi-aş bate joc de mine, pentru că atunci aş da impresia că vreau să fac poezie, şi eu am fost totdeauna atât de departe de poezie, încât niciodată, după cum ştiu, n-am ajuns nici măcar la zece mii de mile de ea. Şi unde mai pui, sunt absolut ignorant în ce priveşte tabieturile păsărilor, în afara vrăbiilor din Staple Inn, ce-şi fac cuiburile pe sub cornişe şi streşini, prin hogeacuri, care n-au fost construite anume pentru ele de mâna binefăcătoare a Naturii. Vă rog, de aceea, să consideraţi ca abandonată ideea despre cuibul păsărelelor. Tabloul meu însă îl reprezintă pe adevăratul îndrăgostit care nu are o existenţă separabilă de cea a iubitei lui şi care duce o viaţă dublă şi în acelaşi timp împărţită. Dacă nu exprim limpede ceea ce vreau să spun, asta e din pricină că, neavând talent la conversaţie, nu pot exprima ce am în minte, sau, neavând nicio idee, habar n-am eu însumi ce nu izbutesc să exprim. Ori, acest lucru, îmi place să cred, nu e cazul cu mine.

Edwin făcuse feţe-feţe când anumite puncte ale

portretului ieşeau la lumină. Acum stătea şi privea focul, muşcându-şi buzele.

— Cugetările unui om dintr-o bucată, reluă domnul Grewgious, aflat în acelaşi loc şi vorbind exact pe acelaşi ton ca mai înainte, s-ar putea să fie greşite când e vorba de un subiect atât de nebulos. Dar îmi închipui (subiect supus din nou rectificărilor domnului Edwin) că nu poate exista nici răceală, nici plictis, nici îndoieli, nici indiferenţă, nici jumătăţi de măsură, în sufletul unui adevărat îndrăgostit. Spune-mi, te rog, am izbutit să conturez cât de cât acest tablou?

La fel de pripit în încheiere precum fusese în introducere, dar şi în expunerea ideilor sale, el abătu această întrebare asupra lui Edwin, oprindu-se brusc tocmai când ai fi crezut că se află în toiul peroraţiei sale.

— Aş spune, domnule, se bâlbâi Edwin, pentru că mie mi-aţi adresat întrebarea…

— Da, încuviinţă domnul Grewgious, mă adresez dumitale, ca unei autorităţi în materie.

— Aş spune atunci, domnule, reluă Edwin, încurcat, că tabloul descris de dumneavoastră este exact, în linii mari, dar aş mai adăuga ceva poate, şi anume că aţi fost puţin cam aspru cu bietul îndrăgostit.

— Se prea poate, recunoscu domnul Grewgious, se prea poate. Eu sunt un om aspru, în fond.

— S-ar putea să nu dezvăluie, rosti Edwin, tot ce simte; ori s-ar putea să nu…

Aici se opri îndelung; nu găsea sfârşitul frazei. Domnul Grewgious îi spori înmiit această dificultate, intervenind pe nepusă masă prin:

— Nu, bineînţeles, s-ar *putea* să nu!

După aceea, tăcură cu toţii, tăcerea domnului Bazzard fiind pricinuită de un pui de somn.

— Responsabilitatea lui este totuşi foarte mare, reluă domnul Grewgious, într-un târziu, cu ochii ţintă la foc.

Edwin încuviinţă din cap, şi *el* cu ochii ţintă la foc.

— Dar să fie sigur, zise domnul Grewgious, că nu se poate cu nimeni juca, nici cu sine, nici cu alţii.

Edwin îşi muşcă din nou buzele şi privi mai departe focul.

— El nu trebuie să facă o jucărie dintr-o comoară. Vai lui, dacă face! Să bage bine de seamă, rosti domnul Grewgious.

Deşi debitase toate acestea în fraze scurte (foarte asemănătoare cu puiul de bogdaproste la care nu de mult s-a făcut aluzie, care ar fi repetat câteva versuri din „Cartea proverbelor”), era o notă de reverie – pentru un om atât de prozaic – în modul în care clătină arătătorul spre cărbunii aprinşi din vatră; apoi din nou se cufundă în tăcere.

Dar nu pentru multă vreme. Stând pe scaun, drept şi rigid, deodată se lovi cu palma pe genunchi. Părea imaginea cioplită în lemn a vreunui idol chinezesc, ciudat ivită, într-o stare de halucinaţie.

— Trebuie să terminăm sticla asta, domnule Edwin, spuse. Dă-mi voie să te servesc. Am să-i torn şi lui Bazzard, deşi *a adormit.* Altfel, s-ar putea să nu-i fie pe plac.

Îi servi pe amândoi, apoi îşi turnă şi lui, goli paharul şi îl puse cu gura în jos pe masă, ca şi cum ar fi prins o muscă sub el.

— Şi acum, domnule Edwin, reluă el, ştergându-se la gură şi pe mâini cu batista, să ne ocupăm puţin de afaceri. Ai primit de la mine mai deunăzi o copie după testamentul lăsat de tatăl domnişoarei Rosa. Ştiai dinainte ce conţine, dar ai primit copia expediată de mine, după cum se obişnuieşte în afaceri. Ar fi trebuit să o trimit domnului Jasper, însă a fost dorinţa domnişoarei Rosa să ajungă direct la dumneata, cu precădere. Ai primit-o?

— Da, domnule, şi încă în condiţii bune.

— Ar fi trebuit să confirmi primirea, îl dojeni domnul Grewgious, afacerile sunt afaceri oriunde pe lume. Totuşi dumneata n-ai făcut-o.

— Voiam să vă înştiinţez, domnule, chiar când am venit astă-seară.

— Asta nu-i un mod de confirmare în afaceri, îi întoarse vorba domnul Grewgious, dar să nu mai stăruim… Ei bine, în acest document ai remarcat câteva cuvinte care făceau o aluzie binevoitoare la faptul că mi s-a încredinţat, verbal, o misiune de care trebuie să mă achit atunci când socotesc eu că ar fi cel mai nimerit moment.

— Da, domnule.

— Domnule Edwin, când priveam focul mi-a venit în minte că acum ar fi cel mai bine să duc la îndeplinire această misiune. Fă-mi acest hatâr de a fi atent un minut.

Scoase din buzunar un mănunchi de chei, alese la licărul luminării cheia de care avea nevoie, şi

apoi, cu o lumânare în mână, se apropie de un birou sau scrin, îl descuie, apăsă pe arcul unui sertăraş secret şi luă de acolo o cutiuţă obişnuită, făcută pentru un singur inel. Reveni cu cutiuţa în mână, la scaunul său. Când o întinse tânărului să o vadă, îi tremura mâna.

— Domnule Edwin, trandafiraşul acesta alcătuit din diamante şi rubine, montate delicat în aur, a aparţinut mamei domnişoarei Rosa. A fost tras din mâna moartei, în prezenţa mea, cu atâta jale, încât sper să nu-mi fie dat să mai văd cândva o asemenea scenă. Eu sunt un om aspru, dar nu îndeajuns de aspru ca să asist la aşa ceva. Priveşte ce puternic sclipesc aceste pietre! (deschizând cutiuţa). Şi totuşi ochii încă mai scânteietori care le-au privit de atâtea ori cu o inimă fericită şi plină de mândrie – s-au prefăcut în ţărână… ţărână din ţărână… de câţiva ani! Dacă aş avea oarecare imaginaţie (e inutil să mai spun că nu am), mi-aş putea închipui că frumuseţea durabilă a acestei bijuterii are ceva crud într-însa.

Spunând acestea, închise din nou cutiuţa.

— Acest inel fusese un cadou făcut de către soţul tinerei doamne care s-a înecat la începutul frumoasei şi fericitei ei vieţi. I-a fost dăruit în ziua în care şi-au jurat credinţă unul altuia. El însuşi i l-a scos din mâna neînsufleţită şi tot el, când a simţit apropierea morţii, mi l-a aşezat într-a mea. Mi-a fost încredinţat cu condiţia ca atunci când dumneata şi domnişoara Rosa Bud veţi fi devenit maturi, iar proiectul vostru de logodnă să fi înaintat ajungând la înfăptuire, să ţi-l dau ca să i-l pui în deget. În cazul în care rezultatele n-ar fi

cele dorite, bijuteria rămâne în posesia mea.

Chipul tânărului dezvăluia oarecare tulburare, iar mâna îi era şovăielnică în clipa în care domnul Grewgious, privindu-l ţintă, îi dădu inelul.

— Faptul de a i-l pune în deget, reluă domnul Grewgious, va constitui simbolul solemn al fidelităţii dumitale riguroase faţă de fiinţa vie, dar şi faţă de memoria celei care a murit. Te vei duce la logodnica dumitale pentru a face ultimele pregătiri irevocabile în vederea căsătoriei voastre. Ia acest inel cu dumneata.

Tânărul luă cutiuţa şi o puse în buzunarul de la piept.

— Dacă se întâmplă ceva nelalocul său între voi, ceva oricât de mărunt, dacă ai cumva, în taină, cât de cât conştiinţa că te hotărăşti să faci acest pas nu pentru un motiv mai temeinic decât acela că te-ai obişnuit de multă vreme cu gândul că trebuie făcut, atunci… te conjur, din nou, în numele celei care trăieşte şi a dispărutei, să-mi restitui inelul.

Tocmai atunci Bazzard se trezi de zgomotul produs chiar de sforăitul lui. Cum se întâmplă adesea în asemenea cazuri, începu să privească în gol de parcă-l lovise damblaua, înfruntând golul ca nu cumva să-l învinuie că ar fi dormit.

— Bazzard! spuse domnul Grewgious, pe un ton mai aspru ca oricând.

— Vă ascult, domnule, glăsui Bazzard, tot timpul v-am ascultat.

— Pentru îndeplinirea unei datorii încredinţate mie, am înmânat domnului Edwin Drood un inel cu diamante şi rubine. Îl vezi?

Edwin scoase cutiuţa din buzunar şi o deschise.

Bazzard se uită la inel.

— Foarte bine, domnule, răspunse Bazzard, sunt martor pentru această tranzacţie.

Vădit nerăbdător să plece şi să fie singur, Edwin Drood îşi luă numaidecât pardesiul, murmurând ceva despre oră şi întâlnire. Ceaţa nu se ridicase, a fost încunoştiinţat (de către chelnerul iute ca sfârleaza, care aterizase dintr-un zbor interesat privind cafeaua), dar Edwin se avântă totuşi, ieşind. Domnul Bazzard îl urmă.

Rămas singur, domnul Grewgious începu să se plimbe de colo-colo, agale şi în tăcere, vreme de un ceas şi mai bine. Era neliniştit şi abătut.

„Sper că am procedat bine", îşi spuse. „A fost necesar să-l chem. Mi-a venit greu să mă despart de inel, dar mai curând sau mai târziu tot trebuia să renunţ la el."

Împinse sertarul gol, cu un oftat, apoi încuie scrinul şi se întoarse la căminul singuratic.

„Inelul ei"… continuă. „Are să se mai întoarcă oare la mine? Ce legat mă simt de inel în seara asta, curios… Dar e explicabil. L-am avut atâta vreme la mine… Ce mult îl preţuiam!… Mă întreb…"

Era pe cât de meditativ pe atât de neliniştit, pentru că deşi căuta din răsputeri să se stăpânească, plimbându-se de zor, continuă să-şi depene nedumerirea când din nou se aşează.

„… Mă întreb (pentru a zecea mia oară şi ce slab şi neghiob sunt, ce sens mai are acum!), oare mi-o fi încredinţat fiica orfană pentru că ştia… Doamne Dumnezeule, ce bine a început să semene cu maică-sa! Mă întreb, oare o fi ajuns vreodată să

aibă bănuieli că altul ar fi putut s-o adore, de la distanţă, fără nicio nădejde, în tăcere, când a apărut şi i-a câştigat afecţiunea… Mă întreb, oare i-o fi trecut cândva prin minte cine putea să fie acel nefericit!?… Mă întreb dacă o să pot dormi la noapte! În tot cazul o să mă izolez de lume între cearceafuri, şi o să încerc.”

Domnul Grewgious străbătu casa scării pentru a ajunge la odaia sa de dormit, rece şi cufundată în ceaţă; se pregăti repede să intre în pat. Zărindu-şi chipul într-o oglindă aburită, apropie o clipă lumânarea.

„Grozavă mutră mai ai, ca să poţi face pe cineva să se gândească la *tine*!” exclamă. „Halal, n-am ce zice. Hai, du-te la culcare, biet om, şi isprăveşte de-a mai bâigui.”

După care, stinse lumânarea, îşi potrivi cearceafurile în jurul său, şi, cu un alt oftat, se izolă de lume.

Există totuşi anumite colţişoare romantice, neexplorate, chiar şi în oamenii la care te-ai aştepta cel mai puţin; până şi bătrânul acela uscat ca iasca şi „dintr-o bucată”, P.J.T., Poate Jelise Totaşa, odinioară, pe la o mie şapte sute patruzeci şi şapte.

CAPITOLUL XII

O NOAPTE CU DURDLESS

Când, pe înserat, domnul Sapsea n-avea ceva mai bun de făcut şi socotind că aprofundarea în propriile sale cugetări devenise întrucâtva monotonă, în ciuda amploarei subiectului, adesea lua aer în curtea catedralei şi prin împrejurimi. Îi plăcea să treacă prin cimitir umflându-se în pene ca un proprietar, dând ghes în sufletul său simţământului de latifundiar binevoitor, care se poartă cumsecade cu merituoasa lui chiriaşă, doamna Sapsea, şi căreia i-a închinat, în mod public, prinos pentru virtuţile ei. Îi plăcea să vadă unul sau două chipuri rătăcite de oameni, uitându-se prin grilaj, poate citindu-i epitaful. Dacă se întâmpla să întâlnească vreun străin ieşind din cimitir cu un pas grăbit, el rămânea convins moralmente că străinul acesta se retrăgea

„roşind”, aşa cum îl îndemna monumentul.

Importanţa domnului Sapsea a sporit pentru că ajunsese primar în Cloisterham. Fără primari, şi încă mulţi la număr, nu mai încape tăgadă că întreg edificiul social – domnul Sapsea crede cu tărie că el a inventat această imagine sugestivă – s-ar nărui la pământ. Primarii au fost înnobilaţi pentru discursurile lor de la înălţimea „tribunei” – de unde dezlănţuiau un bombardament neînfricat asupra gramaticii engleze. Domnul Sapsea putea să se „urce” la tribună spre a ţine un discurs. „Urcă-te, domnule Sapsea”. Faci parte din sarea pământului!

Domnul Sapsea cultivase cunoştinţa cu domnul Jasper de la prima lor întâlnire când se delectaseră împreună cu vinul de porto, epitaful, cu jocul de table, cu carnea de vacă şi salata. Domnul Sapsea fusese primit la locuinţa domnului Jasper cu o ospitalitate asemănătoare. Cu acel prilej domnul Jasper s-a aşezat la pian şi i-a cântat, gâdilându-i urechile – la figurat – suficient de îndelung, ca să-i ofere o suprafaţă considerabilă de gâdilat.

Domnului Sapsea îi plăcea la acest tânăr faptul de a fi totdeauna gata să profite de înţelepciunea celor mai vârstnici şi că avea, domnule, un fond bun. Ca dovadă, el îi cântă în seara aceea domnului Sapsea nu cine ştie ce melodie profană, gustată de duşmanii noştri naţionali, ci cântecul autentic al lui George al III-lea, îndemnându-l pe acest rege (de către „vitejii mei băieţi”) să facă praf şi pulbere toate celelalte insule în afară de insulele britanice, toate continentele, peninsulele,

istmurile şi alte forme geografice terestre, precum şi să şteargă toate mările de pe suprafaţa pământului. Pe scurt, cântecul stabilea destul de limpede că Providenţa a săvârşit o greşeală boacănă, creând o naţiune aşa restrânsă de inimi de stejar, şi un furnicar întreg de alte popoare neînsemnate.

În seara aceea umedă domnul Sapsea se plimba agale, cu mâinile la spate, prin preajma cimitirului, în căutarea unui străin care să se retragă, roşind. În schimb, când dădu într-o altă alee, se trezi în prezenţa plăcută a decanului, care sta de vorbă cu paracliserul şi cu domnul Jasper. Domnul Sapsea făcu o plecăciune şi deodată luă un aer mult mai ecleziastic decât cine ştie care arhiepiscop de la York sau Canterbury.

— Dumneata ai desigur intenţia să scrii o carte despre noi, domnule Jasper, rosti decanul. Să scrii o carte despre noi, foarte bine! Noi existăm din timpuri străvechi şi se cuvine să inspirăm o carte bună. Nu suntem prea înzestraţi în posesiuni, aşa cum suntem în privinţa vârstei. Poate că vei menţiona *acest* lucru în cartea dumitale, printre altele, atrăgând atenţia asupra neajunsurilor noastre.

Pe domnul Tope, un sclav al datoriei, părea să-l intereseze în mod deosebit această convorbire.

— De fapt, n-am nicio intenţie, domnule, răspunse Jasper, de a mă face scriitor sau arheolog. A fost doar aşa, o fantezie de-a mea. Chiar şi pentru această fantezie a mea, domnul Sapsea este mai potrivit decât mine.

— Cum aşa, domnule primar? întrebă decanul,

dând din cap în semn de recunoaştere, la ivirea acestuia. Cum aşa, domnule primar?

— Nu-mi dau seama, răspunse domnul Sapsea, uitându-se în jurul său ca să se dumirească, nu-mi dau seama la ce îmi face onoarea să se refere preasfinţia voastră.

Începu iute apoi să se cerceteze cu de-amănuntul.

— Durdles! exclamă domnul Tope.

— Da! Durdles, Durdles! repetă decanul.

— Adevărat este, domnule, explică Jasper, curiozitatea în privinţa acestui om mi-a fost de fapt stârnită de domnul Sapsea. Cunoştinţele domnului Sapsea asupra speţei umane şi puterea sa de a dezvălui tot ce este tăinuit sau straniu în jurul său, m-au îndemnat, îndeosebi, să mă ocup mai serios de acest personaj, care mi-a tot ieşit în cale. Să nu vă fi mirat, domnule decan, dacă-l vedeaţi pe domnul Sapsea tratând în salonul dumisale, cu el, aşa cum l-am văzut eu.

— Oh! exclamă domnul Sapsea, prinzând din zbor, cu nespusă complezenţă şi emfază, mingea aruncată lui. Da, da. Preasfinţia voastră la acest lucru se referă? Da, s-a întâmplat să fie în acelaşi timp la mine Durdles şi domnul Jasper. Eu îl socotesc pe Durdles un caracter.

— Un caracter, domnule Sapsea, pe care din câteva investigaţii iscusite l-ai şi pătruns până în adâncul sufletului, spuse Jasper.

— Nu, nu chiar aşa, replică voluminosul licitator. S-ar putea să am oarecare influenţă asupra lui, să zicem, şi oarecare intuiţie asupra firii lui, poate. Preasfinţia voastră va avea bunăvoinţa să ţină

seamă de faptul că am văzut lumea.

Spunând acestea, domnul Sapsea se dădu puţin în dosul decanului ca să-şi inspecteze nasturii de la haină.

— Ei bine! rosti decanul, rotindu-şi privirile ca să-şi dea seama ce se întâmplase cu imitatorul său – sper, domnule primar, că vei binevoi să te slujeşti de studiul şi cunoştinţele dumitale asupra lui Durdles, pentru scopul lăudabil de a-l îndemna să nu-i rupă gâtul valorosului şi reputatului nostru maestru de cor. Ar fi mare păcat; capul şi vocea domnului Jasper ne sunt prea preţioase.

Domnul Tope se arătă din nou foarte interesat şi se porni pe un hohot de râs cu lacrimi, dar plin de respect, râs pe care îl reduse la proporţiile unui murmur cuviincios. El părea să dea de înţeles că nu există om pe lume, care să nu fi fost bucuros şi onorat de a-şi rupe gâtul, în schimbul unui astfel de compliment, înflorit pe asemenea buze.

— Voi lua pe seama mea, domnule, zise domnul Sapsea cu trufie, răspunderea pentru beregata domnului Jasper; am să-i spun lui Durdles să aibă grijă de ea. Are să ţină socoteală de ceea ce-i spun eu. Dar de unde până unde, domnul Jasper se află în primejdie, în momentul de faţă? întrebă, privind în juru-i cu un aer protector, plin de măreţie.

— Numai pentru că am făcut cu Durdles o expediţie sub clar de lună, printre morminte şi cavouri, printre turnuri şi ruine, interveni Jasper. Vă amintiţi, cum spuneaţi, când am fost atunci împreună, că asemenea plimbare era demnă de un amator ca mine de locuri pitoreşti?

— *Îmi* amintesc! răspunse licitatorul.

Acest idiot solemn credea că îşi aminteşte într-adevăr.

— Profitând de sfatul dumneavoastră, continuă Jasper, am mai făcut şi alte escapade, în timpul zilei, cu bătrânul ăsta nemaipomenit şi am pus la cale să facem astă-noapte, pe lună, o explorare mai amănunţită.

— Uite-l că a venit, rosti decanul.

Durdles, gârbovit, cu pălăria trasă pe ochi, ţinând în mână trăistuţa de merinde, venea întins spre ei. Ajungând în dreptul lor, şi zărindu-l pe decan, îşi ia pălăria de pe cap, şi, cu ea subsuoară, dă să plece mai departe, când domnul Sapsea îl opreşte.

— Vezi să ai grijă de prietenul meu, îl apostrofă domnul Sapsea.

— Da' ce-a murit vreun pretin de-a'mneatale? întrebă Durdles. Nu s-a primit nicio comandă pentru vrun pretin de-a 'mneatale.

— Vorbesc de prietenul meu care trăieşte şi care se află aici de faţă.

— Aa, el?! exclamă Durdles. Poate să aibă grijă de el şi singur, dom' Jarsper ăsta.

— Dar să ai şi dumneata grijă de el, repetă Sapsea.

La auzul acestor cuvinte (rostite pe un ton poruncitor), Durdles îl măsură din cap până-n picioare, morocănos.

— Cu toată supunerea ce-o am faţă de sfinţia sa, n-ar strica să-ţi vezi de treburile 'mneatale, dom' Sapsea, şi Durdles o să-şi vadă de-ale lui.

— Te mânii degeaba, spuse domnul Sapsea, făcând cu ochiul spre ceilalţi ca să le atragă

atenţia cum îl va lua cu binişorul. Prietenul meu face parte din treburile mele, iar domnul Jasper mi-e prieten. Şi dumneata mi-eşti prieten.

— Nu te lăsa dus de obiceiul ăsta prost de-a te umfla în pene, se răsti Durdles, dând din cap cu severitate, ca să-l prevină. O să te dea de râpă!

— Te mânii degeaba, spuse din nou domnul Sapsea, roşind, dar făcând iarăşi cu ochiul celorlalţi.

— Am şi de ce, îi întoarse vorba Durdles, mie nu-mi place când omu' se-ntrece cu gluma.

Domnul Sapsea făcu pentru a treia oară cu ochiul către ceilalţi, vrând parcă să spună: „sunteţi, cred, de acord cu mine că *l-am* pus la punct" – şi plecă pentru a curma discuţia.

Atunci Durdles dădu bună seara decanului şi punându-şi pălăria pe cap adăugă:

— Dacă ai nevoie de mine, mă găseşti acasă, dom' Jarsper, după cum ne-am înţeles… Acum mă duc şi eu acasă să mă mai curăţ.

Şi îndată se şi făcu nevăzut. Plecatul lui acasă să se mai cureţe era unul din compromisurile inexplicabile ale acestui om faţă de adevărul de netăgăduit al faptelor; persoana lui, pălăria, încălţările şi îmbrăcămintea nu arătau niciun semn că ar fi fost curăţate cândva – ele erau totdeauna acoperite cu un strat uniform de praf şi ipsos.

Lampagiul începuse să presare, ici-colo, în curtea liniştită a catedralei picuri de lumină; el urca şi cobora cu iuţeală pe scăriţa purtată în acest scop. Lumina străpungea umbrele acestea sacre care învăluiau oraşul Cloisterham de

veacuri, umbrele sub care se ridicaseră generaţii întregi, şi a căror înlăturare ar fi îngrozit întregul orăşel.

Plecară cu toţii spre casă, unde pe decan îl aştepta cina, pe domnul Tope ceaiul, iar pe domnul Jasper pianul.

Acolo, fără altă lumină decât aceea a focului, Jasper se aşeză şi începu să cânte muzică bisericească, încetişor, cu frumoasa lui voce, timp de două-trei ceasuri, adică până după ce se înnoptă de-a binelea şi luna se înălţă pe cer.

Închise apoi pianul lui fără să facă zgomot şi tot fără zgomot îşi schimbă haina, puse pe el o scurtă groasă, şi vârî un clondir pântecos, cu îmbrăcăminte de răchită, în buzunarul cel mare şi după ce luă pe cap o pălărie cu calotă joasă şi gardini răsfrânte, ieşi fără zgomot din casă.

Oare de ce s-o fi mişcând aparent atât de grijuliu în noaptea asta? N-avea niciun motiv. Să fi avut el oare vreun motiv personal, ascuns, pe care nu-l putea da în vileag?

Ajungând la casa neisprăvită a lui Durdles, sau mai bine zis la gaura făcută de el în zidul oraşului şi văzând lumină înăuntru, Jasper îşi croi anevoie drum în curte, printre pietre funerare, monumente şi bucăţi de marmură, ici-colo luminate pieziş de luna care se ridica pe cer. Cei doi muncitori zilieri îşi lăsaseră amândouă ferăstraiele înfipte în blocurile lor de piatră; doi muncitori zilieri strigoi, scăpaţi din dansul Morţii, poate că rânjeau acum la adăpostul bârlogului lor, gata să taie şi să cioplească pietrele tombale pentru primii doi oameni din Cloisterham sorociţi să moară.

Se prea poate ca cei doi să se gândească puţin la aşa ceva acum, fiind vii, şi, cine ştie, ducând o viaţă voioasă. Ciudat, să faci presupuneri, despre cei doi… ori, măcar, despre unul din doi!

— Ei! Durdles!… strigă Jasper.

Lumina se puse în mişcare şi Durdles apăru cu ea în uşă. S-ar fi zis că „se curăţise” cu ajutorul unei garafe, a unui vas şi a unei stacane, pentru că alte ustensile de curăţat nu se vedeau în odaia pustie, din cărămidă, cu căpriorii şi tavanul netencuiţi, unde oaspetele fusese poftit să intre.

— Eşti gata?

— Sunt gata, dom’ Jarsper. Să iasă moşnegii dacă le dă mâna când om umbla prin mormintele lor. Eu unu’ sunt gata să dau ochi cu ei.

— Cu care ochi, cu ochii spiritului sau cu cei injectaţi de spirtoase?

— Şi cu unii şi cu alţii, răspunse Durdles, adicătelea cu ambii.

Durdles luă un felinar dintr-un cui, vârî un chibrit, două în buzunar ca să aibă cu ce să-l aprindă la nevoie, şi plecară împreună, cu trăistuţa de merinde cu tot.

În orice caz, ciudat soi de explicaţie!

În faptul că Durdles dădea într-una târcoale pe la cavourile vechi şi prin preajma ruinelor, ca un jefuitor de morminte, sau că se strecura de acasă spre a se cocoţa peste tot, coborând prin cripte, sau rătăcind fără nicio ţintă – nu era nimic extraordinar; dar că maestru corului sau altcineva înţelegea să-şi piardă vremea cu el şi să studieze efectele lunii într-o asemenea tovărăşie, este o altă chestiune.

De aceea, ciudat soi de expediţie, în orice caz!

— Bagă de seamă, dom' Jarsper, la muşuroiul ăla de lângă poartă.

— Am văzut. Dar ce e?

— Var.

Domnul Jasper se opri şi-l aşteptă pe Durdles, care întârzia în urmă, să vină.

— Ăsta e var nestins?

— Da! încuviinţă Durdles, destul de nestins ca să-ţi roadă încălţările, şi dacă-i cum trebuie, destul de nestins ca să-ţi roadă oasele.

Pornesc la drum, trecând pe lângă ferestrele hanului „La doi gologani" şi pătrund, sub clar de lună, în Via călugărilor. După ce o străbat, ajung la Casa parohială, cea mai mare parte cufundată în umbră, până când luna avea să se ridice mai mult pe cer.

Aud zgomotul unei uşi care se închide, şi doi bărbaţi ieşind. Sunt domnul Crisparkle şi Neville. Jasper, cu un zâmbet ciudat şi neaşteptat pe buze, puse o mână în pieptul lui Durdles, oprindu-l locului.

La capătul clădirii unde umbra era deasă, cu toată lumina, se afla o ruină din vechiul zid pitic care nu trecea de înălţimea pieptului, singura rămăşiţă din împrejmuirea grădinii de odinioară, ajunsă astăzi loc de trecere. Jasper şi Durdles ar fi trecut zidul numaidecât, dar oprindu-se rămaseră dinapoia lui.

— Cei doi au ieşit să se plimbe, rosti Jasper, în şoaptă. Vor ajunge îndată în partea luminată de lună. Să rămânem liniştiţi unde ne aflăm, altminteri ne-ar reţine sau ar veni după noi, mai

ştii.

Durdles încuviinţă din cap şi se apucă să mestece câte ceva din traistă. Jasper îşi împreună braţele peste zid, cu bărbia sprijinită pe ele şi stătea la pândă. Nu-l preocupa clericul, el îl urmărea pe Neville, ca şi cum îl ochise parcă prin cătarea unei puşti încărcate şi acum era gata-gata să tragă. Chipul lui exprima un soi de forţă distructivă, în aşa măsură, încât până şi Durdles se opri din mestecat şi se uita la el cu dumicatul nemestecat în gură.

Între timp domnul Crisparkle şi Neville continuau să se plimbe în sus şi în jos, discutând. Nu se auzea tot timpul ce vorbeau; domnul Jasper, însă, îşi şi desluşise numele pronunţat în câteva rânduri.

— Suntem în prima zi a săptămânii, se auzi limpede vocea domnului Crisparkle, când se reîntoarseră, iar ultima zi e ajunul Crăciunului.

— Vă puteţi bizui pe mine, domnule…

Ecoul era înlesnit în locul acela, dar apropiindu-se ceva mai mult, glasurile lor deveneau iarăşi nedesluşite. Cuvântul „încredere” sfârtecat de ecouri, putând fi reconstituit, totuşi, fusese rostit de domnul Crisparkle. Când se apropiară şi mai mult, se auzi această frântură de răspuns:

— Încredere… încă nemeritată, dar care va fi, domnule…

Când iarăşi se întoarseră, Jasper îşi auzi din nou numele, în legătură cu următoarele cuvinte, venind din partea domnului Crisparkle:

— Nu uita ce ţi-am spus, mi-am pus obrazul pentru dumneata…

Apoi din nou nu se mai auzea ce vorbesc! O clipă se opriră, după care Neville spunea parcă ceva plin de însufleţire. Când începură iar să meargă, Jasper îl văzu pe domnul Crisparkle privind spre cer şi arătând într- acolo cu degetul. Pe urmă, încet, încet, se făcură nevăzuţi, ieşind din raza lunii, către celălalt capăt al clădirii.

Jasper nu se clinti din loc până ce aceştia nu se depărtaseră bine. Abia atunci se întoarse spre Durdles, şi izbucni într-un hohot de râs. Durdles care nu-şi înghiţise încă dumicatul şi care nu găsea nimic de râs, se holbă la domnul Jasper, până când acesta îşi lăsă capul pe braţ, ca să-şi înăbuşe râsul. Durdles dădu dumicatul repede pe gât, fără să-i pese deloc că o să i se aplece cumva.

Prin locurile acelea stinghere era puţină zarvă sau mişcare după ce se întuneca. Era destul de puţină şi în toiul zilei, iar noaptea barem nici nu exista.

În afară de faptul că Strada Mare mai umblată, mai gălăgioasă – aproape paralelă cu aleea unde se aflau cei doi (despărţite prin străvechea catedrală care se înălţa între ele) şi fiind totodată artera naturală de circulaţie comercială din Cloisterham – peste bătrânul edificiu, peste curtea bisericii, peste cimitir se aşternea, la căderea întunericului, o tăcere înfricoşătoare, pe care puţini oameni s-ar fi încumetat s-o înfrunte. Întrebaţi-i pe primii o sută de cetăţeni din Cloisterham, întâlniţi la amiază, întâmplător pe stradă, dacă cred în strigoi, ei vă vor răspunde că nu, dar puneţi-i să aleagă, noaptea, între curtea sumbră a catedralei şi cartierul cu prăvălii şi veţi

vedea că nouăzeci şi nouă din ei vor opta pentru drumul mai lung şi mai frecventat. Cauza acestei preferinţe nu poate fi găsită în vreuna din superstiţiile de prin partea locului legată de curtea bisericii – deşi o doamnă misterioasă, cu un copil în braţe şi o funie atârnându-i de gât, a fost văzută, hoinărind pe acolo, de diferite persoane, la fel de intangibile ca şi ea – ci s-ar cuveni să fie căutată în repulsia înnăscută a ţărânei însufleţite cu răsuflarea vieţii faţă de ţărână din care suflul vieţii a zburat; de asemenea, în cugetarea foarte răspândită şi aproape îndeobşte cunoscută: „Dacă morţii pot deveni cumva vizibili pentru cei vii, asemenea locuri sunt, pesemne, cele bântuite de ei, de aceea eu, care sunt viu, am s-o şterg de pe aici cât mai iute cu putinţă.”

Prin urmare, când domnul Jasper şi Durdles se opriră să se uite în jur, înainte de a coborî în criptă, printr-o uşiţă laterală, de la care Durdles avea cheia, tot spaţiul luminat de lună din faţa ochilor lor era pustiu. Se putea crede că fluxul vieţii fusese zăgăzuit chiar de casa domnului Jasper. Murmurul curentului se auzea dedesubt, dar niciun val nu trecea pe sub arcadă. Deasupra ardea lampa, răspândind de după perdele o lumină roşietică ca şi cum clădirea ar fi fost un far.

Ei intrară, şi după ce încuiară uşa pe dinăuntru, coborâră treptele dărăpănate, ajungând în criptă. Nu aveau nevoie de felinar, pentru că luna bătea chiar în ferestrele boltite, fără geamuri, ale căror cercevele fărâmate schiţau pe jos fel de fel de forme. Pilonii grei care susţineau acoperişul aruncau umbre întunecate, dar pe tot spaţiul

dintre ei se întreţăiau dâre de lumină. Umblară în sus şi-n jos trecând peste aceste dâre; Durdles îi dădea zor într-una cu „moşnegii” lui, pe care ţinea morţiş să-i dezgroape şi să dărâme un zid, fiind de părere că o să nimerească peste o „familie întreagă de-al de ăştia”, încremenită şi ascunsă în ţărână, întocmai ca şi cum el ar fi fost un prieten apropiat al familiei.

La un moment dat, tăcerea lui Durdles fu învinsă de clondirul – adus de domnul Jasper – îmbrăcat în împletitură de răchită, care circula, nestânjenit – adică, mai bine zis, al cărui conţinut intrase nestânjenit în „circulaţia” domnului Durdles. Cât despre domnul Jasper, acesta nu făcea decât să-şi clătească gura şi apoi să arunce lichidul afară.

Urmau să urce în turnul cel mare. Pe trepte, ajungând la nivelul catedralei, Durdles făcu o pauză şi mai trase o duşcă spre a prinde puteri noi. Scara era foarte întunecată, dar din beznă se putea vedea dârele de lumină peste care trecuseră. Durdles se aşează pe o treaptă. Domnul Jasper se aşează şi el pe alta. Mirosul sticlei cu îmbrăcăminte de răchită (care a intrat, nu se ştie cum, în posesia lui Durdles) lăsă de îndată impresia că i-a fost scos dopul – acest lucru el îl descoperi nu prin văz, pentru că nici nu se zăreau unul pe altul. Şi totuşi, când să vorbească ei se întorceau unul către celălalt, ca şi cum chipurile lor ar fi putut comunica.

— Asta mai zic şi eu băutură, dom’ Jarsper!

— Sper că e foarte bună. De aceea am şi cumpărat-o.

— Nu s-arată, vezi, moşnegii, nu s-arată, dom’

Jarsper!

— Dacă ar face-o, ar fi şi mai multă harababură pe lumea asta.

— Eh, *atunci* lucrurile s-ar amesteca, recunoscu Durdles. Făcu o pauză după această observaţie ca şi cum gândul la strigoi nu se întâmplase să-i mai apară într-o lumină atât de stânjenitoare, chiar şi lui, de când se ştia pe lume.

— Da ’mneata crezi că ezixtă strigoi şi pentru lucruri, nu numai pentru bărbaţi şi femei?

— Ce lucruri? Straturi de flori şi stropitori? Cai şi hamuri?

— Nu… Zgomote.

— Ce zgomote?

— Strigăte.

— Cum adică strigăte? „Haine vechi”, „spoi tingiri”?

— Nu, ţipete, vreau să zic. Uite, am să-ţi spun, dom’ Jarsper. Stai o clipă până-mi pun sticla cum trebuie. Se auzi limpede cum dopul era scos din nou… şi apoi din nou aşezat la loc. Aşaa! Ei, *acuma,* da! Anu’ trecut pe vremea asta, doar câteva zile mai încolo, se brodea să fac şi eu ce se cuvine să facă tot omu’ în anotimpu’ ăsta, adicătelea de Crăciun… când, tocmai atunci şi-a găsit să se ia rău de mine băieşii din oraş. Pân-la urmă m-am fofilat şi-am ajuns aici. Şi-aici m-a pălit somnu’! Şi ce crezi că m-a trezit? O nălucă de ţipăt. Năluca unui zbieret de te trecea fiori reci, care zbieret a fost urmat de năluca unui urlet de câine; urletu’ prelung şi sfâşietor a unui câine atunci când moare cineva. Aşa am *petrecut* eu ajunu’ de Crăciun acu’ un an.

— Şi ce vrei să spui cu asta? Întrebarea era pusă pe un ton răstit, chiar violent, poate.

Vreau să zic că am umblat peste tot şi-am aflat că nicio altă ureche de om viu nu auzise nici ţipătu' da' nici urletu'. De-aia zic eu că amândouă era năluci… şi de ce mi-a fost dat tocmai mie să am de-a face cu ele, nu m-am dumirit nici până azi.

— Eu te credeam altfel de om, rosti Jasper, dispreţuitor.

— Tot aşa şi eu mă credeam, răspunse Durdles cu calmul lui obişnuit; şi cu toate astea pă mine a căzut bobii.

Jasper se ridică brusc de jos, îl mai întrebă ce voia să spună, apoi:

— Haide, o să îngheţăm aici, dă-i drumul înainte.

Durdles se supuse, fără prea mare stabilitate pe picioare, deschise uşa din capul scărilor, cu cheia de care se mai slujise o dată, dând astfel înspre tinda catedralei, pe un loc de trecere din dreptul corului.

Aici, luna bătea din nou atât de puternic încât culorile vitrourilor din preajmă se proiectau pe feţele lor. Durdles, ţinând uşa deschisă ca să vină şi tovarăşul său, avea o înfăţişare de strigoi ieşit din mormânt, cu o dungă stacojie pe chip şi o pată galbenă care-i juca pe frunte. El suportă însă nepăsător privirea atentă a însoţitorului său, deşi se prelungi tot timpul cât Jasper se scotoci prin buzunar în căutarea unei chei încredinţate lui pentru a deschide grilajul de fier, pe unde urmau să pătrundă ca să poată ajunge la scara din turnul cel mare.

— Ţi-e destul să duci numai cheia asta şi clondirul, spuse el, dându-i cheia lui Durdles. Dă-mi mie traista aceea. Eu sunt mai tânăr şi mai sprinten ca dumneata.

Durdles şovăi o clipă între traistă şi sticlă, dar acordă preferinţă sticlei, socotind-o un tovarăş mult mai plăcut, şi încredinţă merindea camaradului său de explorare.

Porniră apoi să urce scara în spirală de la turnul cel mare, treabă obositoare pentru că mereu-mereu coteau, lăsau capetele în jos ca să se folosească de treptele de deasupra sau de stâlpul masiv de piatră de după care se înşuruba scara.

Durdles aprinse felinarul desprinzând din zidul rece şi dur o scânteie din acel foc minunat care stă ascuns în orice, şi, conduşi de această rază de lumină, urcau anevoie prin colb şi păienjeniş.

Drumul acesta ducea prin locuri stranii.

De două sau de trei ori nimeriră în nişte galerii cu bolţi joase, de unde puteau privi tinda bisericii scăldată în razele lunii şi unde Durdles, vânturând felinarul, lumina capetele ceţoase de îngeri care împodobeau firidele, şi care parcă îi urmăreau pas cu pas.

Deodată s-au trezit într-un loc unde scara se îngusta şi devenea mai abruptă; simţeau suflul nopţii deasupră-le şi cârâitul vreunei stăncuţe sau ciori speriate urmat de o bătaie greoaie din aripi într-un spaţiu închis, stârnind nor de praf şi paie peste capetele lor.

În fine, lăsând felinarul înapoia unei trepte – pentru că era mare curent acolo – priviră de sus oraşul Cloisterham, atât de frumos sub clar de

lună: cu ruinele monumentelor şi sanctuarele morţilor din preajma turnului, apoi, în depărtare, cu pâlcul de case destinate celor vii, îmbrăcate în muşchi, din cărămidă roşie şi acoperiş de ţiglă, cu râul şerpuind, pierzându-se în zare, hăt, până către izvoare şi bulucindu-se învolburat încoace, ştiind că se apropie de mare.

Ce expediţie nemaipomenită!

Jasper (ca şi până acum mişcându-se încetişor fără niciun motiv vădit) contempla priveliştea şi mai cu seamă partea liniştită peste care catedrala îşi arunca umbra. Dar el se uita la Durdles cu aceeaşi curiozitate, iar Durdles era conştient la răstimpuri, de ochiul lui scrutător.

Doar la răstimpuri, pentru că Durdles începuse să moţăie. Aşa precum aeronauţii, atunci când vor să se înalţe, reduc din balastul pe care-l poartă, tot astfel şi Durdles la urcuş, se descotorosi de conţinutul clondirului îmbrăcat cu împletitură de răchită. Aţipea de-a-n picioarele, curmându-şi firul vorbei. Ba mai grăia şi în dodii. Îşi închipuia că pământul la atât de mare distanţă, jos, se află pe acelaşi plan cu platforma turnului şi voia nici mai mult nici mai puţin s-o ia razna prin văzduh.

Cam astfel stăteau lucrurile când au început să coboare.

Dar cum aeronauţii sporesc balastul când vor să coboare, la fel Durdles se împovăra şi el cu mai mult lichid din clondirul îmbrăcat în împletitură de răchită, ca să vină mai lesne în jos.

Ajunşi la grilajul de fier îl încuie din nou – dar nu înainte ca Durdles să se fi împiedicat de două ori şi o dată să-şi zdrelească o sprânceană – coborâră

iarăşi în criptă, cu credinţa că o să iasă aşa cum au intrat. Dar, redevenind la dârele de lumină, Durdles era atât de nesigur pe picioare şi în vorbă încât tot împleticindu-se căzu, sau poate chiar el se aruncă, lângă unul din stâlpii aceia greoi, nu cu mult mai greoi decât el, rugându-se nedesluşit de tovarăşul lui să-l lase să închidă un ochi.

— N-am încotro, răspunse Jasper, aici şi aşa n-o să te părăsesc. Închide-l şi între timp eu mă plimb pe aici.

Durdles adormi numaidecât şi în somn, avu un vis. Era numai un vis? Ţinând seamă de întinderea vastă a tărâmului de vis şi plăsmuirile sale minunate, acesta nu e remarcabil decât prin faptul că-i neobişnuit de frământat şi neobişnuit de real. Durdles visa că stătea culcat acolo şi cu toate că dormea, el număra totuşi paşii tovarăşului lui care umbla încoace şi încolo. Visa că paşii se pierdeau în timp şi spaţiu şi că ceva îl atingea pe el şi acest ceva îi căzu din mână. Auzi apoi un clinchet, bâjbâi peste tot… visa că rămăsese singur multă vreme, până când dârele de lumină îşi schimbară direcţiile pe măsură ce luna înainta pe făgaşul ei. După starea de somnolenţă încercă o senzaţie neplăcută de frig, se trezi de durere şi dădu cu ochii de dârele de lumină, care într-adevăr îşi schimbaseră locul, întocmai cum visase. Jasper se plimba printre aceste dâre, dând din mâini şi picioare.

— Uuf! exclamă Durdles, alarmat fără să aibă de ce.

— Te-ai trezit, în sfârşit? rosti Jasper, venind spre el. Dar mult ai mai ţinut închis ochiul!

— Daa?

— Slavă Domnului, a trecut oarecare timp!

— Cât e ceasul?

— Ia stai, ceasul din turn trebuie să bată!

Ceasul bătu patru sferturi, şi apoi se auzi clopotul cel mare.

— Două, strigă Durdles, ridicându-se de jos de-a buşilea. De ce n-ai căutat să mă trezeşti, dom' Jarsper?

— Cum să nu, dar era ca şi când aş fi încercat să trezesc un mort… pe unul din familia dumitale de morţi din colţul acela.

— M-ai mişcat puţin?

— Dacă te-am mişcat! Cum nu, te-am zgâlţâit.

Durdles îşi aducea aminte că se simţise atins de ceva în somn, se uită pe jos şi văzu cheia uşii de la cavou chiar lângă el.

— Te-am scăpat jos, nu-i aşa? spuse, ridicând cheia şi amintindu-şi o parte din vis.

Îşi adună toate puterile ca să se ţină pe picioare, drept, sau măcar într-o poziţie cât putea el de dreaptă; din nou îşi dădu seama că era urmărit de tovarăşul lui.

— Ei bine, rosti Jasper, eşti gata? Te rog, nu te grăbi.

— Lasă-mă să-mi pui bine traista, dom' Jarsper, şi sunt al 'mneatale.

În timp ce-şi legă iarăşi traista, băgă încă o dată de seamă că e observat îndeaproape.

— De ce mă bănuieşti, dom' Jarsper? întrebă, cu nemulţumirea beţivului. Cine are vreo bănuială asupra lui Durdles să spună!

— N-am niciun fel de bănuială asupra dumitale,

domnule Durdles. Dar am unele bănuieli că sticla mea a fost plină cu ceva mai tare decât am fi crezut vreunul din noi. Şi mai am o bănuială, adăugă Jasper, luând sticla de la pământ şi întorcând-o cu fundul în sus, anume că e goală.

Durdles catadicsi să râdă de această glumă. Continuă să chicotească după ce isprăvi cu râsul, dojenindu-se singur, parcă în legătură cu forţa lui de băutor. Se tăbârci până la uşă şi o descuie. Ieşiră împreună; Durdles o încuie din nou şi puse cheia în buzunar.

— Mii de mulţumiri pentru noaptea asta curioasă şi interesantă, spuse Jasper, dând mâna cu el. Ştii să te descurci până acasă?

— Ba bine că nu! răspunde Durdles. Dacă l-ai jigni pe Durdles ca să-i arăţi drumu' spre casă, el nici nu s-ar mai duce acasă…

Durdles nu se duce acasă până-n zori;
Şi apoi, deloc nu se mai duce acasă…

Durdles nu se mai duce acasă.

Vorbea pe un ton sfidător.

— Atunci, noapte bună.

— Noapte bună, dom' Jarsper.

Fiecare porni pe drumul său, când un fluierat ascuţit destrămă liniştea, şi o voce începu să ţipe:

Păzea! Păzea! Păzea!
Te-am prins…
E trecut de zece…
Păzea! Păzea Păzea!
Dacă n-o ştergi de-aici,

Te-alung cu pietre.

Se aude cântatul cocoşilor – trezeşte-te-te…

Păzea! Păzea! Păzea!

Numaidecât după aceea, o ploaie de pietre se abătu asupra zidului catedralei, iar neastâmpăratul de băiat se zărea peste drum, ţopăind sub clar de lună.

— Ce! diavolul ăsta de băiat ne-a pândit şi acum!? strigă Jasper, cuprins îndată de o mânie atât de puternică, de parcă şi el ar fi fost un diavol mai bătrân. Cred că l-aş face una cu pământul pe diavolul ăsta împieliţat. Şi aşa o să şi fac!

Fără să se sinchisească de ploaia de pietre, deşi îl lovise nu numai una, se repede la Deputy, îl înşfacă de guler şi încearcă să-l târască după el. Dar Deputy nu se dă aşa uşor bătut. Înţelegând în chip diabolic poziţia lui cea mai prielnică, de îndată ce se văzu apucat de gât, îşi încovoie picioarele, silindu-l pe agresor să-l ţină suspendat în aer. Atunci începu să horcăie, să se zvârcolească din tot trupul, să se zbată ca şi cum ar fi simţit primele semne ale sugrumării. Jasper trebui să-l lase jos. De îndată ce Deputy se puse pe picioare, se dădu după Durdles, şi scrâşnind din dinţi, mâniat, începu să zbiere, cu îndărătnicie, cât îl ţinea gura:

— Am să-ţi crăp ochii! Am să ţi-i scot! Dacă nu te-oi orbi, să nu-mi zici mie pă nume! În acelaşi timp, tot sărind în spatele lui Durdles şi zborşindu-se la Jasper, când dintr-o parte, când dintr-alta, era gata, dacă s-ar fi năpustit asupra lui, să o

zbughească în orice direcţie, descriind tot soiul de curbe, şi în cazul în care l-ar fi dovedit până la urmă, să se târască prin colb şi să strige: „Ei, zi-i, dă în mine, acu’ cât îs jos! Hai, zi-i!”

— Nu lovi băiatu’, dom’ Jarsper, stărui Durdles, ocrotindu-l. Vino-ţi în fire!

— Ne-a urmărit toată noaptea, din clipa în care am venit!

— Minciună, nu v-am urmărit, răspunse Deputy, în felul lui politicos de a se împotrivi.

— Tot timpul ne-a dat târcoale!

— Minciuni, n-am dat târcoale, îi întoarse vorba Deputy. Tocmai ieşisem şi eu să iau oleacă de aer când v-am văzut ieşind din catindrală. Şi dacă…

Păzea! Păzea! Păzea!
Te-am prins!
E-trecut-de zece!…

(în ritmul obişnuit şi ţopăind, deşi tot dinapoia lui Durdles) – şi dacă v-am văzut, ce, e vina *mea?*

— Atunci du-l acasă, se răsti Jasper, cu toate că făcea mari eforturi să se stăpânească, şi piei odată din ochii mei!

Deputy, după ce mai trase un fluierat ascuţit pentru a-şi exprima mulţumirea, începu să dea mai încetişor cu pietre în domnul Durdles, luându-l pe respectabilul gentleman din urmă cu pietre, în drum spre casă, ca pe o vită îndărătnică.

Domnul Jasper se duse acasă, îngândurat.

Şi astfel, cum totul are un sfârşit, şi expediţia aceasta inexplicabilă a ajuns la capăt – deocamdată.

CAPITOLUL XIII

CUM NU SE POATE MAI BINE PENTRU AMÂNDOI

Instituţia domnişoarei Twinkleton se afla în preajma intrării în faza liniştei şi a seninătăţii. Vacanţa Crăciunului bătea la uşă. Ceea ce cândva, şi nu prea de mult, era numit chiar şi de către erudita domnişoară Twinkleton în persoană „jumătate de an” avea acum să se numească în chip mai elegant şi mai conform cu stilul strict universitar „semestru”. Semestrul urma să se încheie a doua zi.

O delăsare vizibilă în privinţa disciplinei pătrunsese de câteva zile în Casa Maicilor. În dormitoare aveau loc reuniuni pentru cină şi o limbă garnisită cu legume fusese tăiată cu un foarfece şi era oferită fiecărei fete cu ajutorul fierului de frizat. Au fost de asemenea distribuite porţii de marmeladă pe nişte farfurioare

confecţionate din hârtie creponată pentru zulufi; s-a băut şi vin de ciuboţica-cucului dintr-un păhăruţ bondoc care servea ca măsură micuţei Rickitts (o fetiţă de o constituţie plăpândă) pentru a-şi lua zilnic picăturile feruginoase.

Slujnicele au fost mituite cu tot soiul de crâmpeie de panglici, câteva perechi de pantofi mai mult sau mai puţin scâlciaţi, ca să nu mai vorbim de resturile de prăjituri gustoase pe care le găseau prin paturi.

Cu această ocazie festivă au fost îmbrăcate costumele cele mai fistichii, ba chiar cutezătoarea domnişoară Ferdinand a uimit adunarea printr-un solo însufleţit, executat la pieptene-şi-hârtie-creponată-pentru-zulufi, până în clipa când fusese înăbuşită sub propria ei pernă, de către doi călăi cu părul în vânt.

Dar acestea nu au fost singurele semne care vesteau momentul apropiatei dispersări. Apăruseră cuferele în odăile de dormit (fapt interzis în oricare altă epocă); şi sumedenia lucrurilor de împachetat oferea o izbitoare disproporţie cu numărul geamantanelor care trebuia să le cuprindă. Fel de fel de fleacuri, creme şi pomezi, ace de păr erau distribuite servantelor, cu mărinimie, cu condiţia inviolabilităţii secretului; fetele făceau schimb de confidenţe, privind tineretul de aur al Angliei, aşteptat să fie poftit „acasă” cu primul prilej. Domnişoara Giggles (lipsită de sensibilitate), declarase că, în ce o privea, va întâmpina orice omagiu, venit din partea tineretului de aur, cu o strâmbătură – dar felul de a zâmbi al acestei

tinere persoane a fost dezaprobat de o majoritate covârşitoare.

Ultima seară înaintea vacanţei totdeauna se socotea un act de bravură ca nimeni să nu se culce, şi să se încurajeze apariţia strigoilor în fel şi chip. Dar acest legământ era călcat în mod invariabil şi toate domnişoarele se duceau la culcare foarte devreme şi se trezeau dis-de-dimineaţă.

Ceremonia finală avea loc la ora douăsprezece, în ziua plecării. Atunci, domnişoara Twinkleton asistată de doamna Tisher ţinea o recepţie chiar în salonul din apartamentul ei (globul terestru şi cel al firmamentului erau dinainte acoperite cu olandă cafenie), unde pahare cu vin alb şi farfurii cu prăjituri de casă, tăiate felioare, erau rânduite pe masă. Domnişoara Twinkleton rostea apoi:

— Domnişoarelor, trecerea unui alt an ne-a adunat în această perioadă a sărbătorilor când primele simţăminte ale firii noastre, care tresaltă în… (de fiecare dată domnişoara Twinkleton era cât pe ce să adauge în „sânul” nostru, dar totdeauna se oprea tocmai când să pronunţe acest cuvânt, înlocuindu-l cu în „inima” noastră) inimă; în inima noastră. Hm!… Trecerea încă a unui an, domnişoarelor, ne-a adus în situaţia de a face o pauză în studiile noastre – studiile noastre, să sperăm, de o calitate superioară – şi, precum marinarul în barca lui, luptătorul în cortul lui, deţinutul în temniţa lui şi călătorul în diferitele lui vehicule, am tânjit după căminul nostru. Să repetăm şi noi, cu acest prilej, versurile de început ale impresionantei tragedii a domnului Addison:

La orizont zorii mijesc, iar
dimineaţa se revarsă
Şi norii groşi străpung, purtând pe
aripi ziua,
Măreaţa, superba zi…

Nu, nu aşa. Din orizont până-n zenit totul e *couleur de rose*[29], căci totul ne vorbeşte de rude, de prieteni. De i-am găsi prosperi aşa cum *ne* aşteptăm; de *ne-ar* găsi prosperând aşa cum *se* aşteaptă! Domnişoarelor, nu ne rămâne acum, cu toată afecţiunea pe care o avem unele faţă de altele, decât să ne urăm la revedere şi fericire, până ce iar vom fi împreună. Şi când va veni timpul să ne reluăm activitatea, care (aici, se instala un sentiment de tristeţe generală)… activitate care… activitate care… să ne amintim de ceea ce a rostit acel general spartan, în vorbe prea cunoscute pentru a mai fi repetate, în bătălia… ar fi inutil să o mai numim…

Slujnicele din acest aşezământ, împodobite cu bonetele lor cele mai frumoase, aduceau tăvile; tinerele domnişoare sorbeau din cupe, ciuguleau câte ceva, iar trăsurile comandate începeau să tragă la scară. Clipa despărţirii nu era departe. Domnişoara Twinkleton, sărutând fiecare elevă pe obraz, le încredinţa câte o scrisoare nespus de frumoasă, adresată celei mai apropiate rubedenii, având la unul din colţuri „cu cele mai bune complimente din partea domnişoarei Twinkleton”.

---

[29]29-Trandafiriu. (fr.).

Înmână această misivă cu un aer care înlătura ideea că ar fi existat vreo legătură cu nota de plată, ci că dimpotrivă, conţinea cine ştie ce surpriză delicată şi agreabilă.

Rosa asistase de atâtea ori la asemenea despărţiri; cunoştea aşa de puţin despre un alt cămin încât era mulţumită să rămână acolo unde se afla, mai mulţumită ca niciodată, având alături pe noua ei prietenă. Şi totuşi, în această prietenie nouă lipsea ceva, care nu putea s-o lase indiferentă. Helena Landless, fiind de faţă în momentul dezvăluirilor făcute de fratele ei despre Rosa şi angajându-se, sfătuită de domnul Crisparkle, să păstreze tăcerea, ocolea orice aluzie la numele lui Edwin Drood.

Pentru Rosa era o taină motivul care o făcea să se ferească atât, cu toate că faptul nu-i trecea câtuşi de puţin neobservat. Ar fi putut să-şi mai uşureze inima năpădită de îndoieli şi ezitări, făcând din Helena o confidentă a ei. Dar, aşa cum stăteau lucrurile, nu avea nicio şansă, putea cel mult să chibzuiască asupra propriilor ei dificultăţi şi să se întrebe mereu până când o să tot evite de a pronunţa numele lui Edwin, mai ales acum când ştia – pentru că îi spusese – că cei doi tineri se vor împăca după reîntoarcerea lui Edwin Drood.

Era un tablou nostim să vezi atâtea fete drăguţe în veranda răcoroasă de la Casa Maicilor, sărutând-o pe Rosa, iar făptura aceea radioasă privindu-le (fără să-şi dea seama că feţele viclene, sculptate, de pe la streşini şi cornişe se zgâiau la ea), şi făcând cu mâna un semn de bun rămas spre trăsurile care porneau la drum, ca şi cum ar fi

reprezentat spiritul tinereţii trandafirii rămas credincios acestui lăcaş pentru a păstra luminoasă şi vie flacăra vieţii, pe timpul despărţirii. Strada Mare, răguşită, se învioră de glasurile argintii care strigau pe toate tonurile:

— La revedere, dragă Boboc de Trandafir!

Imaginea tatălui domnului Sapsea de deasupra uşii din faţă părea să spună trecătorilor: „Domnilor, daţi toată atenţia fermecătoarei făpturi rămasă singură şi purtaţi-vă cu o nobleţe demnă de acest prilej!”

Apoi strada, atât de neobişnuit de scânteietoare, de tânără, care vuia plină de prospeţime, pentru câteva clipe, se potoli şi îşi căpătă din nou sobrietatea, oraşul Cloisterham reluându-şi aspectul de totdeauna.

Dacă Rosa aştepta acum sosirea lui Edwin, cu inima tulburată, Edwin pe de altă parte nu era mai liniştit. Cu mult mai puţin ferm în proiectele sale decât faţă de o frumuseţe copilărească, proclamată cu urale regina aşezământului domnişoarei Twinkleton, el avea conştiinţă, şi domnul Grewgious i-o ascuţise. Convingerile neclintite ale acestui domn despre ceea ce era bine şi ceea ce era rău în situaţia lui nu trebuiau să fie nici dispreţuite, nici luate în derâdere. Ele nu puteau fi strămutate. Dacă nu era masa de la Staple Inn, şi inelul pe care îl avea în buzunarul de la piept al hainei, ar fi aşteptat să vină ziua nunţii fără niciun răgaz de chibzuire, pe deplin încredinţat că totul o să meargă strună, de la sine. Dar confruntarea gravă cu realitatea, cu ceea ce datora celei în viaţă şi defunctei, îl făcuse să

şovăie. Trebuia să-i dea inelul Rosei, sau să-l restituie. Odată intrat pe această cale de acţiune fără ieşire, curios, se simţea dispus, ca niciodată, să privească pretenţiile Rosei asupra lui mai lipsite de egoism ca niciodată, se simţea mai puţin sigur pe sine ca oricând, faţă de zilele când nu se sinchisea de nimic.

„Voi ţine seamă de ceea ce are să spună şi de cum vor evolua lucrurile", a fost hotărârea lui, pe care o luă în drum spre Casa Maicilor. „Orice s-ar întâmpla, n-am să uit vorbele domnului Grewgious şi mă voi purta cum se cuvine faţă de cea în viaţă şi faţă de defunctă..."

Rosa era îmbrăcată pentru plimbare. Îl aştepta. Era o zi cu soare, dar rece, şi domnişoara Twinkleton o autorizase, binevoitoare, să iasă la aer. Aşa încât ei plecară împreună, înainte de a fi fost necesar, atât pentru domnişoara Twinkleton cât şi pentru înalta preoteasă doamna Tisher, de a mai face până şi mica lor jertfă obişnuită pe altarul bunei-cuviinţe.

— Dragul meu Eddy, spuse Rosa, când au cotit din Strada Mare şi au dat în aleile liniştite din vecinătatea catedralei şi a râului, *vreau* să-ţi spun ceva foarte serios. Ceva la care m-am gândit de multă, multă vreme.

— Şi eu vreau să vorbesc serios cu tine, Rosa dragă... adică să fiu serios, cât se poate de serios.

— Mulţumesc, Eddy. Şi n-ai să-mi iei în nume de rău dacă încep eu întâi, nu-i aşa? N-ai să consideri că vorbesc numai pentru mine dacă încep eu prima? Ar fi un act lipsit de generozitate, nu-i aşa? Şi eu ştiu că eşti generos!

— Sper, rosti el, că nu sunt lipsit de generozitate faţă de tine, Rosa.

Nu-i mai spunea Pussy şi niciodată n-avea să-i mai dea acest nume.

— Şi n-avem de ce ne teme, continuă Rosa, că o să ne certăm, nu-i aşa? Poate că, Eddy (spuse, prinzân-du-l de braţ), există atâtea motive ca să fim îngăduitori unul cu altul!

— Chiar aşa vom fi, Rosa.

— Eşti bun, dragul meu! Eddy, hai să fim curajoşi. Hai să ne schimbăm de azi încolo în frate şi soră.

— Niciodată în soţ şi soţie?

— Niciodată.

Timp de câteva clipe niciunul din ei nu mai scoase un cuvânt. După această pauză el spuse, cu oarecare efort:

— Ştiu, desigur, Rosa, că amândoi ne-am gândit la acest lucru şi onoarea mă sileşte, bineînţeles, să-ţi mărturisesc deschis că nu tu ai nutrit prima acest gând.

— Nici tu, dragă, replică Rosa pe un ton patetic şi serios. S-a ivit odată la amândoi. Tu nu eşti cu adevărat fericit în legătura noastră şi nici eu nu sunt cu adevărat fericită. Oh, sunt atât de necăjită… atât de necăjită! Şi izbucni în lacrimi.

— Şi eu sunt grozav de necăjit, Rosa. Grozav de necăjit pentru tine.

— Şi eu pentru tine, bietul meu prieten! Şi eu pentru tine.

Acest simţământ juvenil şi plin de puritate, simţământul acesta delicat şi duios al unuia faţă de celălalt, atrase după sine recompensa, făcându-

i să vadă într-o lumină mai blândă situaţia în care se aflau. Relaţiile dintre ei nu păreau să aibă în această lumină nimic voit, unilateral, ori capricios, sau nelalocul său, ele căpătaseră o anumită elevaţie, devenind ceva mai pline de devotament, mai onorabile, mai afectuoase şi autentice.

— Dacă am fi ştiut de ieri, rosti Rosa ştergându-și ochii, şi am ştiut ieri, şi în atâtea şi atâtea rânduri, că eram departe de a ne potrivi unul cu altul în aceste relaţii pe care nu noi le-am stabilit… ce altceva mai bun ne rămâne de făcut astăzi decât să le schimbăm? E firesc să fim necăjiţi, şi vezi cât de necăjiţi suntem amândoi; dar, cu atât mai bine, să fim acum necăjiţi, nu mai târziu!

— Când, Rosa?

— Când ar fi prea târziu. Pentru că atunci am fi şi mânioşi.

Din nou se aşternu tăcerea.

— Şi ştii, spuse Rosa cu inocenţă, atunci nu m-ai mai putea iubi, pe câtă vreme acum mă poţi iubi mereu, pentru că nu-ţi sunt o povară, sau o grijă în plus. La fel şi eu pot să te iubesc, iar sora ta n-are să te mai tachineze şi nici n-o să mai râdă de tine. Mi s-a întâmplat adesea asta până a nu fi sora ta, şi te rog să mă ierţi.

— Să nu ducem lucrurile prea departe, Rosa. Altminteri ar trebui să fiu aşa de mult iertat, că nici nu vreau să mă mai gândesc.

— Nu, nu, într-adevăr, Eddy, eşti prea aspru cu tine, generosul meu prieten. Hai să ne aşezăm, frate, pe ruinele acelea şi dă-mi voie să-ţi spun ce s-a petrecut cu noi. Cred că ştiu, pentru că m-am

gândit la asta de când ne-am văzut ultima oară. Îţi plăceam, nu-i aşa? Mă socoteai o fetiţă drăgălaşă?

— Toată lumea te socoteşte astfel, Rosa.

— Daa? Îşi încreţi fruntea, stând pe gânduri o clipă, apoi se lumină din nou, exprimând acest mic raţionament: Mă rog, să zicem că-i aşa. Desigur, nu era de ajuns să gândeşti despre mine întocmai ce gândesc alţii despre mine, nu-i aşa?

Nu pusese punctul pe i. Încă nu.

— Chiar asta vreau să-ţi spun. Exact ceea ce s-a petrecut cu noi, reluă Rosa. Ţi-am plăcut foarte mult, şi te-ai obişnuit de mic copil cu mine, şi cu ideea că ne vom căsători. Ai acceptat situaţia ca pe ceva inevitabil, nu-i aşa? Aşa trebuia să fie, gândeai tu, şi la ce bun să mai discuţi sau să te zbaţi?

Era ceva nou şi ciudat să se vadă prezentat sieşi atât de clar, într-o oglindă pe care ea i-o ţinea dinainte. Totdeauna, cu ea, avusese un aer protector, privind cu superioritate gradul ei de deşteptăciune feminină. Să fi fost acesta oare încă un exemplu de fundamentală eroare în condiţiile în care fuseseră împinşi, treptat-treptat, să se lege pe viaţă?

— Tot ce am zis despre tine, Eddy, e adevărat şi pentru mine. Dacă nu era aşa, n-aş fi îndrăznit să-ţi spun. Singura deosebire între noi este că, încetul cu încetul, am deprins obiceiul să mă gândesc la acest subiect în loc să-l înlătur. Vezi, eu nu sunt aşa de ocupată ca tine, şi nu am atâtea lucruri la care să reflectez. De aceea m-am gândit foarte mult la acest subiect pentru care am vărsat şi multe lacrimi (deşi tu n-ai nicio vină, bietul meu

prieten) – când pe neaşteptate, tutorele meu a venit aici să mă pregătească pentru a părăsi Casa Maicilor. Am căutat să-l fac să priceapă că nu luasem încă o hotărâre definitivă, dar am şovăit, pierzând ocazia, iar el nu m-a prea înţeles. E un om cumsecade însă, foarte cumsecade. Mi-a arătat cu atâta bunăvoinţă, şi totuşi cu atâta forţă, cât de serios trebuie să privim situaţia în care ne aflăm, încât m-am decis să-ţi vorbesc, de îndată ce vom fi din nou singuri şi vom avea prilejul să ducem o discuţie cu toată gravitatea. Iar dacă adineauri ţi s-a părut cumva că am trecut prea repede la acest subiect, aşa, netam-nesam, să nu crezi că mi-a fost lesne, Eddy, nu, nu, mi-a venit foarte, foarte greu, şi îmi pare rău, rău de tot!

Nu se mai putu stăpâni şi izbucni iarăşi în plâns.

Edwin îşi petrecu braţul pe după mijlocul ei şi porniră împreună de-a lungul apei.

— Tutorele tău a stat de vorbă şi cu mine, Rosa dragă. M-am văzut cu el înainte de a părăsi Londra.

Îşi strecură mâna dreaptă în buzunarul de la piept, căutând inelul, dar se opri, spunându-şi în sine: „De ce i-aş mai vorbi despre el, dacă tot trebuie să-l restitui?”

— Asta te-a făcut să te gândeşti mai cu luare-aminte, nu-i aşa, Eddy? Şi dacă nu-ţi vorbeam aşa cum ţi-am vorbit, tu ai fi pomenit despre toate acestea? Eu aşa sper! N-aş vrea ca hotărârea luată să se datoreze *numai* mile, deşi acum *este* mult mai simplu pentru amândoi…

— Da, ţi-aş fi vorbit; ţi-aş fi prezentat întreaga situaţie. Am venit cu această intenţie, dar

niciodată n-aş fi putut, Rosa, să-ţi vorbesc aşa cum ai vorbit tu cu mine…

— Te rog, dacă se poate, să nu spui, Eddy, că n-ai fi putut vorbi atât de rece şi cu asprime.

— Voiam să-ţi spun… cu atâta bun simţ şi delicateţe, în chip aşa de înţelept şi de afectuos.

— Oo, vorbeşti ca un adevărat frate! Ea îi sărută mâna, încântată. Fetele, drăguţele de ele, vor fi dezamăgite la culme, adăugă Rosa râzând, cu ochii ei frumoşi sclipind de roua lacrimilor. Abia aşteptau evenimentul, bietele de ele!

— Aa, dar cred că pentru Jack va fi o şi mai mare dezamăgire, rosti Edwin Drood, tresărind. Nici nu m-am gândit la el!

Spunând aceste cuvinte, privirea ei iute şi atentă care se opri pe chipul lui, nu mai putea fi retrasă aşa cum nu poţi retrage fulgerul care brăzdează cerul. Dar se pare că tot a putut să şi-o retragă, nu după mult timp, pentru că stătea cu ochii plecaţi, încurcată şi răsuflând repede.

— Te îndoieşti cumva, Rosa, că pentru Jack are să fie o grea lovitură?

Ea se mulţumi să-i răspundă ca într-o doară, pripit.

— Şi de ce?

Nici nu se gândise. Ei i se părea că Jasper nu prea avea nici în clin nici în mânecă cu aceasta.

— Draga mea prietenă! reluă Edwin, poţi să-ţi închipui că cineva îmbrobodit – expresia e a doamnei Tope, nu a mea – în felul în care este Jack, să nu fie lovit ca de măciucă, auzind despre o schimbare atât de neaşteptată şi de completă în viaţa mea? Spun neaşteptată, căci va fi

neaşteptată pentru *el,* înţelegi…

Rosa dădu din cap de două sau de trei ori, şi gura i se întredeschise ca şi cum ar fi vrut să încuviinţeze. Dar nu scoase nicio vorbă, răsuflând nu mai puţin iute.

— Cum să-i spun lui Jack? întrebă Edwin, dus pe gânduri. Dacă era mai puţin absorbit ar fi observat emoţia ei puternică. Nu m-am gândit deloc la Jack. Va trebui să-i ajungă la urechi înainte de a afla din gura lumii. Iau masa cu omul ăsta drag mâine şi poimâine – în noaptea de ajun şi prima zi de Crăciun – dar n-aş vrea să-i stric sărbătorile. Totdeauna îşi face griji din pricina mea şi mă cocoloşeşte pentru orice fleacuri. Vestea asta o să-l dea cu siguranţă peste cap. Cum naiba să fac să afle Jack?

— Crezi că trebuie neapărat să i se spună? întrebă Rosa.

— Draga mea Rosa! Cui să-i încredinţăm această taină dacă nu lui Jack?

— Tutorele meu mi-a făgăduit că vine dacă l-aş ruga într-o scrisoare. Am să fac acest lucru. Ţi-ar plăcea să laşi asta în grija lui?

— Splendidă idee! strigă Edwin. Al doilea executor testamentar, nimic mai firesc. Vine aici, se duce la Jack, îl înştiinţează despre ceea ce am căzut noi de acord şi ne apără interesele mai bine decât am putea noi s-o facem. A şi vorbit cu tine plin de însufleţire, şi cu mine; şi-i va pune şi lui Jack chestiunea cu aceeaşi însufleţire. Asta este! Nu sunt laş, Rosa, dar, ca să-ţi spun adevărul, mi-e puţin cam teamă de Jack.

— Nu! Nu! Nu ţi-e teamă de el! strigă Rosa

pălind şi încleştându-şi mâinile.

— Păi, surioară Rosa, surioară Rosa, ce ştii tu… rosti Edwin, amuzându-se pe seama ei. Fetiţa mea dragă!

— Mă sperii.

— N-am avut nici cea mai mică intenţie, dar îmi pare la fel de rău ca şi când aş fi vrut să fac asta anume. Din cuvintele mele aruncate într-o doară, ţi-ai putut închipui, măcar o clipă, că mi-a fost într-adevăr teamă de dragul şi bunul meu Jack? Vreau să spun că el e victima unor crize, a unor atacuri de nervi – l-am văzut odată în starea asta – şi nu ştiu dacă o surpriză atât de mare, venind direct de la mine, pentru care el are o afecţiune aşa de profundă, nu i-ar provoca un asemenea atac, poate, iată, şi acesta este un secret pe care ţi-l împărtăşesc, încă un motiv ca tutorele tău să-i aducă vestea la cunoştinţă. Domnul Grewgious e un om atât de calm, de precis, de meticulos, încât vorbindu-i, va face numaidecât ordine în gândurile lui Jack, pe câtă vreme cu mine, Jack e totdeauna impulsiv şi pripit, şi, aș adăuga, aproape ca o femeie.

Rosa părea convinsă. Poate că din punctul ei de vedere, cu totul deosebit despre „Jack”, ea se simţea împăcată şi la adăpost prin amestecul domnului Grewgious între ea şi el.

În clipa asta, Edwin Drood apucă din nou cutiuţa cu inelul şi din nou se opri, gândind: „Acum, când sunt sigur că-l voi restitui, de ce să-i mai spun?”

Firea asta fermecătoare şi miloasă, care putea fi atât de mâhnită în privinţa lui pentru năruirea speranţelor lor de fericire împreună, cum putea

îndura atât de liniştită singurătatea într-o lume nouă, unde să împletească iarăşi cununi din flori proaspete chemată să le poarte, florile din lumea celor de odinioară fiind veştede! De ce să o mâhnească din pricina acelei bijuterii triste? De ce să-i arate ceea ce nu era decât semnul unor bucurii spulberate, ale unor proiecte fără niciun temei? În frumuseţea acestui inel (după cum spusese omul la care te-ai fi aşteptat cel mai puţin) era o satiră aproape crudă, la adresa iubirii, nădejdilor, planurilor omenirii, imprevizibile şi atât de supuse pieirii! Fie ce-o fi! Are să-l restituie tutorelui ei când se vor întâlni, acesta la rândul său îl va pune la loc în scrinul de unde îl luase, fără tragere de inimă, şi unde avea să rămână uitat printre scrisori vechi, conţinând declaraţii amoroase de odinioară sau alte mărturii ale unor vechi năzuinţe zădărnicite, până când, fiind un obiect de preţ, va fi pus din nou în circulaţie, şi va urma aceeaşi cale ca şi prima oară.

Fie ce-o fi. Să rămână la piept, nu va pomeni nimic despre inel. Oricât de desluşite sau de nedesluşite erau gândurile lui, el ajunse la concluzia: Fie ce-o fi. În noianul lanţurilor minunate care se făuresc de-a pururi, zi şi noapte, în uriaşa făurărie a timpului şi a întâmplării, exista un lanţ făurit în clipa când îi venise în minte acea concluzie succinată, cetluit la temelia cerului şi a pământului şi înzestrat cu o invincibilă forţă de sprijin şi tracţiune.

Se plimbau pe malul râului. Începură să vorbească despre planurile lor, privite în parte. Edwin urma să-şi grăbească plecarea din Anglia;

iar Rosa avea să rămână unde se afla, cel puţin cât timp va rămâne şi Helena. Bietele fete vor afla cu gingăşie trista veste şi, ca preliminarii, domnişoarei Twinkleton i-o va încredinţa Rosa, mai înainte chiar ca domnul Grewgious să fi apărut din nou.

Trebuia să fie limpede pentru toată lumea că ea şi Edwin rămâneau cei mai buni prieteni.

De când se logodiseră, niciodată nu avusese loc între ei o înţelegere mai deplină. Şi totuşi, exista o rezervă de ambele părţi; Rosa îşi pusese în gând, prin intermediul tutorelui ei, să nu mai ia lecţii de la profesorul ei de muzică, cât despre Edwin, acesta se şi frământa la ideea, destul de vagă, şi anume dacă se va întâmplă vreodată să o cunoască mai îndeaproape pe domnişoara Landless.

Tot plimbându-se şi vorbind, ziua senină dar rece ajunsese la capăt. Soarele se cufundase în râu, hăt departe, iar străvechiul oraş se întindea, roşietic, în faţa ochilor lor.

Plimbarea luă acum sfârşit.

Apa, mugind, îşi arunca algele marine, sumbre, la picioarele lor. Cei doi începură să se depărteze de mal.

Ciorile, croncănind răguşit, se roteau pe deasupra capetelor lor, ca nişte pete întunecate în văzduhul care treptat se întuneca.

— Am să-l pregătesc pe Jack pentru plecarea mea apropiată, spuse Edwin, cu o voce scăzută, voi da ochi cu tutorele tău de îndată ce va veni şi apoi plec până să nu apuce să stea împreună de vorbă. E mai bine să nu fiu şi eu de faţă. Nu crezi?

— Ba da.

— Avem conştiinţa că am procedat cum se cuvine, nu-i aşa, Rosa?

— Da.

— E mai bine pentru amândoi, chiar de pe acum.

— Şi, cu timpul, va fi mult mai bine.

În inimile lor mai rămăsese oarecare duioşie pentru vechile poziţii abandonate, aşa încât îşi prelungiră despărţirea.

Ajunşi în dreptul ulmilor din preajma catedralei, pe unde stătuseră în ultima lor plimbare, se opriră de parcă ar fi fost înţeleşi, şi Rosa îşi întinse obrazul către el, cum nu făcuse niciodată odinioară – atâta timp se scursese de atunci, parcă…

— Dumnezeu să te aibă în paza lui, dragă! Adio!

Se îmbrăţişară cu afecţiune.

— Acum, te rog, condu-mă până acasă, Eddy, pe urmă mă laşi în grija mea.

— Nu te uita înapoi, Rosa, o făcu el atentă, petrecându-i braţul pe după al lui şi conducând-o. Nu l-ai văzut pe Jack?

— Na! Unde?

— Pe sub copaci. Ne-a zărit, pe când ne luam rămas bun. Bietul de el! Nici nu ştie că ne-am despărţit. Are să fie, tare mi-e teamă, o lovitură pentru el!

Ea grăbi pasul, într-un suflet, grăbi pasul până trecură pe sub portalul din curtea catedralei şi ieşiră în stradă; odată ajunşi acolo, ea îl întrebă:

— Ne-a urmărit? Uită-te fără să se observe. Mai e în spatele nostru?

— Nu… Ba da, este! Tocmai acum a intrat pe

poartă. Bunul şi dragul de el, nu vrea să ne piardă din ochi. Mi-e teamă că are să fie amarnic de dezamăgit!

Ea se grăbi să tragă repede de mânerul clopotului vechi şi răguşit, şi poarta se deschise de îndată. Înainte de a păşi înăuntru mai aruncă pentru ultima oară ochii spre el, plină de mare nedumerire, ca şi cum l-ar fi întrebat, implorându-l: „Oh! nu înţelegi?”

Apoi dispăru.

CAPITOLUL XIV

CÂND SE VOR MAI ÎNTÂLNI CEI TREI?

Ajunul Crăciunului în Cloisterham.

Pe străzi nişte figuri străine, câteva altele pe jumătate străine, jumătate familiare; chipurile copiilor de odinioară din Cloisterham, devenite apoi chipuri de domni şi doamne reîntorşi din lumea largă, după îndelungate răstimpuri, regăsesc oraşul ca prin minune micşorat de parcă, între timp, nefiind bine spălat, intrase la apă. Pentru aceştia, dangătul clopotelor catedralei, croncănitul ciorilor din turn sunt sunete aidoma celor din vremea când mergeau de-a buşile. Pentru astfel de oameni, aflaţi departe, se întâmplă ca în ceasurile de pe urmă să-şi închipuie că duşumeaua încăperii era numai frunze de toamnă, căzute din ulmii din curtea catedralei; unele zgomote fremătătoare şi miresme proaspete, deopotrivă – impresiile cele mai timpurii reînviau când cercul vieţii lor se strângea din ce în ce, iar începutul şi sfârşitul îşi dădeau mâna.

Semnele sărbătorilor sunt peste tot. Boabe roşii se ivesc scânteietoare din loc în loc prin grilajul de la casa parohială; domnul şi doamna Tope înfig cu grijă rămurele de ilice prin împletiturile de lemn ale stranelor, ca şi cum le-ar fi înfipt în butoniera de la haina decanului sau altor feţe bisericeşti.

În prăvălii, mare risipă, mai cu seamă în privinţa unor articole precum stafide, struguri, mirodenii, fructe glasate, zahăr pudră. Domneşte o atmosferă generală de neobişnuită generozitate şi belşug,

dovadă tufa imensă de vâsc atârnată deasupra uşii de la băcănie, şi o biată prăjiturică de doisprezece gologani, culminând cu forma unui arlechin – o biată prăjiturică de doisprezece gologani care putea foarte bine să treacă şi drept una de douăzeci şi patru sau de patruzeci şi opt de gologani pusă la tombola din plăcintărie, pentru un şiling biletul.

Distracţiile publice nu lipseau. Figurinele de ceară, care au făcut o impresie atât de profundă asupra împăratului Chinei, pot fi văzute, la cerere anume, doar de Crăciun în localul unui proprietar de trăsuri şi cai de închiriat ajuns la faliment, din susul străduţei. La teatru trebuie să se prezinte o nouă mare pantomimă comică, anunţată de portretul, aproape în mărime naturală, şi cam tot aşa de amărât, al lui Signor Jacksonini, clovnul, spunând „Ce mai faci mâine?” Pe scurt, tot oraşul Cloisterham este în picioare, după treburi; din această descriere Liceul şi Pensionul domnişoarei Twinkleton se cuvine să fie excluse. Din prima instituţie elevii au plecat acasă, fiecare din ei îndrăgostit de câte una din tinerele de la domnişoara Twinkleton (care habar n-au despre acest lucru); la cea de-a doua, doar slujnicele mai apar când şi când pe la ferestre. În treacăt fie remarcat, aceste duduiţe, când sunt unicele reprezentante ale sexului frumos, devin, în limitele decenţei, mai zburdalnice decât atunci când îşi împart această sarcină cu tinerele eleve ale domnişoarei Twinkleton.

Trei persoane urmau să se întâlnească, seara

aceea, în casa din curtea bisericii. Dar să vedem cum şi-a petrecut ziua fiecare din cei trei.

Neville Landless, deşi scutit deocamdată să mai buchisească prin cărţi, de către domnul Crisparkle – a cărui fire viguroasă nu era câtuşi de puţin nepăsătoare la farmecul unei zile de sărbătoare citi şi scrise de zor în odaia lui liniştită, cu un aer concentrat, până la două după amiază. Apoi se apucă să elibereze masa, să aranjeze cărţile, să rupă şi să arunce la foc hârtiile de prisos. Făcu pe urmă curăţenie în lucrurile strânse grămadă, rândui prin toate sertarele şi distruse orice notă, orice petic de hârtie, în afară de însemnările legate direct de studiile lui. Când termină, se duse la garderoba de unde alese ceva de îmbrăcat pentru toate zilele – printre altele, nişte pantofi mai rezistenţi la drum şi o pereche de ciorapi – şi puse totul într-o raniţă nouă, cumpărată cu o zi înainte pe Strada Mare. Îşi mai cumpărase tot atunci şi din acelaşi loc, un baston greoi, cu mâner solid şi cu vârf de metal. Îl încercă, îl răsuci, îl cântări şi îl puse deoparte laolaltă cu raniţa, pe un scaun de lângă fereastră. Astfel, făcuse toate pregătirile.

Se îmbrăcă de plecare şi ieşi, dar abia părăsise încăperea, nu ajunsese bine în capul scării că şi dădu cu ochii de cleric, care avea odaia de dormit la acelaşi etaj – când, se întoarse după baston ca să-i facă acum safteaua. Domnul Crisparkle, care zăbovise pe scară până ce Neville reveni, îi vede bastonul în mână, i-l ia şi îl întreabă, zâmbind, cum alege el un baston?

— La drept vorbind nu ştiu dacă mă pricep la

aşa ceva, răspunse Neville; pe acesta l-am ales pentru că e mai greu.

— E mult prea greun Neville, *mult* prea greu.

— Chiar şi ca să te sprijini în el la un drum lung, domnule?

— Să te sprijini în el? repetă domnul Crisparkle, luând poziţia pietonului. Nu te sprijini în el; nu faci decât să-l balansezi.

— Practica are să mă înveţe, domnule. Eu n-am trăit într-o ţară unde se merge pe jos, ştiţi foarte bine.

— Asta aşa-i, încuviinţă domnul Crisparkle. Fă un mic antrenament să străbatem împreună câţiva kilometri. Dar acum trebuie să te părăsesc. Te întorci înainte de cină?

— Nu cred, pentru că cina e devreme.

Domnul Crisparkle dădu binevoitor şi vesel din cap, în semn de rămas bun, dezvăluindu-şi (nu neintenţionat) încrederea şi un calm absolut.

Neville se duse la Casa Maicilor, şi ceru ca domnişoara Landless să fie înştiinţată că o caută fratele ei, după cum fusese stabilit. El aşteaptă lângă poartă, fără măcar să fi trecut pragul pentru că se ţinea de cuvântul dat de a nu-i tăia calea Rosei.

Sora lui nu e mai puţin atentă în îndatorirea pe care şi-au atribuit-o ei înşişi, şi nu pierde nicio clipă ca să-i vină în întâmpinare. Îşi fac o primire afectuoasă, evitând să rămână acolo şi pornesc spre meleaguri de ţară.

— N-aş vrea să forţez lucrurile, Helena, spuse Neville, după ce se depărtaseră puţin şi coteau, dar ai să înţelegi într-o clipă că trebuia să revin

la… cum să-i spun?… nebunia mea.

— N-ar fi mai bine să ocoleşti acest subiect, Neville? Ştii că nu mai vreau să aud nimic…

— Ba da, draga mea, ceea ce a auzit şi domnul Crisparkle, ba chiar a şi fost de acord.

— Bine, dar numai atât.

— Iată, situaţia e asta. Nu numai că eu sunt tulburat și nefericit, dar îmi dau seama că mai tulbur şi pe alţii. Nu ştiu eu că fără nenorocita mea prezenţă, tu, şi… şi… ceilalţi care alcătuim prima noastră reuniune, cu excepţia tutorelui nostru îndatoritor, aţi fi putut cina mâine bucuroşi la casa parohială? De fapt, aşa are să fie, probabil. Se vede cât de colo că nu prea sunt apreciat de bătrâna doamnă, şi nu e greu de priceput că mă ia drept o piedică supărătoare în calea ospitalităţii din gospodăria ei ordonată, mai ales în acest moment al anului când trebuia să stau la o parte faţă de o anumită persoană şi există un motiv să nu fiu pus în contact cu ea. Reputaţia nefavorabilă care mi s-a făcut previne împotriva mea acea persoană; şi aşa mai departe. I-am expus cu multă grijă toate acestea domnului Crisparkle, pentru că ştii ce fire plină de abnegaţie are, totuşi i le-am expus. Am stăruit totodată cu precădere asupra faptului că sunt angajat într-o luptă nenorocită cu mine însumi, şi că un mic voiaj şi o absenţă m-ar ajuta să ies mai lesne la un liman. Astfel, vremea fiind frumoasă şi rece, o să fac o excursie pe jos, şi am de gând să mă izolez de toată lumea (chiar de mine însumi, sper) – plecarea fiind mâine dimineaţă.

— Şi când te întorci?

— Peste două săptămâni.

— Şi te duci singur?

— Prefer să fiu fără nimeni, oricine ar fi, în afară de tine, draga mea Helena.

— Domnul Crisparkle este întru totul de acord, ai spus?

— Întru totul. Nu ştiu sigur dacă la început nu fusese înclinat să creadă că ar fi un plan cam trist şi că ar avea o înrâurire proastă asupra unui spirit meditativ. Am făcut însă lunea trecută, noaptea, o plimbare sub clar de lună, ca să stau de vorbă în voie, şi i-am prezentat lucrurile în lumina lor adevărată. I-am demonstrat că aveam nevoie să mă birui pe mine însumi, şi că odată trecută cu succes seara aceasta, va fi cu siguranţă mai bine să mă aflu oriunde, chiar de pe acum, numai aici să nu fiu. Nu prea aş putea evita să nu întâlnesc anumite persoane plimbându-se împreună pe aici; aceasta nu ar putea duce la nimic bun şi desigur nu-i un mod de a uita. Peste două săptămâni, asemenea întâlniri nu vor mai putea avea probabil loc, şi când se va ivi iarăşi prilejul, mai târziu, păi, atunci aş putea pleca din nou. Sper să fie mai mult un exerciţiu într-adevăr reconfortant şi o oboseală prielnică. Ştii că domnul Crisparkle acordă exerciţiilor de acest soi o mare importanţă din proprie experienţă, în păstrarea unui spirit sănătos într-un corp sănătos şi n-ar fi prea potrivit să aibă o anumită serie de legi naturale pentru sine şi o alta pentru mine. El a cedat în faţa felului meu de a vedea lucrurile, când a fost convins că eram cinstit şi serios; aşadar, am deplina lui încuviinţare de a pleca mâine dimineaţă. Plec

destul de devreme ca să fiu nu numai în afara oraşului, ci să nu mai pot auzi nici clopotele, când preacredincioşii se vor duce la biserică.

Helena se gândi la acest proiect şi îl găsi bun. Deoarece domnul Crisparkle îl aproba, şi ea va face la fel; Helena proceda însă aşa din principiu, considerându-l în mintea ei bun, un proiect sănătos, care denota un efort sincer şi o vădită străduanie de autocorijare. Era cât pe aci să-l compătimească, bietul băiat, pentru că urma să plece singur tocmai de marea sărbătoare a Crăciunului, dar îşi dădu seama că în această situaţie ar fi mai bine să-l încurajeze. Şi îl încurajă.

Are să-i scrie el oare?

Are să-i scrie din două în două zile şi îi va povesti toate peripeţiile.

Şi-a trimis înainte bagajul?

— Nu, dragă Helena. Călătoresc ca un pelerin, cu traistă şi toiag. Traista mea – sau raniţa – e făcută, nu trebuie decât să o încătărămez; iată colea şi toiagul.

I-l înmână. Ea făcu aceeaşi observaţie ca şi domnul Crisparkle, că e prea greu, şi-i dădu înapoi bastonul, întrebându-l din ce lemn e confecţionat. Din esenţă tare?

Până în clipa aceea Neville fusese extrem de bine dispus. Poate faptul că şi-a expus planul în faţa sorei sale, şi că a trebuit să i-l prezinte în culori cât mai vii, l-a înviorat. Şi lucrul odată făcut cu succes a fost urmat, poate, de o reacţie psihică. În orice caz, la căderea înserării, când luminile oraşului începuseră să răsară deodată înaintea lor, părea tot mai deprimat.

— Tare aş vrea să nu merg la masa aceea, Helena.

— Dragă Neville, crezi că merită să te frământi din pricina asta? Gândeşte-te ce repede o să treacă.

— Ce repede o să treacă? repetă, posomorât. Da, dar nu-mi place deloc.

S-ar putea să fie momente stânjenitoare, îi explicase ea veselă, dar nu vor dura decât clipe. Era destul de sigur pe sine.

— Aș dori să fiu la fel de sigur de orice aşa cum sunt sigur de mine, îi răspunse.

— Cât de ciudat vorbeşti, dragă. Ce vrei să spui?

— Helena, nu ştiu. Tot ce ştiu este că nu-mi place masa asta. Ce apăsare funestă simt în aer, ciudat!

Ea îi atrase atenţia asupra norilor arămii îngrămădiţi dincolo de râu şi îi spuse că se iscase vântul.

Abia dacă îi mai spuse vreun cuvânt până îşi luă rămas bun de la ea, la poarta de la Casa Maicilor.

Helena nu intră numaidecât după ce se despărţiră, ci rămase locului privindu-l cum se depărtează pe stradă.

De două ori trecu pragul porţii lui Jasper, dar nu-i venea să intre. În cele din urmă orologiul de la catedrală bătu un sfert. Neville se întoarse pe călcâie şi se grăbi să se ducă înăuntru.

Astfel, urcă *el* treptele care duceau la poarta cu boltă.

Edwin Drood petrecuse o zi în singurătate. Ceva de o însemnătate mai profundă decât şi-ar fi

închipuit se detaşase din viaţa lui, şi în liniştea încăperii, noaptea trecută, plânsese.

Deşi imaginea domnişoarei Landless mai stăruia în adâncul minţii lui, micuţa făptură, drăguţă şi afectuoasă, pe care o găsise mai hotărâtă şi mai înţeleaptă decât ar fi bănuit, continua să ocupe un loc temeinic în inima lui. Se gândea cu oarecare neîncredere că ar fi fost demn de ea. Oare ce ar fi putut însemna unul pentru celălalt, dacă el ar fi fost mai serios în ultima vreme, dacă ar fi preţuit-o mai mult, dacă în loc să-şi fi acceptat destinul ca pe un fel de moştenire de fapt, ar fi studiat calea cea mai dreaptă de cunoaştere şi îmbunătăţire a vieţii lui? Cu toate acestea, în pofida unei puternice suferinţe sufleteşti, orgoliul şi capriciul tinereţii păstrau în adâncul minţii lui chipul acela frumos al domnişoarei Landless.

Ce curios îl privise Rosa când s-au despărţit la poartă. Voia cumva oare să dea de înţeles că pătrunsese dincolo de suprafaţa gândurilor lui, ajungând până în cutele lor cele mai tăinuite? Greu de crezut, pentru că era o căutătură mirată, scrutătoare; hotărî că nu izbutea să o înţeleagă oricât de expresivă ar fi fost.

Deoarece nu aştepta acum decât sosirea domnului Grewgious şi avea să pornească la drum de îndată ce dădea ochii cu el, plecă agale să-şi ia rămas bun de la vechiul oraş şi împrejurimile lui. Îşi aminti de vremea când Rosa împreună cu el se plimbau prin preajmă, nişte copilandri încă, pătrunşi de demnitatea pe care le-o conferea angajamentul unuia faţă de celălalt.

„Bieţii copii!” gândi el, cu o tristeţe plină de

compasiune.

Observând că i-a stat ceasul, intră în prăvălia unui bijutier ca să i-l întoarcă şi să i-l pună la punct.

Bijutierul deschise vorba în legătură cu o brăţară, pe care îi ceru voie să i-o arate, cu un aer indiferent şi cât se poate de dezinteresat. Ar veni de minune (spuse el) unei mirese tinere, mai ales dacă aceasta este de o frumuseţe delicată. Băgând de seamă că brăţara nu atrăsese decât o privire rece, bijutierul îl pofti să se uite la un suport cu inele pentru domni.

— Iată un gen de inel plin de distincţie, remarcă el, care domnilor le place îndeosebi să-l cumpere, atunci când îşi schimbă condiţia. Un inel de o mare frumuseţe, cu data căsătoriei gravată înăuntru; mai mulţi domni l-au preferat faţă de toate celelalte verighete.

Edwin privi inelele cu aceeaşi răceală ca şi brăţara, spunând celui care îl ispitea că nu poartă alte bijuterii în afară de ceasul cu lanţ rămas de la tatăl său, şi acul de la cămaşă.

— Ştiam acest lucru, răspunse bijutierul, pentru că domnul Jasper a trecut pe aici deunăzi ca să-i pun geamul la ceas, şi de fapt i-am arătat aceste piese şi lui cu observaţia că dacă *ar fi* voit să facă un dar unui domn din familie, cu o anumită ocazie specială… Dar mi-a spus, zâmbind, că avea în minte inventarul tuturor bijuteriilor pe care domnul din familie le poartă, adică, ceasul cu lanţ şi acul de la cămaşă. Totuşi, adăugă bijutierul, ceea ce astăzi e adevărat nu trebuie să fie neapărat o regulă şi pentru viitor… Vă pun ceasul

la două şi douăzeci, domnule Drood. Îngăduiţi-mi să vă recomand, domnule, să nu-l scăpaţi pe jos.

Edwin luă ceasul, îl puse la loc şi plecă, spunându-şi în sine:

„Bunul meu Jack! Dacă mi-aş mai face o cută la papion, ar socoti că merită să observe şi asta!”

Se mai plimbă încoace şi încolo, ca să-i treacă timpul până la ora mesei. I se părea că oraşul Cloisterham îl dojenea pentru ziua aceea – îi căuta parcă pricină – ca şi cum n-a ştiut să o folosească; era însă mai degrabă dus pe gânduri decât supărat…

Edwin se scutură de obişnuita lui nepăsare, urmărind melancolic şi stăruind asupra tuturor vestigiilor trecutului îndepărtat.

„Curând voi fi departe, şi poate nu le voi mai vedea niciodată”, îşi spuse. „Biată tinereţe! Biată tinereţe!”

Ziua era pe sfârşite când trecu prin Via călugărilor. Mai întârzie pe acolo un ceas bun; auzi şi clopotele de la catedrală.

Amurgise, când dădu cu ochii de o femeie ghemuită la pământ, într-un colţ lângă o portiţă. Portiţa aceasta dădea într-o alee lăturalnică, nu prea frecventată seara; femeia trebuie să fi fost acolo tot timpul cât se plimbase, deşi n-o zărise decât abia târziu.

Porni pe potecă îndreptându-se spre portiţă. La lumina unui felinar aflat prin preajmă, băgă de seamă că femeia avea o înfăţişare buimacă; îşi sprijinea bărbia zbârcită în mâini, cu privirile pironite înainte, fără să clipească, fix, de parcă ar fi fost oarbă.

Ca de obicei binevoitor – clar în astă-seară expansiv, mai mult ca oricând – Edwin stătuse de vorbă cu mai toţi copiii şi oamenii în vârstă pe care îi întâlnise; imediat se aplecă şi vorbi cu această femeie.

— Sunteţi bolnavă?

— Nu, drăguţă, răspunse, fără să se uite la el, şi fără nicio schimbare în ciudăţenia privirii sale oarbe.

— Sunteţi oarbă?

— Nu, drăguţă.

— V-aţi rătăcit, n-aveţi unde sta, v-au lăsat puterile? Ce s-a-ntâmplat de rămâneţi aici în frig, atâta vreme, fără să vă mişcaţi?

Cu un efort lent, căznit, ea izbuti să-şi adune privirile până ce ajunse să şi le îndrepte asupra lui; dar apoi din nou i se înceţoşară, straniu, şi femeia începu să tremure.

El se îndreptă din spate, făcu un pas înapoi şi se uită în jos la ea uimit şi speriat totodată, pentru că i se părea că o cunoaşte.

„Doamne Dumnezeule!” îşi spuse în clipa următoare. „Aşa arăta şi Jack noaptea aceea”.

Femeia ridică ochii spre el şi rosti în şoaptă:

— Mi-s slabi bojocii… bojocii mi-s tare bolnavi. Sărmănica de mine… am o tuse seacă, auzi cum hârâie! Şi tuşi îngrozitor pentru a confirma cele spuse.

— De unde veniţi?

— De la Londra, drăguţă. (Tusea nu-i dădea pace.)

— Unde vă duceţi?

— Înapoi la Londra, drăguţă. Am venit aici să

caut un ac în claia cu fân, şi n-am dat de el. Ascultă, drăguţă… dă-mi trei şilingi şi şase pence şi nu te lua de gânduri din pricina mea. Mă-ntorc la Londra pormă şi nu mai fac bucluc nimănui. Am nişte treburi… Vai de mine! Tare prost merg treburile, tare prost… ah, ce mai timpuri afurisite! … da'pân-la urmă tot mai găsesc şi eu câte ceva ca s-o duc de azi pe mâine.

— Bei opiu?

— Nu, îl fumez, răspunse ea cu greutate, chinuită încă de tuse. Dă-mi banii care ţi i-am cerut şi fac ce fac şi plec îndărăt la Londra. Şi dacă nu-mi dai trei şilingi şi şase pence igzact, atunci mai bine nu-mi da niciun chior. Ei, da'dacă mi-oi da trei şilingi şi şase pence, îşi spun cevaşilea.

El numără banii pe care-i scoase din buzunar şi îi înmână. Numaidecât ea îi strânse bine în pumn şi se ridică în picioare, cu un râs de satisfacţie ca un croncănit.

— Domnu' să te binecuvânteze! Ascultă bine, dragă dom'le, cum te cheamă, pe numele ăl mic?

— Edwin.

— Edwin… Edwin… Edwin… repetă ea, tărăgănând cuvântul, ca un om care e pe cale să adoarmă. Apoi deodată îl întrebă: Numele ăsta prescurtat e Eddy?

— Aşa mi se spune uneori, răspunse, îmbujorându-se la faţă.

— Nu cumva o fi aleasa inimii care-ţi spune aşa? îl întrebă, chibzuind.

— De unde să ştiu eu?

— Păi cum, n-ai pă nimeni la inimă?

— Pe nimeni.

Dădu să plece şi din nou rosti:

— Dumnezeu să te binecuvânteze şi mulţămesc, drăguţă!

— Parcă voiai să-mi spui ceva, adăugă el. Dacă vrei, poţi s-o faci.

— Aşa e, aşa e! Bine, atunci, bucură-te. Fii recunoscător că nu te cheamă Ned.

Se uita atent la ea când o întrebă:

— De ce?

— Pentru că-i un nume cu ghinion acum.

— Cum adică, un nume cu ghinion?

— Un nume pă care-l paşte primejdia.

— Există o vorbă, oamenii ameninţaţi trăiesc mult, îi spuse cu inima uşoară.

— Atunci, Ned – ameninţat cum e, oriunde s-ar afla, acum când îţi vorbesc, drăguţă – are să trăiască o veşnicie! replică femeia.

Se aplecase în faţă ca să-i spună aceste cuvinte la ureche cu degetul arătător scuturându-l dinaintea ochilor lui, apoi se opinti şi spunând încă un „Domnu' să te binecuvânteze şi mulţămesc!" plecă înspre hanul „La doi gologani".

Momentul acesta nu fusese prea îmbietor pentru a încheia o zi cenuşie, singur într-un loc pustiu, înconjurat de vestigii şi ruine ale unor timpuri străvechi, ci mai curând putea să-i dea fiori reci. Apucă pe străzi mai bine luminate şi luă hotărârea, în mers, să nu pomenească nimic în seara aceea despre cele întâmplate, ci numai lui Jack să-i povestească (singurul care-i spune Ned) mâine, ca despre o coincidenţă bizară. Fireşte, numai ca despre o coincidenţă şi nu ca despre

ceva care merita să-ţi reaminteşti.

Totuşi, incidentul îl preocupa mai mult ca alte lucruri care ar fi meritat să le ţină minte. Până la ora mesei mai trebuia să întârzie; putea să se mai plimbe cale de o milă sau cam aşa ceva. Când trecu podul şi apoi o luă pe malul apei, cuvintele femeii parcă le auzea purtate de vântul care se iscase, le vedea parcă pe cerul sumbru, în apa tulbure, în luminile pâlpâitoare ale oraşului. Desluşea întrucâtva ecoul lor solemn chiar şi în dan- dangătul melodios al clopotelor de la catedrală, care îl făcu să tresară nedumerit până în adâncul inimii. Ajunsese în dreptul casei din curtea bisericii.

Astfel urcă *el* treptele care duceau la intrare.

John Jasper petrecuse o zi în chip mai agreabil şi mai vesel decât toţi ceilalţi oaspeţi. Pentru că nu dădea lecţii de muzică în perioada sărbătorilor era liber tot timpul, în afara slujbelor de la catedrală. Dis-de-dimineaţă umblă prin prăvălii ca să cumpere unele mici delicatese care-i plăceau nepotului său. Le spunea negustorilor că nepotul lui n-avea să rămână multă vreme cu el, de aceea voia să-i facă toate poftele. Aceste pregătiri de ospitalitate odată isprăvite, trecu pe la domnul Sapsea ca să-l anunţe că scumpul lui Ned şi tânărul năbădăios, care locuia la domnul Crisparkle, urmau să ia astăzi cina cu el, pentru a pune capăt neînţelegerii dintre ei. Domnul Sapsea nu-l privea pe tânărul năbădăios cu ochi buni, în niciun caz. Spunea că înfăţişarea lui Neville era „neenglezească”, şi odată ce domnul Sapsea

declara ceva neenglezesc, considera acel ceva cufundat pe vecic într-o genune fără fund.

John Jasper părea sincer necăjit auzindu-l pe domnul Sapsea că vorbeşte astfel. Ştia prea bine că domnul Sapsea niciodată nu spunea ceva fără un tâlc anume, şi, datorită iscusinţei lui subtile, totdeauna avea dreptate. Domnul Sapsea (printr-o coincidenţă remarcabilă) era exact de această părere.

Domnul Jasper se afla în ziua aceea într-o admirabilă formă în privinţa vocii. În rugăciunea fierbinte înălţată pentru a-şi păstra inima aptă să respecte preceptele, el îi uimi pe cei prezenţi prin forţa melodică. Niciodată n-a cântat piese muzicale mai grele cu atâta dexteritate şi simţ armonic aşa cum interpretase în ziua aceea antifoanele. Firea lui nervoasă îl îndemna uneori să cam iuţească ritmul lucrării; de astă dată însă păstra măsura ireproşabil.

Aceste efecte se datorau, pesemne, marelui său calm spiritual. Cât despre mecanismul coardelor vocale luat în sine, acesta era puţin cam plăpând, de aceea purta, atât în anteriu, când cânta, cât şi la hainele obişnuite, un fular gros de mătase, mare, negru, petrecut uşor pe după gât. Calmul lui era atât de remarcabil încât domnul Crisparkle îl menţionă când ieşiră împreună de la slujba de vecernie.

— Trebuie să-ţi mulţumesc, Jasper, pentru plăcerea cu care te-am ascultat astăzi. Frumos! Încântător! Cred că n-ai fi putut să te depăşeşti astfel, dacă nu erai admirabil de echilibrat.

— *Sunt* admirabil de echilibrat.

— Nimic inegal, continuă clericul, cu un gest molcom al mâinii. Nimic nesigur, nimic forţat, nimic ocolit, totul executat în chip magistral, cu o perfectă stăpânire de sine.

— Mulţumesc, sper că a fost aşa, dacă nu exagerezi cumva.

— S-ar zice, Jasper, că ai încercat un nou remediu împotriva indispoziţiei dumitale trecătoare.

— Da, într-adevăr? Observaţia nu e inexactă, pentru că aşa este.

— Atunci ţine-te de acest remediu, dragă băiete, mai spuse domnul Crisparkle, bătându-l peste umăr prieteneşte ca să-l încurajeze, ţine-te de el.

— Aşa am să şi fac.

— Te felicit, reluă domnul Crisparkle, ieşind din catedrală, te felicit, pentru tot.

— Mulţumesc, încă o dată. Am să te însoţesc până acasă, dacă nu ai nimic împotrivă. Am timp berechet până îmi sosesc oaspeţii, şi aş vrea să-ţi spun câteva cuvinte, care, cred, auzindu-le n-o să-ţi displacă.

— Despre ce e vorba?

— Ei bine, discutam ieri despre gândurile mele negre.

Domnul Crisparkle se întunecă la faţă şi scutură din cap compătimitor.

— Am spus atunci, continuă Jasper, că sfaturile dumitale vor fi pentru mine un antidot împotriva acelor gânduri negre şi ţi-ai exprimat speranţa că o să arunc în foc anumite însemnări care le consemnează.

— Şi tot mai am această speranţă, Jasper.

— Bazată pe cele mai temeinice motive din lume! Vreau să ard jurnalul din acest an la sfârşitul anului.

— Pentru că dumneata…

Domnul Crisparkle se dumiri pe deplin chiar de la primele cuvinte.

— Mi-ai ghicit gândurile. Pentru că simt că nu eram în apele mele, devenisem trist şi arţăgos, aveam obsesii şi câte şi mai câte. Spuneai că exagerez lucrurile, e adevărat.

Chipul luminos al domnului Crisparkle se lumină şi mai mult.

— Atunci nu puteam observa toate astea, pentru că *nu eram* în apele mele, dar acum mă simt mai bine cu sănătatea, fapt pe care-l recunosc cu adevărată plăcere. Da, am izbutit să fac un lucru mare din nimica toată – asta-i chestiunea.

— Mă unge la inimă, strigă domnul Crisparkle, când te aud astfel!

— Un om care duce o existenţă monotonă, reluă Jasper, cu nervii şi stomacul în neregulă, se sprijină pe o idee până îşi pierde simţul măsurii. Aşa s-a întâmplat cu mine în chestiunea cu pricina. Aşa că voi lăsa pradă flăcărilor mărturiile din viaţa mea, când voi împlini caietul şi voi începe un altul cu judecata mai limpede.

— Cu atât mai bine, zise domnul Crisparkle, oprindu-se la scările din faţa casei spre a da mâna cu el, mai bine decât aş fi nădăjduit.

— Dar bineînţeles, rosti Jasper, aveai puţine motive să nădăjduieşti că voi urma exemplul dumitale. Dumneata eşti totdeauna atent să-ţi păstrezi mintea şi trupul curate precum cleştarul –

aşa eşti veşnic şi niciodată n-ai să te schimbi – pe câtă vreme eu sunt o bălărie nămoloasă, solitară şi lâncedă. Totuşi, am biruit această lâncezeală… Să aştept aici până afli dacă domnul Neville a pornit spre locuinţa mea? Dacă n-a plecat, ne-am putea duce împreună, el şi cu mine.

— Cred, rosti domnul Crisparkle, deschizând cu cheia uşa de la intrare, că a ieşit ceva mai devreme, oricum, ştiu că a plecat şi îmi închipui că nu s-a întors încă. Dar am să întreb. Nu vrei să intri?

— Mă-aşteaptă musafirii, se scuză Jasper, zâmbind.

Clericul dispăru şi după câteva clipe se întoarse. După cum a bănuit, domnul Neville nu revenise. Într-adevăr, acum îşi amintea, domnul Neville spusese că se va duce probabil direct la casa din curtea bisericii.

— Halal gazdă! exclamă Jasper. Oaspeţii ajung acasă înaintea mea. Pe ce pui rămăşag că-i găsesc prieteni la cataramă?

— Eu pun rămăşag, sau mai bine zis aş pune, dacă ar intra în obiceiurile mele să pariez, replică domnul Crisparkle, că musafirii dumitale se vor distra bine astă-seară.

Jasper dădu din cap, râzând şi îi ură noapte bună.

Făcu drumul înapoi până la poarta catedralei şi se îndreptă spre locuinţa lui. Cânta cu glas scăzut şi cu o delicată expresivitate, în timp ce-şi vedea de mers. I se părea că în seara aceea ar fi fost cu neputinţă să ia o notă falsă, că nimic nu putea nici să-l grăbească nici să-l ţină în loc.

Ajungând, aşadar, sub arcada de la intrarea în locuinţa sa, se opri o clipă sub streaşina porţii ca să-şi lepede eşarfa neagră, mare, pe care o înfăşură pe după braţ. În acest scurt răstimp, chipul său se posomorî, devenind sever. Dar numaidecât se lumină din nou; reîncepu să fredoneze şi o luă iarăşi la picior.

Şi astfel urcă *el* scările de la intrare.

Lumina roşietică ardea toată seara, fără întrerupere, la ferestrele casei plasate ca un far către limita torentului vieţii trepidante. Zgomote surde şi zumzetul forfotei de oameni treceau câteodată aceste fruntarii şi pătrundeau prin lăcaşul solitar, unde mare lucru nu se auzea în afară de rafalele zdravene de vânt. Se dezlănţuise o furtună năprasnică.

Curtea catedralei nu era niciodată prea luminată; dar pentru că palele puternice de vânt stinseseră numeroase felinare (unele fuseseră chiar sfărâmate, iar geamurile aruncate, zuruind, la pământ), în seara aceea era neobişnuit de sumbră. Întunericul se înteţea şi se învolbura din pricina norului de praf stârnit de pe pământ, zburau cât colo crenguţe uscate smulse din copaci, şi bucăţi sfârtecate din cuiburile ciorilor din vârful turnului. Arborii, şi ei, într-atât fremătau şi trosneau, năpădiţi de vârtejul smintit, pornind din întuneric, încât păreau în primejdie să fie smulşi din rădăcină. Când şi când se auzea câte ceva pârâind şi prăvălindu-se la pământ, semn că vreo creangă mare cedase la zbuciumul furtunii.

Rareori, în nopţile de iarnă să se fi abătut un

vânt atât de năprasnic. Hornurile erau rostogolite în stradă, iar oamenii se ţineau de stâlpi şi pe la colţuri, se prindeau unii de alţii ca să-şi poată păstra echilibrul. Vijelia în loc să se potolească, se înteţea, devenind mai furioasă, până spre miezul nopţii, când străzile pustii fură măturate de viforul cumplit, clănţănind pretutindeni pe la zăvoarele uşilor, zgâlţâind peste tot obloanele, ca şi cum i-ar fi prevenit pe oameni să se scoale şi să se ferească dacă nu voiau să le cadă tavanul în cap.

Lumina roşietică mai ardea încă, neîntrerupt. Nimic nu-i aşa statornic ca lumina roşietică!

Toată noaptea vântul a suflat fără zăbavă. Dar dis- de-dimineaţă, când licărul zorilor abia dacă putea păli stelele, începu să mai scadă. Atunci, ca un monstru rănit de moarte, zvârcolindu-se năuc la răstimpuri, se prăvăli, descrescu şi când lumina zilei se revărsă deplin, îşi dădu suflarea de pe urmă.

S-a văzut apoi că limbile orologiului de la catedrală au fost smulse; tabla de pe acoperiş ridicată, făcută sul şi zvârlită în curtea bisericii. Câteva pietre mai fuseseră dislocate din vârful turnului.

Deşi era dimineaţa primei zile de Crăciun, trebuiră să fie trimişi lucrători pentru a şti exact proporţiile stricăciunilor pricinuite. Cu Durdles în frunte, muncitorii au urcat până sus; domnul Tope şi o gloată de gură-cască matinali, se adunaseră în preajma locuinţei clericului, şi cu mâna streaşină la ochi urmăreau din priviri apariţia acestora în vârf.

Deodată grupul se dădu la o parte, împins de

domnul Jasper care-şi făcea loc cu mâinile; toate privirile sunt coborâte acum la pământ, când acesta îl întrebă în gura mare pe domnul Crisparkle, aflat în dreptul unei ferestre deschise:

— Unde-i nepotul meu?

— N-a fost pe aici. Nu e acasă?

— Nu. Aseară a făcut o plimbare pe malul râului, împreună cu domnul Neville, să privească furtuna, şi nu s-a mai întors. Întreabă-l pe domnul Neville!

— Neville a plecat azi-dimineaţă, în zori.

— A plecat în zori? Dă-mi voie să intru! Dă-mi voie să intru!

Nimeni nu se mai uita spre turn. Toate privirile erau acum îndreptate spre domnul Jasper, alb ca varul la faţă, îmbrăcat sumar, gâfâind şi ţinându-se de grilajul din faţa casei clericului.

CAPITOLUL XV

ÎVINUIREA

Neville Landless pornit la drum devreme, mersese cu un pas atât de bun, încât, atunci când clopotele de la biserică începuseră să bată în

Cloisterham pentru slujba de dimineaţă, el se şi afla la opt mile depărtare. Fiindcă simţea nevoia să ia micul dejun şi fiindcă nu avea cu el decât o coajă de pâine, se opri la prima cârciumă, pe care o întâlni în drum, să-şi împrospăteze puterile.

Muşteriii veniţi pentru gustarea de dimineaţă – doar dacă nu erau cumva cai sau vite cornute, specimene pentru care fuseseră făcute destule pregătiri, sub formă de apă şi fân – erau aşa de puţin obişnuiţi pentru firma „La Carul cu coviltir”, încât Neville trebui să aştepte mult şi bine până ce carul să se urnească şi să i se aducă ceaiul, pâinea prăjită şi jambonul. Între timp Neville luase loc într-o sală cu nisip presărat pe jos, întrebându-se cât o să mai treacă, după plecarea lui, până când la focul aprins pentru el cu nişte găteje umede, şi care mocnea tuşind de zor, avea să se poată încălzi omul.

De fapt, „La Carul cu coviltir” era un han rece, pe vârful unei coline, unde terenul din faţa uşii, un amestec de noroi şi paie, fusese bătătorit de copitele cailor şi de piciorul oamenilor, unde o hangiţă arţăgoasă, aşezată la tejghea trăgea palme unui copilaş mucos (cu un picior într-un ciorap roşu şi cu celălalt desculţ), unde brânza se afla, aruncată direct pe o poliţă, în tovărăşia unei feţe de mese soioase şi a unui cuţit cu mânerul coclit, într-un soi de barcă turnată în fier; unde pâinea cu obraz palid vărsa lacrimi de firimituri pentru naufragiul ei într-o altă barcă; unde rufele familiei, jumătate spălate, jumătate uscate, duceau o viaţă publică zăcând pe ici pe colo; unde tot ce era de băut se bea din nişte stacane… aici, te

puteai aştepta să dai şi de ploşniţe. Ţinând seama de toate aceste considerente „Carul cu coviltir” nu prea îşi respecta făgăduiala înscrisă pe firmă de a oferi găzduire bună pentru oameni şi vite. Omului nostru însă, în cazul de faţă, nu-i ardea de critică, el se înfruptă din tot ce putu căpăta la masă şi porni iarăşi la drum după o odihnă mai îndelungată decât ar fi avut nevoie.

Se opri cam la un sfert de milă de han, întrebându-se dacă să meargă pe şosea, sau să o apuce pe un drum de ţară dintre două şiruri înalte de gard viu, trecând peste un povârniş acoperit cu ierburi legănate de vânt, care, ceva mai încolo, se vedea bine, dădea din nou în şosea. Se hotărâse pentru acesta din urmă şi îl străbatea cu oarecare cazină, pentru că urcuşul era abrupt, iar drumul brăzdat de făgaşe adânci.

Se trudea de zor, când băgă de seamă că alţi pietoni mergeau în urma lui. Deoarece înaintau cu un pas mai iute ca el, se dădu la o parte, rezemându-se pe unul din malurile înalte, ca să-i lase să treacă. Dar aceştia se purtau foarte ciudat. Doar patru dintre ei trecură mai departe. Ceilalţi patru au încetinit mersul, întârziind, ca şi cum ar fu avut intenţia să-l urmeze după ce el îşi va relua drumul. Restul grupului (vreo jumătate de duzină) făcură calea întoarsă şi se îndepărtară repede.

Neville se uită la cei patru din spate şi la cei patru dinaintea lui. Toţi îl priveau, drept răspuns. Porni clin nou la drum. Cei patru din faţă şi-au reluat şi ei drumul, uitându-se mereu înapoi. Cei patru din spate strânseră rândurile. Când ieşiră cu toţii din drumeagul îngust, la panta deschisă,

acoperită cu bălării, aceeaşi ordine de mers era menţinută. Îşi dădea seama că oriîncotro ar fi apucat-o, oamenii ăştia, fără doar şi poate, îl împresurau. Se opri încercând o ultimă probă, dar cu toţii stătură pe loc.

— De ce vă ţineţi aşa de mine? întrebă el, adresându-se tuturor. Nu cumva sunteţi o bandă de hoţi?

— Nu-i răspundeţi, rosti unul din ei – nu observase care anume – staţi liniştiţi mai bine.

— Staţi liniştiţi? repetă Neville. Care a spus asta?

Nimeni nu răspunse.

— Iată un sfat bun, oricare din voi, iscoadelor, l-ar fi dat… apoi continuă mâniat: Nu voi îngădui să fiu îngrădit de patru oameni colo şi patru colo. Vreau să trec şi am să trec de cei patru din faţă.

Toţi se opriră când el rămase locului.

— Dacă opt oameni, sau patru, sau doi, sar asupra unuia singur, adăugă el, devenind şi mai mânios, cel care e singur altă şansă n-are decât să-l însemne pe unul din ei. Şi, pe Dumnezeul meu, am s-o fac, dacă îmi mai aţineţi calea!

Ridicând pe umăr bastonul lui greoi şi grăbind pasul, o zbughi înainte ca să treacă de cei patru. Cel mai mătăhălos şi mai puternic din grup se dădu la o parte din calea lui, îl apucă abil şi amândoi se rostogoliră pe jos, dar nu înainte ca bastonul greu să se fi abătut binişor asupra lui.

— Lăsaţi-l! strigă omul ăsta către ceilalţi, cu o voce sugrumată, în timp ce se luptau împreună pe iarbă. Trântă dreaptă! E ca o fetiţă pe lângă mine şi unde mai pui are şi povara aia în spinare. Daţi-i

pace. Am eu grijă de el.

După ce se mai rostogoliră puţin prin iarbă, într-o aprigă încăierare, din care pricină amândoi erau mânjiţi de sânge pe faţă, omul luă genunchiul din pieptul lui Neville şi se ridică zicând.

— Aşa! Acum doi dintre voi să-l ia unul de-o parte, altul de alta.

Zis şi făcut.

— Cât despre povestea cu banda de hoţi, dom'le Landless, adăugă omul, scuipând puţin sânge şi ştergând de pe faţă ceva mai mult, mai vorbim noi pân' la prânz. Nu ne-am fi atins de dumneata dacă nu ne sileai. O să te ducem, oricum, pe şosea şi acolo o să găseşti destul ajutor împotriva hoţilor, dacă ai nevoie... Să-i şteargă unul faţa şi să vadă dacă mai e ceva cu el.

După ce i se curăţă obrazul, Neville recunoscu în cel care vorbea pe Joe, vizitiul omnibuzului din Cloisterham, pe care nu-l văzuse decât o singură dată, şi anume în ziua sosirii lui.

— Şi ceea ce-ţi recomand în momentul ăsta este că nu vorbeşti, dom'le Landless. Ai să găseşti un prieten care te aşteaptă în şosea, plecat înainte pe celălalt drum când ne-am împărţit în două, şi ai face mult mai bine dacă n-ai să mai spui nimic până nu dai cu ochii de el. Să-mi aducă cineva bastonul, şi hai să ne luăm picioarele la spinare.

De-a dreptul uluit, Neville se uită în jur şi nu mai scoase un cuvânt. Mergând între cei doi conducători, care îl ţineau la braţ, continuă drumul ca într-un vis. Ajuns în şosea, se trezi într-un grup restrâns de oameni – printre aceştia şi cei care făcuseră calea întoarsă – iar în mijlocul lor se

aflau domnul Jasper şi domnul Crisparkle. Cei care-l conduceau pe Neville se îndreptară spre cleric; acolo îl lăsară liber, din respect pentru domnul Crisparkle.

— Ce înseamnă toate astea, domnule? strigă Neville. Ce s-a întâmplat? Am impresia că mi-am pierdut minţile.

Grupul se strânse în jurul lui.

— Unde e nepotul meu? întrebă domnul Jasper pe un ton vehement.

— Unde e nepotul dumneavoastră? repetă Neville. De ce mă-ntrebaţi pe mine?

— Te întreb pe dumneata, replică Jasper, pentru că ai fost ultimul cu care s-a întâlnit şi nu mai e de găsit.

— Nu mai e de găsit? strigă Neville înspăimântat.

— Stai, stai… interveni domnul Crisparkle. Îngăduie-mi, Jasper. Domnule Neville, eşti tulburat, adună-ţi gândurile, este foarte important.

— Voi încerca, domnule, dar simt că iau câmpii.

— Astă-noapte ai părăsit casa domnului Jasper împreună cu Edwin Drood?

— Da.

— La ce oră?

— Să fi fost miezul nopţii? întrebă Neville, ducând mâna la cap tulburat cum era, şi făcând apel la Jasper.

— Întocmai, rosti domnul Crisparkle. Este exact ora de care mi-a pomenit domnul Jasper. Aţi coborât împreună spre râu.

— Fără îndoială! Pentru a vedea efectele vântului acolo.

— Ce-aţi făcut apoi? Cât timp aţi stat acolo?

— Vreo zece minute, cam atât, nu mai mult. Pe urmă ne-am întors la locuinţa dumneavoastră, şi el şi-a luat rămas bun de la mine, în poartă.

— Ţi-a spus că avea de gând să se mai ducă o dată la râu?

— Nu. Mi-a spus că se duce direct acasă.

Cei de faţă se uitau unul la altul şi la domnul Crisparkle, căruia, domnul Jasper, care îl urmărise tot timpul din priviri pe Neville, i se adresă pe un ton scăzut dar desluşit, bănuitor:

— Ce sunt petele acelea pe hainele lui?

Toţi ochii se îndreptară asupra urmelor de sânge de pe îmbrăcămintea sa.

— Aceleaşi pete sunt şi pe baston! exclamă Jasper, luând bastonul din mâna omului care-l ţinea. Ştiu că acest baston îi aparţine, l-a luat cu el aseară. Ce înseamnă asta?

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune, ce înseamnă asta, Neville? stărui domnul Crisparkle.

— Omul acesta şi cu mine, rosti Neville, făcând semn către ultimul lui adversar, ne-am luptat adineauri pentru baston. Şi pe el se pot vedea aceleaşi pete, domnule. Ce aveam să-mi închipui când m-am văzut molestat de opt oameni. Puteam eu să visez motivul adevărat al purtării lor când n-au suflat o vorbă?

Aceştia recunoscură că au socotit nimerit să tacă din gură şi că astfel s-a încins lupta. Totuşi, oamenii care asistaseră la această scenă priveau posomorâţi petele de sânge uscate din pricina luminii şi a aerului rece.

— Trebuie să ne întoarcem, Neville, îl îndemnă

domnul Crisparkle; fireşte, vei fi bucuros să revii pentru a te justifica.

— Fireşte, domnule.

— Domnul Landless va merge cu mine, mai spuse clericul, privind în juru-i. Haide, Neville.

Porniră, făcând calea întoarsă. Ceilalţi, în afară de unul singur, veneau în urmă răsfiraţi, la distanţe diferite.

Jasper mergea pe partea opusă şi nu părăsi tot drumul această poziţie. Tăcea molcom, dar domnul Crisparkle, nu o dată, repetă întrebările lui de mai înainte, în vreme ce Neville repeta răspunsurile lui de mai înainte; amândoi se avântau în a face unele presupuneri lămuritoare. Jasper se încăpăţâna să tacă, domnul Crisparkle făcea apel, prin gesturi, să ia cât de cât parte la discuţie, fără ca apelul să fi adus vreo schimbare în expresia împietrită a chipului său. Când se apropiară de oraş, clericul sugeră că ar fi bine să treacă întins pe la primar. Jasper încuviinţă din cap, cu severitate, dar nu scoase niciun cuvânt până să ajungă în cabinetul domnului Sapsea.

Domnul Sapsea fiind informat de domnul Crisparkle despre împrejurările în care doreau să facă o expunere a întregii tărăşenii, domnul Jasper destramă tăcerea declarând că avea deplină încredere, din punct de vedere uman, în intuiţia domnului Sapsea; că nu exista niciun motiv admisibil pentru ca nepotul lui să fi dispărut subit, doar dacă domnul Sapsea putea desluşi vreunul, şi atunci el se va supune. De asemenea, că nu exista nicio posibilitate ca Edwin să se fi întors la râu şi din întâmplare să se fi înecat, doar dacă acest

lucru nu-i părea cumva domnului Sapsea probabil, şi atunci el iarăşi se va supune. Se spălă pe mâini cât putu mai bine de orice bănuială oribilă, doar dacă nu cumva i-ar apărea domnului Sapsea că unele din ele ar fi inseparabile de ultima persoană cu care s-a întâlnit nepotul său înaintea dispariţiei (anterior, cei doi nu fuseseră în termeni buni), şi atunci, încă o dată, el se va supune. Că, din pricina stării lui sufleteşti, hărţuit de îndoieli cum era şi chinuit de temeri lugubre, nu se putea pune prea mare temei pe el – pe domnul Sapsea, însă, da.

Domnul Sapsea îşi exprimă părerea că istoria aceasta se prezenta sub un aspect sumbru. Pe scurt (şi îşi pironi ochii pe chipul lui Neville), tânărul n-avea nimic englezesc în înfăţişare. Pornind de la acest punct esenţial, domnul Sapsea se împotmoli într-un labirint de aberaţii şi mai încâlcite decât te-ai fi aşteptat ca până şi un primar să fie în stare să se amuze spunându-le, din care ieşi cu strălucita descoperire că a răpi viaţa unui semen de-al tău, însemna să răpeşti ceva ce nu-ţi aparţine. Şovăia dacă să emită sau nu, fără întârziere, un mandat de întemniţare pentru Neville Landless, cunoscând bănuielile grave care planau asupra lui. Ar fi procedat poate în consecinţă, dacă nu se împotrivea cu înverşunare clericul, intervenind în favoarea rămânerii tânărului în casa lui, şi obligându-se să-l aducă, oricând i se va cere, cu propriile lui mâini.

Domnul Jasper se ridică atunci şi spuse că după cum înţelegea el, domnul Sapsea sugera să se dragheze râul, şi să se scotocească minuţios malurile, să se trimită amănunte asupra dispariţiei

lui Edwin Drood în toate localităţile învecinate, iar la Londra să se răspândească în lung şi-n lat afişe şi anunţuri, în care Edwin Drood să fie implorat ca, orice motiv necunoscut ar fi avut să părăsească societatea şi casa unchiului său, să aibă milă de durerea, jalea şi năpasta ce s-a abătut asupra acestei rude care-l iubeşte, şi să-i dea de veste, într-un fel sau altul, că se află încă în viaţă.

Domnul Sapsea afirmă că era exact ceea ce voia să spună el, că fusese perfect înţeles (deşi nu rostise o iotă despre aşa ceva), şi au fost luate numaidecât măsuri în acest sens.

Ar fi greu de a hotărî care era mai copleşit de oroare şi nedumerire – Neville Landless sau John Jasper. Doar că poziţia lui Jasper îl silea să aibă o atitudine activă, pe când aceea a lui Neville îl silea pe acesta să fie pasiv – altă deosebire nu exista. Fiecare era doborât la pământ, distrus.

Odată cu primele licăriri de lumină, a doua zi dis- de-dimineaţă, lucrătorii erau la treabă pe râu, şi alţi oameni – majoritatea veniţi de bună voie să dea o mână de ajutor – cercetau malurile.

Au continuat să caute de-a lungul întregii zile, pe apă, cu barca şi prăjina, cu draga şi plasa, pe ţărmul numai potmol şi bălţoace, în cizme până peste genunchi, cu toporişca, sapa, frânghii, câini, şi câte şi mai câte. Chiar noaptea râul era presărat cu felinare şi focuri fantomatice. Prin coturi mai îndepărtate, scăldate de ape în vremea fluxului, pâlcuri de paznici ciuleau urechile la clipocitul curentului, căutând din ochi peste tot, nu cumva râul o purta cine ştie ce povară. Pe drumeagurile bolovănoase din preajma mării care răsăreau în

zare şi prin punctele singuratice unde se ivea vreo bulboană, apăreau fanarele pâlpâind ciudat şi siluete de oameni cu îmbrăcăminte groasă.

Din nou revărsatul zorilor, dar nici urmă de Edwin Drood sub soare.

Toată ziua următoare iarăşi a continuat căutarea.

John Jasper se tăbârcea cu chiu şi vai când în barcă sau luntre, când pe ţărm printre sălcii, iar în locurile mai joase înfundându-se prin nămol ori poticnindu-se de ţăruşi şi bolovani colţuroşi – pe unde jaloanele indicând nivelul apei şi umbrele de făpturi stranii păreau nişte iazme.

Dar degeaba, nici urmă de Edwin Drood sub soare.

Stabilind paza peste noapte, din nou, aşa încât să rămână un ochi de veghe la orice schimbare de maree, Jasper se duse acasă istovit. Ciufulit şi în neorânduială, mânjit de noroi, care se uscase pe el, cu hainele zdrenţuite, se trânti în fotoliul lui, când domnul Grewgious îi apăru dinainte.

— Ciudate veşti! exclamă domnul Grewgious.

— Ciudate şi groaznice.

Jasper se mulţumise, spunând aceste cuvinte, să înalţe ochii greoi; apoi îi coborî din nou, lăsându-se pe o parte, în fotoliu, frânt de oboseală.

Domnul Grewgious îşi netezi creştetul capului şi fruntea, şi rămase în picioare, privind focul.

— Cum se simte pupila dumitale? întrebă Jasper, după un timp, cu o voce stinsă, obosită.

— Biata fetiţă! Îţi poţi închipui în ce hal am găsit-o.

— Ai văzut-o pe sora lui? întrebă din nou Jasper,

— A cui?

Tonul tăios al acestei contraîntrebări, modul molcom şi plin de răceală în care domnul Grewgious, atunci când o puse, îşi desprinse ochii de la foc îndreptându-i pe chipul lui Jasper, în orice altă situaţie l-ar fi exasperat.

Dar în starea lui, deprimat şi sleit de puteri, Jasper deschise doar ochii, spunând:

— Sora tânărului suspect.

— Îl socoteşti suspect, într-adevăr? întrebă domnul Grewgious.

— Nu ştiu ce să cred. Nu pot lua o hotărâre.

— Nici eu, rosti domnul Grewgious. Dar cum ai vorbit despre el spunând „tânărul suspect”, am crezut că ţi-ai făcut o părere… Chiar acum m-am despărţit de domnişoara Landless.

— În ce stare e?

— Nici nu vrea să audă de vreo bănuială, are o încredere neţărmurită în fratele ei.

— Biata fată!

— Oricum, continuă domnul Grewgious, nu despre ea am venit să vorbesc, ci de pupila mea. Am să-ţi fac o comunicare care te va surprinde. Pe mine, cel puţin m-a surprins.

Jasper, cu un oftat ca un geamăt, se întoarse abătut în jilţ.

— Să las mai bine pe mâine? glăsui domnul Grewgious. Nu uita, te-am prevenit că am impresia că o să te surprindă.

O expresie de atenţie vie şi concentrare apăru în ochii lui John Jasper când şi-i îndreptă asupra domnului Grewgious; acesta se netezi din nou pe cap, din nou uitându-se la foc – de astă dată cu

buzele strânse, având un aer hotărât.

— Despre ce e vorba? întrebă Jasper, ridicându-se în jilţ.

— Desigur, rosti domnul Grewgious cu o încetineală provocatoare ca şi cum şi-ar fi vorbit sieşi, cu ochii ţintă la foc, trebuia să fi ştiut mai devreme; Rosa mi-a dat să înţeleg, dar eu sunt un om prea dintr-o bucată, încât ideea asta nu mi-a venit. Am luat lucrurile drept bune.

— Dar despre ce e vorba? mai întrebă o dată Jasper.

Domnul Grewgious deschizând şi închizând palmele alternativ, de parcă şi le-ar fi încălzit la foc, şi uitându-se pieziş la domnul Jasper, fără a schimba direcţia privirii după aceea, se hotărî să răspundă.

— Perechea aceasta de tineri… tânărul dispărut şi domnişoara Rosa, pupila mea, deşi de atâta vreme logodiţi, şi acceptând de atâta vreme logodna, la un pas de căsătorie…

Domnul Grewgious avea în faţa sa un chip palid, cu ochii holbaţi, cu buzele albe şi tremurătoare, stând în fotoliu; văzu două mâini pline de noroi prinzându-se de braţele jilţului. Dar din pricina mâinilor era cât pe aci să nu vadă chipul.

— Această tânără pereche a ajuns treptat să descopere (de ambele părţi cam în aceeaşi măsură, cred) că ar fi mai bine şi mai fericiţi, acum şi în viitor, trăind ca buni prieteni, sau mai de grabă ca frate şi soră, decât ca soţ şi soţie.

Domnul Grewgious văzu apărând pe chipul de plumb din jilţ broboane de sudoare groaznice, ca de oţel.

— Tânăra pereche a luat până la urmă hotărârea sănătoasă de a-şi împărtăşi descoperirea, deschis, logic şi cu duioşie. S-au întâlnit în acest scop şi după câteva cuvinte nevinovate şi generoase au căzut de acord să rupă legăturile care existau între ei definitiv şi pentru totdeauna.

Domnul Grewgious văzu un fel de nălucă dând să se scoale din jilţ, cu gura căscată şi mâinile întinse spre spătar.

— Unul din cei doi tineri, şi anume nepotul dumitale, temându-se, totuşi, ca nu cumva, în afecţiunea dumitale delicată faţă de el, să fii crunt dezamăgit de o schimbare atât de mare în viitorul lui, s-a abţinut câteva zile de a-ţi spune secretul şi a lăsat pe seama mea să ţi-l dezvălui, când o să viu să stau de vorbă cu dumneata, iar el va fi plecat. Acum stau de vorbă cu dumneata, iar el e plecat.

Domnul Grewgious văzu năluca răsturnându-şi capul pe spate, apucându-se cu mâinile de păr şi zvârcolindu-se.

— Iată, ţi-am spus tot ce-am avut de spus, în afară doar că tânăra pereche s-a despărţit, cu fermitate, deşi nu fără să verse lacrimi de durere, chiar în seara când i-ai văzut pentru ultima oară împreună.

Domnul Grewgious auzi un ţipăt îngrozitor, şi nu mai văzu năluca nici stând jos, nici în picioare – nu văzu altceva decât nişte haine, rupte şi pline de noroi, grămadă pe duşumea.

Fără să-şi schimbe atitudinea nici chiar atunci, el desfăcea şi strângea palmele ca să şi le încălzească, şi se uita într-acolo, pe jos.

CAPITOLUL XVI

DEVOTAT CU TRUP SI SUFLET

Când John Jasper îşi reveni după acea criză sau leşin, se văzu înconjurat de domnul şi doamna Tope, pe care oaspetele său îi chemase anume.

Musafirul său, cu înfăţişarea lui de om cioplit în lemn, stătea ţeapăn în jilţ, cu mâinile pe genunchi, aşteptând să-şi fi revenit.

— Aşa! Acum vă e bine, domnule, rosti doamna Tope, cu ochii în lacrimi. Eraţi de-a dreptul la capătul puterilor şi nici nu-i de mirare.

— Omul, spuse domnul Grewgious, de parcă ar fi reprodus o lecţie învăţată pe de rost, nu se poate lipsi de somn, cu mintea crunt chinuită, iar trupul frânt de oboseală, fără să se simtă de-a dreptul extenuat.

— Mă tem că v-aţi alarmat din pricina mea, se scuză Jasper cu glas stins, după ce a fost ajutat să se aşeze în fotoliu.

— Câtuşi de puţin, mulţumesc, răspunse domnul Grewgious.

— Sunteţi prea amabil.

— Câtuşi de puţin, mulţumesc, repetă domnul Grewgious.

— Ar trebui să serviţi puţin vin, domnule, spuse doamna Tope, şi din aspicul pregătit pentru dumneavoastră şi de care nici nu v-aţi atins la prânz, cu toate că v-am prevenit de ce o să se-ntâmple, ştiţi foarte bine, dar n-aţi luat micul dejun; ar trebui să gustaţi o aripă din pasărea aceea friptă, pe care de vreo douăzeci de ori, nu o dată, am tot pus-o iar pe foc. În cinci minute am şi

adus totul pe masă, şi domnul acesta cumsecade are să vrea să vă asiste.

Domnul cumsecade răspunse cu o pufnitură, care putea să însemne că vrea, ori nu, orice altceva sau nimic, ceea ce doamnei Tope i s-ar fi părut o parascovenie dacă nu era atât de ocupată cu aşezatul mesei.

— O să serveşti ceva împreună cu mine? întrebă Jasper, când se aşternu faţa de masă.

— N-aş mai putea înghiţi nici măcar o îmbucătură, mulţumesc, răspunse domnul Grewgious.

Jasper mâncă şi bău aproape cu lăcomie. Modul grăbit în care făcea acest lucru trăda nepăsarea vădită pentru gustul celor servite – se vedea că mânca şi bea spre a prinde puteri noi ca să preîntâmpine încă un eventual leşin, şi prea puţin pentru plăcerea de a mânca.

În acest timp, domnul Grewgious rămase aşezat, ţeapăn, fără nicio expresie pe chip. Avea doar un aer de protest, de o netulburată politeţe, de parcă ar fi vrut să spună, drept răspuns unei invitaţii la vorbă: „N-aş putea găsi nici cea mai mică observaţie de făcut, niciun cuvânt de zis asupra vreunui subiect oarecare, mulţumesc”.

— Ştii, reluă Jasper, după ce dădu la o parte farfuria şi paharul, stând câteva minute pe gânduri, ştii că desluşesc o picătură de mângâiere în comunicarea făcută de dumneata şi care m-a uimit într-atât?

— *Serios?* replică domnul Grewgious, adăugând destul de limpede, deşi nu cu glas tare: „Mie nu mi se pare, mulţumesc!”

— Revenindu-mi după şocul suferit când am aflat despre nepotul meu drag o veste atât de neaşteptată, care a năruit toate castelele din Spania, clădite de mine pentru el, şi după ce am avut răgazul să mai reflectez, da, am ajuns la această concluzie.

— Aş fi bucuros să pot strânge firimiturile astea… rosti domnul Grewgious, cu răceală.

— Există sau nu există – dacă socoteşti că mă înşel, spune-mi, ca să-mi curm suferinţa – există sau nu speranţa că nepotul meu, trezindu-se în această nouă postură şi fiind foarte mişcat de povara grea care îl apăsa pe umeri, dat fiind că trebuia să ofere explicaţii în stânga şi în dreapta, să fi căutat să înlăture această povară, fugind?

— Se prea poate să se fi întâmplat aşa ceva, zise domnul Grewgious, meditând.

— Aşa ceva s-a şi întâmplat. Am citit despre cazuri în care unii oameni, decât să dea piept cu neprevăzutul şi să trebuiască să se justifice, îşi luau tălpăşiţa şi multă vreme nu se mai auzea nimic despre ei.

— Cred că s-au petrecut asemenea lucruri, rosti domnul Grewgious, meditând încă.

— Când nu aveam şi nu puteam avea nicio bănuială, continuă Jasper, urmând aprig această nou pistă, că bietul meu băiat dispărut să se fi ferit de mine – şi mai cu seamă fiind vorba de o chestiune atât de importantă cum e aceasta – ce rază de lumină a fost pentru mine în bezna unui cer fără stele!? Când presupuneam, viitoarea soţie fiind aici, că însurătoarea lui era atât de aproape, de unde să-mi fi închipuit eu că are să lase totul

baltă şi o să plece, într-un mod atât de inexplicabil, de capricios şi de crud? Acum însă, când ştiu ceea ce mi-ai spus, oare nu există o fisură cât de mică prin care ziua să pătrundă? Presupunând că Edwin a plecat de bună voie, nu devine oare dispariţia lui mai explicabilă şi totodată mai puţin crudă? Faptul că a terminat cu pupila dumitale este în sine oarecum o justificare a plecării lui. Asta în definitiv nu face misterioasa lui dispariţie mai puţin crâncenă pentru mine; dar pe ea o scuteşte de un chin nemilos.

Domnul Grewgious nu putea decât să fie de acord.

— Chiar şi în privinţa mea, adăugă Jasper, mergând pe acelaşi fir, cu o înfocare plină de speranţă, el ştia că ai să vii la mine, ştia că fuseseşi însărcinat să-mi spui ceea ce mi-ai spus. Dacă îndeplinindu-ţi misiunea ai izbutit să faci să apară în mintea mea buimăcită un nou lanţ de gânduri, în mod logic decurge de aici că din aceste premise Edwin a putut prevedea concluziile pe care eu le voi trage. De bună seamă el le-a prevăzut, şi atunci chiar şi cruzimea faţă de mine… în fond cine sunt eu?… John Jasper! un profesor de muzică… – dispare!…

Încă o dată, domnul Grewgious nu putea decât să fie de acord.

— Am avut bănuieli, bănuieli îngrozitoare, spuse Jasper, dar destăinuirea dumitale, oricât de copleşitoare a fost la început, prin care mi-ai adus la cunoştinţă că băiatul pe care-l iubesc atât se ferea de mine, ceea ce m-ar fi putut dezamăgi, aprinde flacăra speranţei în sufletul meu.

Dezvăluindu-ţi-o, dumneata n-o stingi, ci vei admite că-i o speranţă cugetată. Încep să cred că e posibil (aici îşi împreună mâinile) să fi dispărut dintre noi de bună voie, şi că poate mai trăieşte şi e sănătos.

Domnul Crisparkle intră în odaie tocmai în clipa aceea. Jasper repetă şi pentru el.

— Încep să cred că e posibil să fi dispărut de bunăvoie şi poate mai trăieşte şi e sănătos.

Luându-şi un scaun, domnul Crisparkle zise:

— Cum aşa?

Domnul Jasper repetă argumentele pe care tocmai le expusese. Chiar dacă erau mai puţin plauzibile decât în realitate, bunul cleric ar fi fost pregătit să le accepte, din dorinţa de a-l dezvinovăţi pe nefericitul lui elev. Dar şi el acorda mare însemnătate dispariţiei tânărului, deoarece cu puţin înainte de dispariţie acesta se pusese într-o situaţie nouă şi stânjenitoare faţă de toţi cei care-i cunoşteau proiectele şi afacerile. Faptul acesta, avea impresia, prezenta chestiunea într-o lumină nouă.

— I-am declarat domnului Sapsea când ne-am prezentat la el, zise Jasper (şi într-adevăr aşa era), că între cei doi tineri nu avusese loc nicio ceartă sau neînţelegere cu ocazia ultimei lor întâlniri. Ştim cu toţii că prima lor întâlnire a fost departe de a fi prietenoasă, dar totul a decurs în linişte şi pace când s-au întâlnit ultima oară la mine acasă. Copilul meu drag nu prea era în apele lui, părea deprimat – am băgat de seamă asta – şi de aceea sunt silit să stărui mai mult asupra acestei împrejurări, acum când ştiu că avea un motiv

anume de a fi deprimat, de altfel motivul care poate l-a împins să plece.

— Dea Domnul să fie aşa? exclamă domnul Crisparkle.

— *Dea* Domnul să fie aşa! repetă Jasper. Dumneata ştii – să audă şi domnul Grewgious – că aveam păreri preconcepute în legătură cu domnul Neville Landless, provocate de ieşirea lui violentă de la prima întâlnire. Ştii că am venit la dumneata extrem de speriat pentru nepotul meu drag, din pricina furiei lui nebuneşti. Ştii că am şi notat în jurnalul meu şi ţi-am arătat pasajul unde spuneam că am presimţiri negre relativ la el. Domnul Grewgious se cade să fie pus la curent cu privire la întreaga poveste. El nu trebuie, dintr-o omisiune de-a mea, să cunoască lucrurile doar parţial şi să rămână străin de restul. Aş vrea să fie atât de bun să înţeleagă anume că înştiinţarea pe care mi-a adus-o a avut o înrâurire fericită asupra mea, în ciuda faptului că eram, înainte ca întâmplarea misterioasă să se fi petrecut, foarte pornit împotriva tânărului Landless.

Acest mod loial de a vorbi l-a tulburat mult pe cleric. Simţea că el nu se purtase la fel de deschis. Îşi făcea mustrări că păstrase atâta vreme tăcerea asupra a două puncte: al doilea acces de mânie din partea lui Neville împotriva lui Edwin, şi gelozia pătimaşă, despre care ştia cu certitudine, aprinsă în inima lui Neville împotriva acestuia. Era convins de nevinovăţia lui Neville, care n-avea niciun amestec în legătură cu dispariţia aceasta hâdă, şi totuşi atâtea fapte mărunte se împleteau laolaltă, năpăstuindu-l, încât se temea să mai

adauge şi altele la greutatea lor care mereu sporea. Clericul era unul din oamenii cei mai loiali, dar cântărea în minte, perpelindu-se, dacă a face cunoscut de bună voie aceste două fărâme de adevăr, acum, n-ar însemna cumva să însăileze laolaltă minciuna în locul adevărului.

Acum, avea totuşi un exemplu în faţa lui. Nu mai pregetă, adresându-se domnului Grewgious ca unuia care căpătase o anume autoritate prin dezvăluirea făcută asupra misterului (domnul Grewgious devenise din cale-afară de dintr-o bucată când se trezi în această situaţie neaşteptată), domnul Crisparkle supuse mărturia sa simţului strict de justeţe al domnului Jasper, şi, exprimându-şi încrederea absolută în completa nevinovăţie a elevului său, care mai curând sau mai târziu trebuia să iasă basma curată de orice bănuială, declară că încrederea sa în domnul Neville era întemeiată, deşi recunoştea confidenţial că avea un temperament înflăcărat şi irascibil, foarte pornit împotriva nepotului domnului Jasper, datorită presupunerii lui romanţioase că se îndrăgostise tot de domnişoara Rosa.

Fericita reacţie manifestată de domnul Jasper a rezistat chiar şi în faţa acestei declaraţii neaşteptate. Îl făcu să pălească, dar repetă că avea să se cramponeze de nădejdea inspirată de domnul Grewgious, și că, în cazul când nu se va da de urma nepotului său drag, și astfel să se ajungă la deducţia că i s-ar fi făcut de petrecanie, el va rămâne convins, până în pânzele albe, că Edwin fugise de bună voie.

Domnul Crisparkle, plecând de la această convorbire foarte neliniştit încă şi foarte preocupat de soarta tânărului pe care îl ţinea în casa lui ca pe un fel de prizonier, purcese la o plimbare nocturnă memorabilă.

Porni spre stăvilarul din Cloisterham.

Deseori se ducea într-acolo, prin urmare nu era nimic deosebit în faptul că paşii îl purtară în direcţia aceea. Dar fiind atât de cufundat în gânduri asta îl împiedică să-şi fixeze vreun plan de plimbare, sau să acorde atenţie locurilor pe unde trecea, aşa că îşi dădu seama că se află în preajma stăvilarului mai întâi după zgomotul apei în cădere, la câţiva paşi de el.

„Cum am ajuns oare aici?!” a fost primul său gând, oprindu-se.

„De ce am venit aici?!” a fost al doilea.

Apoi rămase ascultând atent clipocitul apei. Un pasaj obişnuit din lecturile lui, despre glasuri venind din văzduh care silabisesc nume de oameni, îi impresionă atât de subit auzul, încât făcu un semn cu mâna ca să se ferească, de parcă era tangibil.

Stelele luceau pe cer.

Stăvilarul se afla la două mile bune deasupra locului unde cei doi tineri veniseră să privească furtuna. Aici nu fuseseră făcute investigaţii, deoarece curentul era iute şi puternic în noaptea acea din ajunul Crăciunului, iar regiunea, unde cel mai probabil s-ar fi putut descoperi un cadavru, dacă se petrecuse cumva un accident fatal în asemenea împrejurări, se afla – fie că accidentul se întâmplase în timpul fluxului ori al refluxului –

între locul acela şi mare.

Apa trecea peste stăvilar cu freamătul ei obişnuit, în acea noapte rece şi înstelată. Mare lucru nu se prea vedea, totuşi domnul Crisparkle avu senzaţia ciudată că ceva nefiresc stăruie prin partea locului.

Vorbea cu sine însuşi:

„Ce să fie? Unde să fie? Ia să văd? Cărui simţ se adresează această senzaţie?”

Dar niciun simţ nu-i semnala vreo percepţie nefirească. Din nou ascultă şi prinse iarăşi în auz trecerea apei peste stăvilar, freamătul obişnuit, în noaptea aceea rece şi înstelată.

Ştiind foarte bine că misterul de care mintea îi era frământată ar fi putut să confere, în sine, acestui loc o atmosferă stranie, căuta să-şi limpezească ochii săi pătrunzători. Se apropie de stăvilar şi privi atent la binecunoscutul eşafodaj de stâlpi şi lemnărie. Nu i se păru nimic neobişnuit. Dar hotărî să revină şi a doua zi dis-de-dimineaţă.

În somnul lui pe apucate, a visat toată noaptea numai despre stăvilar.

Se întoarse acolo odată cu răsăritul soarelui. Era o dimineaţă cu cer senin dar friguroasă. Priveliştea din faţa lui, aflat în acelaşi loc unde se găsise noaptea trecută, se putea desluşi până în cele mai mici amănunte. Privi atent în juru-i câteva minute şi era cât pe aci să se uite în altă parte, când ochii îi fură atraşi într-un punct anume.

Se întoarse cu spatele la stăvilar şi scrută până în înaltul cerului, departe, şi peste tot pe pământ, apoi din nou se uită spre acel punct. Mereu îi

atrăgea atenţia ceva; numaidecât se concentră cu toată puterea ochilor lui. Acum nu-l mai putea pierde din priviri, deşi nu era decât o mică pată pe peisaj. Îl fascina. Începu să-şi scoată grăbit haina. În locul acela – în colţul stăvilarului, strălucea ceva, care nu era luat de curent deşi sălta odată cu stropii scăpărători de apă.

Vrând să se convingă, după ce aruncă hainele de pe el, sări în apa rece ca gheaţa şi înotă într-acolo. Căţărându-se pe stâlpii de lemn, dădu de un ceas de aur cu lanţul agăţat de leţuri, având gravat pe capac iniţialele E.D.

Duse ceasul pe mal, înotă din nou până la stăvilar, îl escaladă, se dădu la fund. Cunoştea fiecare colţişor al acestei albii, se cufundă o dată, încă o dată până ce nu mai putu suporta frigul. Spera să găsească corpul – dar nu dădu decât de un ac de cămaşă, înfipt în mâlul cu aluviuni.

În posesia acestor descoperiri se întoarse la Cloisterham, şi, luându-l pe Neville Landless cu el, se duse întins la primar. Se trimise după domnul Jasper, ceasul şi acul de cămaşă au fost identificate, Neville a fost arestat, începură să circule asupra lui tot felul de zvonuri dintre cele mai răuvoitoare, născocirile cele mai furibunde. Era un om, se spunea, cu o fire atât de răzbunătoare şi violentă, încât fără sora lui – singura care avea o înrâurire asupră-i şi în lipsa căreia nu se putea avea niciodată încredere în el – zilnic ar fi fost învinuit de vreo crimă. Înainte de a ajunge în Anglia pusese să fie biciuiţi, până îşi dădură duhul, un număr de „băştinaşi” – nişte nomazi, umblând din loc în loc cu cortul când prin

Asia, când prin Africa ori prin Indiile Occidentale, când pe la Polul Nord – luaţi totdeauna drept negri în Cloisterham, oameni plini de virtuţi, care totdeauna spun „mine” în loc de „eu” şi se adresează cu „dom’le” sau „dom’şoară” (în funcţie de sex), care citesc totdeauna tomuri cu semnificaţiile cele mai sumbre, într-o englezească stâlcită, dar totdeauna înţelegându-le corect în cea mai pură limbă maternă. Doamnei Crisparkle îi scosese peri albi de supărare şi o băgase aproape în mormânt (expresia aparţine domnului Sapsea). În câteva rânduri spuse că îi va face de petrecanie sărmanului domn Crisparkle. Spusese, în repetate rânduri, că va face de petrecanie la toţi, el rămânând astfel singurul supravieţuitor. Fusese adus în Cloisterham de la Londra, de către un eminent filantrop, şi de ce? Pentru că declarase filantropul textual: „Sunt dator faţă de semenii mei ca el să fie, după cum spune BENTHAM[30], „acolo unde nu poate însemna o primejdie decât pentru un număr restrâns de oameni”.

Aceste atacuri murdare dezlănţuite de nişte nătărăi, care trăgeau cu flinta, nu-l puteau răpune pe Neville. Dar a trebuit să îndure şi tirul dibaci, bine dirijat, al unor arme de precizie. El ameninţase, în văzul tuturor, pe tânărul dispărut, şi, după declaraţia prietenului lui fidel şi

[30]30-*Jeremy Bentham* (1748—1832), filozof şi jurist englez, teoretician al liberalismului burghez. A promovat utilitarismul, susţinînd că morala se întemeiază pe folosul personal. În 1785, în drum spre Rusia, a trecut prin Ţările Româneşti, despre care sunt făcute unele referiri în jurnalul său de călătorie.

preceptor, care îşi dădea osteneală de hatârul lui, ar fi avut o pricină (scornită de el şi recunoscută de el) ca să-l duşmănească amarnic pe nefericitul Edwin Drood. Îşi luase el însuşi o armă vătămătoare pentru noaptea fatală şi plecase dis-de-dimineaţă, pregătindu-se din vreme. S-au găsit urme de sânge pe el; desigur, acestea puteau întrutotul avea la origină cauza indicată de el, dar puteau tot aşa de bine să fi avut o alta.

La percheziţia efectuată în camera lui, pe baza unui mandat emis în acest scop – asupra îmbrăcămintei şi aşa mai departe – s-a descoperit că distrusese toate hârtiile, şi că făcuse ordine prin lucrurile ce-i aparţineau, chiar în după-amiaza din preziua dispariţiei. Ceasul găsit la stăvilar a fost recunoscut de către bijutier ca fiind cel pe care-l întorsese şi-l reglase pentru domnul Edwin Drood, la două şi douăzeci, în aceeaşi după-amiază. După părerea bijutierului mersese până a fi aruncat în apă şi de atunci nu mai fusese întors. Acest fapt justifica ipoteza că ceasul a fost luat de la Edwin puţin după ce el părăsise casa domnului Jasper, la miezul nopţii, în compania lui Neville, ultimul om văzut cu el, şi că fusese aruncat după ce a fost reţinut câteva ore. Dar de ce a fost aruncat? Dacă tânărul fusese omorât şi cadavrul desfigurat cu abilitate sau ascuns, ori şi una şi alta, pentru ca asasinul să fi sperat identificarea imposibilă, mai rămâneau lucrurile pe care le avea asupra lui. Desigur, asasinul trebuie să fi căutat să înlăture de pe corpul acestuia cele mai durabile, mai bine cunoscute şi deci mai lesne de recunoscut obiecte, adică ceasul şi acul de

cămaşă. Cât despre ocaziile avute de a le arunca în râu, dacă bănuielile cădeau asupra lui. Acestea erau la îndemână. Fusese văzut de mai multe persoane rătăcind prin partea aceea a oraşului – de fapt prin toate părţile oraşului – cu un aer sinistru, buimac.

În legătură eu alegerea locului, desigur asemenea dovezi compromiţătoare erau mai bine să fie găsite oriunde, decât în posesia lui, asupra lui.

Privitor la caracterul reconciliant al înlâlnirii stabilite între cei doi tineri, existau puţine date în sprijinul tânărului Landless, căci reieşea limpede că ideea acestei întâlniri nu venea de la el, ci de la domnul Crisparkle, din îndemnul domnului Crisparkle. Şi cine putea şti cu câtă împotrivire, sau în ce dispoziţie proastă, cedând constrângerilor, se ducea Neville? Cu cât se examina mai mult poziţia lui, cu atât devenea mai precară din toate punctele de vedere. Chiar şi ideea generoasă că tânărul dispărut s-ar fi ascuns era socotită tot mai puţin probabilă odată cu depoziţia tinerei domnişoare de care se despărţise în ultimele clipe, căci, ce spusese ea cu multă seriozitate şi tristeţe când a fost interogată? Că pusese la cale împreună cu ea, că aştepta în mod expres şi cu entuziasm sosirea tutorelui ei, domnul Grewgious. Şi totuşi, trebuie menţionat, Edwin dispăruse înainte ca acest domn să fi venit.

Din pricina gravelor bănuieli astfel formulate, Neville a fost arestat, lăsat liber, din nou arestat, cercetările urgentate pe toate planurile. Jasper lucra zi şi noapte. Dar nu se descoperi nimic în

plus.

Nefiind făcută nicio descoperire care să dovedească uciderea celui dispărut, până la urmă au fost nevoiţi să-i dea drumul criminalului prezumtiv, aşa că Neville fu pus în libertate. Apoi se ivi şi consecinţa atât de bine prevăzută de domnul Crisparkle. Neville trebuia să părăsească oraşul pentru că lumea îl ocolea şi-l izgonea. Chiar dacă n-ar fi fost aşa, bătrâna păstoriţă de porţelan, scumpa de ea, s-ar fi pierdut cu firea de frică pentru fiul ei, tremurând la gândul că aveau un asemenea locatar. De altminteri, clericul, cu autoritatea de care se bucura, oficial, trebuia să pună lucrurile la punct.

— Domnule Crisparkle, rosti decanul, justiţia omenească poate greşi, dar trebuie procedat conform verdictelor ei. S-au dus zilele în care oamenii se refugiau în lăcaşele sfinte. Tânărul acesta nu poate găsi azil la noi.

— Vreţi să spuneţi că trebuie să plece din casa mea, domnule?

— Domnule Crisparkle, replică decanul cu prudenţă, nu revendic niciun drept de autoritate asupra casei dumitale. Eu doar discut cu dumneata despre necesitatea penibilă în care te afli de a priva pe acest tânăr de marile foloase izvorâte din sfaturile şi lecţiile dumitale.

— Este de-a dreptul lamentabil, domnule, murmură domnul Crisparkle.

— Lamentabil, da, încuviinţă decanul.

— Dar dacă e necesar… rosti domnul Crisparkle, ezitând.

— După cum, din păcate, îţi dai prea bine seama

şi dumneata, replică decanul.

Domnul Crisparkle se înclină supus.

— Ar fi greu să judecăm dinainte acest caz, dar îmi dau seama că…

— Exact. Perfect… aşa după cum spui. Domnule Crisparkle, îl întrerupse decanul, aprobând din cap, încetişor – nu mai e nimic de făcut. Fără îndoială, fără îndoială… Nu există alternative, precum şi dumneata ai descoperit cu bun-simţ.

— În orice caz, sunt absolut convins, domnule, de perfecta lui nevinovăţie.

— Biine!… rosti decanul, pe un ton mai confidenţial, uitându-se uşurel în jur. Eu unul, în general, n-aş spune asta. Nu, nu, în general vorbind. Destule bănuieli planează asupra lui… nu, eu unul, în general, n-aş spune asta.

Domnul Crisparkle se înclină din nou.

— Nu cadrează cu noi, poate, continuă decanul, să fim părtinitori… Nu, nu se cade să fim părtinitori… Noi, clericii, trebuie să ne păstrăm inima caldă şi mintea la rece şi să ţinem în mod judicios calea de mijloc.

— Sper că nu aveţi nimic de obiectat, domnule, pentru că am declarat în public, sus şi tare, că domnul Drood va reapărea aici, de cumva se vor isca noi suspiciuni, sau vor ieşi la lumină alte fapte noi, în această afacere nemaipomenită?

— Câtuşi de puţin, replică decanul. Şi totuşi, eu unul, ştiţi… nu cred… accentuă binişor ultimele cuvinte, *nu cred* că aş fi declarat sus şi tare. Să declar? Mda! Dar, sus şi tare? Nici vorbă. *Nu cred.* De fapt, domnule Crisparkle, păstrându-ne inima caldă şi mintea la rece, noi clericii nu trebuie să

exprimăm nimic sus şi tare.

Aşa că la casa parohială nu se mai află nimic de Neville Landless. Oriunde s-ar fi dus, o pată îi rămăsese pe nume, împovărându-i soarta.

Apoi, John Jasper îşi reluă liniştit locul în cor. Cu privirile rătăcite şi ochii roşii, deznădăjduit din cale-afară, optimismul îi dispăruse, iar presimţirile cele mai sumbre îl năpădeau.

O zi-două mai târziu, pe când îşi lepăda anteriul, scoase din buzunarul hainei jurnalul lui de însemnări, întoarse paginile şi cu o privire expresivă, dar fără să rostească un cuvânt, îi dădu domnului Crisparkle să citească următorul pasaj:

Copilul meu scump a fost ucis. Descoperirea ceasului şi a acului de la cămaşă sunt pentru mine mărturii certe că a fost ucis în noaptea aceea. I s-au luat aceste obiecte de valoare pentru a se înlătura orice putinţă de identificare cu ajutorul lor. Toate speranţele înşelătoare, pe care mi le-am întemeiat pe ruptura lui cu cea care trebuia să-i fie soţie, le arunc pe fereastră. Ele se spulberă în faţa acestei descoperiri fatale.

Acum jur, şi consemnez jurământul pe această pagină, că nu voi mai discuta niciodată despre acest mister cu nicio făptură omenească, până ce nu voi avea în mână toate indiciile care să ducă la dezlegarea lui. Că nu voi conteni niciodată să păstrez secretul şi să duc cercetările mai departe până nu voi ajunge să arunc în spinarea asasinului învinuirea uciderii copilului meu scump. Şi că mă voi devota cu trup şi suflet pentru distrugerea lui.

CAPITOLUL XVII

FILANTROPIA PROFESIONISTĂ ŞI NEPROFESIONISTĂ

Trecuse jumătate de an încheiat. Domnul Crisparkle sta pe un scaun şi făcea anticameră la biroul principal al Azilului Filantropiei. Aştepta să intre în audienţă la domnul Honeythunder.

În perioada studiilor, pe când lua lecţii de atletism, domnul Crisparkle cunoscuse profesionişti din nobila artă a boxului şi luase parte la două sau trei întâlniri de-ale lor cu mănuşi. Avea acum prilejul să observe că sub raportul conformaţiei frenologice şi a boselor capului, filantropii de profesie semănau nemaipomenit cu pugiliştii.

În dezvoltarea tuturor acelor organe care constituie sau indică propensiunea pentru „atacul” semenilor, filantropii erau grozav de favorizaţi. Domnul Crisparkle văzu acolo câţiva profesionişti,

intrând şi ieşind, cu exact acelaşi aer agresiv ca şi când ar fi fost gata să se măsoare cu întâiul novice care le-ar fi căzut în mână.

Domnul Crisparkle socotea că existau trei puncte în care pugiliştii de profesie se deosebeau de filantropii de profesie.

În primul rând, filantropii erau foarte puţin antrenaţi – aveau prea multă carne pe ei, şi prezentau, la faţă şi la trup deopotrivă, o supraabundenţă de ceea ce experţii pugilişti numesc *suet pudding,* adică osânză.

În al doilea rând, filantropii nu aveau firea bună a pugiliştilor şi foloseau un limbaj mai pipărat.

În al treilea rând, codul lor de luptă simţea mare nevoie să fie revizuit, filantropii permiţându-şi ceea ce nu-şi permiteau pugiliştii, de pildă, să-şi împingă adversarul nu numai până la marginea arenei, ci până la limita deznădejdii şi să-şi lovească omul şi când era la pământ, să-l lovească oriunde şi oricum, să-i tragă picioare, să-l calce în picioare, să-i scoată ochii, să-l ciomăgească fără pic de milă. În această ultimă privinţă, profesioniştii nobilei arte erau mult mai nobili decât filantropii profesionişti.

Domnul Crisparkle era într-atât de cufundat în gânduri asupra acestor asemănări şi deosebiri, şi în acelaşi timp urmărind din ochi mulţimea care venea şi se perinda prin faţa lui, tot timpul având misiunea, pare-se, de a prinde câte ceva de pe la unul şi altul, fără a oferi vreodată cuiva ceva, încât de două ori i-a fost strigat numele până să audă. Când în sfârşit răspunse, un filantrop cu simbrie, arătând ca vai de capul lui, prost plătit (care nu

ştiu dacă ar fi dus-o mai prost slujind un duşman declarat al rasei umane), îl introduse în cabinetul domnului Honeythunder.

— Domnule, rosti domnul Honeythunder, cu vocea lui cumplită, ca un institutor poruncind unui şcolar despre care are o părere proastă, stai jos.

Domnul Crisparkle se aşează.

După ce domnul Honeythunder îşi puse semnătura pe zecile de exemplare rămase din cele câteva mii dintr-o circulară, adresată unui număr corespunzător de familii, lipsite de mijloace, ca să se prezinte, să achite sumele, să devină filantropi ori de nu să se ducă naibii – un alt filantrop cu simbrie, ca vai de el (foarte dezinteresat, vorbă să fie), adună totul într-un coş şi ieşi ducând circularele cu sine.

— Acum, dumneata, domnule Crisparkle, rosti domnul Honeythunder, odată rămaşi singuri, întorcându-se cam pe jumătate, în scaun, spre el, cu mâinile pe genunchi, încruntând din sprâncene de parcă ar fi adăugat „Termin eu *repede* şi cu tine”… Ei, domnule Crisparkle, noi avem păreri diferite, dumneata şi cu mine, domnule, despre sfinţenia vieţii omeneşti.

— Crezi? rosti clericul.

— Da, domnule, aşa cred.

— Aş putea să te întreb, reluă clericul, care e părerea dumitale în această chestiune?

— Eu cred, domnule, că viaţa omenească este ceva care ar trebui considerat drept sacru.

— Aş putea să te întreb, continuă clericul pe acelaşi ton ca mai înainte, care crezi că e părerea mea în această chestiune?

— Pe dumnezeul meu, domnule! exclamă filantropul lărgind pătratul pe care-l forma cu mâinile pe genunchi, încruntându-se mai departe la domnul Crisparkle, dumneata ştii cel mai bine.

— De bună seamă… dar dumneata ai început prin a spune că noi avem păreri diferite. De aceea (sau nu cumva n-a fost astfel), trebuie că te-ai gândit la unele păreri de-ale mele. Te rog, la ce anume te referi?

— Iată un om… şi încă unul tânăr – zise domnul Honeythunder, ca şi cum asta ar fi înrăutăţit grav lucrurile, el putând să îndure mai lesne pierderea unui bătrân – a fost măturat de pe faţa pământului printr-un act de violenţă. Cum numeşti dumneata asta?

— Crimă, răspunse clericul.

— Şi pe făptaş cum îl numeşti?

— Criminal.

— Sunt bucuros că te aud recunoscând acest lucru, domnule, replică domnul Honeythunder, cu aerul cel mai agresiv cu putinţă pentru el, şi îţi mărturisesc deschis, nici nu m-aşteptam.

Din nou se încruntă aprig spre domnul Crisparkle.

— Fii aşa de bun şi explică-mi ce înţelegi prin aceste expresii nejustificate.

— Eu nu mă aflu aci, domnule, replică filantropul, ridicând glasul până la zbierăt, ca să fiu terorizat!

— Deoarece sunt singura persoană de faţă, nu-mi dau seama deloc la cine te referi, rosti clericul foarte calm. Dar te-am întrerupt tocmai când dădeai explicaţii.

— Crimă! continuă domnul Honeythunder, cufundat într-un soi de reverie gălăgioasă, cu braţele încrucişate; şi ca şi cum s-ar fi aflat la tribuna filantropiei. Însoţea fiecare cuvânt de o mişcare din cap plină de savoare. Vărsare de sânge! Abel! Cain! Nu mă împac cu Cain. Resping înfiorat mâna pătată de sânge atunci când mi se întinde.

La o asemenea replică, în cadrul unei întruniri publice, membrii confreriei ar fi sărit numaidecât, fără doar şi poate, ca arşi de pe scaune şi l-ar fi ovaţionat, până răguşeau – domnul Crisparkle însă se mulţumi să-şi schimbe calm poziţia picioarelor încrucişate, spunând cu blândeţe:

— Să nu mă laşi să te mai întrerup, atunci când dai explicaţii… odată ce ai început…

— Tablele legii grăiesc: să nu ucizi. SĂ NU ucizi, domnule! continuă domnul Honeythunder, făcând o pauză la tribună, ca şi cum considera că domnul Crisparkle ar fi afirmat desluşit că aceste porunci spuneau: Poţi să şi ucizi puţintel, dar după aceea s-o ştergi.

— Dar mai grăiesc: să nu juri strâmb, remarcă domnul Crisparkle.

— Destul! răcni domnul Honeythunder, cu o solemnitate şi o asprime care ar fi făcut să se năruie din temelii clădirea la o reuniune. Des-tul! Pupilii mei fiind acum majori, sunt scutit de o însărcinare la care nu m-aş putea gândi fără să fiu zguduit de oroare. Iată conturile pe care ţi-ai luat obligaţia să le accepţi în interesul lor; iată o expunere a balanţei pe care ţi-ai luat obligaţia să o preiei şi pe care oricât de curând ai prelua-o tot n-

ar fi prea curând. Şi dă-mi voie să-ţi spun, domnule, că dumneata, ca om şi cleric aş fi dorit să ai o mai bună misiune (dând din cap)... o mai bună misiune. Dând iarăşi din cap. O mai bu-nă mi-si-u-ne! dând încă o dată din cap şi de alte trei ori.

Domnul Crisparkle se ridică, puţin îmbujorat la faţă, dar perfect stăpân pe sine.

Domnule Honeythunder, rosti, luând hârtiile de care pomenise, faptul de a accepta o misiune mai bună sau mai rea decât cea pe care o am în prezent este o chestiune de gust şi de apreciere. Poate socoteşti că aş avea o misiune mai bună dacă mă înrolez printre membrii societăţii dumitale.

— Aa, într-adevăr, domnule! replică domnul Honeythunder, scuturând din cap în chip ameninţător. Ar fi fost mai bine pentru dumneata dacă făceai asta cu mult în urmă!

— Nu sunt de aceeaşi părere.

— Sau, reluă domnul Honeythunder, scuturând iarăşi din cap, aş socoti potrivit pentru un om cu profesiunea dumitale să se consacre acţiunii de a descoperi şi pedepsi vinovatul, în loc să las ca această îndatorire să încapă pe mâna unui mirean.

— Eu privesc profesiunea mea dintr-un unghi de vedere care mă învaţă că prima mea îndatorire se îndreaptă către cei aflaţi la ananghie şi suferinţă, cei părăsiţi şi în obidă, spuse domnul Crisparkle. În orice caz, cum am deplina mulţumire că nu ţine de profesiunea mea să fac profesiuni de credinţă, nu voi mai adăuga nimic în această chestiune. Dar sunt dator faţă de domnul Neville şi faţă de sora

domnului Neville (şi într-o măsură mult mai mică faţă de mine) să-ţi spun că *ştiam* perfect de bine în ce stare de spirit şi sufletească se afla domnul Neville în momentul celor întâmplate. Fără a căuta câtuşi de puţin să colorez sau să ascund ceea ce era vrednic de milă în el şi se cuvenea să fie îndreptat, am certitudinea că relatările lui sunt adevărate. Având această certitudine, îi acord prietenia mea. Atâta vreme cât va dura această certitudine, nu renunţ să-i fiu prieten. Şi dacă cine ştie ce motiv m-ar putea clinti de la această hotărâre, îmi va fi ruşine de mine însumi şi de josnicia mea, iar bunele intenţii ale lumii întregii pe care le-aş câştiga procedând astfel, n-ar putea compensa pierderea propriei mele stime.

Ce om bun! Ce atitudine bărbătească! Şi cât de modest! Nu era în acest cleric nici atâta vanitate cât la şcolarul care stătea în poartă pe terenul de cricket, bătut de vânt. Se purta cu simplitate şi totdeauna sincer îndeplinindu-şi datoria, deopotrivă în chestiunile importante cât şi în cele mărunte. Aşa cum sunt totdeauna sufletele mari. Aşa cum au fost totdeauna, sunt şi vor fi sufletele mari. Nu există lucruri mărunte pentru spiritele cu adevărat mari.

— Atunci, cine crezi că a săvârşit fapta? întrebă domnul Honeythunder, întorcându-se brusc spre el.

— Să mă ferească Cerul, rosti domnul Crisparkle, ca din dorinţa de a justifica un om nu care cumva să încriminez pe altul! Nu acuz pe nimeni.

— Uf! făcu domnul Honeythunder, dezgustat la

culme, pentru că nu acesta era principiul după care procedau îndeobşte cei din confreria filantropilor, nu, nicidecum. Şi, domnule, dumneata nu eşti un martor dezinteresat, bagă bine de seamă.

— Cum adică, eu sunt un martor interesat? întrebă domnul Crisparkle, zâmbind cu nevinovăţie, nestiind ce să creadă.

— Există o anumită sumă, domnule, plătită dumitale pentru acest elev, din care pricină ai fost poate puţin influenţat, replică domnul Honeythunder cu brutalitate.

— Şi suma aceasta sper s-o obţin mai departe, rosti domnul Crisparkle, dumirindu-se; asta vrei să spui?

— Eh, domnule! exclamă filantropul de profesie, ridicându-se şi înfundându-şi amândouă mâinile în buzunarul pantalonilor. Eu nu umblu să măsor capetele oamenilor pentru pălării. Dacă oamenii cred că au făcut la mine vreuna care să li se potrivească, atunci poate să şi-o pună pe cap şi s-o ia la purtare, dacă le place. Treaba lor, nu a mea.

Domnul Crisparkle care se uita la el cu o indignare justificată, îl luă astfel la trei păzeşte.

— Domnule Honeythunder, nădăjduiam, venind aici, că nu va fi necesar să am de-a face cu tot soiul de atitudini insinuante, de manevre demagogice, depăşind limitele toleranţei decente când este vorba de viaţa particulară a unui om. Dumneata mi-ai dat o pildă din amândouă aceste laturi ale demagogiei, încât m-aş expune să fiu o ţintă bună dacă aş sta cu mâinile încrucişate, privind ce se întâmplă. Aceste manevre eu le

detest.

— Poate că *nu-ţi* sunt pe plac, domnule.

— Ele îmi sunt, repetă domnul Crisparkle, fără să ţină seamă de întrerupere, detestabile. Ele violează deopotrivă sentimentul de justeţe, apanajul unui bun creştin, dar şi reticenţa apanajul omului de lume. Dumneata declari că o crimă majoră ar fi fost săvârşită de cineva pe care eu, cunoscând împrejurările de rigoare, şi având numeroase motive la îndemână, le consider absolut nevinovate. Deoarece nu împărtăşesc punctul dumitale de vedere în această chestiune vitală, care este subterfugiul oratoric la care ai recurs? Numaidecât te-ai întors asupra mea, învinuindu-mă că nu am simţul proporţiilor enorme ale crimei, şi că mă aflu în postura apărătorului ci şi a unui complice! Tot astfel, altădată – considerându-mă adversarul dumitale în diferite situaţii – ai pledat pentru credulitate. Dumneata practici pe scară largă o duioasă profesiune de credinţă, bazată pe o înşelăciune ridicolă pe care o impui altora cu zâmbete. Eu unul refuz să-i dau crezare, şi atunci dumneata recurgi la un vechi subterfugiu, declarând că nu cred în nimic; şi pentru că nu mă prostern în faţa unei pseudodivinităţi plăsmuite de dumneata, atunci îl neg pe adevăratul Dumnezeu! Cu alt prilej, făceai, la tribună, descoperirea că războiul e o calamitate, şi propuneai să fie înlăturat printr-un şir întreg de rezoluţii încâlcite, pe care le vânturai prin aer, precum coada unui zmeu de copii. Nu sunt de acord că descoperirea îţi aparţinea nici cât e negrul sub unghie şi n-am

dram de încredere în soluţiile dumitale. Iarăşi m-ai caracterizat, ca de obicei, drept un om care exultă de plăcere dinaintea ororilor de pe câmpul de luptă, aidoma unui duşman înverşunat. Cu altă ocazie, în alte discursuri furtunoase de la tribună ţinute de-a valma, l-ai fi pedepsit pe cel treaz în locul celui beat mort. Eu cer să se respecte tihna, comoditatea şi repausul celui treaz, iar dumneata declari sus şi tare că am dorinţa reprobabilă de a preschimba creaturile Domnului în nişte fiare sălbatice! În toate aceste cazuri ciracii dumitale, trepăduşii dumitale, suporterii dumitale, profesioniştii dumitale obişnuiţi, de toate gradele şi contingentele, se agită parcă zgâlţâiţi de amoc, ca nişte malaiezi înnebuniţi de boala asta, atribuind de obicei cele mai josnice şi mai umilitoare ocări, fără pic de cruţare (dă-mi voie să-ţi atrag atenţia asupra unui exemplu recent de-al dumitale de care ar trebui să roşeşti), şi aducând cifre de care ştiţi că sunt de bună seamă unilaterale, aşa cum o compensare a unui cont complicat ar prezenta numai rubrica creditoare şi nu şi pe cea debitoare, ori numai pe cea debitoare, şi nu şi pe cea creditoare. De aceea, domnule Honeythunder, consider platforma dumitale o pildă îndeajuns de rea şi o şcoală îndeajuns de proastă pentru viața publică, dar ia aminte, procedeele dumitale oratoriceşti, transpuse în viaţa particulară, ajung să fie o adevărată pacoste.

— Foloseşti nişte cuvinte cam tari, domnule! exclamă filantropul.

— Sper să fie aşa, spuse domnul Crisparkle, bună ziua.

Ieşi în grabă mare din azilul filantropilor, dar îndată porni în pasul lui obişnuit, vioi; curând un zâmbet îi lumină faţa şi, în mers, se întreba ce ar fi zis păstoriţa de porţelan dacă l-ar fi auzit muştruluindu-l pe domnul Honeythunder cu ocazia ultimei ciocniri înverşunate. Pentru că domnul Crisparkle avea destul orgoliu inofensiv ca să-şi închipuie că a lovit în plin, jubilând la gândul că-i tăiase binişor nasul filantropului.

Se duse la Staple Inn, dar nu la P.J.T. și la domnul Grewgious.

Urcă un număr mare de trepte, care scârţâiau la fiecare pas, până să ajungă la nişte odăi mansardate, dintr-un capăt al clădirii. Apăsă pe clanţa de la o uşă nezăvorâtă şi se apropie de masa la care stătea Neville Landless.

Un aer de izolare şi singurătate domnea în aceste încăperi şi în înfăţişarea locatarului lor. Neville era la fel de prăpădit ca şi odăile. Plafonul mansardat, broaştele şi zăbrelele ruginite şi greoaie, vasele de lemn şi grinzile grosolane uşor putregăioase, totul avea un aspect de puşcărie, iar el, chipul răvăşit al unui puşcăriaş. Soarele, totuşi, pătrundea printr-o ferăstruică hâdă de mansardă, cu o streaşină ieşită până înspre ţigle. Pe acoperişul de mai jos, cu crăpături şi înnegrit de fum, câteva biete vrăbii ţopăiau reumatic, ca nişte zburătoare schiloade care şi-ar fi lăsat cârjele în cuib. Foarte aproape se mai auzea zgomotul zborului frunzelor în aer, care schimba atmosfera producând un soi de muzică nedesăvârşită, ca o adevărată melodie câmpenească

Mobilierul era mai mult decât modest, dar exista

o colecţie bună de cărţi. Totul lăsa să se vadă că acolo locuia un student sărac. Cărţile fuseseră alese, împrumutate, dăruite – ori toate laolaltă – de către domnul Crisparkle, asta se putea desluşi din privirea prietenoasă pe care o îndreptă asupra lui când intră.

— Cum merge, Neville?

— Mă simt bine, domnule Crisparkle, şi lucrez.

— N-aş vrea să-ţi văd ochii atât de strălucitori şi atât de larg deschişi, rosti clericul, lăsându-i uşor mâna, după ce i-o strânsese într-a lui.

— Îmi strălucesc la vederea dumneavoastră, replică Neville. Dacă aţi pleca s-ar întuneca numaidecât.

— Dă-i zor, dă-i zor! îl îndemnă, vrând să-l îmbărbăteze. Luptă cu viaţa, Neville!

— Dacă aş fi pe moarte, simt că un cuvânt din partea dumneavoastră m-ar înzdrăveni din nou, dacă pulsul mi s-ar opri, simt că la atingerea dumneavoastră ar reîncepe să bată, rosti Neville. Dar am *dat* zor, domnule, şi o duc de minune.

Domnul Crisparkle îl făcu să se întoarcă puţin cu faţa mai spre lumină.

— Aş vrea să-ţi văd faţa mai rumenă, Neville; făcu semn spre obrajii lui sănătoşi, dându-i ca exemplu. Aş dori să stai mai mult la soare.

Neville se întristă subit şi-i răspunse cu un glas scăzut:

— Încă nu mă simt în stare să ies prea des… poate, cu timpul, deocamdată nu sunt în stare… Dacă aţi fi străbătut străzile din Cloisterham cum le-am străbătut eu, dacă aţi fi văzut ce-am văzut eu… ochii aceia care se fereau de mine, şi oamenii

mai cumsecade făcându-mi prea mult loc să trec, în tăcere, ca nu cumva să-i ating sau să mă apropii de ei… n-aţi mai socoti ilogic faptul că nu pot ieşi la lumina zilei.

— Sărmanul meu prieten! exclamă clericul, pe un ton atât de plin de compasiune încât tânărul îi luă mâna. N-am spus niciodată că ar fi ilogic, niciodată n-am gândit asta. Dar mi-ar face plăcere să ştiu că stai la soare.

— Dorinţa dumneavoastră ar fi pentru mine motivul cel mai puternic. Însă nu pot încă. Nu-mi poate intra în cap că până şi ochii şuvoiului de străini care trec prin acest oraş mare se uită la mine fără pic de suspiciune. Mă simt parcă însemnat cu fierul roşu chiar şi atunci când ies noaptea – şi numai noaptea. Întunericul mă învăluie atunci, şi prind curaj.

Domnul Crisparkle puse o mână pe umărul lui şi rămase în picioare, privindu-l.

— Dacă aş fi putut să-mi schimb numele, spuse Neville, aş fi făcut-o. Dar, după cum mi-aţi arătat cu atâta înţelepciune, nu pot face asta, pentru că ar fi o dovadă de vinovăţie. Dacă mi-era posibil să plec undeva pe meleaguri îndepărtate, aş fi găsit o mângâiere, dar nici gând de aşa ceva, pentru acelaşi motiv. Ascunzându-mă sau fugind de aici ar duce şi într-un caz şi în altul la interpretări similare. Mi se pare cam anevoios să fii astfel legat la stâlpul infamiei şi nevinovat, dar nu mă plâng.

— Şi nu trebuie să te aştepţi la o minune, Neville, care să-ţi vină într-ajutor, spuse domnul Crisparkle compătimitor.

— Nu, domnule, ştiu asta. Îmi mai rămâne doar să am încredere în trecerea obişnuită a timpului şi în anumite împrejurări.

— Cu timpul, adevărul va ieşi la iveală, Neville.

— Aşa cred şi eu, şi sper să pot trăi până atunci.

Dându-şi însă seama că starea de descurajare în care căzuse arunca o umbră pe chipul clericului şi (poate) simţind că mâna mare a acestuia de pe umărul său nu mai era la fel de fermă cum fusese cu câteva clipe în urmă, la prima atingere, se înseninã şi zise:

— Împrejurări excelente pentru studii, oricum! Şi dumneavoastră ştiţi, domnule Crisparkle, ce mare nevoie am să studiez în toate privinţele. Ca să nu mai pomenesc de faptul că m-aţi sfătuit să mă apuc în mod special de studiul pentru dificila profesiune de jurist, şi eu, desigur, mă las condus de sfatul unui asemenea prieten şi protector. Un atât de bun prieten şi protector.

El luă mâna de pe umăr care-l îmbărbăta şi o sărută.

Domnul Crisparkle se uită la cărţi, dar nu mai era la fel de senin ca atunci când venise.

— Am dedus din tăcerea pe care o păstraţi asupra fostului meu tutore că acesta mi-e ostil, domnule Crisparkle.

Clericul răspunse:

— Fostul dumitale tutore este un… este un om cât se poate de nesăbuit, şi nu înseamnă nimic pentru nimeni cu scaun la cap, dacă omul ăsta e *ad*vers, *per*vers, ori *re*vers.

— Bine că am din ce trăi, cu economii – reluă Neville oftând pe cât de abătut, pe atât de vesel –

cât timp îmi fac studiile şi până să iasă adevărul la lumină! Altminteri aş întări proverbul: până să crească iarba, bidiviul a crăpat de foame!

Spunând aceste cuvinte, deschise câteva cărţi, şi îndată se cufundă în paginile lor intercalate de foi albe cu pasaje adnotate, iar domnul Crisparkle şedea lângă el şi îşi expunea părerile, corectându-l, dându-i poveţe.

Îndatoririle pe care clericul le avea de îndeplinit la catedrală făceau vizitele lui la Londra greu de întreprins, doar la răstimpuri de câteva săptămâni, dar erau utile şi totodată preţioase pentru Neville Landless.

După ce terminau studiul propus, se rezemau de pervazul ferestrei de unde priveau în jos un petec de grădină.

— De săptămâna viitoare, spuse domnul Crisparkle, încetezi să mai fii singur, vei avea un tovarăş devotat.

— Şi totuşi, rosti Neville, acest loc mi se pare nepotrivit pentru sora mea.

— Nu sunt de aceeaşi părere, îl contrazise clericul. E vorba de împlinirea unei datorii. Afecţiunea, judecata, curajul unei femei sunt necesare în această casă.

— Mă gândeam, explică Neville, că acest cartier e atât de trist, de nepotrivit pentru o fată şi că Helena n-are să-şi poată găsi aici nici prieteni şi nicio societate convenabilă.

— Nu trebuie să uiţi, reluă domnul Crisparkle, că eşti şi dumneata aici; ea va fi cea care te va scoate la soare.

Rămaseră scurt timp tăcuţi; apoi domnul

Crisparkle începu din nou conversaţia.

— Când am stat de vorbă pentru prima oară, Neville, mi-ai spus că sora dumitale s-a ridicat mai presus de împrejurările nefavorabile ale vieţii voastre din trecut, că ea îţi este superioară aşa precum turnul catedralei din Cloisterham depăşeşte în înălţime hornurile de la casa parohială. Îţi mai aminteşti?

— Perfect.

— Eram atunci înclinat să cred că aceste cuvinte le rosteai dintr-o pornire de entuziasm. N-are importanţă ce cred acum. Ceea ce aş vrea să subliniez este că, în privinţa mândriei, sora dumitale reprezintă un mare şi util exemplu pentru dumneata.

— În *toate* privinţele, care se includ într-un caracter frumos, ea este pentru mine o pildă.

— Într-adevăr, dar să ne oprim la acest punct. Sora dumitale a învăţat să înfrâneze ceea ce e orgoliu în firea sa. Helena poate să se stăpânească şi atunci când e rănită în afecţiunea ei pentru dumneata. A suferit profund, fără îndoială, aflându-se pe aceleaşi străzi unde şi dumneata ai suferit profund. Fără îndoială, viaţa ei e umbrită de norul care ţi-o umbreşte pe a dumitale. Dar și-a topit mândria într-o atitudine nobilă, care nu-i nici agresivă, nici plină de trufie, iar printr-o încredere susţinută în dumneata şi în adevăr şi-a croit drum cu capul sus, pe aceste străzi, câştigând respectul tuturor la fel ca oricare alt om; zi de zi, fiecare oră din viaţă, de când a dispărut Edwin Drood, a ţinut piept răutăţii şi prostiei dezlănţuite împotriva dumitale, cum nu putea să o facă decât o fire

curajoasă şi chibzuită. Şi aşa se va purta până la capăt. Altcineva, cu un caracter mai slab, s-ar fi dat la fund de durere, dar niciodată o fiinţă cu mândria sorei dumitale, care nu ştie ce înseamnă să dea înapoi şi care niciodată nu se lasă bătută.

Obrajii palizi ai tânărului se îmbujorară la auzul acestei aluzii.

— Voi face tot posibilul s-o imit pe Helena, spuse el.

— Aşa să faci şi să devii un bărbat în adevăratul sens al cuvântului, curajos, aşa cum ea este o femeie adevărată, curajoasă, îi spuse răspicat domnul Crisparkle. Începe să se întunece. Vrei să mă însoţeşti când s-o întuneca de-a binelea? Bagă de seamă! Nu eu sunt cel care aşteaptă să se înnopteze.

Neville îi răspunse că era gata să-l însoţească numaidecât.

Domnul Crisparkle însă îi spuse că trebuie să mai treacă şi pe la domnul Grewgious, câteva clipe, într-o vizită de curtenie; se va duce peste drum până la locuinţa acestuia şi se va întâlni cu Neville la uşa de la intrare, dacă o să vrea să coboare.

Domnul Grewgious, ca de obicei la datorie, şedea la un pahar de vin, cu fereastra deschisă, pe întuneric. Paharul şi clondirul se aflau la îndemână, pe o măsuţă rotundă. Ţinea picioarele întinse pe pervazul ferestrei, într-o atitudine rigidă, cu trupul proptit într-un singur punct.

— Ce mai faci, domnule părinte? rosti domnul Grewgious, care îl îmbie ospitalier să servească şi el băutură, dar a fost refuzat la fel de cordial. Cum

se simte elevul dumitale în locuinţa pe care am avut plăcerea să ţi-o recomand, găsind-o liberă şi avantajoasă?

Domnul Crisparkle răspunse cele cuvenite.

— Îmi pare bine că eşti de acord, adăugă domnul Grewgious, pentru că e o fantezie a mea la care ţin, aceea de a-l avea sub ochi.

Dat fiind că domnul Grewgious era nevoit să-şi sucească ochii în sus, rău de tot, ca să poată vedea locuinţa lui Neville, replica acestuia trebuia luată la figurat.

— Şi pe domnul Jasper cum l-ai lăsat, domnule părinte? întrebă domnul Grewgious.

Domnul Crisparkle îl lăsase pe domnul Jasper sănătos.

— Şi unde l-ai lăsat pe domnul Jasper, domnule părinte?

Domnul Crisparkle se despărţise de domnul Jasper la Cloisterham.

— Şi când te-ai despărţit de domnul Jasper, domnule părinte?

În dimineaţa aceea.

— Hm! făcu domnul Grewgious. Nu ţi-a spus cumva că are să vină şi el?

— Să vină, unde?

— Aşa, să zicem, undeva, fără o destinaţie precisă vorbi domnul Grewgious.

— Nu.

— Pentru că, uite-l acolo, spuse domnul Grewgious care îi pusese toate aceste întrebări preocupat fiind să privească afară pe fereastră. Şi nu prea pare în apele lui, nu-i aşa?

Domnul Crisparkle întinsese gâtul pe fereastră,

când domnul Grewgious adăugă:

— Fii amabil şi treci îndărătul meu, în umbra camerei; uită-te la casa de peste drum, etajul doi, ferestrele de la scară, abia se zăreşte un individ subţiratic, care se vede a fi concetăţeanul dumitale.

— Ai dreptate! strigă domnul Crisparkle.

— Hm! făcu domnul Grewgious, apoi adăugă, întorcându-se atât de brusc, încât aproape se lovi cap în cap cu domnul Crisparkle. Ce crezi că o fi căutând pe aici concetăţeanul dumitale?

Ultimul fragment din jurnal, pe care Jasper i-l citise, îi veni domnului Crisparkle cu multă vioiciune în minte. Îi întrebă pe domnul Grewgious dacă socotea posibil ca Neville să fie cumva expus de a se trezi spionat.

— Spionat? repetă domnul Grewgious, dus pe gânduri. Da!

— Acest spionaj nu numai că l-ar hăitui şi i-ar chinui viaţa, zise domnul Crisparkle, cu căldură, ci l-ar pune în situaţia să fie chinuit tot mereu de bănuieli, orice ar face el şi oriunde s-ar duce.

— Da! spuse domnul Grewgious, tot dus pe gânduri. Nu cumva e Neville cel care te-aşteaptă acolo?

— El trebuie să fie.

— Atunci *te rog* să-mi scuzi nerăbdarea de a te vedea plecat, glăsui domnul Grewgious, ca să-l întâlneşti. Mergi pe acelaşi drum şi nu da impresia că l-ai observat pe prietenul nostru din Cloisterham. Am eu o fantezie a mea că în seara asta *trebuie* să-l ţin sub ochi pe concetăţeanul dumitale, înţelegi?

Domnul Crisparkle încuviinţă, dând din cap cu tâlc. Ajuns afară, îl întâlni pe Neville şi îşi văzură de drum unul lângă altul.

Au luat cina împreună şi se despărţiră apoi la gară, a cărei clădire, micuţă, era încă neterminată; domnul Crisparkle ca să pornească spre casă, iar Neville s-o apuce pe jos pe străzi, să treacă podul, să facă un ocol prin oraş, învăluit în bezna propice, şi să se lase cuprins de oboseală.

Era miezul nopţii când se întoarse din expediţia lui solitară şi urcă treptele. Fusese cald în noaptea aceea şi ferestrele de pe scară rămăseseră larg deschise. Ajungând sus, tresări mirat (la etajul acela nu mai existau alte camere în afară de locuinţa lui), dând cu ochii de un străin aşezat pe pervazul ferestrei. Părea mai mult un geamgiu aventuros decât un om oarecare, grijuliu de obicei să nu-şi rupă gâtul. Din felul cum stătea, mai mult în afara ferestrei decât înăuntru, îţi venea să crezi că trebuia să se fi căţărat pe burlanul de la streaşină în loc să fi urcat scările.

Străinul nu scoase o vorbă până ce Neville nu vârî cheia în broasca de la uşă, apoi, părând sigur de identitatea tânărului, din felul cum acţiona, spuse:

— Scuzaţi, vă rog, i se adresă el, în timp ce se apropia dinspre fereastră, zâmbind şi cu o expresie de om deschis şi simpatic întipărită pe chip… zorelele.

Neville nu înţelegea nimic.

— Plantele agăţătoare, reluă străinul. Stacojii… Locuiesc uşa a doua din dos.

— Aa! exclamă Neville – acolo unde sunt rezede

şi micsandre galbene?

— Acolo, spuse străinul.

— Vă rog să poftiţi înăuntru.

— Mulţumesc.

Neville aprinse lumânările şi oaspetele luă loc. Un om tânăr, chipeş, dar trupul său robust, lăţimea umerilor îl făceau să pară mai în vârstă; cam de douăzeci şi opt, sau cel mult treizeci de ani. Era aşa ars de soare, încât contrastul dintre obrazul arămiu şi fruntea albă, umbrită de gardinile pălăriei, ori pielea albă a gâtului ivită de sub eşarfă, aproape că-ţi stârneau râsul, dar te opreai văzându-i fruntea înaltă, ochii albaştri și luminoşi, părul castaniu, bogat şi dinţii imaculaţi, surâzători.

— Am observat… spuse el. Mă numesc Tartar.

Neville înclină din cap.

— Am observat… scuzaţi-mă… că trăiţi multă vreme încuiat şi s-ar părea că îndrăgiţi grădina mea aeriană. Dacă v-ar face plăcere, aş putea întinde câteva fire de sfoară între ferestrele mele şi ale dumneavoastră, pe care s-ar căţăra, direct, plantele agăţătoare. Mai am câteva lădiţe cu rezedă şi micsandre galbene, n-ar trebui decât să le îndrept să crească de-a lungul streașinei, cu ajutorul unei prăjini cu cârlig, pe care o am la mine – până la ferestrele dumneavoastră. Aş putea să le retrag când ar avea nevoie să fie udate sau curăţate şi apoi, când sunt gigea, le-aş anina iar, aşa că nu v-ar deranja câtuşi de puţin. Nu mi-am îngăduit această libertate înainte să vă fi cerut voie. Acum m-am încumetat. Numele meu e Tartar, de la acelaşi etaj, uşa vecină.

— Sunteţi foarte amabil.

— Ba deloc. Ar trebui să-mi cer scuze că am venit atât de târziu. Dar observând, scuzaţi-mă, că vă plimbaţi de obicei noaptea, m-am gândit că v-aş incomoda mai puţin aşteptând să vă întoarceţi. Mă feresc totdeauna ca nu cumva să incomodez oamenii ocupaţi, eu fiind un leneş.

— N-aş fi crezut, după înfăţişare.

— Nu? Consider asta un compliment. De fapt, eu am fost educat la Marina Regală şi când am plecat de-acolo eram prim-locotenent. Dar un unchi de-al meu, dezamăgit de acest serviciu, mi-a lăsat averea cu condiţia să părăsesc marina, am acceptat moştenirea şi mi-am înaintat demisia.

— De puţină vreme, presupun.

— Păi, timp de vreo doisprezece sau cincisprezece ani am tot umblat pe mări. Aici am venit cam nouă luni înaintea dumitale. Am şi avut o recoltă înainte de a apărea dumneata. Am ales locul acesta drept locuinţă, pentru că, ultima dată am servit pe o covertă micuţă şi ştiam că o să mă simt mai acasă dacă mă lovesc tot timpul cu capul de tavan. De altfel, un om care din copilărie a trăit pe vapor nu poate trece deodată la o viaţă de huzur şi lux. Ba mai mult chiar, fiind obişnuit doar cu o palmă de loc, de când mă ştiu, m-am gândit că o să mă pregătesc mai bine pentru gospodărirea unui domeniu, începând cu cultura în lădiţe.

Oricâtă ciudăţenie ar fi avut cele spuse, cuvintele lui conţineau o picătură de seriozitate făcându-le să fie originale.

— Am vorbit, în orice caz destul despre mine,

rosti locotenentul. Nu ăsta-i felul meu de a fi. Sper. Voiam doar să mă prezint ceva mai firesc. Dacă mi-ai îngădui să fac cele despre care am pomenit, ar fi un adevărat act de mărinimie. Aş avea şi eu mai multă treabă. Să nu-ţi închipui cumva că asta ar atrage după sine cine ştie ce întrerupere sau vreun amestec în activitatea dumitale… n-am nici pe departe această intenţie.

Neville îi răspunse că-i rămânea profund îndatorat şi că acceptă cu recunoştinţă amabila propunere.

— Sunt foarte bucuros că voi lua ferestrele dumitale în remorcă, zise locotenentul. Din câte am văzut când trebăluiam în grădină, în timp ce dumneata priveai pe fereastră, mă gândeam, scuză-mă, că eşti cam prea studios. Ai un aer atât de plăpând! Pot să te-ntreb, sănătatea dumitale nu se resimte?

— Am trecut printr-o mare suferinţă morală, spuse Neville, încurcat, care a fost pentru mine ca o boală,

— Iartă-mă, rosti domnul Tartar.

Cu cea mai mare delicateţe aduse din nou vorba despre fereastră, şi întrebă dacă se putea uita printr-una din ele afară. Când Neville o deschise, el sări numaidecât pervazul, ca şi cum s-ar fi dus într-o recunoaştere urgentă şi ar fi voit să dea primul un exemplu de bravură.

— Pentru numele lui Dumnezeu! strigă Neville. Nu face una ca asta! Unde te duci, domnule Tartar? O să-ţi zdrobeşti oasele!

— Totul e-n ordine! spuse locotenentul, privind cu răceală, în juru-i, din vârful casei. Perfect. Am

să instalez firele şi suporturile înainte ca dumneata să te fi dat jos din pat mâine dimineaţă. Pot s-o iau pe scurtătura asta şi să-ţi spun noapte bună?

— Domnule Tartar! strigă repede Neville. Te rog… mă cuprinde ameţeala când mă uit la dumneata!

Dar domnul Tartar, făcând un semn cu mâna şi avântându-se cu o dibăcie de pisică, sărise prin desişul plantelor agăţătoare stacojii, fără să rupă o frunză măcar, şi se duse acasă.

Domnul Grewgious, ţinând întredeschis cu mâna oblonul de la dormitor, avea tocmai atunci locuinţa lui Neville sub ochi, pentru ultima oară în noaptea aceea. Norocul lui că vedea faţada casei, nu partea dindărăt, altminteri apariţia şi dispariţia misterioasă i-ar fi zdruncinat tihna, neștiind ce explicaţii să dea acestui fenomen.

Nevăzând nimic, nici măcar lumină la geamuri, privirea domnului Grewgious rătăci de la ferestre la stele; parcă ar fi vrut să citească în ele ceva care-i rămăsese învăluit în mister.

Mulţi dintre noi ar dori să citească în stele, dacă ar putea, dar nimeni pe lume nu cunoaşte încă limba aştrilor – sau barem aşa s-ar părea deocamdată – şi vom mai învăţa şi alte limbi omeneşti înainte de a ajunge să stăpânim alfabetul planetelor.

CAPITOLUL XVIII

CINEVA SE STABILEȘTE ÎN CLOISTERHAM

Cam pe vremea aceea, un străin apăru în Cloisterham – un personaj cu păr alb şi cu sprâncene negre. În redingota pe corp, albastră, încheiată în nasturi până sus, jiletca de culoare galbenă-pal, pantalonii gri, avea întrucâtva un aer de militar. Dar se anunţă la Crozier (hotelul modest unde a tras, aducând cu el un geamantan) că este un trândav care trăieşte din venituri personale, având de gând să ia o locuinţă în acest străvechi şi pitoresc oraş, pentru o lună ori două, cu intenţia de a se stabili definitiv.

Amândouă declaraţiile fuseseră făcute în cafeneaua hotelului Crozier, faţă de toţi cei pe care îi interesa ori ba, de către străinul aflat cu spatele la căminul fără foc, aşteptând să i se aducă nişte plătică friptă, antricoate de viţel şi o jumătate de vin de Xeres. Chelnerul (afacerile cam şchiopătau la Crozier), reprezentându-i pe toţi cei interesaţi ori ba, a fost singurul care a înregistrat informaţia de la un capăt la altul.

Capul nins al acestui domn era neobişnuit de mare, iar claia de păr alb, neobişnuit de deasă şi bogată.

— Presupun, rosti el, scuturându-şi claia de păr ca un câine de Terra Nova înainte de a se apuca să mănânce, presupun că s-o găsi prin părţile astea o locuinţă pentru un ins singur, ce zici?

Chelnerul nu se îndoia câtuşi de puţin.

— Ceva vechi, glăsui străinul. Ia dacă vrei pălăria mea din cuier o clipă. Nu, nu-mi trebuie… uită-te înăuntru. Ce scrie acolo?

Chelnerul citi:

— Datchery.

— Acum ştii cum mu cheamă, rosti străinul. Dick Datchery. Agaţ-o la loc. Spuneam, ceva vechi, asta aş prefera, ceva ciudat şi ieşit din comun, ceva venerabil, arhitectural şi incomod.

— Locuinţe incomode avem berechet în oraş, domnule, cred eu, îi răspunse chelnerul, cu o încredere modestă în resursele oraşului pe acest tărâm. Zău, nu mă-ndoiesc deloc că o să găsiţi ceva pe plac, oricât aţi fi de tipicar. Da’ o locuinţă arhitecturală!

Cuvântul părea să-l necăjească pe chelner şi

clătină din cap.

— Atunci ceva catedralic, sugeră domnul Datchery.

— Domnul Tope, zise chelnerul dumirindu-se, în vreme ce-şi freca bărbia cu mâna, ar fi cel mai potrivit să vă informeze în direcţia asta.

— Cine-i domnul Tope? întrebă Dick Datchery.

Chelnerul îl lămuri că era vorba de paracliserul catedralei şi că doamna Tope, cândva, închiriase într-adevăr camere sau oferea spre închiriere, dar că nimeni nu s-a prezentat. Biletul doamnei Tope din geam, ajuns de multă vreme o relicvă în Cloisterham, a dispărut într-o bună zi, probabil căzuse şi n-a mai fost pus la loc niciodată.

— Voi trece pe la doamna Tope, rosti domnul Datchery, după prânz.

Aşa că, după ce luă masa, se informă asupra drumului până acolo şi porni.

Crozier, însă, fiind un hotel cât se poate de retras, iar indicaţiile chelnerului oricum numai precise nu erau, curând se zăpăci, tot învârtindu-se prin preajma turnului catedralei, doar-doar o da de casa doamnei Tope, despre care în linii mari ştia că trebuia să fie pe undeva foarte aproape. Parcă ar fi fost angrenat în joaca favorită a copiilor: „cald” când vedea turnul, în căutarea lui, şi „rece” când nu-l mai zărea.

În realitate, i se făcuse foarte rece, când se trezi lângă un colţ al cimitirului unde păştea o biată oaie. Biată, pentru că un monstru de băietan dădea cu pietre în ea prin grilaj: o şi dogise de un picior şi părea mânat de intenţia binefăcătoare şi plină de măiestrie sportivă, ca, frângându-i şi

celelalte trei picioare, să o pună la pământ.

— Iar am dilit-o! strigă băiatul, când sărmana creatură mai făcu o săritură. I-am lăsat un semn în lână.

— Dă-i pace! rosti domnul Datchery. Nu vezi că ai ologit-o?

— Minţi, îi întoarse vorba sportsmanul. Ea s-a dus şi s-a ologit singură, doar am văzut cu ochii mei… eu i-am dat un avertesment ca să nu mai lovească oaia lu jupânu.

— Vino-ncoace.

— Nu vreau… viu dacă mă prinzi.

— Atunci rămâi acolo unde eşti şi arată-mi încotro se află locuinţa domnului Tope.

— Aha! Cum o să stau aici să-ţi arăt unde-i locuinţa fameliei Tope când casa lor e-n partea ailaltă a catindralei? Tre’ să treci dincolo, să dai nişte colțuri… Auzi la el, fleţu! Ehei!

— Arată-mi încotro se află şi o să-ţi dau ceva.

— Atuncea, hai.

După ce dialogul acesta vioi luă sfârşit, băiatul o porni înainte; curând se opri la oarecare depărtare de o poartă boltită, arătând cu degetul:

— Uite colo. Vezi ferestrele alea şi uşa aia?

— Acolo locuieşte familia Tope?

— Aiurea, n-ai nimerit! Acolo stă Jarsper.

— Da? se miră domnul Datchery, privind încă o data cu oarecare interes.

— Da, şi mai aproape nu mă duc. Ţi-o spun eu.

— De ce nu?

— Fincă nu-mi arde să mă-nşface de picioare, să mă lege burduf şi să mă sugrume. Las’ că ştiu eu ce-i poate pielea. Stai numa să vezi cum un pietroi

zdravăn o să-l pocnească zdravăn taman în ceafă într-o bună zi! Acu uită-te colo, dincolo de bolta aia, nu unde-i uşa lui Jarsper, în partea ailaltă.

— Aşa.

— Puţin mai în partea aia, colo, e o uşă joasă după ce cobori nişte trepte. Acolo stă Tope, numele lor e scris pe o placă lunguiaţă.

— Bine. Uite aici, zise domnul Datchery, scoţând un şiling. Îmi datorezi jumătate.

— Aiurea, nu-ţi datorez nimica. Nu te-am văzut niciodată.

— Îţi spun eu, îmi datorezi jumătate din moneda asta, pentru că n-am mărunt în buzunar. Data viitoare când o să te întâlneşti cu mine, o să mai faci ceva pentru mine, ca să te achiţi.

— Bine, dă-o-ncoa, neică.

— Cum te cheamă şi unde locuieşti?

— Deputy, de la hanu „La doi gologani”, peste drum de pajişte.

Băiatul o zbughi cu şilingul, ca nu cumva să-i pară rău domnului Datchery că i l-a dat, dar se opri la o distanţă unde era în siguranţă şi se puse pe un joc îndrăcit, spre a-l face să priceapă că mortul de la groapă nu se mai întoarce.

Domnul Datchery luă pălăria de pe cap să-şi mai vânture puţin claia de păr alb. Părea complet resemnat. Porni spre locul unde fusese îndreptat.

Locuinţa oficială a domnului Tope comunica printr-o scară interioară cu cea a domnului Jasper (aşa se explica prezenţa doamnei Tope în casa lui), era de proporţii foarte modeste şi avea ceva din răceala unei temniţe Zidurile vechi erau masive, iar încăperile păreau mai degrabă scobite în ele, şi

nu durate pe baza unui plan dinainte stabilit. Uşa principală dădea într-o odaie de formă indescriptibilă, cu tavanul boltit, care la rândul ei dădea într-o altă odaie de formă indescriptibilă, cu alt tavan boltit; ferestrele mici erau încastrate în pereţii groşi. Aceste două camere, cu aer închis, unde abia dacă se strecura lumina zilei, erau cele oferite de atâta vreme de către doamna Tope într-un oraş care nu ştia să le aprecieze.

Totuşi, domnul Datchery se pricepu să le aprecieze mai bine. Îşi dădu seama că, lăsând uşa principală deschisă, s-ar putea bucura de societatea tuturor celor care treceau încoace şi încolo sub poarta boltită şi că ar avea destulă lumină. Observă că dacă domnul şi doamna Tope, care locuiau deasupra lui, se slujeau la ieşire şi intrare de o scăriţă lăturalnică dând direct în incinta curţii împrejmuitoare, printr-o uşă care se deschidea afară, spre surprinderea unui număr restrâns de trecători care ar fi fost incomodaţi pe un drum atât de îngust, scara principală rămânea numai pentru domnul Datchery, ca şi cum ar fi avut o locuinţă separată.

Chiria i se părea moderată şi totul straniu şi incomod precum îşi dorise. De aceea acceptă să ia locuinţa numaidecât, cu banii jos, urmând să se mute chiar în seara aceea, numai să poată obţine anumite relaţii de la domnul Jasper, care ocupa locuinţa din poartă, bârlogul paracliserului nefiind decât o anexă, nişte atenanse.

— Bietul domn, dragul de el, e aşa de singur, spunea doamna Tope, dar nu se îndoia câtuşi de puţin că va pune „o vorbă bună” pentru ea. Poate

că domnul Datchery a şi auzit câte ceva despre cele petrecute aici iarna trecută?

Domnul Datchery, având cunoştinţe vagi despre istoria în chestiune, îi răspunse că îşi va da toată osteneala să-şi amintească. O rugă pe doamna Tope să-l scuze când aceasta se văzu nevoită să-l corecteze pas cu pas în rememorarea faptelor, susţinând că nu era decât un om singuratic ce a trecut prin viaţă pe picioarele lui, cât mai alene cu putinţă, că atâţia şi atâţia oameni aveau grijă mereu ca alţi oameni să dispară, făcând şi mai anevoie pentru un holtei singuratic, calm din fire, să păstreze intacte în minte împrejurările în care s-au petrecut diferite întâmplări.

Domnul Jasper arătându-se a fi dispus să vorbească în favoarea doamnei Tope, domnul Datchery, care îi trimisese cartea de vizită, a fost poftit să urce pentru o clipă scara locuinţei.

— Se află şi primarul acolo, spuse domnul Tope, dar nu trebuie considerat drept musafir, pentru că el şi domnul Jasper sunt prieteni la cataramă.

— Vă cer scuze, începu domnul Datchery, înclinându-se cu pălăria subsuoară, pe când se adresa celor doi domni deodată. Sunt măsuri de precauţie egoistă din partea mea, care nu interesează pe nimeni altul în afară de mine. Dar fiind un om simplu, care trăieşte din resurse proprii, având intenţia să se stabilească pe aceste meleaguri agreabile, ca să-şi petreacă restul vieţii în pace şi tihnă, îndrăznesc să vă întreb dacă familia Tope se bucură de o respectabilitate deplină.

Domnul Jasper putea răspunde fără cea mai

slabă umbră de şovăială.

— Îmi este de ajuns, domnule, rosti domnul Datchery.

— Prietenul meu, primarul oraşului, adăugă domnul Jasper, prezentându-l acestui potentat pe domnul Datchery, cu un gest curtenitor din mână, recomandaţia domnului Sapsea, în aceste împrejurări, este mult mai importantă decât aceea a unei persoane obscure ca mine, domnia-sa va aduce mărturii în favoarea acestei familii, sunt sigur.

— Amabilitatea domnului primar, rosti domnul Datchery, înclinându-se adânc, mă îndatorează nespus de mult.

— Domnul şi doamna Tope sunt nişte oameni foarte cumsecade, domnule, îl asigură domnul Sapsea cu condescendenţă. Am o părere foarte bună… se poartă foarte bine… sunt apreciaţi cu prisosinţă de decan şi de toţi clericii.

— Domnul primar, în amabilitatea domniei-sale, le face o caracterizare, spuse domnul Datchery, cu care ei s-ar putea pe drept cuvânt mândri. Aş întreba pe domnia-voastră (de-mi este îngăduit), dacă nu există cumva multe obiective demne de interes în oraşul care se află sub autoritatea binefăcătoare a dumisale?

— Noi suntem, domnule, răspunse domnul Sapsea, un oraş străvechi şi o cetate ecleziastică. Suntem un oraş constituţional şi ne susţinem şi ne păstrăm privilegiile noastre glorioase.

— Domnia-voastră, domnule primar, zise domnul Datchery, făcând o plecăciune, îmi sădeşte în suflet dorinţa de a cunoaşte mai bine oraşul,

întărindu-mi intenţia de a-mi trăi restul vieţii aici.

— Sunteţi în retragere din armată, domnule? sugeră domnul Sapsea.

— Domnia-voastră, domnule primar, îmi face prea mare cinste, replică domnul Datchery.

— În marină, domnule? reluă domnul Sapsea.

— Prea mare onoare, de asemenea, rosti, pe acelaşi ton, domnul Datchery.

— Diplomaţia este o profesiune frumoasă, glăsui domnul Sapsea, ca o observaţie generală.

— Aici, mărturisesc, domnia-voastră, domnule primar, mă copleşeşte cu onorurile, zise domnul Datchery, zâmbind plin de isteţime şi înclinându-se; chiar şi o pasăre diplomatică ar cădea la tirul unei asemenea arme.

Aceste cuvinte erau foarte măgulitoare.

Domnul Sapsea intuia un gentleman de o mare, ca să nu spunem de o strălucită abilitate, obişnuit cu rangul şi demnitatea şi dând într-adevăr un frumos exemplu de comportament faţă de primar. Exista, în felul de a se adresa la persoana a treia a domnului Datchery, ceva care pentru domnul Sapsea era un indiciu net al meritelor şi poziţiei acestuia.

— Dar vă cer umil iertare, zise domnul Datchery, domnia-voastră, domnule primar, va binevoi să mă scuze dacă pentru câteva clipe am abuzat, făcându-l să-şi piardă timpul. Totodată am uitat umilele mele interese personale, care mă readuc la hotelul Crozier.

— Nu e cazul, domnule, rosti domnul Sapsea. Eu mă duc acum spre casă şi dacă v-ar face plăcere să vizitaţi exteriorul catedralei care se află în

drumul dumneavoastră, aş fi bucuros să vă conduc până acolo.

— Domnia-voastră, domnule primar, spuse domnul Datchery, este mai mult decât amabil, mai mult decât îndatoritor.

Cum domnul Datchery. După ce adresă cele cuvenite domnului Jasper, nu voia să consimtă de a ieşi din odaie înaintea domniei-sale, domnia-sa domnul primar porni primul pe scări în jos. Domnul Datchery îl urma, cu pălăria subsuoară, şi claia lui de păr alb fluturându-i în briza serii.

— Aş putea întreba pe domnia-voastră, domnule primar, rosti domnul Datchery, dacă domnul de unde tocmai am plecat este cel despre care am auzit vorbindu-se prin vecinătate cum că ar fi foarte îndurerat de pierderea nepotului său şi că şi-ar fi închinat viaţa în a răzbuna această pierdere.

— E chiar el, John Jasper, domnule.

— Domnia-voastră mi-ar îngădui să întreb dacă există cumva suspiciuni puternice asupra cuiva?

— Mai mult decât suspiciuni, domnule, replică domnul Sapsea, certitudini, în toată legea.

— Nu mai spuneţi! exclamă domnul Datchery.

— Dar dovada, domnule, dovada trebuie construită piatră cu piatră, reluă primarul. Sfârşitul are să încunune strădania, aşa zic eu. Nu este de ajuns ca justiţia să aibă certitudinea morală, trebuie ca ea să fie certă şi în chip imoral – adică legal.

— Domnia-voastră, rosti domnul Datchery, îmi aminteşte de adevărata natură a legii… în chip imoral… cât este de adevărat!…

— Cum spuneam, domnule, continuă pompos primarul, legea este mâna forte, braţul care ajunge până departe. Astfel o consider eu. Mâna forte, braţul care ajunge până departe.

— Cât de sugestiv exprimat! Şi totuşi, iarăşi, ce adevărat! murmură domnul Datchery.

— Şi fără a trăda ceea ce eu numesc tainele temniţei, zise domnul Sapsea, tainele temniţei, iată termenul folosit de mine în faţa justiţiei.

— Care alt termen decât cel al domniei-voastre ar putea exprima aceasta? rosti domnul Datchery.

— Fără, zic, a le trăda, vă fac o prevestire, cunoscând voinţa de fier a celui pe care tocmai l-am părăsit (mă încumet să o numesc de fier, datorită tăriei ei), că în acest caz braţul care ajunge până departe se va ridica, iar mâna forte va lovi… Dar iată catedrala noastră, domnule. Cei mai buni judecători o admiră cu plăcere, iar cei mai buni dintre concetăţenii noştri se cam fudulesc cu ea.

Tot acest timp domnul Datchery mersese cu pălăria subsuoară şi părul său alb în vânt. O clipă avu impresia curioasă că-şi uitase pălăria, dar domnul Sapsea o atinse acum cu mâna. Domnul Datchery se lovi uşor cu palma peste creştet, ca şi cum s-ar fi aşteptat să mai găsească încă o pălărie şi pe cap.

— Vă rog, acoperiţi-vă, domnule, stărui domnul Sapsea, vrând parcă să dea de înţeles: „N-o să iau asta în nume de rău, vă asigur”.

— Domnia-voastră este prea binevoitoare, dar îmi place răcoarea, zise domnul Datchery.

Domnul Datchery începu apoi să admire

catedrala, iar domnul Sapsea i-o descria de parcă el ar fi creat planurile şi tot el ar fi construit-o. Erau unele amănunte pe care într-adevăr nu le aproba, dar trecea uşor peste ele, ca şi cum muncitorii ar fi făcut greşeli în lipsa lui.

Terminând de privit catedrala, el o apucă prin cimitir, conducând drumul, şi se opri să slăvească frumuseţea serii – întâmplător chiar în imediata vecinătate a monumentului cu epitaful doamnei Sapsea.

— Aa, apropo, spuse domnul Sapsea aducându-şi subit aminte, coborând parcă din sferele superioare, ca Apollo pogorând din Olimp ca să-şi ia lira uitată – *iată* una din micile noastre isprăvi. Concetăţenii noştri, din spirit de parţialitate, au hotărât astfel, iar străinii de oraş au fost văzuţi, uneori, copiind acest epitaf. Eu nu pot fi propriul meu judecător, pentru că această mică operă îmi aparţine. Dar n-a fost lesne să o aduc din condei, domnule, a fost, aş spune, greu să o aduc din condei cu meşteşug.

Domnul Datchery căzuse în extaz în faţa compoziţiei domnului Sapsea în aşa măsură, încât cu toată intenţia lui de a-și depăna ultimele zile în Cloisterham şi de aceea având probabil destule ocazii de a copia textul, l-ar fi transcris pe dată în agenda lui de buzunar, dacă nu venea spre ei, cu paşi legănaţi, autorul material al monumentului întru veşnicie, Durdles, pe care domnul Sapsea îl strigase, foarte dispus să-i arate un exemplu strălucitor de comportare faţă de superiori.

— Ah, Durdles! Acesta e zidarul, domnule, unul dintre locuitorii noştri cei mai destoinici din

Cloisterham; cine nu-l ştie pe Durdles! Domnul Datchery, Durdles. Un domn care se stabileşte aici.

— Eu unu n-aş face asta dac-aş fi în locu lui, mormăi Durdles. Suntem nişte oameni posaci.

— Desigur, nu vorbeşti despre dumneata, domnule Durdles, interveni domnul Datchery, şi nici despre domnia-sa.

— Cine-i ăla domnia-sa? întrebă Durdles.

— Domnia-sa domnul primar.

— Niciodată n-am ajuns la el, spuse Durdles, decât ca cetăţean care nu calcă legea, şi numa când am s-o calc o să-l tot domnesc. Pân-atunci,

Domnul Sapsea îi e numele,
Anglia-i e naţiunea,
Cloisterham locu de baştină,
Istimator de tablouri îi e meseria.

În clipa asta, Deputy (precedat de o scoică de stridie) apăru în scenă şi ceru ca domnul Durdles să-i „ardă” numaidecât suma de trei pence, pentru că în zadar îl căutase pretutindeni ca să capete această simbrie legală.

În vreme ce meşterul zidar, cu trăistuţa subsuoară, găsise încetişor banii şi-i număra, domnul Sapsea îl informă pe noul-venit despre tabieturile, despre meseria, domiciliul şi faima lui Durdles.

— Presupun că un străin curios oricând poate veni să te vadă pe dumneata şi lucrările dumitale, domnule Durdles, zise domnul Datchery după ce îl ascultă pe primar.

— Orice domn e binevenit dacă vrea să mă vadă în fiecare seară, numai să aibă cu el şi ceva băuturică, îi întoarse vorba Durdles, ţinând în dinţi o monedă de metal şi câteva parale în mână, şi dacă o vrea să îndoiască porţia, atunci e de două ori binevenit.

— Am să vin. Jupân Deputy ce-mi datorezi?

— Un serviciu.

— Bagă de seamă, să mă serveşti cinstit când ţi-oi cere să-mi arăţi unde locuieşte domnul Durdles, atunci când am să-mi pun în gând să mă duc acolo.

Deputy trase un fluierat ascuţit, cu toată gura, în semn că primise tot ce i se datora, şi dispăru.

Cel proslăvit şi proslăvitorul şi-au continuat drumul împreună, până ce se despărţiră, cu un întreg ceremonial, la poarta celui proslăvit; chiar şi apoi proslăvitorul purta pălăria subsuoară, lăsându-şi părul alb, bogat, în voia brizei de seară.

Domnul Datchery îşi spuse în sinea lui, privindu-şi părul alb şi aranjându-şi-l în oglinda de deasupra căminului, luminată de o lampă cu gaz din cafeneaua Crozier: „Pentru un om singuratic, cu o fire potolită, trăind fără să muncească, din resurse proprii, am avut o după- amiază cam agitată!”

CAPITOLUL XIX

O UMBRĂ PE CADRANUL SOLAR

Din nou domnişoara Twinkleton şi-a rostit cuvântarea de rămas bun, cu acompaniamente de vin alb şi cozonac, din nou tinerele domnişoare se despărţiră pentru a pleca acasă.

Helena Landless părăsise Casa Maicilor pentru a împărtăşi soarta fratelui său, iar drăgălaşa Rosa era singură.

Cloisterham părea aşa de strălucitor şi însorit în aceste zile de vară, încât catedrala şi ruinele mănăstirii făceau impresia că zidurile lor masive ar fi străvezii. Lumina molcomă parcă venea dinlăuntrul lor şi nu pe deasupra, dinafară, atât erau de transparente, străjuind lanurile fierbinţi de grâne şi drumurile prăfoase care şerpuiau printre ele până hăt, departe. Grădinile din Cloisterham sângerau de fructele coapte. Era timpul când pelerinii istoviţi de mers umblau în grupuri gălăgioase prin locurile cu binecuvântată umbră a oraşului; era timpul când lucrătorii de pe ogoare, ducând o viaţă de nomazi între vremea coasei şi cea a secerişului – arătând ca şi cum ar fi fost făcuţi din ţărâna gliei, albi de atâta colb – tândăleau pe scările porţilor răcoroase, tot

încercând să-şi cârpăcească încălţările bune de aruncat sau chiar, nemaiavând încotro, dădeau cu ele de-a azvârlita prin şanţurile oraşului, la desperare, şi îşi căutau altele, prin boccelele pe care le duceau cu ei, laolaltă cu secerele încă nefolosite, înfăşurate în pale de fân. Pe la toate pompele publice de apă aceşti beduini, strânşi ciotcă, îşi răcoreau picioarele desculţe, împroşcau apa din gură, cu zgomot, gâlgâiau bând, ajutându-se cu mâna şi făcând fântâni arteziene; în timpul ăsta, poliţia din Cloisterham se uita chiorâş, patrulând, şi da semne de nerăbdare ca intruşii s-o pornească mai iute dinlăuntrul oraşului, şi să se frigă din nou pe şoselele încinse.

În după-amiaza unei asemenea zile, când ultima slujbă la catedrală a avut loc şi când acea parte a Străzii Mari pe care se înălţa Casa Maicilor era învăluită în umbre binefăcătoare, în afară doar de frumoasa grădină străveche, unde, în partea vestică soarele mai răzbea prin crengile copacilor, o slujnică veni să-i dea de ştire Rosei că domnul Jasper doreşte să o vadă. Aflând aceasta, fata se cutremură.

N-ar fi putut alege o clipă mai bună pentru a o găsi într-o stare neprielnică. Dar poate chiar alesese momentul. Helena Landless plecase, doamna Tisher lipsea, era în vacanţă, domnişoara Twinkleton (profitând de răgaz) consimţise să participe, cu persoana sa şi cu o plăcintă de carne, la un picnic.

— Oh, pentru ce… pentru ce i-ai spus că sunt acasă! strigă Rosa, deznădăjduită.

Slujnica răspunse că domnul Jasper nici nu se

interesase de acest lucru.

— A spus că ştie că sunteţi acasă şi m-a rugat să vă vestesc că vrea să vă vadă.

„Ce mă fac! Ce mă fac!” gândea Rosa, frângându-şi mâinile.

Cuprinsă de un soi de desperare, îi mai spuse, cu răsuflarea tăiată, că va veni în grădină la domnul Jasper. Se înfiora la gândul că ar fi putut rămâne închisă cu el în casă; o mulţime de ferestre însă dădeau în grădină, aşa că putea fi văzută şi auzită. Ar fi ţipat în gura mare şi, la nevoie, ar fi fugit. Astfel de idei năstruşnice îi treceau prin minte.

Nu-l mai văzuse din noaptea fatală, doar când a fost interogată dinaintea primarului fusese şi el de faţă, veghind posomorât; îl reprezenta parcă pe nepotul lui dispărut, pe care ardea de nerăbdare să-l răzbune.

Îşi atârnă de braţ pălăria pe care o lua totdeauna în grădină, şi ieşi. În clipa când îl văzu din verandă, rezemat de cadranul solar, Rosa încercă acelaşi simţământ groaznic ca odinioară, cum că ar fi constrânsă de el. Ar fi vrut, chiar şi acum, să se întoarcă, dar parcă Jasper îi atrăgea paşii spre el. Nu se mai putea împotrivi, se aşeză, cu capul plecat, pe o bancă din vecinătatea cadranului solar. Nu se putea uita la el din pricina repulsiei, dar băgă de seamă, totuşi, că era îmbrăcat în doliu mare. La fel şi ea.

Nu purtase doliu de la început, dar absenţa lui Edwin prelungindu-se îşi pierduse orice speranţă şi îl plângea ca pe un defunct.

Jasper ar fi dorit să înceapă prin a-i atinge

mâna. Ea simţi intenţia lui şi-şi retrase mâna. Avea ochii pironiţi asupra Rosei, ştia acest lucru, cu toate că ochii ei nu vedeau altceva decât iarba.

— Am aşteptat, începu el, un timp să fiu chemat pentru a-mi lua îndatorirea faţă de dumneata.

După ce în câteva rânduri strânse buzele – ea ştia că o priveşte cu atenţie – gata să-i dea o replică cu jumătate de gură, izbuti să spună doar:

— Îndatorire, domnule?

— Îndatorirea de profesor, slujindu-te ca un maestru de muzică devotat.

— Am renunţat la aceste studii.

— Nu cred că ai renunţat. Le-ai întrerupt. Tutorele dumitale mi-a spus că întrerupi lecţiile vremelnic din cauza loviturii pe care am resimţit-o cu toţii, atât de crâncen. Când le reîncepi?

— Niciodată, domnule.

— Niciodată? Nu te-ai purta aşa dacă l-ai fi iubit, pe scumpul meu copil.

— L-am iubit! strigă Rosa, într-un acces de mânie.

— Da, dar nu chiar… nu chiar aşa cum s-ar fi cuvenit, aş spune! Nu în felul dorit şi cum ar fi fost de aşteptat. Cam în felul în care era scumpul meu copil, din păcate, prea conştient de el şi prea satisfăcut de sine însuşi (n-am de gând să fac o paralelă între el şi dumneata în privinţa asta) ca să iubească aşa cum ar fi trebuit să iubească, sau cum oricare altul în locul lui ar fi iubit… ar fi fost dator să iubească!

Fata rămase tot aşa de tăcută, dar şi mai mult retrăgându-se.

— Atunci, a spune că ai întrerupt studiul cu

mine, ar fi un mod politicos de a-mi da să înţeleg că l-ai abandonat complet? sugeră el.

— Da, încuviinţă Rosa, luându-şi deodată inima în dinţi. Politeţea venea din partea tutorelui meu, nu dintr-a mea. Îi spusesem că sunt decisă să las totul baltă şi că vreau să-mi duc la îndeplinire hotărârea,

— Şi încă mai eşti?

— Încă mai sunt, domnule, şi v-aş ruga să nu-mi mai puneţi întrebări în această chestiune. Oricum, eu n-o să vă mai răspund. Asta stă în puterile mele.

Rosa îşi dădu seama că o devora din ochi de admiraţie pentru mânia ei, pentru focul şi însufleţirea care-i însoţeau mânia, că în clipa când prindea curaj, i se şi spulbera din nou. O chinuia un simţământ de ruşine, de afront şi frică, aproape ca în seara aceea când ea cânta şi el se afla la pian.

— N-am să-ţi mai pun întrebări de vreme ce te împotriveşti într-atât. Dar îţi voi mărturisi…

— Nu vreau să aud nimic, domnule, strigă Rosa, ridicându-se de jos.

De astă dată el o atinse cu mâna. Ferindu-se, ea se aşeză şi se strânse iarăşi şi mai mult pe bancă.

— Uneori trebuie să acţionăm altfel decât am dori, îi spuse, pe un ton scăzut. Aşa va trebui să procedezi şi dumneata, dacă nu vrei să pricinuieşti altora mai multe neajunsuri decât ai putea vreodată să le faci bine.

— Ce neajunsuri?

— Poftim, poftim! Vezi, dumneata ai voie să mă întrebi *pe mine,* zău, nu-i frumos să-mi interzici de

a-ţi pune întrebări. Totuşi, eu îţi voi răspunde numaidecât, Rosa scumpă!… fermecătoare Rosa!

Din nou sări în picioare.

De astă dată nu se mai atinse de ea. Chipul lui însă părea atât de înveninat şi de ameninţător, cum stătea sprijinit de cadranul solar – proiectând o umbră neagră până şi peste faţa luminoasă a zilei – încât ea nu mai putea să fugă şi rămase încremenită de groază, privindu-l.

— Să ştii că nu uit de la câte ferestre am putea fi văzuţi, spuse el, ridicând ochii într-acolo. Nu te voi mai atinge, n-am să vin mai aproape de dumneata decât sunt acum. Ia loc. Nimeni nu va părea surprins văzând că profesorul dumitale de muzică stă rezemat alene de un piedestal şi-ţi vorbeşte, pomenind despre cât de mult participăm noi la cele întâmplate. Ia loc, iubita mea.

Încă o dată a mai vrut să plece – era cât pe ce – dar chipul lui întunecat şi ameninţător, care ar fi urmărit-o dacă s-ar fi dus, o făcu să se oprească şi uitându-se la el cu o expresie de groază îngheţată pe faţă, se aşeză iarăşi pe bancă.

— Rosa, chiar şi în timpul când scumpul meu nepot era logodit cu dumneata, te iubeam la nebunie. Chiar şi atunci când mă gândeam că fericirea lui de a-i fi soţie era certă, te iubeam la nebunie. Chiar şi când mă străduiam să-l fac să-ţi fie mai arzător devotat dumitale, te iubeam la nebunie. Chiar şi atunci când mi-a dăruit imaginea figurii dumitale drăgălaşe, atât de neglijent redată de el, pe care o aveam totdeauna dinaintea ochilor, şi mă prefăceam că-mi place, de hatârul lui, şi pe care ani de zile am adorat-o chinuitor, te

iubeam la nebunie. De-a lungul muncii zilnice dezgustătoare, în nopţile lungi de veghe, asaltat de realitatea sordidă, ori rătăcind în viziuni de paradis sau iad unde mă refugiam iute, strângând imaginea dumitale în braţe, te iubeam la nebunie.

Dacă ceva putea face cuvintele lui mai hidoase, pentru Rosa, decât se dovedeau a fi în realitate, era tocmai contrastul dintre înflăcărarea din priviri şi vehemenţa cu care se exprima şi calmul afectat din atitudinea lui Jasper.

— Am îndurat totul în tăcere, reluă el. Atâta timp cât ai fost a lui, sau atât cât am presupus că eşti a lui, mi-am ascuns taina cu loialitate. Nu-i aşa?

Această minciună atât de grosolană, spusă în cuvinte simple şi aşa de adevărate, depăşea puterea de a îndura a Rosei. Îi răspunse indignată la culme:

— Aţi fost totdeauna fals cu Edwin, domnule, ca şi acum. Aţi fost fals cu el, zi de zi, ceas de ceas. Ştiaţi că îmi nenorociţi viaţa urmărindu-mă. Ştiaţi că m-aţi făcut să-mi fie teamă de a-i deschide ochii lui generoşi, şi că m-aţi silit, de hatârul lui, să-i ascund adevărul şi anume, că sunteţi un om rău, nespus de rău!

Păstrând aceeaşi atitudine nepăsătoare, expresia pătimaşă a trăsăturilor lui, mâinile frângându-i-se convulsiv, căpătau ceva absolut diabolic; el îi replică, într-un delir de admiraţie:

— Cât de frumoasă eşti! Eşti mai frumoasă când te mânii decât altminteri. Nu-ţi cer iubirea, ci să mi te dăruieşti cu ura dumitale cu tot, să mi te dăruieşti cu furia dumitale încântătoare cu tot, să

mi te dăruieşti cu dispreţul dumitale minunat cu tot – mi-ar fi de ajuns.

Lacrimi de iritare îi scăldau ochii şi faţa îmbujorată a acestei fete frumoase, care tremura ca varga, dar pentru că din nou dădu să plece, indignată, vrând să-şi caute refugiul în casă, el întinse mâna spre verandă, ca şi cum ar fi poftit-o să intre:

— Ţi-am mai spus, fermecătoare şi dulce nestemată, că trebuie să rămâi să mă asculţi, ori de nu să pricinuieşti un rău ce n-ar mai putea fi reparat nicicând. M-ai întrebat, ce rău. Rămâi şi-ţi voi spune. Pleacă şi-atunci răul se va-ntâmpla.

Rosa dădu iarăşi înapoi în fața ameninţărilor lui, deşi nu le înţelegea tâlcul, şi rămase. Răsuflarea şuierătoare o îneca aproape, duse represiv o mână la piept. Rămase.

— M-am destăinuit că te iubesc la nebunie. La nebunie, în așa măsură, încât dacă legăturile dintre mine şi scumpul meu copil ar fi fost mai puţin trainice, eram în stare să-l înlătur chiar şi pe el de lângă tine dacă îl favorizai.

Trecu o perdea peste ochii ei când şi-i ridică pentru o clipă, gata-gata să leşine.

— Chiar şi pe el, repetă Jasper. Da, chiar şi pe el! Rosa, mă vezi şi mă auzi. Judecă singură dacă vreun alt admirator ar putea să te iubească şi să trăiască… viaţa lui ar fi în mâinile mele.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule?

— Vreau să-ţi arăt cât de nebuneşte te iubesc. La ultimul interogatoriu, domnul Crisparkle a scăpat o vorbă şi anume că tânărul Landless i-ar fi declarat că era rivalul nepotului meu dispărut.

Aceasta în ochii mei este o acuzaţie implacabilă. Acelaşi domn Crisparkle ştie, dintr-un document scris chiar de mâna mea, că mi-am închinat viaţa întru descoperirea şi nimicirea criminalului oricine ar fi el, şi că am hotărât să nu discut cu nimeni misterul, până ce nu voi avea în mână indiciul care să-mi îngăduie să-l prind pe ucigaş ca într-o plasă. De atunci am lucrat cu răbdare pentru a înfăşură mereu, mereu firele în jurul lui; chiar şi acum când îţi vorbesc se înfăşoară uşurel.

— Credinţa dumneavoastră, de cumva credeţi în vinovăţia domnului Landless, nu este şi credinţa domnului Crisparkle, rosti Rosa, care-i un om bun.

— Credinţa aceasta este a mea şi mi-o menţin, adorata sufletului meu! Circumstanţele se pot acumula aşa de straşnic *chiar şi împotriva unui om nevinovat,* încât, bine dirijate, accentuate, scoase bine în relief, l-ar putea duce la pieire. O verigă lipsă descoperită prin perseverenţă împotriva unui om socotit vinovat, îi poate dovedi pe deplin vinovăţia, oricât de slabe ar fi fost anterior mărturiile – şi s-a dus pe copcă. Tânărul Landless se află în primejdie de moarte.

— Dacă realmente vă închipuiţi, sări Rosa, devenind mai palidă, că îl favorizez pe domnul Landless, sau că domnul Landless mi s-a adresat vreodată, vă înşelaţi

El ascultă aceste cuvinte cu un gest nedefinit din mână, şi strângând din buze.

— Am să-ţi arăt cât de nebuneşte te iubesc. Mai nebuneşte acum ca oricând, pentru că sunt gata să renunţ la acest al doilea scop care s-a ivit în viaţa mea împărţind-o cu dumneata, şi de aici

încolo ca să nu mai fie altceva în existenţa mea decât numai dumneata. Domnişoara Landless a devenit prietena dumitale intimă. Te preocupă liniştea ei?

— Ţin mult de tot la ea.

— Te preocupă buna ei reputaţie?

— Am spus, domnule, ţin mult de tot la ea.

— Fără să vreau… spuse el, cu un zâmbet, proptindu-şi coatele în cadranul solar şi bărbia în mâini, în aşa fel încât conversaţia aceasta să pară, de la ferestre (se vedeau perindându-se pe acolo chipuri diverse), cea mai degajată şi mai glumeaţă cu putinţă… fără să vreau te ofensez punându-ţi din nou întrebări. De aceea, mă voi mărgini să înfăţişez faptele şi să nu pun întrebări. Te preocupă buna reputaţie a prietenei dumitale intime, te preocupă şi liniştea ei. Atunci, destramă umbra furcilor de pe ea, scumpo!

— Îndrăzneşti să-mi propui de a…

— Draga mea, îndrăznesc să-ţi propun… opreşte-te aici. Dacă a te idolatriza înseamnă a fi rău, atunci eu sunt cel mai rău dintre oameni, dacă înseamnă a fi bun, atunci sunt cel mai bun. Iubirea mea pentru dumneata este mai presus decât orice altă iubire, iar sinceritatea mea faţă de dumneata este neţărmurită. Lasă-mă să sper că-mi vei acorda o favoare, şi-mi calc jurământul pentru dumneata.

Rosa duse mâinile la tâmple şi dându-şi părul la o parte se uita la el cu nişte ochi hăituiţi şi plini de dezgust, ca şi cum s-ar fi străduit să înţeleagă bine sensul adânc al scopului prezentat de el fragmentar.

— Deocamdată nu te mai gândi la nimic, înger scump, decât la jertfa pe care ţi-o pun la picioarele dragi, dinaintea cărora m-aş prosterna în ţărână să le pot acoperi cu sărutări, ca un sălbatic. Iată omagiul fidelităţii mele adus după moarte memoriei scumpului meu nepot. Inima mea e la picioarele dumitale. Calcă peste ea.

Făcu o mişcare din mâini, ca şi cum ar fi aruncat ceva preţios pe pământ.

— Iată vina mea de neispăşit pentru că te ador. Dispreţuiește-o!

Cu un gest asemănător.

— Iată rezultatele caznelor mele, de-a lungul a şase luni chinuitoare, în urma unei răzbunări drepte. Sfărâmă-le!

Repetând acelaşi gest.

— Iată trecutul şi prezntul vieţii mele inutile. Iată nimicnicia inimii şi a sufletului meu. Iată tihna mea, iată deznădejdea-mi. Calcă peste ele şi fă-le una cu ţărâna, dar fii a mea, chiar de-ar fi să mă urăşti de moarte!

Cumplita vehemenţă a acestui om, ajunsă acum la culme, o înfricoşă într-atât pe Rosa, încât spulberă vraja care o ţintuia locului. Porni în fugă spre verandă, dar într-o clipă Jasper veni lângă ea, vorbindu-i la ureche.

— Rosa, sunt din nou stăpân pe mine, vezi, merg lângă dumneata, calm, spre casă. Voi aştepta un semn de încurajare şi de speranţă. Nu voi lovi prea curând. Dă-mi o dovadă oricât de măruntă, că mă asculţi.

Supunându-se constrângerii, ea făcu o mişcare uşoară cu mâna.

— Niciun cuvânt la nimeni, altminteri se produce catastrofa, la fel de sigur precum noaptea urmează zilei. Mai dă-mi o dovadă că mă asculţi.

Aceeaşi mişcare din mână.

— Te iubesc, te iubesc… te iubesc! Dacă ar fi să mă înlături acum – dar cum vei face asta – în veci nu vei scăpa de mine. Nimeni nu va putea vreodată veni între noi. Te voi urmări până la moarte!…

Slujnica ieşi să-i deschidă poarta; el o salută liniştit, scoţându-şi pălăria, şi se îndreptă, fără a trăda mai multă emoţie decât se desluşea pe efigia domnului Sapsea-tatăl, de peste drum.

Rosa leşină urcând scările. A fost purtată cu grijă până în odaia ei şi aşezată în pat.

— Vine furtuna, spuneau slujnicele, căldura şi aerul înăbuşitor au dat-o gata, drăguţa de ea… nici nu-i de mirare.

Toată ziulica slujnicele au simţit dureri în genunchi.

CAPITOLUL XX

FUGA

De îndată ce Rosa îşi reveni în simţiri, toate amănuntele de la recenta întrevedere cu Jasper i se perindau în faţa ochilor. Avea impresia că a urmărit-o chiar şi în starea de insensibilitate în care se afla şi nicio clipă măcar nu-şi pierduse cunoştinţa celor spuse de el cu acest prilej.

Înfricoşată cum era, nu ştia ce să facă.

Trebuia să fugă de acest om îngrozitor, iată singurul gând limpede care-i stăruia în minte.

Dar unde să-şi găsească refugiul şi cum să plece de aici?

Despre spaima pricinuită de el nu suflase niciun cuvânt altcuiva decât Helenei. Dacă se ducea la Helena să-i povestească cele petrecute, acest act ar fi putut atrage după sine un rău ireparabil, despre care Jasper o ameninţase că avea forţa, iar ea ştia că lui nu-i lipsea nici voinţa, de a-l săvârşi.

Cu cât răutatea cantorului lua aspecte mai înfricoşătoare în mintea şi închipuirea ei tulburată, răspunderea pe care o avea i se părea cu atât mai alarmantă, înţelegând că o greşeală oricât de neînsemnată din partea ei, fie că acţiona acum ori mai târziu, ar fi dezlănţuit turbarea lui Jasper împotriva fratelui Helenei.

De-a lungul ultimelor şase luni, spiritul Rosei

fusese pradă unor frământări cumplite. O muncea o bănuială, pe jumătate înjghebată, şi pe care nimănui n-o destăinuise, care când îi ajungea pe buze gata-gata s-o dezvăluie, când se cufunda până în străfundul sufletului, când lua forme palpabile, când se risipea.

Afecţiunea puternică a lui Jasper pentru nepotul său, cât timp fusese în viaţă, şi eforturile lui necurmate de a afla cum îşi găsise moartea – dacă murise cumva – erau lucruri atât de cunoscute prin partea locului, că nimeni nu părea să pună la îndoială buna lui credinţă.

Ea se întreba însă: „Sunt eu oare atât de păcătoasă încât să concep o păcătoşenie care altora nici prin gând nu le-ar trece?”

Apoi se gândea: Bănuiala ivită în ea n-avea oare rădăcini în repulsia pe care i-o stârnea Jasper, înainte ca faptul cu pricina să se fi petrecut? Şi dacă da, nu era aceasta o dovadă că bănuiala ei era neîntemeiată?

Pe urmă Rosa reflectă. „Ce motiv putea să aibă ca să fi săvârşit ceea ce îl învinuia ea?”

Îi era ruşine când îşi răspunse: „Ca să mă câştige *pe mine!”* Îşi acoperi faţa cu mâinile, de parcă până şi gândul de a întemeia crima pe o asemenea vanitate zadarnică ar fi fost o crimă aproape la fel de mare.

Îşi depăna în minte tot ce spusese Jasper în grădină, lângă cadranul solar. Stăruise în a pune dispariţia lui Edwin pe seama unui asasinat, mergând astfel pe întreaga linie de conduită urmată de el, din momentul când a găsit ceasul şi acul de cămaşă. Dacă s-ar fi temut ca nu cumva

misterul crimei să fie dat în vileag, oare n-ar fi încurajat el mai degrabă ideea unei dispariţii voite? Se încumetase să declare că dacă legăturile dintre el şi nepotul său ar fi fost mai puţin trainice, l-ar fi îndepărtat „chiar şi pe Edwin” de lângă ea. Ar fi făcut el oare una ca asta, într-adevăr? Spusese că i-ar pune la picioare rezultatul strădaniei celor şase luni jertfite cauzei unei răzbunări drepte. Ar fi făcut oare această declaraţie – şi cu câtă violenţă pătimaşă – dacă n-ar fi fost decât un pretext? Şi-ar fi jertifit el, cu inima zdrobită, viaţa lui inutilă, tihna şi deznădejdea lui? Cel dintâi lucru pe care, credea el, ar fi fost gata să-l sacrifice pentru ea era fidelitatea faţă de scumpul lui nepot, după moarte. Desigur, aceste fapte se ridicau cu oarecare forţă împotriva unei închipuiri pe care abia dacă îndrăznea să o profere. Şi totuşi, era un om teribil!

Pe scurt, sărmana fată (căci ce putea şti ea despre mentalitatea unui criminal, când cei care studiază anume această problemă veşnic se înşală, deoarece persistă în a căuta s-o pună pe acelaşi plan cu mentalitatea comună a oamenilor de rând, în loc s-o socotească drept o monstruozitate, cu totul aparte), n-avea încotro, nu putea ajunge la altă concluzie decât aceea că Jasper *era* un om groaznic şi că trebuia să fugă de el.

Ea fusese pentru Helena mai tot timpul un sprijin moral şi o mângâiere. Mereu o asigurase de credinţa ei deplină asupra nevinovăţiei fratelui său, de compasiunea ei pentru Nevile în nenorocirea în care se afla. Dar nu-l mai văzuse de când dispăruse Edwin Drood, iar Helena niciodată

nu-i spusese un cuvânt în legătură cu mărturisirile lui făcute în fața domnului Crisparkle cu privire la Rosa, întâmplarea fiind, în parte, cunoscută pretutindeni. Pentru ea era fratele nefericit al Helenei şi nimic mai mult. Asigurarea făcută în faţa odiosului ei adorator era riguros adevărată, deşi ar fi fost mai bine (acum îşi dădea seama) dacă se putea abţine de a o face. Înfricoşată de Jasper cum era această făptură fermecătoare şi delicată, gândul că el aflase asta din gura ei nu-i dădea pace.

Dar unde să se ducă? Undeva… Oriunde, numai să scape de el… deşi acesta nu era tocmai un răspuns la întrebarea pe care şi-o punea. Undeva… oriunde, numai că trebuia să chibzuiască bine.

Până la urmă se hotărî să se ducă la tutorele ei, şi asta numaidecât.

Sentimentul împărtăşit Helenei, chiar în seara când şi-au făcut primele destăinuiri, îi stătea ca o piatră pe suflet, sentimentul că nicăieri nu era în siguranţă din pricina lui. I se părea că aici, chiar zidurile groase ale străvechii mănăstiri nu erau destul de solide pentru a stăvili urmărirea lui de nălucă – şi că niciun raţionament nu-i putea potoli groaza. Marasmul repulsiei care de atâta vreme pusese stăpânire asupra ei ajunsese acum la culme, într-un chip atât de întunecat. Simţea că Jasper ar fi avut puterea să o încovoaie sub voinţa lui, ca sub imperiul unei vrăji.

Când să se îmbrace se uită pe fereastră – dar, chiar şi acum, dând cu ochii de cadranul solar, de care el se rezemase în vreme ce-i făcea declaraţii,

simţi că o trec fiori reci. Se trase înapoi de la geam, ca şi cum Jasper ar fi învestit acest obiect cu cine ştie ce însuşiri sinistre, aparţinând firii lui.

Scrise în pripă un bilet domnişoarei Twinkleton, vestind-o că avea un motiv grabnic pentru a dori să-şi vadă neîntârziat tutorele, că plecase la el, rugând-o în acelaşi timp pe buna domnişoară să nu se neliniştească, pentru că nu i se întâmplase nimic rău. Puse în grabă câteva lucruri absolut necesare într-un geamantanaş, aşeză biletul undeva la vedere şi plecă, închizând încetişor poarta în urma ei.

Era prima oară când se vedea singură, până şi în Cloisterham, pe Strada Mare. Cunoscând însă foarte bine toate drumurile de aici, se îndreptă în fugă spre colţul de unde pornea omnibuzul. Ajunse la timp, căci tocmai atunci pornea.

— Opreşte şi ia-mă şi pe mine, Joe, te rog. Sunt nevoită să mă duc la Londra.

În mai puţin de un minut se şi afla în drum spre gară, sub oblăduirea lui Joe. Ajunşi acolo, Joe se ocupă de ea până se instală într-un vagon de tren; îi aduse geamantanaşul, de parcă cine ştie ce cufăr uriaş era, greu de zeci de kilograme, ca să fi cutezat să şi-l ridice singură.

— Ai putea trece, Joe, la întoarcere, pe la domnişoara Twinkleton să-i spui că m-ai văzut plecând în condiţii bune?

— S-a făcut, dom’şoară.

— Te rog transmite-i gândurile mele drăgăstoase, Joe.

— Bine, dom’şoară… „n-aş avea nimic împotrivă dacă mi le-ai transmite şi mie!”

Dar ultima parte a frazei nu se mai auzi, o spusese în gând.

Acum că se afla cu adevărat în drum spre Londra, Rosa avea răgazul să-şi reia firul gândurilor, întrerupt din pricina plecării în grabă. Indignarea ei, în urma declaraţiei lui de iubire, era încă vie – i se părea că prin această declaraţie ea fusese întinată şi că nu şi-ar fi putut spăla petele impurităţii decât apelând la un om cinstit şi sincer. Ideea asta o susţinu un timp împotriva temerilor ei şi-i confirmă hotărârea luată în pripă. Dar pe măsură ce se întuneca şi marele oraş se tot apropia, îndoiala, ca de obicei în asemenea cazuri, începuse să-i dea ghes.

Oare, la urma urmelor, nu făcuse un pas nesăbuit? Ce va spune domnul Grewgious? O să-l găsească oare la capătul acestei călătorii? Ce are să facă dacă nu dădea de el, ce se va alege de ea, singură, într-un oraş atât de straniu şi de aglomerat? Nu era mai bine dacă rămânea să-l aştepte în Cloisterham, să-i fi dat întâi un sfat?

Dacă acum putea să se mai întoarcă, n-ar fi făcut-o cu inimă bună… Sumedenie de asemenea gânduri neplăcute o frământau, din ce în ce mai mult pe măsură ce se acumulau. În fine, trenul sosi la Londra; în jos se vedeau acoperişurile caselor, iar mai jos străzile zgrunţuroase cu lampadarele încă neaprinse, în acea seară de vară luminoasă şi toridă.

„Domnul Hiram Grewgious, Staple Inn. Londra”, iată tot ce ştia Rosa despre destinaţia ei, destul ca să se urce într-o birjă care s-o ducă pe nişte străzi zgrunţuroase şi largi ca nişte deşerturi, unde

lumea se îngrămădea pe la colţurile curţilor şi ale drumurilor lăturalnice să respire puţin aer curat, unde alţii, mulţi la număr, mergeau făcând un zgomot mizerabil de monoton, târşâindu-şi picioarele pe pietrele înfierbântate ale pavajului şi unde oamenii şi tot ce-i înconjurau aveau un aspect atât de zgrunţuros şi de şleampăt!

Ici şi colo se auzea muzică – dar care nu înveselea câtuşi de puţin situaţia. Nici flaşneta nu îmbunătăţea starea de lucruri, iar toba cea mare nu spulbera necazurile. La fel şi clopotele bisericilor, care se auzeau ici şi colo, păreau să stârnească ecourile de pe feţele cărămizilor şi praful de peste tot. Cât despre instrumentele de suflat, vlăguite, parcă le-ar fi plesnit inimile tânjind după viaţa la ţară.

Vehiculul cu zurgălăi, unde se afla Rosa, opri în cele din urmă la o poartă încuiată repede, ce părea să aparţină cuiva care se dusese să se culce odată cu găinile şi care se temea de spărgători.

După ce dădu drumul trăsurii, bătu sfioasă în poartă; i se îngădui să intre, cu geamantanaş cu tot, de către un paznic.

— Domnul Grewgious locuieşte aici?

— Domnul Grewgious lecuieşte colo, domnişoară, rosti paznicul, arătând cu degetul, ceva mai departe.

Rosa se duse aşadar ceva mai departe, şi, când ceasurile băteau ora zece, se afla pe scările din faţa clădirii cu iniţialele P.J.T., întrebându-se ce semnificaţie puteau avea.

Condusă de numele domnului Grewgious scris pe perete, urcă scările şi bătu încetişor, o dată şi

de mai multe ori. Dar nu răspundea nimeni şi clanţa uşii cedând când apăsă pe ea, Rosa intră şi dădu cu ochii de tutorele ei stând pe pervazul unei ferestre cu geamul deschis. O lampa cu abajur ardea pe o masă dintr-un ungher.

Rosa se apropie de el în semiobscuritatea încăperii. El o recunoscu şi exclamă, cu glas scăzut:

— Cerule mare!

Rosa se aruncă de gâtul lui, izbucnind în lacrimi, apoi el rosti, răspunzând îmbrăţişării:

— Copila mea, copila mea! Mi se părea că o văd pe maică-ta!. „Şi când colo, cine, cine! adăugă plin de bunăvoinţă. Dar ce s-a-ntâmplat, draga mea? Ce te-a adus aici? Cine te-a adus aici?

— Nimeni. Am venit singură.

— Vai de mine! exclamă domnul Grewgious. Ai venit singură! De ce nu mi-ai scris ca să vin să te iau?

— N-am avut când. Am luat subit o hotărâre. Sărmanul, sărmanul Eddy!

— Ah, bietul băiat, bietul băiat!

— Unchiul lui mi-a făcut declaraţii de dragoste. Nu mai puteam îndura, spuse Rosa, deodată, podidind-o lacrimile şi lovind cu picioruşul în duşumea. Tremur de groază când îl văd pe omul ăsta. Am venit la mata să mă aperi pe mine, pe noi toţi de el, dacă vrei!

— Vreau! strigă domnul Grewgious, cu un elan neaşteptat de uimitoare energie. Naiba să-l ia!

Cerul să-i năruie planurile!
Şi trucurile ticăloase să-i dejoace!

Asupra ta nădejdile pogoare
Din nou blestemat fie!

După această ieşire cât se poate de neobişnuită, domnul Grewgious, scos din răbdări, începu să măsoare odaia în lung şi în lat. După toate aparenţele, nu s-ar fi putut spune dacă era un acces de entuziasm loial ori de defăimare gata de luptă.

Se opri şi zise, ştergându-şi faţa:

— Scuză-mă, draga mea, dar te vei bucura auzind că mă simt mai bine. Nu-mi mai vorbi nimic despre asta acum, criza s-ar putea să mă apuce din nou. Ai nevoie de odihnă şi să te-nveseleşti. Care a fost ultima masă pe care ai luat-o înainte de plecare? Gustarea de dimineaţă, prânzul, ceaiul de după-amiază sau cina? Ce-ai vrea să serveşti? Gustarea de dimineaţă, prânzul, ceaiul de după-amiază ori cina?

Afecţiunea plină de duioşie şi respect cu care, într-un genunchi, o ajuta să-şi scoată pălăria şi să-şi desprindă frumosul păr încurcat în ea, era ceva de-a dreptul cavaleresc. Cine oare, cunoscându-l superficial, s-ar fi aşteptat să aibă de-a face cu cavalerism – şi încă veritabil, nu de ochii lumii – din partea domnului Grewgious?

— Să nu uităm că trebuie să te şi odihneşti, continuă el; vei căpăta cea mai drăguţă cameră la Furnival, va trebui să avem grijă şi de dichisuri, toate ţi le va procura cea mai bună cameristă din hotel, care va avea puteri nelimitate... prin expresia asta înţeleg şi cheltuieli nelimitate... Dar aici ce-i, un geamantan? Se uită la bagajul ei cu

multă atenţie, la drept vorbind aşa se şi cuvenea ca să-l poată desluşi în semiobscuritatea odăii. Asta ţi-e toată averea, draga mea?

— Da, domnule, atât am adus cu mine.

— Nu prea ai adus cine ştie ce, rosti domnul Grewgious cu candoare, deşi totul e admirabil calculat ca să cuprindă provizia de o zi pentru un canar. Nu cumva ai adus şi vreun canar?

Rosa zâmbi şi clătină din cap.

— Dacă aduceai, ar fi fost binevenit, glăsui domnul Grewgious, şi cred că s-ar bucura să stea într-o colivie atârnată afară de un cui; s-ar fi luat la întrecere cu vrăbiile din Staple Inn, a căror interpretare muzicală, trebuie să recunoaştem, nu e la înălţimea intenţiilor lor. Exact cazul cu mulţi dintre noi! Dar nu mi-ai spus, draga mea, ce masă vrei să serveşti. Ce-ar fi să iei câte puţin din toate?

Rosa îi mulţumi şi îi răspunse că n-ar putea să ia decât o ceaşcă de ceai. Domnul Grewgious, după ce ieşi şi intră de câteva ori, în grabă, ca să menţioneze diferite articole suplimentare, precum marmeladă, ouă, salată de cardama, peşte sărat, şuncă afumată la grătar, dădu o fugă, cu capul gol, până la hotelul Furnival de peste drum, pentru unele dispoziţii. Puţin după aceea, totul era pus în practică şi se aşternu masa.

— Domnul fie binecuvântat! exclamă domnul Grewgious, aşezând lampa pe masă şi luând loc în faţa Rosei. Ce senzaţie nouă pentru un biet holtei bătrân şi dintr-o bucată ca mine, zău!

Sprâncenele expresiv arcuite ale Rosei îl întrebau ce voia să spună.

— Senzaţia de a fi în prezenţa unei creaturi dulci

şi tinere care face ca totul să strălucească splendid în jur, care pare să picteze, să împodobească, să poleieze în aur această încăpere, dându-i un aer triumfal, rosti domnul Grewgious. Ah, bietul de mine!… bietul de mine!

Deoarece în oftatul lui era ceva jalnic, Rosa se încumetă să-l atingă uşor cu vârful degetelor ei micuţe.

— Mulţumesc, draga mea, spuse domnul Grewgious. Amin! Ei, acum, hai să stăm de vorbă!

— Aici locuiţi totdeauna, domnule? întrebă Rosa.

— Da, draga mea.

— Şi totdeauna singur?

— Totdeauna singur, numai că zilnic sunt în compania unui domn pe nume Bazzard, secretarul meu.

— *El* nu locuieşte aici?

— Nu, după orele de birou pleacă. De altfel, acum nu funcţionează, şi un alt birou de la parter, cu care am legături de afaceri, îmi trimite un înlocuitor. Ar fi însă extrem de greu să-l înlocuiesc definitiv pe Bazzard.

— Trebuie să ţină mult de tot la dumneavoastră, spuse Rosa.

— Dacă ar fi aşa, atunci îşi stăpâneşte foarte bine sentimentele, replică domnul Grewgious, după ce rămase puţin pe gânduri… dar mă cam îndoiesc de asta. Nu, nu ţine în mod deosebit la mine. Vezi, el nu e mulţumit, bietul băiat.

— De ce nu e mulţumit? întrebă ea, fireşte.

— Nu-i place ce face, spuse domnul Grewgious, pe un ton foarte misterios.

Sprâncenele Rosei căpătară din nou expresia lor

de perplexitate interogativă.

— Aşa de puţin îi place ce face, continuă domnul Grewgious, încât tot timpul simt că trebuie să-i cer scuze. Iar el simte (deşi nu pomeneşte nimic despre acest lucru) că aşa se şi cuvine să fac.

Domnul Grewgious devenise atât de enigmatic, încât Rosa nu ştia ce să spună mai departe. În timp ce reflecta la aceasta, domnul Grewgious strigă pentru a doua oară:

— Hai să stăm de vorbă. Discutăm despre domnul Bazzard. Există un secret, de altfel secretul domnului Bazzard; dar prezenţa încântătoare a celei de la masa mea mă face atât de neobişnuit de expansiv, încât simt că trebuie să-l dau în vileag ca pe o confidenţă inviolabilă. Ce crezi că a făcut domnul Bazzard?

— Vai de mine! exclamă Rosa, trăgându-şi scaunul puţin mai aproape, cu gândul la Jasper, nimic înspăimântător, sper?

— A scris o piesă de teatru, rosti domnul Grewgious, mai mult în şoaptă, dar pe un ton solemn. O tragedie.

Rosa părea uşurată.

— Şi nimeni, reluă domnul Grewgious, pe acelaşi ton, într-un fel sau altul, n-o va auzi şi nici nu i-o va reprezenta.

Rosa părea dusă pe gânduri, dădu încet din cap, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Tot ce se poate, dar de ce?”

— Eh, ştii… rosti domnul Grewgious, eu unul n-aş fi în stare să scriu o piesă de teatru.

— Nici chiar una proastă, domnule? se miră Rosa cu naivitate, sprâncenele din nou puse în

acţiune.

— Nu. Dacă aş fi condamnat la moarte prin decapitare, iar în momentul când ar trebui să mi se taie capul ar sosi un mesager cu graţierea condamnatului Grewgious, cu condiţia să scrie o piesă, cred că aş fi nevoit să pun gâtul pe butuc şi să-l rog pe călău să treacă la treabă... adică, adăugă domnul Grewgious, ducând mâna la beregată, să-mi facă de petrecanie.

Rosa reflecta parcă la ce ar face ea dacă s-ar afla într-o asemenea situaţie stânjenitoare.

— Prin urmare, continuă domnul Grewgious, domnul Bazzard ar avea totdeauna sentimentul inferiorităţii mele faţă de el; dar fiindcă eu sunt şeful lui, ştii, lucrurile se complică.

Domnul Grewgious clătină din cap cu un aer serios, de parcă ar fi socotit ofensa prea de oaie, după cum el însuşi lăsa să se înţeleagă.

— Dar cum se face că-i sunteţi şef, domnule? întrebă Rosa.

— E o întrebare firească, rosti domnul Grewgious. Păi, hai să discutăm. Domnul Bazzard-tatăl, fiind fermier în Norfolk, s-ar fi năpustit asupra lui, furibund, cu îmblăciul, cu furca de fân sau cu orice altă unealtă de agricultură, putând sluji drept armă de asalt, dacă ar fi avut cât de cât bănuiala că feciorul lui ar fi scris o piesă de teatru. Aşa se face că într-o zi fiul, aducându-mi arenda pe care o primesc din partea tatălui său, mi-a împărtăşit în taină, declarând că s-a hotărât să dea frâu liber talentului său, şi că-l păştea primejdia de a muri de foame, dar că nu pentru asta era el pe lume.

— Ca să dea frâu liber talentului său, domnule?

— Da, draga mea, zise domnul Grewgious, nu ca să moară de foame. Cu neputinţă de tăgăduit punctul de vedere, anume că domnul Bazzard nu era pe lume ca să moară de foame şi domnul Bazzard a arătat apoi că ar fi fost de dorit să intervin între el şi un destin atât de nepotrivit faţă de menirea lui. Aşa se face că domnul Bazzard a ajuns secretarul meu, şi-şi dă perfect de bine seama de acest lucru.

— Îmi pare bine că e recunoscător, rosti Rosa.

— Dar n-am vrut să spun tocmai asta, draga mea. Vreau să spun că el îşi dă seama, are sentimentul degradării. Mai sunt şi alţi oameni de geniu cu care domnul Bazzard a făcut cunoştinţă; şi ei au scris tragedii de care de asemenea nimeni n-a vrut să audă, nici în ruptul capului, să i le pună în scenă. Aceste spirite alese îşi dedică piesele unii altora, în termenii cei mai elogioşi. Domnul Bazzard a fost obiectul unei asemenea dedicaţii. Ei bine, ştii că până acum *mie* nimeni nu *mi-a* dedicat vreo piesă de teatru!?

Rosa îi aruncă o privire care părea să exprime cât de mult i-ar fi plăcut să-l vadă destinatarul a o mie de dedicaţii.

— Fapt care, natural, îl râcâie pe domnul Bazzard, continuă domnul Grewgious. Cu mine e uneori foarte sec, şi atunci simt că rumegă în sinea lui: „Nătărăul ăsta e stăpânul meu! Un tip care n-ar putea scrie o tragedie nici când ar fi vorba să-şi salveze capul, şi căruia nimeni nu i-a dedicat o asemenea operă însoţită de cele mai măgulitoare urări asupra poziţiei înălţătoare pe

care ar câştiga-o în ochii posterităţii!” Foarte neplăcut! Foarte neplăcut! În orice caz, când îi dau dispoziţii, totdeauna reflectez înainte: „Poate cutare lucru n-are să-i fie pe plac”, sau „Poate că îmi ia în nume de rău dacă îi cer cutare lucru”. Aşa se face că ne înţelegem foarte bine. Zău, mai bine decât m-aş fi aşteptat.

— Şi numele acestei tragedii, domnule? întrebă Rosa.

— Absolut între noi, răspunse domnul Grewgious, are un nume îngrozitor de potrivit. Se intitulează „*Ghimpele anxietăţii* dar domnul Bazzard speră – la fel şi eu – că până la urmă va fi publicată.

Era lesne de ghicit că domnul Grewgious istorisise astfel povestea domnului Bazzard de la un capăt la altul, cel puţin atât ca o destindere pentru starea sufletească a pupilei sale, preocupată de motivul care o adusese aici, dar şi ca un fel de a-şi satisface înclinaţia lui naturală de a fi sociabil şi comunicativ.

— Ei, şi acum, draga mea, spuse el atunci, dacă nu eşti prea obosită să mă pui mai la curent cu cele întâmplate astăzi – dar numai dacă te simţi absolut în stare – te-aş asculta bucuros. Aş putea să diger mai bine faptele dacă mă culc cu ele în gând la noapte.

Rosa, mai calmă acum, îi înfăţişă de-a fir-a-păr întrevederea ei cu Jasper.

Domnul Grewgious îşi trecuse deseori mâna peste creştetul capului în timpul povestirii şi o rugă să-i repete părţile referitoare la Helena şi Neville.

Când Rosa termină, el rămase o vreme pironit în

scaun, grav, tăcut, dus pe gânduri.

— Mi-ai istorisit limpede, a fost singura lui observaţie, şi sper că te afli în tihnă aici; din nou se netezi pe creştet. Uite, draga mea, adăugă el, conducând-o spre geamul deschis, acolo locuiesc ei! Vezi, colo, la ferestrele acelea de jos, neluminate.

— M-aş putea duce mâine la Helena? întrebă Rosa.

— Aş dori să mai reflectez asupra acestei întrebări la noapte, răspunse, nehotărât. Dar dă-mi voie să te conduc la culcare, căci trebuie că ai mare nevoie de somn.

Drept care, domnul Grewgious o ajută să-şi pună pălăria din nou, luă subsuoară geamantănaşul cu totul insuficient pentru satisfacerea nevoilor terestre şi, prinzând-o de mână (cu o anumită stângăcie ceremonioasă de parcă aveau să atace paşii de la un menuet), o trecu peste drum de Holborn, până în incinta hotelului Furnival. Acolo, el o dădu în grija cameristei-şefe, investită cu puteri nelimitate, şi spuse că în timp ce va urca să-şi vadă camera, el are să aştepte jos, în caz că ar dori să şi-o schimbe, sau poate ar avea nevoie de ceva.

Odaia Rosei era aerisită, curată, confortabilă, aproape veselă.

Camerista învestită cu puteri nelimitate aduse la îndemână tot ce fusese omis să se pună în geamantănaş (adică tot ce i-ar fi trebuit ei eventual).

Rosa coborî sprintenă scările numeroase spre a-i mulţumi tutorelui ei că avusese grijă de toate, cu

atâta afecţiune.

— Câtuşi de puţin, draga mea, spuse domnul Grewgious, încântat la culme, eu trebuie să-ţi mulţumesc pentru încrederea ta fermecătoare şi pentru fermecătoarea ta companie. Gustarea de dimineaţă îţi va fi servită într-un salonaş drăguţ, intim şi graţios (potrivit pentru tine) iar eu am să vin la tine mâine la zece dimineaţa. Sper că nu te simţi prea înstrăinată în acest lăcaş străin.

— O, nu, mă simt în siguranţă!

— Da, poţi fi sigură că scările sunt ignifuge, rosti domnul Grewgious, şi că orice izbucnire a acestui element devastator ar fi observată şi stăvilită de către paznici.

— Nu asta voiam să spun, replică Rosa, voiam să spun că mă simt în siguranţă în privinţa lui…

— Există o poartă solidă – prevăzută cu gratii de fier – care să-l oprească de a intra, zise domnul Grewgious, zâmbind. Hotelul Furnival este în afara oricărei primejdii de foc, cu o pază specială, bine luminat, iar *eu* locuiesc peste drum!

În calitatea lui de cavaler rătăcitor, viteaz, în căutare de peripeţii, el credea, pare-se, că această ultimă protecţie era absolut suficientă. În acelaşi spirit, când ieşi, spuse portarului:

— Dacă cineva care locuieşte în hotel s-ar oferi să trimită pe cineva până la mine, peste drum de aici, noaptea – un galben este pregătit pentru solie.

După care, se plimbă afară, încoace şi încolo, pe dinaintea porţii cu gratii de fier, vreme cam de o oră, făcându-şi oarecari griji; din când în când se uita înăuntru printre gratii, de parcă ar fi pus o

porumbiţă pe o cracă cocoţată sus, într-o cuşcă de lei, şi era muncit de gândul că are să cadă cumva de-a berbeleacul.

CAPITOLUL XXI

O RECUNOAŞTERE

Nimic nu se petrecu noaptea aceea, care să facă să dea din aripi porumbiţa obosită; ea se trezi cu puteri noi.

Ceasul bătea ora zece dimineaţa când domnul Grewgious veni însoţit de domnul Crisparkle, care pornise la drum după o săritură în râul din Cloisterham.

— Domnişoara Twinkleton era aşa de neliniştită, domnişoară Rosa! explică el. A dat fuga la mama şi la mine, cu biletul dumitale în mână, atât de uimită, că, pentru a o potoli, m-am oferit să plec

cu primul tren pe care-l puteam prinde dimineaţa. Atunci aş fi vrut să fi venit la mine, dar acum cred că ai făcut cel mai bine ducându-te la tutorele dumitale.

— M-am gândit la dumneavoastră, rosti Rosa, dar casa parohială e atât de aproape de el…

— Înţeleg, era şi firesc.

— I-am relatat domnului Crisparkle, interveni domnul Grewgious, tot ce mi-ai povestit aseară, draga mea. Ar fi trebuit desigur să-i fi scris numaidecât, dar sosirea lui a fost cât se poate de oportună. Foarte amabil din partea lui că a venit, cu atât mai mult cu cât abia plecase de aici.

— Aţi stabilit, întrebă Rosa, adresându-se amândurora, ce trebuie de făcut pentru Helena şi fratele ei?

— A, da, într-adevăr, rosti domnul Crisparkle, sunt pe drept cuvânt uimit. Dacă până şi domnul Grewgious, care are mai multă experienţă ca mine, şi care se află cu o noapte întreagă de chibzuială înaintea mea, şi tot aşa nedecis este, atunci cum ar trebui să fiu eu?

În clipa aceea slujitoarea cu puteri nelimitate vârî capul pe uşă – după ce ciocănise şi i s-a îngăduit să se înfăţişeze – anunţând că un domn dorea să spună câteva cuvinte unui alt domn pe nume Crisparkle, dacă un asemenea domn există cumva, iar dacă nu există, atunci îşi cere scuze pentru deranj.

— Domnul de care vorbeşti e aici, zise domnul Crisparkle, dar e ocupat acum.

— E un domn oacheş? interveni Rosa, retrăgându-se dinapoia tutorelui ei.

— Nu, domnişoară, are părul mai mult castaniu.

— Eşti sigură că n-are păr negru? întrebă Rosa, prinzând curaj.

— Absolut sigură, domnişoară. Păr castaniu şi ochi albaştri.

— Poate, insinuă domnul Grewgious, cu obişnuita lui precauţie, ar fi bine să-l vedem, domnule părinte, dacă n-ai nimic împotrivă. Când te afli la ananghie, niciodată nu ştii de unde sare iepurele. Iată unul din principiile mele de afaceri: în asemenea situaţie să fii cu ochii în patru, tot timpul, pretutindeni. Aş putea să vă povestesc o anecdotă în această ordine de idei, dar ar fi prematur.

— Dacă domnişoara Rosa îmi îngăduie, atunci să poftească domnul acela, rosti domnul Crisparkle.

Noul-venit se scuză, cu o politeţe directă, dar plină de modestie, văzând că domnul Crisparkle nu era singur; apoi se întoarse spre domnul Crisparkle şi, zâmbind, îi puse o întrebare neaşteptată:

— Cine sunt eu?

— Dumneata eşti domnul pe care l-am văzut fumând sub copaci în Staple Inn, acum câteva minute.

— Aşa e. Acolo v-am văzut şi eu. Dar de fapt cine sunt?

Domnul Crisparkle îşi concentră atenţia pe obrazul frumos şi foarte bronzat al acestuia. Imaginea unui băieţaş plecat cândva îi răsări parcă în minte, treptat-treptat şi nedesluşit.

Tânărul observă că primele licăriri de amintire luminau chipul clericului şi, din nou zâmbind,

spuse:

— Ce vrei să serveşti azi la gustarea de dimineaţă? Parcă ai fi stors de vlagă.

— Stai puţin! exclamă domnul Crisparkle, ridicând mâna dreaptă. Mai lasă-mă o clipă!... Tartar!

Cei doi dădură mâna cu cea mai mare cordialitate şi gestul părea să nu se mai termine, şi, fiind englezi, îşi puseră mâinile unul pe umărul celuilalt, privindu-se vesel în faţă.

— Vechiul meu discipol! spuse domnul Crisparkle.

— Vechiul meu dascăl! spuse domnul Tartar.

— Dumneata m-ai salvat de la înec! adăugă domnul Crisparkle.

— După care v-aţi apucat de înot, amintiţi-vă!

— Domnul să te binecuvânteze! rosti domnul Crisparkle.

— Amin, zise domnul Tartar.

Apoi din nou îşi strânseră mâna cât se poate de cordial.

— Închipuiţi-vi-l – exclamă domnul Crisparkle cu ochi scânteietori – domnişoară Rosa Bud şi dumneata, domnule Grewgious, închipuiţi-vi-l pe domnul Tartar, pe atunci cel mai firav dintre elevii mei, aruncându-se în apă după mine, prinzând cogeamite bărbatul, prinzându-mă, zic, de păr şi ieşind la mal cu mine ca un uriaş al apelor.

— Închipuiţi-vă, n-am vrut să-l las să se scufunde, zise domnul Tartar, deşi eram elevul său. Ce-i drept e drept, mă proteja, cum nu se putea mai bine şi-mi era şi cel mai apropiat prieten, el s-a purtat cu mine mai cumsecade

decât toţi profesorii laolaltă, şi dintr-o pornire nechibzuită aş fi fost în stare, dacă nu-l salvam, să fi pierit odată cu el.

— Hm! Îngăduie-mi, domnule, de a avea cinstea, rosti domnul Grewgious, înaintând spre el cu mâna întinsă – căci este o adevărată cinste pentru mine şi sunt mândru de-a face cunoştinţă cu dumneata. Sper că n-ai răcit în apă. Să sperăm că n-ai suferit din pricină c-ai înghiţit prea multă apă. Cum te-ai simţit apoi?

Era evident că domnul Grewgious nu prea ştia ce vorbeşte, deşi părea la fel de evident că voia să spună ceva deosebit de amical şi de măgulitor.

„Dacă cerul, gândea Rosa, ar fi trimis un băiat deopotrivă de curajos şi îndemânatic în ajutorul sărmanei mele mame! Unul ca el, care să fi fost pe atunci la fel de sprinten şi de tânăr!”

— N-aş vrea să mi se aducă vreun compliment pentru ceea ce vă voi spune, dar cred că mi-a venit o idee – îi vesti domnul Grewgious, măsurând cu paşi mărunţi încăperea, o dată sau de două ori de la un capăt la altul, în chip atât de neaşteptat şi de inexplicabil, încât toţi se uitau la el surprinşi, neştiind dacă se înăbuşea ori i se pusese un cârcel – *cred* că mi-a venit o idee. Nu cumva am avut plăcerea să fi văzut numele domnului Tartar, ca fiind locatarul apartamentului din partea superioară a casei de lângă cea din colţ?

— Da, domnule, încuviinţă domnul Tartar. Până aici aveţi dreptate.

— Până aici am dreptate, repetă domnul Grewgious. Să trecem pe răboj – ceea ce şi făcu, trăgând o linie cu degetul mare de la dreapta pe

cel de la stânga. — Nu cumva ştii, din întâmplare, numele vecinului dumitale din apartamentul de alături, de cealaltă parte a zidului mijlocitor?

Domnul Grewgious veni foarte aproape de domnul Tartar, ca să nu piardă, miop fiind, nimic din expresia chipului său.

— Landless, zise acesta.

— Să trecem şi asta pe răboj, rosti domnul Grewgious, pornind din nou prin cameră, şi, când se întoarse, adăugă: Nu-l cunoşti personal, presupun, domnule?

— Oarecum.

— Să trecem şi asta pe răboj, glăsui domnul Grewgious, măsurând iarăşi încăperea şi, când reveni, spuse: Şi în ce fel îl cunoşti, domnule Tartar?

— Mi s-a părut un tânăr într-o situaţie dificilă şi i-am cerut voie să urc florile – într-o zi, două – până la el, adică să-mi extind grădina de flori până la ferestrele lui.

— Vreţi să aveţi amabilitatea de a lua loc, zise domnul Grewgious. *Am* o idee!

Se supuseră cu toţii, domnul Tartar mai puţin dispus ca oricare, pentru că se simţea străin.

Domnul Grewgious se aşează în centrul cercului şi îşi puse mâna pe genunchi, după care expuse ideea ca de obicei, făcând impresia că o învăţase pe de rost.

— Încă nu-mi dau seama dacă ar fi prudent, în împrejurările actuale, să stabilim comunicaţii deschise între fiinţa fermecătoare, aici de faţă, şi domnul Neville sau domnişoara Helena. Ştiu, din anumite motive, că unul din prietenii noştri din

partea locului (asupra căruia, în treacăt fie zis, cer din toată inima să i se arunce afurisenia, cu permisiunea binevoitoare a preasfântului meu prieten) se furişează ici şi colo, dând târcoale prin preajmă. Când nu spionează el însuşi, are pesemne vreun agent care se ascunde pe aici, în persoana unui paznic, a unui portar sau a cine ştie cărui trepăduş de acest soi de prin Staple Inn. De altminteri, domnişoara Rosa doreşte, lucru cât se poate de firesc, să-şi vadă prietena, domnişoara Helena, şi pare important ca măcar domnişoara Helena (dacă nu şi frate-su, prin ea) să afle în particular, din gura domnişoarei Rosa, ce s-a întâmplat şi despre ameninţările făcute. Sunt eu oare aprobat, în general, cu privire la opiniile expuse?

— Sunt întru totul de acord, rosti domnul Crisparkle, care era numai urechi.

— Ca şi mine, fără îndoială – adăugă domnul Tartar, zâmbind – dacă le-aş fi înţeles,

— Foarte bine. Cât se poate de amabil din partea dumitale, domnule, rosti domnul Grewgious. Ne vom bizui în întregime pe dumneata, dacă ne vei face hatârul să ne îngădui. Ei bine, dacă amicul nostru cu pricina ar avea un agent prin partea asta, este destul de limpede că un asemenea ins n-ar putea supraveghea decât camerele ocupate de domnul Neville. Pe baza rapoartelor date amicului cu pricina despre cei care intră şi ies de acolo, prietenul cu pricina ar trebui să determine singur, după cunoştinţele lui anterioare, identitatea celor semnalaţi. De nicăicri nu se poate supraveghea mai bine cartierul Staple

lnn, de nicăieri nu pot fi observaţi mai bine cei care vin şi pleacă din locuinţele de peste drum, ca din casa mea.

— Încep să înţeleg ce urmăreşti, spuse domnul Crisparkle, şi apreciez cu prisosinţă prudenţa dumitale.

— Nu trebuie să mai repet că nu ştiu încă nimic despre de ce şi cum, interveni domnul Tartar, dar şi eu înţeleg ce urmăriţi, aşa că îngăduiţi-mi să vă spun că locuinţa mea vă stă la dipoziţie de bunăvoie.

— Perfect! strigă domnul Grewgious, netezindu-se triumfător pe cap. Acum cu toţii am priceput planul. Ai înţeles şi tu, draga mea?

— Cred că da, zise Rosa, roşind puţin când domnul Tartar se uită repede spre ea.

— Iată cum facem, traversezi Staple Inn împreună cu domnul Crisparkle şi domnul Tartar, preciză domnul Grewgious; eu am să mă învârt pe aici ca de obicei. Tu urci cu aceşti domni în apartamentul domnului Tartar, te uiţi la florile din grădina domnului Tartar; aştepţi acolo până apare domnişoara Helena sau îi dai de ştire că te afli în imediata apropiere. Comunici cu ea direct fără ca vreun spion să aibă habar.

— Tare mă tem că o să fiu…

— Ce-o să fii, draga mea? întrebă domnul Grewgious, văzând că ea şovăie. Nu cumva eşti speriată?

— Nu, nu-i vorba de asta, răspunse Rosa, sfioasă. Mă tem că o să fiu un deranj pentru domnul Tartar. S-ar părea că punem stăpânire pe locuinţa domnului Tartar ca şi cum ne-ar aparţine.

— Câtuşi de puţin, replică domnul Tartar, dimpotrivă, aş socoti-o înfrumuseţată pentru totdeauna de-acum încolo, dacă vocea dumneavoastră ar răsuna măcar o dată înăuntru.

Rosa, neştiind prea bine ce să răspundă, lăsă ochii în jos şi întorcându-se spre domnul Grewgious îl întrebă ascultătoare dacă putea să-şi pună pălăria pe cap.

Domnul Grewgious fiind de părere că era cel mai bun lucru pe care-l putea face, fata ieşi din încăpere în acest scop.

Domnul Crisparkle profită de ocazie ca să-i facă domnului Tartar o expunere succintă a situaţiei grele în care se află Neville şi sora sa, având timp destul de mult, pentru că, din întâmplare, aranjatul pălăriei necesita oarecare răgaz.

Domnul Tartar oferi braţul Rosei, iar domnul Crisparkle mergea, la oarecare distanţă, în faţa lor.

„Sărmanul… sărmanul Eddy!” gândea Rosa în clipele acelea.

Domnul Tartar gesticula cu mâna dreaptă, aplecându-se spre Rosa şi vorbind cu însufleţire.

„Nu era nici atât de viguros şi nici atât de ars de soare când l-a salvat pe domnul Crisparkle, îşi spuse Rosa aruncându-i o privire, dar chiar şi atunci trebuie să fi fost foarte curajos şi hotărât.”

Domnul Tartar îi povesti că fusese cândva marinar şi că umblase peste tot, ani şi ani de-a rândul.

— Când vă veţi întoarce pe mare? întrebă Rosa.

— Niciodată.

Rosa se întreba ce-ar fi spus fetele dacă ar fi

putut s-o vadă traversând strada aceea spaţioasă la braţul unui marinar. Îşi închipuia că trecătorii trebuie s-o fi socotit foarte micuţă şi foarte neajutorată, în comparaţie cu bărbatul puternic care ar fi fost în stare s-o prindă în braţe şi s-o poarte fără să se odihnească cale de mile în şir, ferind-o de orice primejdie.

Îşi spunea, de asemenea, că ochii lui albaştri şi ageri i-ar fi slujit parcă să pândească pericolul de la depărtare, să vegheze fără a da înapoi, pe măsură ce s-ar fi apropiat. Când se întâmplă să-i întâlnească ochii, Rosa avea impresia că şi Tartar gândea ceva despre ochii *ei.*

Asta o cam tulbură pe Rosebud.

Aşa se explică de ce, mai târziu, niciodată n-a ştiut exact cum a urcat ea (cu ajutorul său) până la grădina lui suspendată, şi cum i s-a părut atunci că se află într-o ţară a minunilor, unde, ca în acea ţară, florile se desfăceau subit, la capătul unor tije de fier vrăjite.

Fie ca aceste flori să-şi deschidă de-a pururi petalele.

CAPITOLUL XXII

LUCRURILE SE COMPLICĂ

Odăile unde locuia domnul Tartar erau cele mai îngrijite, mai curate şi mai bine amenajate din cât s-au văzut cândva sub soare, lună şi stele. Duşumelele fuseseră frecate în aşa măsură, încât puteai crede că funinginea de la Londra s-ar fi emancipat şi ar fi părăsit regiunea de-a binelea. Fiecare centimetru din obiectele de alamă în posesia domnului Tartar era curăţat şi lustruit, fiindcă strălucea ca o oglindă de metal.

Niciun fir de praf, nicio pată, nicio murdărie oricât de mică nu întinau curăţenia vreunuia din bunurile gospodăreşti, mari, mici sau mijlocii, aparţinând domnului Tartar.

Salonul lui semăna cu cabina unui amiral, baia

era ca o farmacie, dormitorul, împodobit peste tot cu dulapuri şi sertare, aducea foarte mult cu prăvălia unui vânzător de seminţe, şi hamacul suspendat în mijlocul camerei, se legăna îmbietor de-ai fi zis că respiră.

Fiecare obiect care aparţinea domnului Tartar avea un loc anume stabilit: hărţile şi diagramele, cărţile, periile, încălţămintea, hainele, suporturile pentru sticle, telescoapele şi alte instrumente marinăreşti, aveau locul lor anume. Totul se afla rânduit şi la îndemână.

Etajera, consola, comoda, cuierul şi noptiera erau de asemenea accesibile şi dispuse în aşa fel încât să nu se facă risipă de spaţiu, având grijă să se rezerve un deget de locşor ferit, pentru a depozita câte ceva, care nicăieri în altă parte nu s-ar fi potrivit atât de bine.

Serviciul micuţ de argint strălucitor era în aşa fel aşezat pe bufet, încât numaidecât se putea zări vreo linguriţă subţiratică.

Ustensilele de toaletă erau atât de bine rânduite pe măsuţa de toaletă, încât şi o scobitoare chiar, lăsată din neglijenţă, ar fi sărit în ochi.

La fel şi cu obiectele rare aduse de prin diferite călătorii.

Împăiate, uscate, recondiţionate, ori păstrate într-un mod sau altul, fiecare în genul său: păsări, peşti, reptile arme, articole de îmbrăcăminte, scoici, plante marine, ierburi, suveniruri din coral – totul se afla aşezat într-un loc special, cel mai nimerit.

Nişte vopsea şi lac erau ţinute, parcă, ferite de vedere, totdeauna la îndemână ca să înlăture

urmele de deget oriunde s-ar fi ivit, în odăile domnului Tartar.

Nici chiar un vas de război n-a fost cândva păstrat mai nou-nouţ şi mai păzit de a fi atins din nebăgare d seamă.

În acea zi de vară însorită, domnul Tartar fixă o prelată peste grădina sa de flori cum numai un marinai putea face.

Totul în jur avea un aer maritim, încântător de sugestiv, încât florile din această grădină puteau foarte bine să fi împodobit ferestrele de la pupa unei corăbii aflate pe mare. Părea că tot dichisul acesta s-ar fi putut pune frumuşel în mişcare dacă domnul Tartar ar fi dat prin portavoce, iute, nişte ordine răguşite de ridicarea ancorei „Toată lumea la posturi, şi pânzele sus!”

Domnul Tartar făcea de minune onorurile pe vasul lui atrăgător.

Când un om are mania lui, care nu face nimănui niciun rău, nu stânjeneşte pe nimeni, este plăcut să descoperi, cu un sentiment hazliu, că se ţine de ea, dezvăluind latura caraghioasă a acestei făpturi. Când omul în chestiune este inimos şi onest din fire, şi în acelaşi timp deschis şi plin de naturaleţe, nu se poate vedea mai la largul său decât exercitându-şi mania.

Astfel, Rosa, fireşte, se gândea (chiar dacă n-ar fi fost condusă pe vas cu toate onorurile cuvenite primei doamne a amiralităţii, ori primei zâne a mării) că era ceva fermecător să-l vezi şi să-l auzi pe domnul Tartar râzând, amuzându-se, ca un copil, de diferitele lui instalaţii.

Tot aşa şi-ar fi spus Rosa, fireşte, că marinarul

ars de soare apăru într-o lumină foarte favorabilă când, inspecţia odată terminată, ieşi discret din cabina lui de amiral, rugând-o să se considere regina acestui vas şi asigurând-o că putea dispune de grădina lui de flori, făcând un gest din mâna aceea în care ţinuse viaţa domnului Crisparkle.

— Helena!… Helena Landless Eşti aici?

— Cine mă strigă? Rosa, cumva?

Apoi un alt chip fermecător îşi făcu apariţia.

— Da, draga mea!

— Dar… cum ai ajuns aici, scumpa mea?

— Nu… nu prea ştiu, zise Rosa, roşind. Mă-ntreb dacă nu visez!

Dar de ce roşise? Chipurile lor erau aidoma florilor. Să fi fost oare rumeneala unui fruct, din ţara vrăjită a plantelor cu tije aeriene?

— *Eu* una nu visez, rosti Helena, zâmbind. Deşi nu m-ar mira nici asta. Dar cum se face că suntem acum împreună… că ne aflăm aşa aproape una de alta… în chip atât de neaşteptat?

Neaşteptat, într-adevăr, printre cornişe sumbre şi hogeacuri, în vecinătatea clădirii cu inţialele P.J.T. şi în preajma acestei grădini aeriene.

Rosa, stăpânindu-şi emoţia, îi istorisi într-un suflet cărui fapt se datora întâlnirea lor, cum şi în ce fel.

— E şi domnul Crisparkle aici, spuse Rosa, ca o concluzie grăbită. Şi, îţi vine să crezi? Cu mult timp în urmă i-a salvat viaţa.

— În acest sens aş putea crede orice în legătură cu domnul Crisparkle, replică Helena, îmbujorându-se la faţă.

(Se roşea mult pe tărâmul grădinilor

suspendate!)

— Da, dar nu domnul Crisparkle a fost salvatorul, zise Rosa, corectându-se repede.

— Nu mai înţeleg, draga mea.

— A fost foarte frumos din partea domnului Crispakle că s-a lăsat salvat, preciză Rosa; nici nu găsea cuvinte să-şi exprime buna părere pe care o are faţă de domnul Tartar, pentru că domnul Tartar e cel care l-a salvat.

Ochii negri ai Helenei se fixară foarte atent pe chipul luminos care strălucea în frunziş; o întrebă pe un ton mai scăzut, întrucâtva meditativ:

— Domnul Tartar e acum cu tine, draga mea?

— Nu, pentru că mi-a cedat locuinţa mie… adică nouă. E aşa frumos aici!

— Serios?

— Parcă ai fi în interiorul celui mai minunat vapor care a existat vreodată… parcă ar fi… parcă…

— Parcă ar fi un vis? sugeră Helena.

Rosa răspunse printr-un semn scurt din cap şi trase în piept parfumul florilor.

După o mică pauză, în timpul căreia avusese impresia (sau i se păruse Rosei) că Helena compătimeşte pe cineva, aceasta reluă:

— Sărmanul meu Neville citeşte în camera lui… pe latura asta soarele arde prea tare acum. Cred că ar fi mai bine să nu ştie că te afli atât de aproape de el.

— O, la fel cred şi eu! exclamă numaidecât Rosa.

— Presupun, reluă Helena, şovăind, că ar trebui să ştie şi el curând tot ce mi-ai spus; dar nu sunt sigură. Cere-i sfatul domnului Crisparkle, draga

mea. Întreabă-l dacă să-i spun lui Neville tot ce mi-ai povestit sau numai o mică parte, rămânând ca eu să aleg ce anume.

Rosa trecu în cabinetul de consiliu şi puse întrebarea. Clericul era de părere să lase pe seama liberului arbitru al Helenei.

— Îţi mulţumesc foarte mult, spuse Helena, după ce Rosa apăru din nou, aducând răspunsul. Întreabă-l dacă n-ar fi mai bine de a aştepta până când calomniile pe socoteala lui Neville şi urmărirea lui, puse la cale de mizerabilul acesta, vor ieşi de la sine la iveală, ori să încercăm de a le anticipa, adică, mă gândesc să descoperim dacă se unelteşte ceva pe ascuns, împotriva noastră?

Problema aceasta i se păru clericului prea anevoioasă pentru a-şi exprima un punct de vedere definitiv şi după două sau trei încercări fără rezultat, el propuse să se facă apel la domnul Grewgious.

Helena fiind de acord, el porni (luând aerul unui pierde-vară nepăsător, dar fără pic de succes) peste drum de piaţa în formă de patrulater, până la clădirea cu iniţialele P.J.T. şi formulă chestiunea.

Domnul Grewgious se ţinu morţiş de acest principiu general:

— Dacă o puteţi porni cu un pas măcar înaintea unui tâlhar de drumul mare ori a unei fiare sălbatice, ar fi cel mai bun lucru pe care-l aveţi de făcut.

El îşi menţinu la fel de categoric părerea, privind cazul în speţă, că John Jasper era un tâlhar de drumul mare şi o fiară sălbatică, deopotrivă.

Astfel sfătuit, domnul Crisparkle reveni şi făcu relatări Rosei, care la rândul ei le transmise Helenei. Aceasta, la fereastră, părea să-şi urmeze firul gândurilor; reflecta cu seriozitate la cele aflate.

— Ne putem bizui, Rosa, pe promtitudinea domnului Tartar de a ne ajuta? întrebă.

„Oh, da!” îşi spuse, timid, Rosa, în gând. „Oh, da!”

Rosa credea, timid, că putea pune mâna în foc pentru asta. Dar n-ar fi mai bine să-l întrebe pe domnul Crisparkle?

— Eu consider autoritatea ta în această privinţă la fel de bună ca şi a lui, draga mea, zise Helena, pe un ton potolit, şi nu-i nevoie să te mai duci din nou la el pentru asta.

„Ciudat din partea Helenei!”

— Vezi tu, reluă Helena după ce mai chibzui puţin, Neville nu cunoaşte pe nimeni aici. N-a schimbat nici măcar o vorbă cu cineva de pe aici. Dacă domnul Tartar ar putea veni să-l viziteze direct şi mai des, dacă i-ar acorda frecvent un minut în acest scop, dacă ar proceda astfel aproape zilnic, ar fi poate mai bine.

— Ar fi poate mai bine, dragă? repetă Rosa, urmărind din priviri frumuseţea prietenei sale, cu un aer de-a dreptul uimit. S-ar putea?

— Dacă mişcările lui Nneville sunt într-adevăr supravegheate şi dacă scopul propus este de a-l izola de toţi prietenii, şi de cunoştinţe, şi de a-i măcina zilnic viaţa, pas cu pas (ceea ce seamănă cu ameninţarea făcută ţie), nu pare probabil, spuse Helena, că duşmanul lui, într-un fel sau

altul, se va pune în legătură cu domnul Tartar pentru a-l preveni asupra lui Neville şi spre a-l îndepărta de el? Astfel, nu numai că vom fi la curent cu manevra în sine, dar vom afla prin domnul Tartar în ce termeni a avut loc această punere în legătură.

— Înţeleg! exclamă Rosa, şi din nou dădu buzna în cabinetul de consiliu.

Puţin mai apoi chipul ei drăgălaş reapăru îmbujorat de culori luminoase. Spuse că i-a relatat domnului Crisparkle şi că domnul Crisparkle s-a dus la domnul Tartar, iar domnul Tartar:

— Care acum aşteaptă, în caz că ai avea nevoie de el, adăugă Rosa, uitându-se înapoi cu coada ochiului, destul de buimăcită de atâta du-te-vino, ba înăuntrul cabinetul de consiliu, ba afară, şi declară că domnul Tartar era gata, după cum propusese ea, să treacă la acţiune chiar din ziua aceea.

— Îi mulţumesc din inimă, rosti Helena, spune-i, te rog.

Din nou, destul de buimăcită de atâta du-te-vino, de la grădina de flori la cabinet, Rosa se făcu nevăzută purtând cu ea mesajul şi reapăru cu asigurări proaspete din partea domnului Tartar. Ea oscila împărţindu-se între Helena şi el, ceea ce dovedea că starea de buimăceală nu era totdeauna în mod necesar stângace, ci uneori putea îmbrăca forme foarte plăcute.

— Şi acum, dragă, reluă Helena, să nu pierdem din vedere prudenţa, care trebuie să pună capăt întâlnirii noastre în momentul de faţă – de aceea să ne despărţim, îl aud pe Neville ieşind din odaie.

Te întorci acolo?

— La domnişoara Twinkleton? întrebă Rosa.

— Da.

— Oh, nu m-aş mai putea duce acolo niciodată, n-aş mai putea, zău, după convorbirea aceea îngrozitoare spuse Rosa.

— Atunci, *unde* ai să te duci, draga mea?

— Acum, dacă stau şi mă gândesc bine, habar n-am, zise Rosa. Încă n-am luat nicio hotărâre, dar tutorele meu va avea grijă de mine. Nu te nelinişti, dragă. Cu siguranţă undeva o să mă duc.

(Lucru destul de probabil).

— Şi voi avea ştiri de la Bobocul de Trandafir prin domnul Tartar? întrebă Helena.

— Da, aşa cred, prin… Rosa privi iarăşi înapoi, încurcată, în loc să-i pronunţe numele. Dar spune-mi ceva înainte de a ne despărţi, scumpă Helena. Spune-mi că eşti cât se poate de sigură că nu depinde de mine.

— Nu depinde de tine ce, draga mea?

— Că nu depinde de mine să-l împiedic să fie rău şi răzbunător. N-aş fi putut ajunge la cine ştie ce termeni de împăcare cu el, nu-i aşa?

— Ştii cât de mult te iubesc, dragă, răspunse Helena, indignată, dar aş prefera să te văd moartă la picioarele lui blestemate.

— Convorbirea noastră mi-a făcut mult bine! Ai să-i spui sărmanului tău frate despre toate astea? Îi vei transmite, nu-i aşa, sentimentele mele de simpatie şi că-mi aduc aminte de el? Şi îi vei cere să nu mă urască?

Helena clătină din cap cu mâhnire, vrând să spună că această ultimă recomandare era de

prisos; trimise sărutări afectuoase cu amândouă mâinile prietenei sale şi aceasta îi răspunse în acelaşi fel. Văzu apoi o a treia mână (una bronzată) apărând între flori şi frunziş şi ajutând-o pe Rosa să intre în cameră.

Gustarea pe care domnul Tartar o făcu să apară în cabina amiralităţii, atingând doar butonul automat de la un cheson şi mânerul unui sertar, luă înfăţişarea unui ospăţ în toată legea. Macaroane minunate, lichioruri scânteietoare, mirodenii tropicale în chip miraculos păstrate, jeleuri de fructe tropicale, dumnezeieşti, se oferiră din abundenţă, într-o clipită.

Dar domnul Tartar nu putea opri timpul în loc, şi timpul, necruţător, zbura atât de iute, încât Rosa a fost silită să părăsească tărâmul florilor şi să coboare pe pământ, ducându-se la locuinţa domnului Grewgious.

— Şi acum, draga mea, o întâmpină domnul Grewgious, ce e de făcut? Ca să pun chestiunea sub o altă formă, cum rămâne cu tine?

Rosa nu putea face altceva decât să-l privească, cerându-şi parcă scuze, conştientă că era o piedică în calea lui şi a tuturor celorlalţi. Gândul efemer de a trăi ferită de primejdii, la etaj, în hotelul Furnival, pentru tot restul vieţii, era singurul plan care-i veni în minte.

— M-am gândit, spuse domnul Grewgious, că deoarece respectabila domnişoară Twinkleton uneori alege Londra pentru a-şi petrece vacanţa, în vederea extinderii relaţiilor şi ca să poată lua direct legătura cu părinţii aflaţi în capitală, în cazul când ar exista… m-am gândit, spre a avea

puţin răgaz să ne mai învârtim pe aici, ce-ar fi s-o invităm pe domnişoara Twinkleton să vină să stea o lună cu tine?

— Să stea unde, domnule?

— Păi, explică domnul Grewgious, ce-ar fi să luăm cu chirie o locuinţă mobilată, pe timp de o lună, şi să o rugăm pe domnişoara Twinkleton să-şi asume sarcina de a se ocupa de tine în această perioadă?

— Şi pe urmă?

— Ei, pe urmă, zise domnul Grewgious, vom trăi şi-om vedea, mai rău decât acum n-are să fie.

— Eu cred că ideea e bună, încuviinţă Rosa.

— Atunci, propuse domnul Grewgious, hai să pornim în căutarea unei locuinţe mobilate. Nimic n-ar putea fi mai agreabil pentru mine decât ca dulcea prezenţă de aseară să-mi înfrumuseţeze toate serile din existenţă, care îmi mai rămân de trăit. Dar aici nu sunt condiţii potrivite pentru o duduiţă tânără. Hai să ne punem pe căutat, la voia întâmplării, o locuinţă mobilată. Între timp, domnul Crisparkle, care e aici şi care trebuie să se întoarcă numaidecât acasă, va avea, fără îndoială, bunăvoinţa de a trece pe la domnişoara Twinkleton ca s-o invite să ne dea o mână de ajutor în îndeplinirea planului nostru.

Domnul Crisparkle acceptă bucuros comisionul şi îşi luă rămas bun.

Domnul Grewgious şi pupila lui porniră în expediţie.

Deoarece ideea pe care şi-o făcea domnul Grewgious în legătură cu căutatul locuinţei mobilate consta în a trece drumul pentru a

examina o casă având biletul de rigoare la una din ferestre, apoi, de a da ocolul prin dosul casei şi de a o examina şi din partea aceea, fără să păşească înăuntru, şi pe urmă făcând aceleaşi încercări la altă casă, cu rezultate similare – abia dacă înaintau puţin câte puţin.

Până la urmă, domnul Grewgious îşi aduse aminte de o anume verişoară a domnului Bazzard, văduvă, care se tot mutase şi care venise odată să-i ceară să o recomande, cu influenţa lui, în stânga şi în dreapta. Văduva locuia pe Southampton Street, în Bloomsbury Square. Numele acestei doamne, săpat în litere de o şchioapă pe o placă de alamă, era BILLICKIN. Văzând acest nume nu-ţi dădeai seama dacă aparţinea unei femei sau unui bărbat şi nici nu desluşeai condiţia socială a persoanei în chestiune.

Statura firavă şi o cinste copleşitoare alcătuiau trăsăturile distinctive ale doamnei Billickin. Ieşi galeşă din salonul de dindos, ocupat de ea în exclusivitate, cu aerul că ajunsese până aici anume, trecând printr-o serie întreagă de leşinuri.

— Sper că o duceţi bine cu sănătatea, domle, spuse doamna Billickin, înclinându-se uşor, ca un indiciu că îşi recunoscuse oaspetele.

— Mulţumesc, destul de bine. Şi dumneavoastră, doamnă? o întrebă la rândul său domnul Grewgious.

— Şi eu o duc bine, răspunse doamna Billickin, gâfâind, ca totdeauna, de atâta slăbiciune.

— Pupila mea şi o domnişoară ceva mai vârstnică, rosti domnul Grewgious ar dori să găsească o locuinţă mobilată, atrăgătoare, pentru

o lună-două. Mai aveţi camere libere, doamnă?

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin, nu vreau să vă duc cu vorba, departe de mine gândul ăsta. Mai *am* camere libere.

Ca şi cum ar fi vrut să adauge: „Tăiaţi-mă şi spânzuraţi-mă dacă doriţi, dar eu cât trăiesc tot cinstită rămân”.

— Şi acum, care camere, doamnă? întrebă domnul Grewgious, amabil, voind să risipească o anume severitate pe care o citea pe chipul doamnei Billickin.

— Colo-i camera de zi, dom’şoară… pe care o puteţi numi dacă vreţi salonu din faţă, spuse doamna Billickin, antrenând-o astfel şi pe Rosa în conversaţie, salonu din dos fiind cel unde stau eu şi de care nu m-aş despărţi nici în ruptu capului. Mai e două odăi de dormit la etaj cu instalaţie de gaz. Nu vreau să zic, ferit-a Sfântu, că duşumelele de la dormitoarele astea e solide, fiindcă solide nu-s, da’ ca să le repari n-ar face daraua cât ocaua, ca să zic aşa. Că sunteţi primu locatar într-un an. Ţevile de apă trece pe sub podele, e mai bine să ştiţi asta din capu locului.

Domnul Grewgious şi Rosa schimbară priviri puţin speriate, deşi n-aveau nici cea mai vagă idee despre grozăviile latente care mocneau în acest sistem de conducere a apei.

Doamna Billickin duse mâna la piept, dat fiind că-şi luase o piatră de pe inimă.

— Bun! Tavanul e în ordine, desigur, rosti domnul Grewgious, prinzând puţin curaj.

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin, dac-aş spune că a nu avea nimic deasupra capului

înseamnă că ai un tavan aş rizica să vă-nşel, şi asta nu vreau. Nu, domle. Plăcile de ardezie se desprinde pe vreme rea, când vântu bate năprasnic. De-aia, cel mai bun lucru e să faceţi pă dracu-n patru şi să ţineţi plăcile astea la locu lor. În clipa aceasta doamna Billickin, care se cam aprinsese adresându-se domnului Grewgious, se mai potoli puţin, pentru a nu abuza de ascendentul moral pe care-l avea asupra lui. Prin urmare… adăugă doamna Billickin, mai molcom, dar rămânând încă pe poziţia unei incoruptibile candori… prin urmare, ar fi mai mult decât de prisos să mă mai trambalez şi să mă tăbârcesc până-n vârfu casei cu ’mneavoastră, ca să vă aud spunând: doamnă Billickin, ce pată se vede colo, în tavan, pentru că, văd bine, e-o pată? iar eu să răspund: Nu *vă*-nţeleg, domle!… Nu, domle, eu n-o să umblu cu şoalda. Eu vă-nţeleg, chiar înainte de a-mi turna astea-n cap. E umezeală, domle… pătrunde şi nu pătrunde. Aţi putea rămâne aici uscat de tot jumătate din viaţă, da’ poate să vină momentu şi e mai bine să ştiţi din timp, când să vă ude leoarcă de zici ce-i asta.

Domnul Grewgious nu părea deloc măgulit văzându-se pus într-o situaţie atât de neplăcută.

— Mai aveţi şi alte camere, doamnă? întrebă el.

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin pe un ton foarte solemn, mai am. Mă întrebaţi dacă am, şi răspunsu meu deschis şi cinstit este, mai am. Primu şi al doilea cat e liber şi ce mai odăi frumoase are.

— Hai, ia să vedem. În legătură *cu ele* nu există niciun neajuns, rosti domnul Grewgious, căutând

să se împace cu gândul.

— Domle Grewgious, zise doamna Billickin, iertaţi-mă, da' e scările. Dacă nu sunteţi pregătit sufleteşte pentru scări, atunci o să vă dezamăgească fără doar şi poate. Nu puteţi, dom'şoară, adăugă doamna Billickin, adresându-se Rosei pe un ton dojenitor, nu puteţi pune etajuntâi şi cu atât mai puţin etaju doi pe picior de egalitate cu parteru. Nu, n-o să faceţi asta, dom'şoară, ar fi peste poate, şi-atunci de ce-am încerca?

Doamna Billickin rostise aceste cuvinte cu mult suflet, de parcă Rosa ar fi manifestat hotărârea neclintită de a apăra această teză discutabilă.

— Am putea vedea odăile acestea, doamnă? întrebă tutorele.

— Domle Grewgious, replică doamna Billickin, puteţi. De ce să nu vă spun deschis, domle, puteţi.

Doamna Billickin trimise atunci pe cineva după şalul ei din salonul dindos (se ştia, din timpuri imemoriale, că nu putea merge nicăieri fără a-l avea pe ea), şi după ce slujnica i-l puse pe umeri, porni prima, ca să le arate drumul.

În timp ce urca scările se opri de mai multe ori, cu graţie, ca să-şi tragă răsuflarea şi ajungând în salon îşi apăsă mâinile pe inimă de parcă ar fi fost gata să-i iasă din piept, prinzând-o tocmai când să-şi ia zborul.

— Şi etajul doi? întrebă domnul Grewgious, găsindu-l pe primul satisfăcător.

— Domle Grewgious, răspunse doamna Billickin – întorcându-se într-acolo cu un aer ceremonios, ca şi cum venise clipa de a se pune de acord

asupra unui punct delicat, stabilindu-se un soi de încredere solemnă – etaju doi e deasupra ăstuia.

— Am putea să-l vedem şi pe acesta, doamnă?

— Da, domle, replică doamna Billickin, e limpede ca bună ziua.

Acest al doilea apartament se dovedi de asemenea satisfăcător; domnul Grewgious se retrase în cadrul unei ferestre împreună cu Rosa şi schimbă câteva vorbe, sfătuindu-se. Apoi, după ce ceru un toc şi cerneală, scrise un rând sau două, cuprinzând condiţiile contractului. Între timp, doamna Billickin luă un scaun şi expuse un soi de rezumat al problemei în general.

— Patruşcinci de şilingi pe săptămână, plata înainte p-o lună, rosti doamna Billickin, mi se pare convenabil pentru amândouă părţile. Nu suntem aici în Bond Street şi nici la St. Jame’s Palace, da’ nici n-avem pretenţia asta. Nici măcar n-am încercat să tăgăduim faptu… şi de ce-am face-o? – că poarta dă spre un grajd. Grajdurile tre’ să ezixte. Cât despre personalu de serviciu, e doi servitori care are salarii grase. S-a *auzit* vorbe în legătură cu furnizorii, care calcă pe treptele de la prag proaspăt curăţate cu încălţămintea murdară, şi n-am de gând să pun vreo taxă pentru comenzile ’mneavoastră. Cărbunii e aduşi după foc sau *per* găleată. Doamna Billickin accentuă prepoziţiile, vrând să marcheze o subtilă dar imensă deosebire. Câinii nu e priviţi cu bunăvoinţă. Pe lângă că fac murdărie, ei mai şi şterpelesc câte ceva şi asta dă naştere la bănuieli şi la discuţii neplăcute.

Între timp domnul Grewgious întocmise actul de închiriere şi pregătea banii.

— Doamnă, am semnat pentru domnişoara, spuse el, şi dumneavoastră o să aveţi bunătatea să semnaţi pentru dumneavoastră, numele de botez şi de familie, aici, dacă vreţi.

— Domle Grewgious… rosti doamna Billickin, într-un nou acces de candoare… nu, domle! Îmi cer scuze pentru numele de botez.

Domnul Grewgious se uită la ea mirat.

— Placa de la uşă are un rost protector, spuse doamna Billickin, şi acţionează astfel, şi n-am de gând să schimb nimic.

Domnul Grewgious se uită mirat la Rosa.

— Ei, domle Grewgious, tre' să mă scuzaţi. Atâta vreme cât casa asta e cunoscută sub numele nelămurit de Billickin. Şi atâta vreme cât lumea o să aibă îndoieli în legătură cu locu unde se poate ascunde Billickin… fie lângă uşa de la intrare, fie undeva pe afară şi în legătură cu greutatea şi înălţimea lui, o să mă simt în siguranţă. Da' să mă dau de gol, diclarând că-s femeie singură, nu, dom'şoară! Nici 'mneavoastră n-aţi vrea. O clipă măcar – adăugă doamna Billickin cu un puternic simţământ al răului care i s-ar fi putut face – să vă lipsiţi de avantaju ăsta dacă n-aţi fi pusă cu forţa într-o asemenea situaţie.

Rosa, roşind, de parcă ar fi făcut cine ştie ce încercare urâtă de a trage în cursă această femeie cumsecade, îl rugă stăruitor pe domnul Grewgious să se declare mulţumit cu orice fel de semnătură. Şi, ca urmare, autograful BILLICKIN, aşa cum numai baronii semnează, a fost depus pe document.

Toate amănuntele au fost apoi puse la punct

pentru a intra în posesia apartamentului după două zile, când domnişoara Twinkleton, în mod rezonabil, putea fi aşteptată. Rosa se întoarse la hotelul Furnival, de braţul tutorelui ei.

Dar iată-l pe domnul Tartar, mergând în sus şi-n jos prin faţa hotelului Furnival! El se opri când îi văzu venind şi înaintă spre ei.

— Mi-a trecut o idee prin cap, rosti domnul Tartar, am putea face o plimbare pe apă, vremea-i grozavă şi curentul e prielnic. Am o barcă, proprietatea mea, la Temple Stairs.

— E mult de când n-am mai pornit pe apă, zise domnul Grewgious, ispitit.

— Eu n-am fost niciodată, interveni Rosa.

O jumătate de oră mai târziu, chestiunea plecării cu barca era pusă la punct. Curentul era prielnic, după-amiaza fermecătoare. Domnul Tartar avea o barcă desăvârşită.

Domnul Tartar şi Lobley (omul domnului Tartar) trăgeau pe rând la o pereche de vâsle.

Domnul Tartar mai avea şi un iaht, pare-se ancorat undeva mai jos de Greenhithe. Lobley se ocupa de paza iahtului; acum îl părăsise pentru că fusese nevoie de el aici în momentul de faţă.

Era un om înzestrat cu o fire veselă, având părul şi favoriţii roşcovani şi un chip lătăreţ, rumen. Aducea aminte de imaginea soarelui din vechile sculpturi de lemn pictat, părul şi favoriţii alcătuind razele dimprejurul chipului său. Radios, aşezat în partea din faţă a bărcii, el era plăcut la vedere cu cămaşa lui de marinar pe un cuirasat – sau fără ea, după inspiraţie – cu pieptul şi braţele tatuate în fel şi chip.

Lobley părea să manevreze uşurel barca – la fel şi domnul Tartar – totuşi ramele se îndoiau, iar barca se smucea de fiecare dată.

Domnul Tartar vorbea ca şi cum n-ar fi fost ocupat cu altceva, adresându-se Rosei, care într-adevăr nu făcea altceva decât să-l asculte, şi domnului Grewgious, care pentru că se tot mişca barca o cârmea anapoda, dar ce importanţă avea, dacă o simplă intervenţie a domnului Tartar cu mâna lui dibace, sau cu o singură opintire a domnului Lobley înainte, punea totul în ordine!

Curentul îi purta în chipul cel mai prielnic şi mai strălucit, până ce se opriră să ia masa într-un parc numai brădet, pe care aici nu era nevoie să-l identifici. Apoi curentul îşi schimbă îndatoritor direcţia, de parcă în ziua aceea nu s-ar fi ocupat decât de ei, şi în timp ce pluteau alene printre desişurile de răchită, Rosa îşi încercă puterile la rame şi se descurcă admirabil, ajutată fiind din plin de domnul Tartar. Şi domnul Grewgious îşi încercă puterile, dar, nefiind deloc ajutat, căzu pe spate cu o vâslă proptită sub bărbie.

Urmă un răstimp de odihnă pe sub copaci (şi ce mai odihnă) de-a lungul căruia domnul Lobley curăţă cu un şomoiog barca, aranjă pernele, suporturile pentru sprijinit picioarele, şi aşa mai departe, jucând tontoroiul pe lângă barcă, desculţ, de parcă încălţămintea la el ar fi fost o superstiţie, iar ciorapii adevărată înrobire.

Întoarcerea avu loc în mireasma de tei înflorit şi în susur melodios, şi, prea curând, oraşul mare şi negru îşi aruncă umbra podurilor sale întunecate peste ape, cotropindu-le aşa cum moartea

cotropeşte viaţa. Grădinile cu copaci veşnic verzi părăsite parcă definitiv, pe vecie, se pierdeau în depărtare.

„Oare oamenii nu pot trece prin viaţă fără a întâmpina piedici în cale? se întrebă Rosa a doua zi, când Londra redeveni tristă, şi totul căpătase o înfăţişare stranie şi neplăcută, de aşteptare parcă a ceva ce nu se va întâmpla niciodată. Nu. Rosa apucă să se gândească la faptul că acum depăşise anii de şcoală de la Cloisterham, că piedicile începeau să-i apară din când în când în cale, că avea să le cunoască, anevoioase!

Ce aştepta totuşi Rosa? Pe domnişoara Twinkleton o aştepta?

Domnişoara Twinkleton sosi la timpul cuvenit.

Billickina ieşi din salonul de dindos ca s-o întâmpine pe domnişoara Twinkleton, şi ochii Billickinei păreau belicoşi încă din acel moment cumplit.

Domnişoara Twinkleton adusese cu ea o mulţime de bagaje; tot ce aparţinea Rosei, ca şi lucrurile ei.

Billickina luă în nume de rău faptul că domnişoara Twinkleton, chinuită de calabalâcul adus, nu catadicsise să acorde, atunci când aceasta şi-a dezvăluit identitatea, atenţia cuvenită exigenţelor ei. În consecinţă, maiestatea ştirbită îşi înălţă tronul înnorat pe fruntea Billickinei. Şi când domnişoara Twinkleton, din zăpăceală, numărându-şi cuferele şi pachetele, şaptesprezece în total, o pusese la socoteală şi pe Billickina în persoană, ca fiind numărul unsprezece, ea găsi cu cale să protesteze.

— Nu, în condiţiile astea lucrurile n-o să poată fi

puse prea curând pe picioare, rosti ea cu o evidentă sinceritate, aproape stânjenitoare. Oamenii din casa asta nu e nici valiză, nici balot, nici sac de drum. Nu, vă rămân foarte îndatorată, dom'şoară Twinkleton, da' nici cerşetoare n-am ajuns.

Ultima observaţie se referea la faptul că domnişoara Twinkleton, distratã, îi strecurase ei în mână doi şilingi şi şase pence, în loc să-i dea birjarului.

Astfel refuzată, domnişoara Twinkleton întrebă buimăcită:

— …Cui dintre dumneavoastră trebuie să plătesc?

Fiind doi vizitii cu acest prilej (domnişoara Twinkleton venise cu două birje), fiecare din ei primi câte doi şilingi şase pence în podul palmei întinse, iar birjarii, uitându-se la ea, fără să spună un cuvânt, bosumflaţi, îşi blestemau parcă soarta.

Îngrozită de acest spectacol alarmant, domnişoara Twinkleton mai puse câte un şiling în fiecare mână, în acelaşi timp tot făcând, tulburată, apel la legea pe care o călca; îşi numără din nou bagajele, de astă dată punându-i la socoteală pe cei doi, din care pricină totul se cam încurcă.

În vremea asta, cei doi vizitii, după ce s-au uitat îndelung la ultimul şiling, mormăind, ca şi cum dacă îl priveau avea să se dubleze, coborâră treptele de la intrare, şi, urcându-se în birjă, porniră la drum, lăsând-o pe domnişoara Twinkleton cu ochii în lacrimi, aşezată pe o trusă de pălării.

Billickina observă fără simpatie această

manifestare de slăbiciune şi dădu ordin unui tânăr să vină să se lupte cu bagajele. După ce gladiatorul dispăru din arenă, se aşternu liniştea şi noii locatari se aşezară la masă.

Dar Billickinei îi ajunsese la urechi ştirea, într-un fel sau altul, că domnişoara Twinkleton ţinea un pension. De la această ştire până la raţionamentul că domnişoara Twinkleton avea de gând s-o înveţe şi pe ea unele lucruri mai era doar un pas.

„Da' n-o să-ţi vezi visu cu ochii", îşi spuse în sinea ei Billickina. „E*u* nu-s eleva dumitale, cum poate că e ea, înţelegând-o pe Rosa „biata fată!"

Domnişoara Twinkleton, pe de altă parte, după ce-şi schimbă îmbrăcămintea şi îşi recăpătă calmul, era însufleţită de dorinţa binevoitoare de a nu lăsa să-i scape niciun prilej ca să fie totdeauna de o seninătate exemplară.

Era un compromis fericit între cele două stări ale existenţei ei – devenise (cu coşul de lucru în faţă) o doamnă de companie la fel de plină de vioiciune, situaţie în care se complăcea, într-o măsură judicioasă, femeia de cultură şi cea cu experienţă… când, Billickina, anunţându-se singură, intră.

— Nu vreau să mă ascund în faţa 'mneavoastră, spuse Billickina, înfăşurată în şalul ei de gală, fiindcă nu-mi şade-n caracter să ascund nici motivele, da' nici faptele mele, că mi-am luat libertatea să mă prezantez la 'mneavoastră ca să-mi esprim speranţa că masa v-a fost pe plac. Deşi slujnica mea nu e profesionistă, ci o simplă bucătăreasă, leafa-i este destul de grasă ca s-o

stimoleze să se încumete să facă mai mult decât friptură.

— A fost o masă într-adevăr foarte bună, spuse Rosa, mulţumesc.

— Obişnuite, interveni domnişoara Twinkleton pe un ton plin de graţie, care în urechile bănuitoare ale Billikinei însemna şi „buna mea femeie” – obişnuite cu un regim alimentar mai liber şi nutritiv, deşi lejer şi sănătos, n-am avut niciun motiv să deplângem absenţa noastră din străvechiul oraş şi nici tabieturile gospodăreşti în care ne-am dus viaţa până acum, supuse unor reguli de rutină paşnică…

— Am crezut că fac bine spunând bucătăresei, replică Billickina într-un elan de candoare, şi sper c-o să-mi daţi dreptate, dom’şoară Twinkleton, că n-a fost rău c-am luat măsuri de precauţie cu tânăra dom’şoară, supusă după cum socotim noi la un regim sărăcuţ, să treacă încetu cu încetu la unu mai bun. Căci ca să sari de la o hrană puţintică la una din abudenţă, de la ceea ce se cheamă o masă de cazan luată în comun, la ceea ce se cheamă o masă cu tabieturi gospodăreşti, cum ziceţi ’mneavoastră, asta cere o putere de constituţie care nu prea se întâlneşte la tineri, mai cu seamă când e subminaţi în internat!

După cum se vedea, Billickina se declarase deschis împotriva domnişoarei Twinkleton, considerând-o de sus până jos a fi duşmanca ei firească.

— Observaţiile dumneavoastră, replică domnişoara; Twinkleton, cu un uşor sentiment de superioritate, sunt bine intenţionate, nu mă

îndoiesc, dar daţi-mi voie să menţionez că ele dezvăluie un punct de vedere greşit asupra acestui subiect şi care nu poate fi imputat decât lipsei absolute de informaţii precise.

— Informaţiunile mele, sări Billickina, deodată, cu politeţe şi virulenţă, adăugând încă o silabă, de dragul de a accentua, informaţiunile mele, dom'şoară Twinkleton, e propia-mi esperenţă, pe care, cred, totdeauna a fost luată drept un îndrumar bun. În orice caz, în tinereţele mele am fost dată la un pansion foarte la modă, condus de o duduie la fel de distinsă ca şi 'mneavoastră, cam de aceeaşi vârstă, dacă nu ceva mai tinerică, ei, şi de la mesele acelea m-am ales cu o vlăguire a sângelui de care n-am putut scăpa toată viaţa.

— Tot ce se poate, spuse domnişoara Twinkleton, cu aceeaşi superioritate distantă, şi foarte trist… Rosa, draga mea, cum stai cu lucrul?

— Dom'şoară Twinkleton, reluă Billickina, pe un ton curtenitor, înainte de a mă retrage la aluzia făcută, aşa cum procedează o doamnă, aş voi să vă întreb, tot ca pe o doamnă, dacă nu cumva puneţi la îndoială cuvintele mele?

— Nu-mi dau seama pe ce se întemeiază o asemenea presupunere… începu domnişoara Twinkleton, dar Billickina pur şi simplu o întrerupse.

— Nu-mi puneţi în spinare, vă rog, presupuneri pe care eu nici gând să le fi rostit. 'Mneavoastră, dom'şoară Twinkleton, vă pricepeţi la vorbă şi fără doar şi poate elevele de-abia aşteaptă să v-audă, şi asta fără îndoială merită banii. *Fără* doar şi poate, sunt sigură. Da' eu nu plătesc pentru papagal, şi

de-aia nici nu vă cer să mă onoraţi cu vorba. Eu vreau doar să repet chestia.

— Dacă vă referiţi la circulaţia defectuoasă… începu iar domnişoara Twinkleton, când Billickina din nou o întrerupse frumuşel.

— Eu una n-am folosit asemenea ispresie.

— Atunci, dacă vă referiţi la vlăguirea sângelui…

— Cu care m-am ales, specifică Billickina numaidecât, la un pansion…

— Atunci, reluă domnişoara Twinkleton, ce se poate spune este că sunt nevoită să vă cred, pe baza declaraţiei dumneavoastră solemne, că sângele vă este într-adevăr foarte vlăguit. Nu mă pot abţine de a adăuga că dacă această nefericită împrejurare are influenţă asupra conversaţiei dumneavoastră, cu atât mai trist, şi că ar fi foarte de dorit ca sângele dumneavoastră să se mai înzdrăvenească… Rosa, draga mea, cum merge cu lucrul?

— Hm! Înainte de a mă retrage, dom’şoară, se adresă Billickina Rosei, întorcând spatele, trufaşă, domnişoarei Twinkleton, aş vrea să ne înţelegem că pe viitor treburile de afaceri le discut numai şi numai cu ’mneavoastră. Eu nu recunosc acilea autoritatea vreunei persoane mai vârstnice ca ’mneavoastră, nu ştiu pe nimeni mai în vârstă acilea.

— Un aranjament cât se poate de la locul lui, Rosa, draga mea, remarcă domnişoara Twinkleton.

— Nu degeaba se spune, dom’şoară, rosti Billickina cu un surâs sarcastic, că eu aş avea o moară în care duduiţele bătrâne şi singure sunt trase la valţ de unde ies tinere (ce plocon ar mai fi

pentru unele din noi), dar eu mă mărginesc doar la ’mneavoastră.

— Când voi avea nevoie să comunic vreo cerere stăpânei casei, Rosa, draga mea, glăsui domnişoara Twinkleton cu o veselie maiestuoasă, îţi voi face cunoscut dumitate şi dumneata vei avea amabilitatea s-o transmiţi, sunt sigură, exact cui trebuie.

— Bună seara, dom’şoară, spuse Billickina, pe un ton afectuos şi distant totodată. Fiind singură în ochii mei, vă urez un bună seara din toată inima, şi sunt de-a dreptu fericită că pot s-o spun, nu mă simt silită să-mi esprim deschis dispreţu faţă de o anumită persoană, care, din păcate pentru ’mneavoastră, e legată de ’mneavoastră.

Rostind aceste cuvinte adresate separat, Billickina se retrase graţioasă; din acel moment Rosa ocupa poziţia agitată a unei mingi între două rachete. Nimic nu se putea face fără ca mai înainte să aibă loc o partidă în toată legea. Astfel, când sosea timpul mesei, domnişoara Twinkleton spunea, toate trei fiind prezente laolaltă.

— Poate, scumpa mea, ai vrea să te consulţi cu stăpâna casei, dacă nu cumva ar putea să ne procure nişte miel la tavă, sau, în caz că lipseşte, o pasăre friptă.

La care Billickina răspundea (fără ca Rosa să fi apucat a spune o vorbă):

— Dacă eraţi mai fameliară cu carnea de la măcelărie, dom’şoară, nu v-ar fi venit ideea mielului la tavă.

— Mai întâi de toate pentru că mieii s-a făcut de mult oi, şi p-ormă pentru că există zile când se taie

şi zile când nu se taie. Cât despre pasăre friptă, dom’şoară, păi, trebuie să fiţi sătulă până peste cap de pasăre friptă, ca să nu mai pomenin nimic despre cumpărarea lor, aţi fi în stare să luaţi cele mai bătrâne lighioane, cu labele răpciugoase cum eraţi obişnuită să mâncaţi acolo fiincă era ieftine. Căutaţi s-aveţi un pic de imaginaţie, dom’şoară. Obişnuiţi-vă cu gospodăria olecuţă. Haideţi, acum gândiţi-vă la altceva.

La această încurajare oferită cu multă toleranţă de către o persoană înţeleaptă şi cu o vastă experienţă, domnişoara Twinkleton răspundea, roşind:

— Ori dacă nu, draga mea, ai putea să propui stăpânei casei o raţă.

— Păi, dom’şoară! exclamă Billickina. (Rosa nu spusese încă niciun cuvânt.) Mă uimiţi pomenindu-mi de raţe! Las’că nu mai e vremea lor şi că e foarte scumpe, da’ mi se rupe inima când văd că vreţi o raţă, căci pieptu, care-i singura bucăţică gustoasă la raţă, totdeauna se duce habar n-am încotro, iar farfuria ’mneavoastră ajunge mereu plină ca vai de lume numai cu piele şi oase! Ia mai încercaţi încă o dată, dom’şoară. Gândiţi-vă mai mult la ’mneavoastră şi mai puţin la alţii. O tocăniţă de măruntaie sau o ciosvârtă de berbec. Ceva din care s-aveţi şi ’mneavoastră parte…

Câteodată jocul se desfăşura foarte precipitat, şi era susţinut cu vigoare, dând unei asemenea întâlniri un aspect cu totul domestic.

Dar Billickina câştiga aproape totdeauna partida; ea recurgea la lovituri laterale, cât se poate de neaşteptate, de-a dreptul extraordinare,

tocmai când norocul o părăsea parcă.

Toate acestea nu făceau mai plăcută starea lucrurilor la Londra, sau înfăţişarea pe care Londra o luase în ochii Rosei, care zadarnic aştepta ceva.

Obosită de lucru şi de conversaţia cu domnişoara Twinkleton, ea îi propuse să lucreze şi să citească, la care domnişoara Twinkleton încuviinţă numaidecât, ca una care era o cititoare admirabilă şi încercată. Dar Rosa descoperi curând că domnişoara Twinkleton nu citea cinstit. Ea tăia scenele de dragoste, interpola pasaje laudative la adresa celibatului feminin şi se făcea vinovată şi de alte înşelătorii flagrante, pline de evlavie.

Drept exemplu să luăm acest pasaj străbătut de sentimente înflăcărate:

„Veşnic scumpa şi cea mai adorată, spuse Eduard, strângând la piept capul ei drag şi răsfirându-i printre degetele care o mângâiau părul mătăsos, revărsat ca o ploaie aurie – veşnic scumpa şi cea mai adorată, să fugim de lumea asta egoistă şi de răceala sterilă a acestor inimi de piatră, în tărâmul bogat şi cald al Paradisului, Paradisul încrederii şi al iubirii.”

Versiunea falsificată a domnişoarei Twinkleton suna astfel, devenind banală:

„Legaţi pe veci unul de celălalt cu consimţământul părinţilor noştri, ai amândurora, şi având aprobarea rectorului districtual, cu păr argintiu, spuse Eduard, ducând respectuos la buze degetele subţiri atât de dibace la broderie, la gherghef, croşetă, şi în alte îndeletniciri cu

adevărat ale femeilor, dă-mi voie să mă duc la tutorele dumitale mâine înainte ca zorile să se fi cufundat la asfinţit şi să-i propun o locuinţă prin împrejurimile oraşului, sărăcăcioasă poate, dar pe potriva mijloacelor noastre, unde el ar fi de-a pururi binevenit, în chip de oaspe de seară, şi unde aranjamentele vor trebui să aibă economia ca regulă, iar convorbirile noastre drept scop constant cultivarea spiritului, dezvoltarea cunoştinţelor, unde să se întrunească atributele îngerului care veghează la fericirea domestică."

Cum zilele se perindau şi nu se întâmpla nimic nou, vecinii începuseră să spună că fata cea drăguţă de la Billickina, care aşa de adesea şi cu atâta atenţie privea pe ferestrele cenuşii ale salonului, parcă îşi pierduse orice curaj.

Rosa l-ar fi pierdut poate dacă din întâmplare nu nimerea peste nişte cărţi de călătorie şi de aventuri pe mare.

Ca o compensaţie împotriva romantismului lor, domnişoara Twinkleton, citind cu glas tare, se întindea din plin peste latitudini şi longitudini, peste relevee, vânturi, curenţi, coordonate geografice şi câte şi mai câte (care i se păreau cu atât mai puţin instructive cu cât nu-i spuneau nimic), iar Rosa, ascultând încordată, reţinea doar ceea ce-i era mai aproape de inimă.

Astfel ele se înţelegeau mai bine una cu alta ca înainte.

CAPITOLUL XXIII

DIN NOU ZORILE

Deşi domnul Crisparkle şi John Jasper zilnic se întâlneau sub acoperământul catedralei, între ei nimic nu s-a petrecut, niciodată, cu referire la Edwin Drood, din clipa în care, cu mai bine de jumătate de an în urmă, Jasper îi arătase pe tăcute

clericului concluziile şi hotărârea menţionată în jurnalul său.

Este puţin probabil că se puteau întâlni, şi încă atât de des, fără ca gândurile fiecăruia să se fi îndreptat spre acest subiect.

Este puţin probabil că se puteau întâlni, şi încă atât de des, fără să fi avut fiecare sentimentul că celălalt ascundea o taină surprinzătoare.

Jasper, defăimătorul şi urmăritorul lui Neville Landless, iar domnul Crisparkle, apărătorul său consecvent şi protector, erau îndeajuns de potrivnici pentru a rumega fiecare cu mult interes temeinicia planului celuilalt şi a măsurilor pe care avea să le ia în viitor. Dar niciunul, nici altul nu aduceau vorba despre această chestiune.

Deoarece clericul nu era ascuns din fire, el fireşte ar fi fost dispus oricând să reactualizeze subiectul şi dorea chiar să-l discute, dar rezerva înverşunată a lui Jasper era totuşi o piedică.

Nepăsător, posac, singuratic, ferm, concentrat într-atât asupra unei singure idei şi asupra urmăririi scopului statornicit, Jasper n-ar fi împărtăşit nimănui tainele sale, niciunui semen de-al lui, el trăia rupt de viaţa omenească.

Devotat în mod permanent în practicarea unei arte care-l punea într-o armonie formală, mecanică, faţă de ceilalţi, care nu putea fi exercitată dacă nu s-ar fi aflat în cele mai bune relaţii formale, mecanice, cu ei, şi la unison, este ciudat să se observe că acest om nu era într-un acord spiritual sau nu comunica, în sfârşit, cu nimic din lumea înconjurătoare. Tocmai această mărturisire o făcuse nepotului său dispărut,

înaintea întâmplării care avea să dea naştere stării lui rigide din prezent.

Că ştia despre plecarea în pripă a Rosei şi că trebuie să fi ghicit cauza, nu mai încăpea nicio îndoială. Să fi bănuit el oare că o înspăimântase într-atât încât s-o facă să tacă? Sau îşi închipuia că fata destăinuise cuiva… domnului Crisparakle de pildă… tocmai motivul ultimei lui vizite le ea?

Domnul Crisparkle nu putea ajunge să-şi formuleze o părere asupra acestui punct. El putea doar să recunoască, totuşi, ca un om drept ce era, că nu vedea o crimă în a te îndrăgosti de Roza, aşa cum n-ar fi fost o crimă nici faptul de a jertfi răzbunarea pe altarul iubirii.

Îngrozitoarele bănuieli în persoana lui Jasper, de care Rosa era zguduită până în adâncul sufletului, păreau să nu fi stârnit niciun răsunet în cazul domnului Crisparkle; dacă o chinuiseră cumva vreodată pe Helena sau pe Neville, niciunul din ei nu pomenise un cuvânt măcar.

Domnul Grewgious nu se ostenise să-şi ascundă antipatia înverşunată pe care o avea faţă de Jasper, deşi niciodată nu făcuse o aluzie, barem, la originea acestei antipatii. El era însă un om pe cât de rezervat pe atât de excentric; n-a pomenit niciodată despre o anumită seară, când se dusese să-şi încălzească mâinile la focul din locuinţa acestuia, şi când privise cu atenţie un maldăr de haine rupte şi pline de noroi zăcând pe duşumea.

Dacă în oraşul Cloisterham, toropit, se întâmplă să reînvie vremelnic o poveste veche de peste şase luni, casată de tribunal, s-ar fi găsit împărţit aproape egal între aceste opinii: că nepotul său

iubit fusese asasinat de către pătimaşul lui rival, fie în chip mârşav, pe la spate, fie într-o luptă dreaptă; sau că, din motive personale, recursese la o dispariţie, ca să i se piardă urma. Apoi, oraşul mai observă că păgubitul Jasper continua să-şi închine viaţa dezvăluirii crimei şi răzbunării – pe urmă aţipi din nou.

Aceasta era situaţia din Cloisterham, în stadiul actual al povestirii de faţă.

Uşile catedralei fuseseră închise peste noapte. Maestrul de cor, aflat într-un concediu în care timp avea să lipsească la două sau trei servicii, îşi puse în gând să plece spre Londra.

Călători luând până acolo aceleaşi mijloace cu care călătorise Rosa şi ajunse, aşa cum şi Rosa a ajuns, într-o scară, pe arşiţă şi praf.

Bagajul era lesne de purtat şi porni pe jos, cu el în mână, la o corcitură de hotel, dintr-o piaţetă din dosul străzii Aldergate, lângă Poşta Generală. Hotel, pensiune sau o casă cu camere mobilate, la alegerea vizitatorului, menţionat în noile „anunţuri de cale ferată” ca o acţiune curajoasă de ultimă oră, care abia începea să se facă cunoscută, deocamdată timid.

Acest anunţ, cu sfială, aproape scuzându-se, da de înţeles călătorului că în această casă înjghebată după modelul vechilor hoteluri constituţionale englezeşti nu trebuia să se aştepte ca, cerând o halbă dintr-o băutură negricioasă şi dulceagă, să fie nevoit s-o şi arunce, ci că puteau să-i fie unse cu negru cizmele, în locul stomacului, că era posibil să obţină un pat, gustarea de dimineaţă, diverse servicii, şi că avea un portar în picioare pe

timpul nopţii – în schimbul unei anumite sume fixe.

Din acest anunţ şi din altele deopotrivă, mulţi britanici get-beget, posaci cum scrie la carte, trag concluzia că trăim într-o epocă în care totul tinde către o nivelare generală, excepţie făcând şoselele, care, după multă vreme, n-o să mai rămână nici măcar una în Anglia.

Jasper mâncă fără pic de poftă şi curând îşi luă din nou tălpăşiţa.

Se îndreptă spre soare-răsare, şi o ţinu aşa tot spre soare-răsare, croindu-şi drum pe nişte străzi rău mirositoare, până ajunse la destinaţie: o ogradă dezgustător de murdară, cu vârf şi îndesat, pe lângă multe altele dezgustător de murdare.

Urcă o scară dărăpănată, deschise o uşă, aruncă o privire într-o încăpere întunecoasă, înăbuşitoare şi spuse:

— Sunteţi singură aici?

— Singură, drăguţă, din păcate pentru mine şi cu atât mai bine pentru dumneata, răspunse o voce ca un croncănit. Poftim, poftim înăuntru, oricine-ai fi. Nu te văd până n-aprinz un chibrit, cu toate că parcă ţi-am mai auzit glasu. Te cunosc, nu-i aşa?

— Aprinde chibritul şi vezi.

— Chiar asta şi fac, drăguţă, asta am să fac. Da-mi tremură mâna, că nici nu pot prinde băţu de chibrit… Ei, şi tuşesc atâta… oriunde oi pune chibriturile, tot nu le mai găsesc… Ele sar şi-şi schimbă locu – când m-apucă tusea şi tuşesc de zor – ca alte alea, de zici că-s vii. Ai venit dintr-o călătorie, drăguţă?

— Nu.

— Nu eşti marinar?

— Nu.

— Bine că există clienţi de uscat şi clienţi de apă. Eu le sunt mamă şi unora şi altora. Diferenţă ca de la cer la pământ faţă de chinezu din partea ailaltă a curţii. El nu-i tata nimănui. Nu-i e la-ndemână. Şi unde mai pui, el nu ştie sicretu adevărat a amestecului, cu toate că cere la fel ca mine şi, dacă se prinde, chiar mai mult. Ah, uite un chibrit… da' acum unde-o fi lumânarea? Dacă m-apucă tusea o să stric vreo douăzeci de beţe până ce-oi aprinde una.

Găseşte însă lumânarea şi o aprinde până să n-o pridideascâ tusea. Accesul începe îndată după ce izbutise să facă lumină.

Se aşează, legănându-se încoace şi-ncolo, gemând când şi când:

— Oh, plămânii mei e groaznic de bolnavi! Plămânii mei e sfârtecaţi ca nişte tăiţei!… până ce-i trece accesul. Cât timp durase nici n-a putut vedea, îşi pierduse orice putere, atât era de absorbită în acest zbucium. Dar de îndată ce scăpă de tuse, îşi concentră privirea şi de îndată ce putu să vorbească, strigă, cu ochii ţintă: Păi, dumneata erai!?

— Eşti atât de uimită că mă vezi?

— Credeam că n-am să te mai văd niciodată, drăguţă. Credeam c-ai dat ortu popii şi acum eşti în ceruri.

— De ce?

— Nu mi-am închipuit că puteai sta, viu, atâta vreme fără să vezi un biet suflet bătrân, care ştie

raţeta adevărată pentru amestec. Aa, şi eşti şi în doliu! Cum de n-ai venit să fumezi o pipă, două ca să te consolezi? Poate că mortu ţi-o fi lăsat niscai bani, şi atunci n-ai mai avut nevoie de consolare?

— Nu, nu mi-a lăsat nimic.

— Da' cine-a murit, măiculiţă?

— O rudă.

— Şi de ce-a murit, maică?

— Poate de moarte bună.

— Ast-seară suntem scumpi la vorbă! strigă femeia, râzând ca să-l îmbuneze. Suntem scumpi la vorbă şi arţăgoşi! Da' nu ne e boii acasă, pentru că avem nevoie să tragem un fum. Am trecut prin tot felu de necazuri, nu-i aşa, drăguţă? Aici e locu unde te lepezi de ele… Aici e locu unde necazurile se destramă ca fumu.

— Atunci poţi pregăti totul, îi ceru oaspetele, cât de iute vrei.

Se descălţă, îşi desfăcu nodul de la cravată şi se întinse, cu picioarele de-a curmezişul, pe patul murdar, sprijinindu-şi capul în mâna stângă.

— Acum începi s-araţi ca de obicei, spuse bătrâna pe un ton aprobator. Abia acum încep să-mi recunosc de-a binelea vechiu client! Oi fi încercat 'mneata singur, drăguţă, să-ţi prepari amestecu în răstimpu ăsta lung?

— Am mai fumat din când în când câte o pipă făcută în felul meu.

— Să nu mai faci niciodată asta. Nu-i bine pentru comerţ şi nici pentru 'mneata. Unde mi-o fi călimara, unde-o fi degetaru şi linguriţa? O s-arenjez lucrurile după tipicu artei, drăguţă.

Începu operaţia: sufla de zor în scânteia prinsă

în căuşul palmelor. Uneori mai spunea câte ceva, fornăind cu satisfacţie, dar nu-şi întrerupea treaba.

Şi el când vorbea făcea acest lucru fără s-o privească, de parcă mintea i se şi întunecase.

— Ţi-am pregătit o mulţime de pipe bunicele, de la prima oară când ai venit şi până la ultima, nu-i aşa, puişorule?

— Da, o sumedenie.

— Când ai apărut întâia dată erai nou de tot, nu-i aşa?

— Da, şi de atunci mi s-a deschis lesne pofta.

— Da' ţi-ai croit drum în lume, şi curând ai fost în stare să ţii hangu la cei mai buni, nu?

— Şi celor mai răi.

— Uite-s gata. Ce frumos cântai când ai venit prima dată! Îţi lăsai capu în jos şi cântai frumos ca o pasăre, până te săturai! Ţi-am pregătit pipa, drăguţă.

O luă cu multă grijă din mâinile ei şi duse capătul la buze. Bătrâna se aşeză lângă el, gata să-i umple din nou pipa. După ce trase în tăcere câteva fumuri, el i se adresă pe un ton bănuitor.

— Amestecul e la fel de tare ca de obicei?

— Despre ce vorbeşti, drăguţă?

— Despre ce-aş putea vorbi decât despre pipa din gură?

— E la fel. Totdeauna e ezact la fel.

— Gustul nu-i acelaşi. Efectul pare mai lent.

— Pentru că ai început să te obişnuieşti mai mult, vezi…

— S-ar putea, desigur, să fie asta cauza. Ascultă…

Se opri, devenind visător şi părea să fi uitat că o făcuse atentă. Ea se aplecă spre el şi îi vorbi la ureche.

— Sunt atentă. Adineauri mi-ai zis, ascultă. Acum eu îţi zic, sunt atentă. Tocmai spuneam că ai început să te obişnuieşti.

— Ştiu, ştiu. Mă gândeam… Ascultă. Să presupunem că ai avea ceva… că ai avea ceva în gând să faci.

— Da, drăguţă, că aă avea ceva în gând să fac?

— Dar nu eşti încă absolut hotărâtă să faci.

— Da, drăguţă.

— Să faci, să nu faci, înţelegi…

— Da.

Cu vârful unui ac ea amestecă conţinutul pipei.

— Ai putea lua o hotărâre în închipuire, stând aici şi fumând?

Femeia încuviinţă din cap.

— Şi de câte ori încă…

— Întocmai ca mine! De câte ori n-am făcut acest lucru. De sute, de mii de ori, chiar aici, în odaia asta.

— Să sperăm c-a fost plăcut, drăguţă.

— Da, *a fost* plăcut!

Rostise aceste cuvinte pe un ton plin de înverşunare, sărind ca un resort spre ea.

Bătrâna, fără să se sinchisească, amestecă din nou şi dădu să-i umple iarăşi luleaua cu spatula ei micuţă. Văzând ce vrea să facă, el îşi reluă atitudinea de mai înainte.

— O călătorie, o călătorie grea şi primejdioasă. Asta aveam în minte. O călătorie riscantă şi periculoasă, peste o prăpastie unde dacă aluneci

te pândeşte moartea. Uită-te colo jos, uită-te! Vezi ce zace colo în fundul prăpastiei?

El se smuci înainte când spuse aceasta, şi arătă cu mâna către duşumea, spre un obiect imaginar, aflat undeva, în străfunduri. Bătrâna se uita la el, nu acolo unde făcuse semn; Jasper îşi apropie obrazul crispat de al ei.

Femeia îşi dădea seama, pare-se, de înrâurirea atitudinii ei de un calm perfect. Într-adevăr, nu greşise, pentru că el se potoli numaidecât.

— Păi, ţi-am spus că am făcut călătoria asta în gând… de zeci, de sute de ori, de zeci de mii de ori. Am făcut-o atât de des, şi la intervale aşa de lungi, încât atunci când am realizat-o cu adevărat, mi s-a părut că nu merita s-o fi făcut şi că s-a terminat prea iute.

— Din pricina călătoriei ăsteia ai lipsit atâta vreme, remarcă ea, liniştită.

În timp ce fuma se uita la ea; apoi, ochii i se împăienjeniră.

— Da, aşa este, murmură el.

Urmă un moment de tăcere. Jasper era cu ochii când închişi, când deschişi. Bătrâna stătea lângă el, foarte atentă la pipa pe care el o ţinea mai tot timpul în gură.

— Pun rămăşag, reluă femeia, când acesta o fixă din priviri câteva clipe în şir, dând impresia că o vedea undeva tare departe, nicidecum lângă el, pun rămăşag că ai făcut călătoria pe mai multe căi, de vreme ce ai făcut-o de atâtea ori?

— Nu, totdeauna pe o singură cale.

— Totdeauna pe aceeaşi cale?

— Da.

— Pe calea pe care până la urmă ai făcut-o şi în realitate?

— Da.

— Şi totdeauna ţi-a făcut aceeaşi plăcere de câte ori te-ai gândit la ea?

— Da.

Părea incapabil să răspundă altfel decât încuviinţând alene, monosilabic.

Poate pentru că voia să fie sigură că el n-o aproba în chip automat, bătrâna schimbă felul de a-i pune întrebările.

— Da' n-ai obosit niciodată, drăguţă, tot făcând asta? N-ai căutat să te gândeşti şi la altceva ca să mai schimbi puţin?

El se străduí să se aşeze în capul oaselor.

— Ce vrei să spui? îi replică. Ce caut eu aici? Oare de ce-am venit?

Bătrâna îl ajută să se întindă din nou, şi înainte de a-i restitui luleaua care-i căzuse din mână, suflă în ea ca să ardă mai bine, apoi îi spuse pe un ton linguşitor:

— Sigur, sigur, sigur! Da, da, da! Abia acum pricep. M-ai luat prea repede. Te-nţeleg… Ai venit să faci călătoria. Păi, trebuia să-mi fi dat cu chipuitu, de vreme ce nu te lasă deloc în pace gându ăsta!

Drept răspuns mai întâi el râse, apoi scrâşni aprig din dinţi.

— Da, de-asta am venit. Când nu mai puteam îndura viaţa pe care o duc, veneam să caut o alinare, şi o căpătăm. ERA o alinare! ERA o alinare!

Repeta aceste cuvinte cu o extraordinară

vehemenţă, arătându-şi colţii ca un lup.

Ea îl urmărea din priviri cu multă atenţie, ca şi cum tatona drumul pentru ce avea de spus mai departe.

— Şi ezista şi un tovarăş de drum, drăguţă.

— Ha, ha, ha! izbucni el în râs, semănând mai degrabă a urlet. Şi când te gândeşti, strigă el, de câte ori a fost tovarăş de drum, fără să ştie! Când te gândeşti, de câte ori a făcut călătoria fără să fi văzut pe unde merge!

Bătrâna îngenunche pe duşumea cu mâinile încrucişate pe cuvertura patului, cu bărbia sprijinită în ele. Stând astfel ghemuită lângă el, nu-l pierdea din ochi.

Jasper scăpă luleaua din gură. Femeia i-o puse la loc, şi aşezând o mână pe pieptul lui, îl clătina încoace şi încolo. Vorbea ca şi cum ea ar fi vorbit.

— Da! Eu făceam totdeauna primul călătoria, înainte ca marea natură să fi început să-şi schimbe coloritul şi strălucirea. Dar nu înainte să scap de această obsesie. Până atunci nu mă mai puteam gândi la nimic altceva.

Din nou se aşternu tăcerea.

Bătrâna aşează iarăşi mâna pe pieptul lui şi-l mişcă încetişor, ca o pisică stârnind un şoarece pe jumătate mort. Din nou începu să vorbească de parcă ar fi vorbit ea.

— Ce?… Ţi-am spus eu. Când visul a ajuns până la urmă să se adeverească, totul a fost aşa de scurt, încât prima dată mi s-a părut ireal. Ascultă!

— Da, drăguţă, te-ascult.

— Timpul şi locul sunt la îndemână…

Jasper se ridică în picioare şi continuă să

vorbească în şoaptă, ca pe întuneric, parcă.

— Timpu, locu şi tovarăşu de drum, adăugă ea pe acelaşi ton şi ţinându-l uşor de mână.

— Cum ar putea fi timpul la îndemână fără tovarăş de drum? Şşt! Călătoria s-a sfârşit. Gata!

— Atât de repede?

— Da, într-adevăr, atât de repede. Stai puţin. Am avut o vedenie pe care aş vrea s-o uit în somn. A fost prea de scurtă durată, prea simplă. Mi-ar trebui o vedenie mai frumoasă, asta e cea mai sărăcuţă din toate. Niciun fel de luptă, fără să fi avut conştiinţa primejdiei, fără rugăminţi… şi totuşi pe *aceasta* n-am mai avut-o niciodată.

Se cutremură din tot corpul.

— Ce n-ai mai văzut, drăguţă?

— Priveşte! Uite ce vedenie sărmană, josnică, păcătoasă este! *Aceasta* trebuie să fie reală… Visul s-a isprăvit.

Însoţise aceste cuvinte fără noimă de nişte gesturi sălbatice şi lipsite de sens, care până la urmă se domolesc treptat într-o stare de amorţeală; acum zăcea ca un butuc în pat.

Totuşi bătrâna încă mai era curioasă. Ea îl mişcă din nou uşor, cu acelaşi gest de pisică, şi asculta. Iarăşi îl mişcă şi asculta. Din nou îl mişcă şi asculta; pe urmă îi şopti ceva la ureche – asculta. Văzând că nu poate face nimic spre a-l deştepta, ea se ridică încet în picioare, cu o mină dezamăgită. Îl lovi peste faţă cu dosul palmei şi se întoarse cu spatele la el.

Dar nu se duse mai departe de jilţul din dreptul căminului. Se aşează cu un cot sprijinit pe unul din braţele jilţului şi cu bărbia proptită în mână,

ţintindu-l din ochi.

— Te-am auzit odată spunând, avea răsuflarea ca un horcăit, te-am auzit odată spunând, când zăceam acolo unde zaci tu acum, în timp ce-mi înşirai verzi şi uscate, *neintelegibel!* Te-am auzit zicând asta faţă de mine şi de încă doi. Da' las', nu fi aşa de sigur totdeauna, nu fi prea sigur, drăguţă!

Rămase mai departe ca o pisică, – fără se clipească, neclintită.

— Va să zică amestecu n-a fost aşa de tare ca altădată, hai? Poate la început, nu. Aici, s-ar putea să ai dreptate. Practica îmbogăţeşte esperenţa. Poate c-am învăţat sicretu cum să te fac să vorbeşti, drăguţă.

Jasper tăcea însă. Din când în când faţa şi membrele-i se contractau în chip dizgraţios – zăcea în pat, greoi, fără să scoată un cuvânt.

Lumânarea păcătoasă arsese până la capăt; bătrâna luă mucul gata să se stingă, aprinse de la el o altă lumânare, îndesă căpeţelul, care curgea sfârâind, adânc în sfeşnic şi vârî noua lumânare, de parcă ar fi încărcat cine ştie ce armă scârboasă şi hâdă de vrăjitorie.

Arsese şi a doua lumânare, iar Jasper încă mai zăcea în aceeaşi stare de insensibilitate. Într-un târziu, femeia suflă în restul de lumânare – lumina zorilor pătrundea în odaie.

Dar nu dură mult şi Jasper se ridică din pat, înfrigurat şi tremurând din tot trupul. Încetul cu încetul îşi dădu seama unde se află şi se pregăti de plecare.

Bătrâna primi plata cu un:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Dumnezeu să te binecuvânteze, drăguţă! plin de recunoştinţă, şi, aparent frântă de oboseală. Începu să facă unele pregătiri ca să se culce, chipurile, de îndată ce el va părăsi camera.

Dar aparenţele pot fi înşelătoare sau adevărate. În cazul acesta erau înşelătoare, pentru că, din clipa în care treptele încetară să mai scârţâie sub paşii lui, bătrâna se strecură afară pe uşă, după el, bolborosind îngâmfată: „A doua oară nu-mi mai scapi tu!

În curtea aceea nu exista decât o singură poartă de acces. Ea se uită speriată după el, din prag, ca să bage de seamă dacă nu cumva priveşte înapoi.

Dar el nu privea înapoi; se îndepărta, clătinându-se pe picioare.

Ea îl urmărea, observă că nu se uita înapoi, ci că îşi vedea de drum cu un pas nesigur. Nu-l pierdea din ochi.

Jasper se îndreptă spre partea dindos a străzii Aldersgate. Se opri, bătu la o uşă care se deschise numaidecât.

Bătrâna se ghemui în pragul altei uşi, stând la pândă, dar înţelese lesne că el avea să rămână vremelnic în casa aceea. Nu-şi pierdu răbdarea – şi orele treceau. Putea să-şi cumpere şi pâine între timp, cale de cam o sută de paşi, şi lapte, mai cu seamă că negustorii treceau pe sub ochii ei chiar.

Pe la prânz, Jasper ieşi din nou: îşi schimbase hainele. Nu ţinea nimic în mâini, nimeni nu-i ducea vreun bagaj. Prin urmare nu pleca în provincie, atunci cel puţin.

Femeia îl mai urmări câţiva paşi; şovăia. Se

întoarse brusc din drum, sigură pe sine, şi se duse întins la casa pe care el o părăsise.

— Conaşu din Cloisterham e aici?

— Chiar acum a ieşit.

— Ce ghinion! Când pleacă înapoi la Cloisterham?

— Deseară, la şase.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze şi vă mulţumesc. Ceru să aducă belşug în casa unde la o întrebare pusă cuviincios, chiar dacă vine din partea unei biete fiinţe se răspunde atât de cuviincios.

„A doua oară nu-mi mai scapi tu!” repetă biata fiinţă, ajungând în stradă. „Atunci mi-ai scăpat tu, pentru că omnibusu cu care plecaseşi a cotit-o fără să ştiu şi ţi-am pierdut urma. Acuma ştiu unde te duci, conaşu meu din Cloisterham! Am s-ajung acolo înaintea ta şi o să te-aştept la sosire. M-am jurat că de data asta n-ai să-mi mai scapi!

Aşadar, în aceeaşi seară, biata fiinţă se afla postată pe strada Mare din Cloisterham şi privea cornişele străvechi şi variate de la Casa Maicilor, căutând să-şi petreacă timpul cât putea mai bine până la nouă, oră la care avea motive să presupună că sosirea omnibusului de pasageri va prezenta o anume importanţă pentru ea.

Întunericul care se aşternuse la ora aceea îi slujea să-şi dea seama dacă va fi aşa sau nu. Într-adevăr, aşteptarea nu i-a fost zadarnică, pentru că cel care nu trebuia să-i scape a doua oară coborî printre alţi pasageri.

„Acu să vedem noi ce-ai să faci. Hai, dă-i drumu.”

Aceste cuvinte adresate în vânt puteau de fapt să-i fi fost adresate şi pasagerului. El mergea docil pe Strada Mare, până ce ajunse în dreptul unei porţi cu arcadă unde dispăru pe neaşteptate.

Biata fiinţă grăbi pasul; venea numaidecât în urma lui, iute, când acesta intrase pe poartă, dar nu văzu decât scara din dreptul arcadei, de o parte, iar de cealaltă parte, o odaie veche boltită, unde un domn cu păr cărunt şi cap mare scria. Femeia observă modul ciudat în care stătea acesta, în aşa fel încât să aibă dinaintea ochilor pe oricine trecea pe stradă, de parcă era vameşul porţii.

— Hei! exclamă el cu voce joasă, văzând-o că se opreşte. Pe cine cauţi dumneata?

— A trecut p-acilea un domn în minutul ăsta, domle.

— Ei da, fireşte. Şi ce doreşti cu el?

— Unde şade, măicuţă?

— Unde şade? Uite acolo, cum urci scara.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! Ia spuneţi-mi, da’ cum îl cheamă, dragă domle?

— Numele lui e Jasper. Prenumele John. Domnul John Jasper.

— Are vreo meserie, preabunu meu domn?

— Meserie? Da. Cântă în cor.

— Poftim?

— Cântă în cor.

— Ce-i aia?

Domnul Datchery se ridică de la masa de lucru şi veni în dreptul scărilor de la intrare.

— Dumneata ştii ce este o catedrală? întrebă, pe un ton hazliu.

Femeia încuviinţă din cap.

— Ce este?

Părea încurcată, căuta o definiţie în minte, dar i se păru că era mai lesne să facă semn către silueta masivă, profilată pe un cer albastru închis, presărat cu primele stele.

— Acesta-i răspunsul. Du-te dumneata mâine acolo. Ai să-l poţi găsi pe domnul John Jasper şi-o să şi vorbeşti cu el dacă vrei.

— Vă mulţumesc! Vă mulţumesc!

Aerul triumfător cu care îi mulţumea nu scăpă din vedere holteiului blajin din fire, care trăia din venituri personale, fără să muncească. Se uită la ea, îşi puse mâinile la spate, aşa cum fac de obicei aceşti oameni, şi porni agale, împreună cu femeia, prin curtea bisericii pe unde se auzea ecoul paşilor.

— Ai putea, de asemenea, îi sugeră, făcând semn cu capul înapoi, ai putea urca la locuinţa domnului Jasper chiar acum.

Bătrâna îl privi, zâmbind şiret, şi clătină din cap.

— Aa! Nu vrei să stai de vorbă cu el?

Femeia repetă răspunsul mut şi articulă un „Nu” în şoaptă.

— Poţi să-l admiri de la distanţă de trei ori pe zi, dacă doreşti. Dar mi se pare că ai bătut cale lungă până aici numai pentru atâta lucru.

Ea ridică repede privirile în sus. Dacă domnul Datchery îşi închipuia că o s-o poată face să spună de unde vine, atunci era mult mai naiv decât ea.

Femeia îşi dădu seama că ar fi incapabil de asemenea gând ascuns, văzându-l cum merge agale, ca un cetăţean paşnic, fără pălărie pe cap,

cu părul lui cărunt în vânt şi zornăind nişte monezi de metal în buzunarele pantalonilor.

Clinchetul banilor exercită o atracţie pentru urechile ei lacome.

— Nu m-aţi putea ajuta, dragă domle, să-mi plătesc şederea la Hanu Călătorilor şi drumu? Sunt o biată fiinţă, zău, şi tusea asta păcătoasă care mă chinuie…

— După cum văd, ştii de Hanul Călătorilor, acolo tragi, pesemne, spuse domnul Datchery cu blândeţe, tot zornăind banii. Ai venit pe aici de multe ori, buna mea femeie?

— O singură dată în viaţă.

— Da, da…

Ajunseseră la intrarea în Via călugărilor. Vederea acestui loc îi stârni bătrânei o amintire, model strălucit, demn de a fi repetat. Se opri în poartă şi spuse pe un ton energic:

— Chiar aici, cu toate că poate n-o să mă credeţi, un domn tânăr mi-a dat trei şilingi şase pence, tocmai când mă apucase un acces de tuse, colo, pe iarba aia, că mi se tăia respiraţia. I-am cerut trei şilingi şase pence. Şi mi-a dat.

— N-a fost prea de tot să-i fixezi şi suma? rosti domnul Datchery, încă zuruind banii. N-ar fi mai bine să-i laşi celui care dă, libertatea de a hotărî singur cât să dea? Nu i-o fi părut şi tânărului – desigur, o simplă aparenţă – că era oarecum silit să facă acest lucru?

— Ia ascultaţi-mă, maică, răspunse ea, pe un ton confidenţial şi stăruitor. Aveam nevoie de banii ăştia ca să-mi cumpăr un leac care mă tămăduieşte şi cu care fac eu comerţ. I-am spus

asta domnului ăluia tânăr şi mi-a dat banii pe care i-am folosit cinstit până-ntr-o para. Acu am nevoie, la fel, tot de suma asta, şi dacă mi-o daţi o întrebuinţez cinstit, c-a şi-atunci, pân'la ultimu gologan, pă sufletu meu.

— Şi pentru ce leac?

— Am să vă spun verde, înainte sau după aia, mi-e totuna. Pentru opiu.

Schimbându-şi atitudinea, domnul Datchery se uită la ea cu mai multă luare-aminte.

— Da, pentru opiu, măiculiţă, repetă femeia, nici mai mult, nici mai puţin. Şi 'mneavoastră, ca orice om, aţi auzit doar ce se spune împotriva opiului şi rar ce se poate spune în favoarea lui.

Domnul Datchery începu să numere, foarte pe îndelete, suma cerută.

Bătrâna, urmărindu-i mâinile cu ochi lacomi, continua să-i vorbească despre marele exemplu pe care i-l relatase.

— Era în ajun de Crăciun, acu un an. Se lăsase noaptea când am picat eu aci prima oară; atunci mi-a dat domnu' acela tânăr trei şilingi şase pence.

Domnul Datchery se opri din numărat, descoperi că a numărat greşit, amestecă banii laolaltă şi o luă de la capăt.

— Şi numele domnului ăluia tânăr era, adăugă ea, Edwin.

Domnul Datchery scăpă din mână câteva monezi, se aplecă să le culeagă de pe jos – se îmbujoră la faţă din pricina efortului făcut.

— Dar de unde ştii numele tânărului?

— L-am întrebat, şi el mi-a spus. I-am pus doar

două întrebări: cum îl cheamă pe numele ăl mic şi dacă avea vreo iubită. Iar el mi-a răspuns, Edwin, şi că iubită n-avea.

Domnul Datchery rămase locului, cu monezile potrivite, în mână, ca şi cum ar fi studiat valoarea lor de metal arămiu şi nu se îndura să se despartă de ele.

Femeia îl privea cu un aer bănuitor, gata să-şi verse mânia în caz că s-ar fi răzgândit s-o miluiască; el însă îi dădu suma cerută, trecând cu vederea, parcă, sacrificiul. Aceasta, după un val de mulţumiri dintre cele mai servile, plecă.

La domnul John Jasper lampa era aprinsă; farul lumina când domnul Datchery făcea calea întoarsă spre casă, de unul singur.

Aidoma marinarilor plecaţi într-o călătorie primejdioasă, care apropiindu-se de o coastă inaccesibilă pot vedea o licărire de lumină anunţând portul aflat în depărtate, unde cine ştie dacă vor ajunge vreodată, tot aşa şi ochiul ager al domnului Datchery se îndrepta spre punctul acela luminos, şi mai încolo.

Revenind acasă, nu făcu altceva decât pur şi simplu să-şi pună pălăria – articol de prisos, s-ar părea, în garderoba lui.

Era zece şi jumătate la orologiul catedralei când ieşi în stradă. Mergea agale, uitându-se în toate părţile. Bătuse parcă ceasul vrăjit când domnul Durdles avea să fie luat cu pietre până acasă. Se şi aştepta să-l vadă pe diavolul împieliţat care îndeplinea această misiune.

Într-adevăr, spiritul răului era prin preajmă. Deoarece în clipa aceea nu avusese nicio fiinţă

omenească de luat cu pietre, domnul Datchery îl descoperi că se apucase, ca un nelegiuit, să dea cu pietre în morţi, prin grilajul cimitirului.

Diavolul împieliţat socotea isprava asta distractivă, în primul rând, pentru că cimitirul era recunoscut de toată lumea ca fiind sacru şi, în al doilea rând, pentru că pietrele tombale, înalte, semănau îndeajuns de bine cu nişte fiinţe în sine, când arunca pe întuneric cu pietre în ele, ca să justifice senzaţia delicioasă că, lovindu-le, simţeau şi durere.

Domnul Datchery îl întâmpină cu:

— Bună, Winks!

— Bună, Dick! răspunse acesta.

Cunoştinţa lor fusese stabilită, s-ar părea, pe baze familiare.

— Da’ am zis să nu mă strigi aşa în public, îl dojeni el. Eu totdeauna mă ţin că n-am niciun nume, să ştii. Când m-a întrebat, la pârnaie, ca să mă scrie în registru: Cum te cheamă? Le-am zis – ghici! La fel când m-a întrebat: Religia? Le-am zis – ghici!

Fapt care, în treacăt fie zis, era imens de dificil pentru stat, atunci când se punea chestiunea să fi fost vorba de întocmirea unei statistici.

— Şi unde mai pui, adăugă băiatul, nici nu există famelie cu numele de Winks.

— Eu cred că trebuie să fie.

— Minţi, nu există. Călătorii mi-a dat numele ăsta fiindcă nu prea şăd locului să dorm şi pentru că toată noaptea sunt în picioare. Aşa că am mereu un ochi deschis înainte să-l fi închis pă celălalt. Asta-nseamnă Winks. Deputy e mai la-

ndemână, da’ nici p-ăsta să nu-l foloseşti.

— Atunci vei fi totdeauna Deputy. Noi doi suntem buni prieteni, nu-i aşa, Deputy?

— La cataramă.

— Te-am iertat de datoria pe care o aveai la mine din prima zi când ne-am cunoscut şi de atunci multe piese de şase pence au trecut din buzunarul meu într-al tău, nu-i aşa, Deputy?

— Da! Şi pă urmă, nu eşti pretin cu Jasper. Ce mă tot ameninţa el c-o să-mi tragă nişte picioare…?

— Zău? Hai, acum nu te mai gândi la el. Un şiling de-al meu e gata astă seară să pornească spre buzunarul tău, Deputy. Tocmai ţi-a venit o locatară cu care am schimbat câteva cuvinte, o femeie bolnavă, chinuită de tuse.

— Aha, coana Lulea, încuviinţă Deputy, privind şiret cu coada ochiului, în semn că ştia despre cine era vorba, şi trăgând dintr-o pipă imaginară, cu capul lăsat foarte mult într-o parte şi cu ochii holbaţi. Coana Lulea, care fumează opiu.

— Cum o cheamă?

— Alteţa-Sa Regală Prinţesa Lulea.

— Trebuie să mai aibă şi alt nume… de unde e?

— De la Londra, locuieşte printre Jacks[31].

— Printre marinari?

— Ţi-am spus, Jacks, chinezi şi cuţitari.

— Aş vrea să aflu, prin tine, care-i exact adresa ei.

— S-a făcut. Dă-mi gologanul.

Domnul Datchery îi dădu un şiling, şi, în spiritul

---

[31]31-*Jack*, în traducere - marinar.

de încredere care trebuie să stea la baza oricărei tranzacţii încheiate între oameni de onoare, afacerea era considerată ca şi pusă pe roate.

— Da’ auzi, de unde şi până unde! strigă Deputy. Ce crezi că vrea să facă mâine dimineaţă Alteţa-Sa Regală? Zău dacă nu vrea să se ducă la ca-tind-ra-lă!

El prelungi cuvântul cât putu de mult, vesel la culme, se lovea în picior, se frângea din şale, într-un hohot de râs ascuţit.

— De unde ştii, Deputy?

— Păi, mi-a spus ea chiar acum. Mi-a zis că se duce acolo cu un scop. Zice: Deputy, trebuie să mă spăl devreme şi să mă gătesc bine de tot că fiindcă mă duc să trag o raită pă la ca-tind-ra-lă!

Silabiseşte cuvântul ca mai înainte, după cum îl taie capul, pentru că hazul nu şi-l poate potoli doar bătând din picioare în caldarâm, se porneşte pe un dans lent şi grav, vrând poate să imite mersul decanului.

Domnul Datchery primise această comunicare cu un aer satisfăcut, deşi, după expresia chipului, părea adâncit în gânduri.

Puse capăt convorbirii şi, întorcându-se la locuinţa lui ciudată, se aşează să ia cina, alcătuită din pâine, brânză, salată şi bere, de mult pregătită de doamna Tope. După ce termină masa mai rămase o bună bucată de vreme. În cele din urmă se ridică, deschise uşa unui bufet dintr-un colţ, trântind-o, şi se uită la nişte linii trase stângaci cu creta, pe partea dinăuntru.

„Îmi place, spuse domnul Datchery, modul acesta vechi de a ţine socotelile în cârciumi. Nu

înţelege nimeni în afară de cel care face însemnarea. El nu se dă în vileag decât când trebuie să primească plata de la cel în cauză. Hm! Hm! În seara asta am de adăugat pe răboj o linie prăpădită… foarte prăpădită.”

Oftă privind din nou socoteala de pe răboj, luă o bucăţică de cretă de pe o poliţă din bufet, rămase o clipă locului, neştiind prea bine cât să pună la socoteală.

„Cred că voi trage o linie potrivită, hotărî el. Asta-i singura justificare. Zis şi făcut, închise bufetul şi se duse la culcare.

A doua zi, lumina unei dimineţi scânteietoare învăluia străvechiul oraş, ale cărui vestigii din trecut şi ruine sunt de o frumuseţe rară. Iedera bogată lucea în soare, iar copacii maiestuoşi se legănau în boarea parfumată. Jocul luminii splendide prin crengile arborilor, cântecul păsărilor, miresmele venind de prin grădini, păduri şi de pe ogoare – sau mai degrabă din marea grădină de pe întreaga insulă, cultivată de-a lungul vremurilor – pătrundea în catedrală, mai tare ca izul de pământ sepulcral, reînviind totul la viaţă. Străvechile pietre tumulare, reci de veacuri, se încălzeau şi ele, iar trâmbe de lumină fulgerau lespezile de marmură de prin ungherele cele mai mohorâte ale edificiului, fluturând parcă din aripi.

Sosea domnul Tope, cu mănunchiul de chei mari, şi, căscând de zor, descuia în stânga şi-n dreapta.

Soseau doamna Tope şi slujnicile ca să măture.

Soseau, la timpul potrivit, organistul şi ajutorul lui, privind pe după perdelele de la galeriile de

sus, scuturând cu nepăsare colbul de pe cărţile de acolo, de la înălţime, şi de pe pedale şi manete.

Soseau fel de fel de ciori de prin diferite regiuni ale cerului, întorcându-se la măreţul turn ca să se bucure, poate, de vibraţiile sonore ale clopotelor.

Sosea chiar şi un grup foarte mic de credincioşi răzleţiţi, mai cu seamă dinspre casa parohială şi de prin alte părţi ale parohiei.

Sosea domnul Crisparkle, vioi şi luminos, şi fraţii lui ecleziaşti, la fel de vioi şi de luminoşi.

Soseau coriştii, grăbiţi (totdeauna grăbiţi, şi trăgându-şi pe ei, cu caznă, cămăşile lor de noapte, în ultima clipă, ca nişte copii atunci când vor să scape de a se duce la culcare), cu John Jasper în frunte.

Ultimul dintre toţi sosi domnul Datchery, şi se aşeză într-o strană pe care avea libertatea s-o aleagă dintre cele goale şi se uita în jurul lui după Alteţa-Sa Regală Prinţesa Lulea.

Slujba înaintase destul când domnul Datchery o zări pe Alteţa-Sa Regală Prinţesa Lulea. Se afla undeva în umbră, dinapoia unei coloane, retrasă cu grijă de privirea maestrului de cor, pe care însă îl urmărea din ochi cu cea mai mare atenţie.

Fără să-şi fi dat seama de prezenţa ei, câtuşi de puţin, Jasper psalmodia şi cânta.

Femeia se schimonosea când el punea mai multa căldură în muzică, şi – da, domnul Datchery o vedea într-adevăr – făcea cu pumnul spre el, la adăpostul protector, prietenesc, al coloanei.

Domnul Datchery se uită din nou ca să se încredinţeze. Da, aşa era!

Slută şi posmăgită, ca figurile fantasmagorice

sculptate în lemnul de la consolele stranelor, rea ca spiritul răului, aprigă precum vulturul mare de alamă care ţinea pe aripi cărţile sfinte (şi, după reprezentarea sculptorului, însuşirile feroce ale păsării nu păreau deloc a fi înrâurite de cărţile sfinte), ea îşi strângea pe lângă corp braţele sfrijite; apoi scuturã amândoi pumnii către maestrul de cor.

În clipa aceea, în afara grilajului de la uşa corului, Deputy, înşelând vigilenţa domnului Tope prin tot felul de şmecherii în care era meşter, privea uluit printre barele de fier, de la cea care ameninţa la cel ameninţat.

Slujba ajunse la capăt. Cei care o oficiaseră se împrăştiau, ducându-se să ia gustarea de dimineaţă.

Domnul Datchery se apropie de noua lui cunoştinţă, afară, în vreme ce coriştii (la fel de grăbiţi să-şi scoată cămăşile de noapte pe cât erau când şi le-au tras pe ei) plecau care încotro.

— Bună dimineaţa, doamnă! Ei bine, l-ai văzut?

— *L-am* văzut, maică, *L-am* văzut!

— Şi îl cunoşti?

— Dacă-l cunosc! Îl cunosc mai bine decât toţi clericii laolaltă, care au oficiat slujba.

Doamna Tope avu grijă să pună masa pentru gustarea de dimineaţă, destinată locatarilor ei, în cele mai bune condiţiuni.

Înainte de a se aşeza, domnul Datchery deschise uşa bufetului din colţul încăperii, luă un căpeţel de cretă de pe o poliţă, adăugă o linie groasă pe răboj, trăgând-o de sus până în josul uşii. Pe urmă se apucă de mâncat cu deosebită poftă.

SFÂRŞIT